

सा म वे द -- सं हि ता

: सम्पादक :

पद्मभूषण ब्रह्मर्षि पं. श्रीपाद दामोदर सातवलेकर

साहित्य-वाचस्पति, गीतालंकार, विद्यामार्तण्ड

पारडी [जि. बलसाड]

22.13

364

सामवेदसंहिता

सम्पादक :

पं० श्रीपाद दामोदर सातवलेकर

स्वाध्याय-मण्डल

पारडी
(जि० बलसाड)

१००/-
Rs. 35-00

प्रकाशक :
स्वाध्याय मण्डलं
पारडी नगरम्,
नलसाठ प्रदेशे, गुजरात प्रान्ते

चतुर्थ संस्करणम्

मुद्रक :

दिल्लीस्य पाणिनी मुद्रणालय एवं प्रकाशक द्वारा ज्ञान आफ़सेट मुद्रणालये मुद्रितम्

सामवेदानुक्रमः ।

प्रस्तावः पृष्ठं १-१६
पूर्वाचिकः १-४०

(दैवतकाण्डानुसारेण)

आग्नेयं काण्डम् १-८

गायत्र्यः	पृ० १-३
वृहत्यः	३-४
त्रिष्टुभः	४-६
अनुष्टुभः	६-७
उष्णिहः	७-८

ऐन्द्रं काण्डम् । ९-३२

गायत्र्यः	९-१५
वृहत्यः	१६-२०
त्रिष्टुभः	२०-२३
अनुष्टुभः	२३-२५
जगत्यः	२५-२६
उष्णिहः	२६-२७
ककुभः	२७
पंचयः	२७-२९
द्विपदाः	२९-३१
अत्यष्टयः	३१-३२

पाचमानं काण्डम् । ३३-४०

गायत्र्यः	३३-३५
वृहत्यः	३५-३६
त्रिष्टुभः	३६-३८
अनुष्टुभः	३८
जगत्यः	३८-३९
उष्णिक्ककुभः	३९-४०

(प्रपाठकानुसारेण)

प्रथमः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (प्रथमोऽध्यायः) पृ० १-४

द्वितीयोऽर्धः (प्रथमोऽध्यायः) ४-७

द्वितीयः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, ७-८

प्रथमोऽर्धः (द्वितीयोऽध्यायः) ९-१०

द्वितीयोऽर्धः ,, १०-१३

तृतीयः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, १३-१५

प्रथमोऽर्धः (तृतीयोऽध्यायः) १६

द्वितीयोऽर्धः ,, १६-१९

चतुर्थः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, १९-२३

द्वितीयोऽर्धः ,, २३

द्वितीयोऽर्धः (चतुर्थोऽध्यायः) २४-२६

पञ्चमः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, २६-२९

द्वितीयोऽर्धः ,, ३०-३२

द्वितीयोऽर्धः (पञ्चमोऽध्यायः) ३३-३४

षष्ठः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, ३४-३८

द्वितीयोऽर्धः ,, ३८-४०

(षष्ठोऽध्यायः) ४१-४४

आरण्यकम्	पृ० ४१-४४	षष्ठः प्रपाठकः
महानाम्न्याचिकः	४१	प्रथमोऽर्धः (एकादशोऽध्यायः) पृ० ८९-९१
उत्तरार्चिकः	४६-१२७	द्वितीयोऽर्धः (द्वादशोऽध्यायः) ९२-९६
प्रथमः प्रपाठकः		तृतीयोऽर्धः (त्रयोदशोऽध्यायः) ९६-९९
प्रथमोऽर्धः (प्रथमोऽध्यायः)	पृ० ४६-४९	सप्तमः प्रपाठकः
द्वितीयोऽर्धः (द्वितीयोऽध्यायः)	५०-५३	प्रथमोऽर्धः (चतुर्दशोऽध्यायः) १००-१०२
द्वितीयः प्रपाठकः		द्वितीयोऽर्धः (पञ्चदशोऽध्यायः) १०३-१०५
प्रथमोऽर्धः (तृतीयोऽध्यायः)	५३-५६	तृतीयोऽर्धः (षोडशोऽध्यायः) १०५-१०८
द्वितीयोऽर्धः (चतुर्थोऽध्यायः)	५७-६०	अष्टमः प्रपाठकः
तृतीयः प्रपाठकः		प्रथमोऽर्धः (सप्तदशोऽध्यायः) १०९-१११
प्रथमोऽर्धः (पञ्चमोऽध्यायः)	६१-६५	द्वितीयोऽर्धः (अष्टादशोऽध्यायः) १११-११४
द्वितीयोऽर्धः (षष्ठोऽध्यायः)	६५-७०	तृतीयोऽर्धः (एकोनविंशोऽध्यायः) ११५-११९
चतुर्थः प्रपाठकः		नवमः प्रपाठकः
प्रथमोऽर्धः (सप्तमोऽध्यायः)	७०-७५	प्रथमोऽर्धः (विंशोऽध्यायः) ११९-१२२
द्वितीयोऽर्धः (अष्टमोऽध्यायः)	७५-७९	द्वितीयोऽर्धः (विंशोऽध्यायः) १२२-१२५
पंचमः प्रपाठकः		तृतीयोऽर्धः (एकविंशोऽध्यायः) १२५-१२७
प्रथमोऽर्धः (नवमोऽध्यायः)	७९-८३	
द्वितीयोऽर्धः (दशमोऽध्यायः)	८४-८९	

सामवेदविषयकः प्रस्तावः ।

सामवेदस्य विभूतिमत्त्वम् ।

श्रीमता भगवता वासुदेवेन श्रीमद्भगवद्गीतायां विभूतिवर्णनप्रसंगे 'वेदानां सामवेदोऽस्मि' (भ. गीता. १०।२२) इत्युक्तम् । दर्शितं च तत्र यद्वेदानां मध्ये सामवेदो भगवद्विभूतिरिति । महाभारतेऽप्यनुशासनपर्वणि (१४।३१७) 'साम-वेदश्च वेदानां, यजुषां शतसद्विंशति' इति सामवेदप्रशंसोपलभ्यते । यत्तु भगवद्गीतायां 'प्रणवः सर्ववेदेषु' (गीता. ७।८) तथानुगीतायां 'ओंकारः सर्ववेदानां' (म. अथ. ४।४।६) इति ओंकारस्य सर्ववेदश्रेष्ठत्वं प्रतिपाद्यते, न तत्पूर्वोक्तवचनविरोधि, ओंकारस्योद्गीथपर्यायवाचित्वाद्, उद्गीथस्य च सामवेदसारभूतत्वात् । तथोक्तं छान्दोग्ये— 'साम उद्गीथो रसः' (छां. १-१-२) इति । को नाम सामवेदोऽस्मिन् विशेषोऽस्ति, येन तस्य भगवद्विभूतिरूपवन्मित्रवेदाऽ-साधारणं सिध्येत् ? उच्यते—

यद्यद्विभूतिमत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा । तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोऽशसम्भवम् (भ. गी. १०।४१.) इत्युक्तं विभूतिलक्षणम् । तद्यथा, यत्र यत्र विशेषेण भूतिमत्त्वं, श्रीमत्त्वं, समूर्जितत्वं च दृश्येत, तत्र तत्र भगवत्तेजोऽ-शसंभूतिरनुमातुं शक्येति । एवमेवात्र सामवेदे शब्दब्रह्मणो विशेषेण भूतिमत्त्वं गानरूपत्वात् सामवेदस्य श्रिया युक्तत्वं च तानसंयोगान्मन्त्रपर्वणां समूर्जितत्वं चानुसंधानाद्विकार-विश्लेषण-विकर्षणा-ऽभ्यास-विराम-स्तोभानां सुतरां समनुभूयते । यथा छन्दो वाक्यप्रयोगेषु, काव्यं छन्दसु, गानं काव्येषु, तानसंलापनं च गानेषु विशिष्यते; तथैव वेदाः सर्वेषु वाङ्मयेषु, सामवेदोऽखिलेषु वेदेषु, गानं च सामसु विशिष्यते । उक्तं च यथा 'वाच ऋग्रसः, ऋचः साम रसः, साम उद्गीथो रसः' । (छां. उप. १।१।२) इति । अत एवैतस्य सामवेदस्य विभूतिमत्त्वं युक्तमेवोक्तम् । तथैव— 'सामवेद एव पुष्पम्' । (छां. उ. ३।३।१) यथा वृक्षस्य पुष्पमेव रमणीयं रूपं सौन्दर्यातिशयात्, तथैव सामवेदोऽपि वेदवृक्षस्य पुष्पमेव तस्यापूर्वगानमयत्वात् । एतेनास्य विभूतिमत्त्वमपि सिद्ध्यति ।

को नाम सामवेदः ?

अत्र पृच्छयते को नाम सामवेद इति । किं नाम मन्त्रारमक एव सामवेद, आहोस्विज्ञानरूप एवेति । छान्दोग्योपनिषदि 'या ऋक् तत् साम' (छां. उ. १।३।४) इत्युक्त्वा प्रदर्शितं यद्वामेव संग्रहः सामवेद इति । 'ऋचि अध्यूढं साम' (छां. उ. १-६-१) इति वचनमपि तदेव द्रढयति । अत्र चैवमुच्यते ऋगाश्रितमेव भवति साम, नान्याश्रितमिति । ऋक्साम्नोर्दम्पतित्वमपि वर्णितमथर्ववेदे बृहदारण्यकोपनिषदि च, यथा—

अमोऽहमस्मि सा त्वं, सामाहमस्म्युक्तं, द्यौरहं पृथिवी त्वं, ताविह संभवाव, प्रजामाजनयावहे ।

(अथर्व. १।२।१७१; ऐतरेय. ब्रा. ८।२७; बृ. उ. ६।४।२०)

अहं अमसंज्ञकः पतिरूपोऽस्मि, एवं च ऋगूपा पत्नीति । साज्ञो निर्वचनमपि तदेव दर्शयति यथा—‘ सा च अमस्येति तत्साम्नः सामत्वं । ’ (बृ. उ. १-३-२२) सा नाम ऋक्, तथा सह संबद्धः अमो नाम स्वरः षड्जर्षभादितानरूपो यन्न वर्तते, तत् सामेति । अनेन साम्नो विशेषस्त्वं तस्य गानरूपत्वात् सूच्यते । ऋग्यजुःधर्ववेदाः केवलं मन्त्रमयाः, न तथा सामवेदः, स तु ऋगाश्रयभूतोऽपि प्राधान्येन गानमय एवेति । तथा चोक्तम्—

‘ गीतिषु सामाख्या ’ (जै. सू. २।१।३६) इति सामसंज्ञा मन्त्राणां गीतिष्वेव अवति, न केवलेषु मन्त्रेषु, न वा केवलेषु गानेषु हत्येवमाह जैमिनिः । ‘ का साम्नो गतिरिति ? स्वर इति होवाच । ’ इति छान्दोग्योपनिषदि (१।८।४) शाकावत्यदाभ्यसंधादे गदितम् । ‘ तस्य हैतस्य साम्नो यः स्वं वेद, भवति हास्य स्वं, तस्य स्वर एव स्वं । ’ (बृ. उ. १।३।२५) इति वचनमपि तदेव कथयति, यत् साम्नः स्वर एव स्वं निजं रूपमिति । एषां सामस्वराणां मण्डलं नारदो व्याकरोति—

सप्त स्वराः, त्रयो ग्रामाः, मूर्च्छनास्त्वेकविंशतिः । ताना एकोनपञ्चाशत्, इत्येतत्स्वरमण्डलम्

(नारदीयशिक्षायाम्)

सामस्वराणां निर्णयो नारदीयशिक्षायां सामविधानब्राह्मणे चैवं दृश्यते—

यः सामगानां प्रथमः स वेणोर्मध्यमः स्वरः । यो द्वितीयः स गान्धारः, तृतीयस्तृषभः स्मृतः ।

चतुर्थः षड्ज इत्याहुः, पञ्चमो धैवतो भवेत् । षष्ठो निषादो विज्ञेयः, सप्तमः पञ्चमः स्मृतः ॥

(नारदीयशिक्षायाम्)

अत्र धैवतनिषादयोः स्थानव्युत्क्रमो दृश्यते; स नारदशिक्षायामुक्तोऽपि चिन्त्य एव । अस्तु । एते सामस्वराः सामाङ्गा-
नुसारेणैवं भवन्ति—

अतिकुष्टः	पञ्चमः । प ।	(कुष्टः) तद्योऽसौ कुष्टतम इव
१ प्रथमः (वेणोः)	मध्यमः । म ।	साम्नः स्वरस्तं देवा उपजीवन्ति । प ।
२ द्वितीयः	गान्धारः । ग ।	१. योऽवरेषां प्रथमस्तं मनुष्याः । म ।
३ तृतीयः	ऋषभः । रे ।	२. यो द्वितीयस्तं गन्धर्वाप्सरसः । ग ।
४ चतुर्थः	षड्जः । सा ।	३. यस्तृतीयस्तं पशवः (वृषभः, ऋषभः) । रे ।
५ पञ्चमः, (मन्द्रः)	निषादः । नि ।	४. यश्चतुर्थस्तं पितरो ये चाण्डेषु शेरते । सा ।
६ षष्ठः (अतिस्वार्थः)	धैवतः । ध ।	५. यः पञ्चमस्तमसुरक्ष्णांसि, (निषादः) । नि ।
७ सप्तमः	पञ्चमः । प ।	(अन्त्यः) योऽन्त्यस्तमोषधयो वनस्पतय- श्रान्यज्जगत् (सामविधान ब्राह्मणे) । ध ।

सामगानस्यैतत्खलु स्वरमण्डलं, यस्मिन् साम गीयत उद्गातृभिः । अथ विकार-विच्छेपण-विकर्षणा-ऽभ्यास-विराम-स्तो-
माख्याः षट् सामविकासा भवन्ति । त एते—

१. विकारो यथा ‘ अग्ने ’ इत्यस्य ‘ ओम्नायि ’ इति,
२. विश्लेषणं यथा ‘ वतिये ’ इत्यस्य ‘ वोयि तोयारयि ’ इति,
३. विकर्षणं यथा ‘ ये ’ इत्यस्य ‘ या २३ यि ’ इति,
४. अभ्यास इति पुनः पुनरुच्चारो यथा ‘ तोयारयि । तोयारयि ’ इति,
५. विरामो यथा ‘ गृणानो हव्यदातये ’ इत्यस्य ‘ गृणानोह । व्यदातये ’ इति । ‘ गृणानोह ’ इत्यस्य पदान्तस्वाभावे-
ऽपि गानसौकर्यार्थं शब्दमध्य एव विरामादस्य विरामसंज्ञा भवति ।
६. स्तोम ऋग्विलक्षणो वर्णो, यथा ‘ औहोवा । हाई । ’ इत्यादिः ।

एतैः षट्सामविकारैः संवर्धितं साम उक्तपूर्वं स्वरमण्डले गीयते । अत एवोच्यते सामवेदो गानमयो, न तु केवलं मन्त्र-
मय इति ।

को नामात्र सामवेदः, य एष इदानीं पाठकानां पुरस्तात्पुस्तकरूपेणावस्थाप्यते सोऽथवा गानात्मकः कश्चिदन्यः ? उच्यते,
य एतेन ग्रन्थरूपेण प्रस्तूयते, स केवलं ऋचां सङ्ग्रहभूतो मन्त्रमय एव, नैष गानमयः । अस्मिन्ग्रन्थे न विद्यत एकमपि
गानम् । सामगानस्य योनिमन्त्रा एते । एतान्मन्त्रानाश्रित्यैव पूज्यपादैरनेकैर्ऋषिभिः सहस्रशः प्रदर्शितान्येनेकविधानि गानानि,
तानि तु तेषामृषीणां नामभिरेवेदानीं पर्यन्तं व्यवह्रियन्ते, यथा ' गोतमस्य पर्कम्, कश्यपस्य बार्हिषम् ' इत्यादीनि । तानि
तु सर्वाण्येव यथाक्रमं ग्रामारण्योद्दोहोषु प्रकरणेषु सत्वरमेव मुद्रापाठ्यन्ते । तान्येव सामानीत्युच्यन्ते । तानि तु मन्त्रेभ्यः
पृथक्तराण्येव, यथा—

ऋग्वेदमन्त्रः ।

अ॒ग्न आ या॑हि वी॒तये॑ गृ॒णानो॑ ह॒व्यदा॑तये । नि होता॑ स॒त्सि ब॒र्हिषि॑ ॥ (ऋ. ६-१६-१०)

सामवेदमन्त्रः (सामयोनिः)

अ॒ग्न आ या॑हि वी॒तये॑ गृ॒णानो॑ ह॒व्यदा॑तये । नि होता॑ स॒त्सि ब॒र्हिषि॑ ॥ (साम. १।१।१।१)

अस्य गानानि ।

(१) गोतमस्य पर्कम् ।

ओ॒ग्नाई॑ । आ॒याही॑ऽ३ । वो॒इतो॒याऽ२इ॑ । तो॒याऽ२इ॑ । गृ॒णानो॑ ह ।

व्य॒दातो॒याऽ२इ॑ । तो॒याऽ२इ॑ ।

नाइ॑ होता॒साऽ२३॑ । त्साऽ२३॑ । वाऽ२३॑ ४ औ॒होवा॑ । ही॑ऽ२३४षी॑ ॥ १ ॥

(२) कश्यपस्य बार्हिषम् ।

अ॒ग्न आ॒याही॑ वी॒ । तया॑ इ । गृ॒णानो॑ ह॒व्यदा॑ताऽ२३ याइ॑ । नि होता॑ स॒त्सि

वर्हा॑ऽ२३ इषी॑ । वर्हा॑ऽ२इषाऽ२३४ औ॒होवा॑ । वर्हा॑ऽ३षी॑ऽ२३४५ ॥ २ ॥

(३) गोतमस्य पर्कम् ।

अ॒ग्न आ॒याहि॑ । वाऽ५ इतया॑इ । गृ॒णानो॑ ह॒व्यदा॑ऽ१ताऽ३ये । नि होता॑ऽ-

२३४ सा॑ । त्साऽ२३४ इवाऽ३ । हाऽ२३४ इषोऽ६हा॑ इ ॥ ३ ॥

अत्र प्रथमा ऋक्, सैव सामवेदे गानोपबृंहणार्थं सङ्गृहीता, अत्र साममन्त्रे स्थिता अङ्काः अनुदात्तानुदात्तस्वरितानां बोधका
एव, नैते गानस्वराः । यत्र ऋग्वेदेऽनुदात्तचिह्नमधोरेषया दर्शितं, तदेव सामवेदे ' ३ ' इत्येवं त्रिसंज्ञकेनाङ्केन चिह्नितम्,
तथैव च ऋग्वेदे अनुदात्तात्पर उदात्तस्तस्य नैव किञ्चिदपि चिह्नं, स तु ' १ ' इत्येकसंज्ञकेनैवाङ्केन प्रदर्श्यते सामवेदे ।
ऋग्वेदे तृतीयस्य स्वरितस्य ऊर्ध्वरेषैव चिह्नं, तत्तु सामवेदे ' २ ' इति द्विसंज्ञकेनाङ्केन प्रदर्श्यते । यथा—

अ॒ग्न आ या॑हि वी॒तये॑

अ॒ग्न आ या॑हि वी॒तये॑

उ अ. उ स्व प्र अउस्व

(उ) उदात्तः, (ञ) अनुदात्तः, (स्व) स्वरितः, (प्र) प्रचयः, (स) सञ्जतरः इति स्वराः । प्रचयस्य चिह्नं नास्ति । सञ्जतरूपोऽन्तिमोऽनुदात्तोऽनुदात्तवधोरेषयैव प्रदर्श्यते । तौ प्रचयसञ्जतरौ तु स्वरितमेव यथाक्रममनुगच्छतः यत्र भवतः ।

एवं उभयो ऋक्सामयोः स्वराचिह्नप्रदर्शनपद्धतिभेदेऽपि न तत्रोदात्तादिस्वरभेदोऽस्ति । ' या ऋक् तदेव साम । इति छान्दोग्यवचनमत्रैव सुतरां संगच्छते । नैते सामाङ्गा गानार्थं समभिप्रयुक्ताः, किन्तु उदात्तानुदात्तस्वरितदर्शनार्थमेव सामाक्षराणामुपरि लिखिता भवन्तीति विज्ञेयम् ।

सामगानं तु इतोऽप्यन्यदेव । अस्मादेव एकस्मादङ्गमन्त्रात् ' गौतमस्य द्वे, कश्यपस्यैकं ' एवं सामत्रयं संपद्यते, तत् सामगानग्रन्थेषु प्रसिद्धम् । तदेतत्सामगानं तानालापसंलापस्तोभयुक्तत्वात् सप्तस्वरसंयुक्तत्वाच्च गानसंज्ञां लभते । एतदेव साम यद् ' ऋचगभ्युदं साम गीयत ' इत्युक्तपूर्वम् । अत एवोच्यते एष सामवेदः सामगानानां योनिभूतानां मन्त्राणां केवलं संग्रह एव, स ' सामयोनिमन्त्रसंहिता ' इति वक्तव्ये ' सामवेदसंहिता ' इति संक्षेपेणोच्यते ।

उत्तरार्चिकस्य पूर्वार्चिकेन संबन्धः ।

सामवेदस्य पूर्वार्चिकोत्तरार्चिकाख्यौ द्वौ भेदौ । तत्र पूर्वार्चिके ५८५ एकर्चानि सूक्तानि विद्यन्ते । तत्रोत्तरार्चिकस्थानि पूर्वार्चिकपठितान्येकर्चानि सूक्तानि ' योनि '—नाम्ना व्यवह्रियन्ते । एता एव योनीराशित्वाधोनिर्दिष्टेषु गानग्रन्थेषु नानास्वर-क्रमपूर्वकं गानमुपवर्णितम् । यः कोऽपि स्वरक्रमः पूर्वार्चिकपठिताया योनेर्भवति, तेनैव स्वरक्रमेण योनिभूतैरसंयुक्तानामुत्तरार्चिकपठितानां ऋचां गानं भवति ।

तत्र पूर्वार्चिके षट् प्रपाठकाः, प्रत्येकं प्रपाठके च द्वावर्धौ, तयोश्च १० दशतयः । यद्यपि दशर्चामिका दशतिः सामान्यतो भवति, तथापि कासुचिदशतिषु न्यूनत्वमाधिक्यं चोपलभ्यते । अधस्ताच्च सूची दीयते—

प्रपा० १= २ अर्धौ= १० दशतयः	(तत्र प्रथमार्धे तृतीयदशत्यां १४ ऋचः, द्वितीयार्धे प्रथमदशत्यामष्टौ, तृतीयदशत्यामष्टौ, पञ्चमदशत्यां षट्, शेषासु १०)	योगेन	=२६ ऋचः ।
„ २= „ „	(प्रथमार्धे द्वितीयदशत्यामष्टौ, द्वितीयार्धे पञ्चमदशत्यां नव)		=१७ ।
„ ३= „ „	(प्रथमार्धे तृतीयदशत्यां नव)		=१९ ।
„ ४= „ „	(प्रथमार्धे चतुर्थदशत्यां नव, द्वितीयार्धे द्वितीयदशत्यामष्टौ, चतुर्थदशत्यामेकादश)		=२८ ।
„ ५= „ „	(प्रथमार्धे प्रथमदशत्यामष्टौ, चतुर्थदशत्यामष्टौ)		=२६ ।
„ ६= „ „	९ दशतयः (प्रथमार्धे द्वितीयदशत्यां १४, तृतीयदशत्यां १२, पञ्चम्यां दशत्यां १२, द्वितीयार्धे प्रथमदशत्यां नव, द्वितीयदशत्यां १२, तृतीयदशत्यां १२, चतुर्थदशत्यां ८)		=२९ ।
सम्पूर्ण योगः			=५८५

उत्तरार्चिके च नव प्रपाठकाः, तेषु प्रथमानां पञ्चानां द्वौर्ध्वौ । शेषाणां चतुर्णां प्रपाठकानां तु प्रत्येकं त्रयोऽर्धौ । केषां-चिन्मत्तानुसारं तु ११ प्रपाठकाः, प्रत्येकं द्वयोर्द्वयोर्ध्वयोर्विभक्ताः । एवं २२ अर्धाः संजायन्ते । अर्धाश्च खण्डेषु विभक्ताः । अग्रत उत्तरार्चिकसूक्तानां सूची दीयते ।

प्रपाठकाः	अर्धाः	खण्डाः	सूक्तानि	योगन ऋचः
१	१	६	२३ (तत्र सूक्तेषु १६ तृचानि, ७ सुक्तेषु च द्वे द्वे ऋचौ)	६२
	२	६	२२ (१८ तृचानि, ४ सुक्तेषु च द्वे द्वे ऋचौ)	६२
२	१	६	१९ (१ सूक्ते चतस्रः, १५ तृचानि, ३ सुक्तेषु च द्वे द्वे)	५५
	२	६	१९ (१ सूक्ते पञ्च " " " ")	५६
३	१	७	२२ (२ सूक्तयोः षट्, १७ तृचानि, ३ सुक्तेषु च द्वे द्वे)	६९
	२	७	२३ (" सप्त, १ सूक्ते चतस्रः, १८ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	७६
४	१	७	२४ (२ सूक्तयोर्द्वादश, १ सूक्ते चतस्रः, १८ तृचानि, २ सूक्तयोः एकमेकचम्)	८३
	२	६	१४ (२ सूक्तयोर्द्वादश, ११ तृचानि, १ सूक्ते द्वे)	५९
५	१	९	२० (३ नवर्चानि, १ पञ्चर्चम्, १२ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे, २ द्वे चतुष्के)	८०
	२	१२	२३ (१ दशर्चम्, १ अष्टर्चम्, ५ षडर्चानि, १४ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	९४
६	१	३	११ (१ सूक्ते चतस्रः, ८ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	३२
	२	६	२० (" १४ तृचानि, ५ सुक्तेषु ")	५६
	३	६	१८ (१ षडर्चम्, १ पञ्चर्चम्, १ सूक्ते चतस्रः, ११ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे, २ एकर्चम्)	५४
७	१	४	१६ (१ पञ्चर्चम्, १२ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे, १ एकर्चम्)	४६
	२	४	१४ (१० तृचानि, ४ सुक्तेषु द्वे द्वे)	३८
	३	४	२१ (१ सूक्ते चतस्रः, ६ तृचानि, ८ सुक्तेषु द्वे द्वे, ६ एकर्चानि)	४४
८	१	४	१४ (१२ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	४०
	२	४	१९ (१ षडर्चम्, १२ तृचानि, ६ सुक्तेषु द्वे द्वे)	५४
	३	५	१८ (२ सूक्तयोः चतस्रः, १४ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	५४
९	१	४ तथा पञ्चम १८	(१५ तृचानि, ३ सुक्तेषु द्वे द्वे)	५१
			खंडकस्यैकं सूक्तम्	
	२	२ खंडौ, तथा	पञ्चमस्यैकं सूक्तम् (एवं नवमे प्रपाठके, प्रथमद्वितीयार्धयोः ७ खण्डाः)	
			१३ (१ षडर्चम्, ७ तृचानि, १ सूक्ते द्वे, ४ एकर्चानि)	३३
	३	१	९ (९ तृचानि)	२७

९ प्रपाठकाः २२ अर्धाः ११९ खण्डाः ४०० सूक्तानि

योगन १२२५

उत्तरार्चिके च ४०० सूक्तानि । तेषु १३ एकर्चानि, ६६ सुक्तेषु द्वे ऋचौ, २८७ सुक्तेषु तिस्रः, ९ सुक्तेषु चतस्रः, ४ सुक्तेषु पञ्च, १० सुक्तेषु षट्, २ सूक्तयोः सप्त, १ सूक्ते अष्टौ, ३ सुक्तेषु नव, ३ सुक्तेषु दश, २ सूक्तयोश्च द्वादश ऋचौ विद्यन्ते । अस्यां गणनायां च द्वयोः सूक्तयोर्द्वादशचर्चान्यूनत्वं केषुचिद्ग्रंथेष्वधिक्यं च दृश्यते ।

अत्रेदं विचारणीयं यदुत्तरार्चिके २८७ तृचानि विद्यन्ते । एषां मध्ये केवलं २२६ तृचानां प्रथमा ऋचः पूर्वार्चिक उपलभ्यन्ते । अवशिष्टानां ६१ तृचानां संबन्धिन्यः प्रथमा ऋचः पूर्वार्चिके नैवोपलभ्यन्ते । कारणं चेदमस्य यदिमाः ६१ वराहार्चिकयोनयः प्रातःसवने प्रयुज्यन्ते, गायत्रेण च रागेण गीयन्ते । उक्तं च “ गायत्रं वै प्रातःसवनम् ” (ऐतरेय ब्रा. २।८) । यासां २२६ तृचयोनीनां यज्ञान्तरे सवनान्तरे वा प्रयोगस्तासामेवारम्भिका ऋचः पूर्वार्चिके संगृहीताः ।

सामवेदस्य पौरुषेयापौरुषेयवादे तु योनिमन्त्राणामपौरुषेयत्वं, सामगानानां तु पौरुषेयत्वं कैदित्कल्प्यते । वस्तुतस्तु योनिमन्त्राणां तदुत्पन्नसाम्नां चापौरुषेयत्वमेव प्रतिपाद्यते मीमांसकैः । वराहग्रन्थगततृच भाष्यायामृचि समुत्पन्नं योनिमन्त्र-

गानं पूर्वाचिकमन्त्रवदपौरुषेयम् । उत्तरयोर्ऋचोस्तु योनिमन्त्रसमुत्पन्नस्य साम्न आवापः क्रियत इत्यतस्तादृशस्यर्द्धस्य गानमप्यपौरुषेयमेव । इति मीमांसकानां मतं विस्तरेण विवेचितं पूर्वमीमांसायाम् । सुत्रैस्तत्सर्वमत्रानुसन्धेयम् ।

सामशाखाधिचारः ।

‘सहस्रवर्त्मा सामवेद’ इति यदुक्तं भगवता पतंजलिना व्याकरणमहाभाष्ये तस्मात्केचनैवमनुमिमते, यत्सामवेदस्य सहस्रसंख्यकाः शाखाः सन्तीति । तत्तु न सम्यगिव प्रतिभाति । वर्त्मशब्दस्य शाखार्थत्वाभावात् । ‘सहस्रवर्त्मा सामवेद’ इति वचनं सामगानं गानपद्धतिभेदेन सहस्रधा विभियत इत्येव दर्शयति, न तु सामवेदस्य सहस्रशाखाः सन्तीति । यतो यथा वेदान्तराणां शाखानामानि यत्रकुत्रापि दृश्यन्ते, तथा सामवेदस्य शाखासहस्रं न कुत्रापि निर्दिष्टमुपलभ्यते । त्रयोदशैव तु नामानि सामतर्पणविधौ सन्ति, यथा—

राणायन - शाठ्यमुग्न्य - व्यास - भागुरि - औलुण्डी - गौलुगुलवि - भानुमानौपमन्यव - काराटि-
मशकगार्ग्य - चार्पगव्य - कुथुम - शालिहोत्र - जौमिनि - त्रयोदशैते मे सामगाचार्याः स्वस्ति कुर्वन्तु
तर्पिताः । (सामतर्पणम्)

सस्वप्नेतेषु त्रयोदशसु नामसु, दुर्भाग्यवशादधुना अन्याः शाखासंहिता नोपलभ्यन्ते, केवलं “ राणायनीय, कौथुमी जैमिनीय ” इति शाखात्रयस्यैव संहिताः समुपलभ्यन्ते । यत्तु चरणव्यूहे सहस्रं शाखाः सामवेदस्येत्युक्तं, तत्तु वङ्गीय-पांडितैः सत्यव्रत-सामश्रमिभिः पौराणिकमिति मत्वा त्यक्तुमर्हमिति प्रतिपादितमेव । पुराणेषु कतिपयान्यन्यान्यपि सामशाखा-नामानि समुपलभ्यन्ते । तेषां सर्वेषां समन्वयः संशोधकैरवश्यं कर्तव्य इति । पूर्वोपदिष्टतममहाभाष्यवचनं चरणव्यूहवचनं च प्रमाणीकृत्य सहस्रशब्दस्यानेकार्थकत्वमवलम्ब्य यावन्ति शाखानामानि प्रमाणग्रन्थेषु समुपलभ्यन्ते, तेषां गणनया इतर-वेदोपेक्षया प्रभूतशाखात्वं सामवेदस्याभ्युपेतुं शक्यत इति केचित् ।

वर्तते तावदेषां सामसंहिता राणायनीयानां कौथुमानां च । तयोर्मन्त्रभेदो नास्ति, केवलं गणनापद्धतिभेद एव । एके प्रपाठक-अर्धप्रपाठक-दशतिभिः, अन्ये तु अध्यायैः खण्डेश्च मन्त्रान् गणयन्ति । एषा गणनास्माभिरस्मिन्पुस्तके यथास्थानं सुविन्यस्ता । अत एषा संहिता राणायनीयानां कौथुमानां च भवति । जैमिनीयानां तु संहिता पाठभेदसंहिता पुस्तकान्ते प्रदर्शयिष्यते । कौथुमी-राणायनीयशाखयोर्मध्ये क्वचित् स्वरभेदोऽपि दृश्यते, क्वचित्पाठभेदोऽपि । यथा कौथुमीया ‘हाउ’ इति वदन्ति राणायनीयास्तु ‘एाउ’ इति । ‘राइ’ इत्यस्य स्थाने ‘रायि’ इति च । ‘वाजेपु नो’ इति ऋग्वेदिनः कौथुमीयाश्च पठन्ति ‘वाजेपु णो’ इत्यन्ये । एवमुच्चारणभेदाः सन्ति । अत्र केचन कुसुमशब्दाद्व्युत्पन्नं ‘कौसुम’ पदं ‘कौथुम’ शब्दस्य पूर्वरूपं मन्यन्ते । तत्र सामप्रातिशाख्यस्य ‘पुष्पसूत्रं, कुसुमसूत्रं, कौसुमं सूत्रं’ इति संज्ञाया विद्यमानत्वात् । तत्प्रातिशाख्यं कदाचित्कौथुम्या एव शाखाया स्यात् ।

सामस्वरप्रयोगः ।

ऋग्यजुः सामाथर्ववेदानां पठनसमये प्रायशः स्वरत्रयमेव प्रयुज्यते, कचिद्दीर्घस्वरिते चतुर्थस्वरोऽपि श्रूयते यथा—

अ॒ ग्नि॒ मी॒ ले॒ पु॒ रो॒ हि॒ तम् । (ऋग्वेदः)

अ॒ ग्नि॒ मी॒ ले॒ पु॒ रो॒ हि॒ तम् । (सामयोनिमन्त्रः)

अ. उ. स्व. प्र. अ. उ. स्व. प्र.

नी. सा. रे. रे. नी. सा. रे. रे.

रे..... मी ई ले..... हि...तं

सा ... ग्नि ..... रो .....

नी अ ..... पु .....

अत्र निषाद-पङ्क्त-वर्षाणां स्वराणां श्रवणं भवति । अनुदात्तस्तु क्वचिद्वैवतेऽपि श्रूयते, यथा ' सं वां कर्मणां ' इत्यत्र ' वां ' इत्यनुदात्तो धैवतो भवति । एवं वेदपाठसमये स्वरत्रयमेव विशेषेण प्रयुज्यते । स्वरास्तु निम्नमध्यमोच्चभेदेन विभिन्नसवनेषु उच्चनीचा भवेयुः, परन्तु सर्वत्र स्वरत्रयस्यैव श्रवणं भवतीत्यत्र ज्ञातव्यम् । तथाच—

उदात्तः स्वरितश्चार्चिं प्रचयो निहतः स्वरः । तत्र तु स्वरितात्पूर्वमुदात्तः प्रथमः स्वरः ॥
स्वरितोऽन्य उदात्तश्च प्रचयश्च द्वितीयगः । द्वितृतीयस्वरः कम्पोऽनुदात्तस्तु तृतीयगः ॥
स्वरितः कम्पते तत्र यत्रोदात्तः परो भवेत् । एकोदात्तात्परः स्वारः प्रचयश्चोच्चवद्भवेत् ॥
सर्वेऽवशिष्टाः स्वरिताः स्मर्यन्ते सामशाखिना ।
इति वचनेनार्चिकस्वराणां लक्षणविधानादार्चिकेषु ऋग्वेदवदेव स्वरानिर्णयः ।

सामगाने तु सप्तानामपि स्वराणां संप्रयोगोऽवरोहक्रमेण प्रायशः श्रूयते । एतदेव सामगानस्यान्येभ्यो वेदपाठेभ्यो वैशि-
ष्ट्यम् । ' यः सामगानां प्रथमः स वेणोर्मध्यमः स्वरः । ' इति नारदीयशिक्षायां कथितं, तेन सामगानस्योपरिस्थितै-
रङ्गैः सप्त स्वरा एवं प्रकटीभवन्ति, यथा १ मध्यमः, २ गान्धारः, ३ ऋषभः, ४ पङ्क्तः, ५ निषादः, ६ धैवतः, ७ पञ्चमः ।
सामगाने लिखितानामङ्गानामेष एव स्वरनिर्णयः, यमाश्रित्य सामगानस्थितानङ्गांश्च दृष्ट्वा स्वरज्ञा असंशयं सामगानं कर्तुं
शक्यन्ति । सामगानेषु ये स्वनङ्किताः स्वरास्ते पूर्वस्वराङ्केन समा इति बोद्धव्यम् । परन्तु सामयोनिमन्त्रेषु तु अनङ्कितान्यक्षराणि
प्रचयस्वराणि प्रापशो भवन्ति यथा—

३ १ २ ३ १ २ ३ २
सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः

इत्यत्र ' क्षी-षः-स-ह ' इत्येतेषामक्षराणां प्रचयः स्वरो बोद्धव्यः, एवमेवान्यत्रापि ज्ञातव्यम् । तथा—

रकार-ककार-उकाराः, सामचिह्नेषु विशिष्यन्ते । एवमन्तिम उदात्तः ' २ ' इति द्विसंज्ञकेनाङ्केन लिङ्गयते, यथा—

गिरा (साम० ८); ऋञ्जसे गिरा (साम० १२); दिवि (साम० २०); रयिम् (साम० २२); बृहत् (साम० १८); इति ।

यदा तु द्वाबुदात्तौ समागच्छेताम् तदा तत्रत्यः प्रथम एवोदात्तः ' १ ' इत्येतेनैकसंज्ञकेनाङ्केन लिङ्गयतेऽन्यस्तु वर्तत
अलिङ्गित एव, परं तस्मात्परः स्वरितो ' २ २ ' इति रकारसहितेन द्व्यङ्केन प्रदर्श्यते । यथा—

उत द्विषो मर्त्यस्य । (साम० ६); मूर्ध्नो विश्वस्य । (साम० ९); दैवो ह्यसि (साम० १०); वायोरनीके
(साम० १३); प्रति त्वं चारु (साम० १६) । ' इति ।

अनुदात्तात्परः स्वरितोऽपि ' २ २ ' इत्येवं रकारसहितेन द्व्यङ्केन चिह्नितो भवति, किंतु तदा पूर्वोऽनुदात्तः ' ३ क ' इति
ककारसहितेन त्र्यङ्केन लिङ्गयते यथा—

तन्वा (साम० ५२); देव्ये (साम० ५६); चलं न्युज्जवीर्यम् (साम० ९५); दूढ्यम् (साम० ११३); चम्बोः
(साम० ४९०); वाजं वाज्य (साम० ६५५) । ' इति ।

यदा तु द्वाबुदात्तौ समागच्छेतां ताभ्यां परतश्चानुदात्तो यदि स्यात्तदा प्रथम एवोदात्तः ' २ ३ ' इति उकारसहितेन द्व्यङ्केन
लिङ्गयतेऽन्यस्त्वचिह्नित एव रक्षयते, यथा—

ऊत्या वसो (साम० ४१); त्वमित्स (साम० ४२); यो विश्वा (साम० ४४); त्वं विष्णुं (साम० ९१);
ब्रह्मेति (साम० ९४); रं जनं (साम० ९६); वर्यं वचो (साम० ९८); इति ।

इत्येवं सर्वेषां स्वरचिह्नानां यथास्थानं सुविन्यासो दृश्यते सामवेदे सामगानेषु च ।

सामपाठभदाः ।

कचिदेते सामवेदमन्त्राः प्रदमेदेन, कचित् शब्दव्युत्क्रमेण, क्वचित् स्वरभेदेन, कचिदक्षरभेदेन, क्वचिच्च पादव्युत्क्रमेण ऋग्वेदपाठाद्विज्ञा इव दृश्यन्ते । अस्यसनीयोऽयं ऋक्सामपाठभेदविषयः । सांख्यायनादिषु ऋग्वेदीयशाखास्वन्यासु पाठभेदमिहा एते मन्त्रा भवेयुरिति यत्कैश्चिन्मन्यते, तदेव समीचीनमिव प्रतिभाति । सर्वेऽपि पाठभेदा एवमन्विष्य शाखान्तरेषु द्रष्टव्याः इति ।

सामवेदे वालखिल्यमन्त्रा अपि संगृहीताः सन्ति । अतो वालखिल्यमन्त्राणां शाकलके ऋग्वेदे संग्रहकरणादूर्ध्वमेव साम-वेदरचना संजाता इत्यनुमातुं शक्यते; अथवा यस्यां ऋक्शाखायां वालखिल्यमन्त्राः मूलतः सन्ति, तस्याः शाखासंहिताया एवैते साममन्त्राः संगृहीता भवेयुरिति मतं समीचीनतरम् । शाकलीये ऋग्वेदे 'अथ वालखिल्यं, इति वालखिल्यम्' इति परिधीकरणादनुमीयते, यदेते वालखिल्यमन्त्राः पूर्वं ऋग्वेदीयशाकलसंहितायां नासन्ति । अन्यथा 'अथ-इति'—करणस्य न किञ्चिदपि संभाव्यते प्रयोजनान्तरम् । सामवेदे तु वालखिल्यमन्त्राणां संग्रहादेवानुमीयते यदेतद्वेदे शाकलके वालखिल्यसूक्तसंग्रहः सामवेदात्प्राचीन एवेति ।

“वेदानां सामवेदोऽस्मि” इति भगवद्गीतावचनबलेन भगवद्गीताकालात्पूर्वमेव सामवेदस्यास्येदञ्चाहात्म्यं विभूति-रूपत्वं च महापुरुषैः स्वीकृतमिति प्रतिभाति । भगवद्गीताकालश्च वर्षाणां सहस्रद्वयादर्वाचीनस्तु न कथमपि संभाव्यते । सामवेदस्य विभूतिमत्स्वीकारायपि समुचितकालखण्डस्य व्यतिगमनमावश्यकमेव ।

ननु सन्त्यसिन्सामवेदे १०५ मन्त्राः (अथवा विहायारण्यकं महानान्यार्चिकं च ७६ मन्त्राः) ये समुपलभ्यमानायां ऋग्वेदस्य शाकलशाखायां नोपलभ्यन्ते, कथं कुतो वा तेषामसिन्सामवेद आगमः ? उच्यते, यद्यपि शाकलसंहितायामेतेषां मन्त्राणामदर्शनं, तथापि सांख्यायनसंहितायां तेषां दर्शनं भवेदिति यत्कैश्चित्तर्क्यते तद्युक्तियुक्तमिति वयमुत्पश्यामः ।

ऋग्वेदादिषु सामप्रशंसा ।

वेदमन्त्रेषु बहुविधा सामप्रशंसा श्रूयते, ऋग्वेदमन्त्रेषु शंसितं बहुशोऽङ्गिरसां साम, यथा—

(देवाः) अङ्गिरसां सामभिः स्तूयमानाः । (ऋ. १।१०।१२)

अङ्गिरसो न सामभिः (ऋ. १०।७८।५) इत्यादि ।

शकुनिपक्षिगानं सामगानमिध प्रतिभातीत्युक्तम्—

उभौ वाचौ वदति सामगा इव गायत्रं च त्रैष्टुभं चानु राजति ॥

उद्गातेव शकुने साम गायसि; ब्रह्मपुत्र इव सवनेषु शंससि ॥ (ऋ० २।४३।१-२)

शकुनिस्वरवत्सामगाने स्वरप्रयोगो भवतीत्यनुमीयत एतस्मान्मन्त्रवर्णात् । यो जागर्ति, तमेव विद्वांसं सामानि यन्ति, यस्तु निद्राति, स सामगाने न शक्यो भवितुं प्रवीण इति प्रदर्शयन्नाह—

‘यो जागार तमृचः कामयन्ते यो जागार तमु सामानि यन्ति’ । (ऋ० ५।४४।१४)

इति, तथा च सर्वे विद्वांसं सामगायकमेव प्रशंसन्तीति कथयति—

‘तमेव ऋषिं तमु ब्रह्माणमाहुयंश्चन्यं सामगामुकथशासम्’ (ऋ. १०।१०७।६)

तथैव गीयमानं साम गायकमवतीति प्रदर्शयति—

उपगासिषत् श्रवत्साम गीयमानम् (ऋ. ८।८१।५)

यूयमृषिमवथ सामविप्रं (ऋ. ५।५४।१४)

सामविप्रं सामकुशलं सामगानप्रवीणं वा देवा अवन्तीति । तथा च शुद्धां देवतां शुद्धेनैव सामा स्तोता स्तौत्विति निदर्शयन्नाह—

‘एतो न्विन्द्रं स्तवाम शुद्धं शुद्धेन साम्ना ।’ (ऋ. ८।९५।७)

इन्द्राय साम गायत विप्राय वृहते वृहत् । (ऋ. ८।९८।१; अथर्व. २०।६२।५)

बृहस्पतिः सामभिः क्रको अर्चतु । (ऋ. १०।३।५)

अर्चन्त एके महि साम मन्वत (ऋ. ८।२९।१०)

तथा चान्पापि सामप्रशंसा—

आङ्गूष्यं शवसानाय साम । (ऋ. १।६।२)

ऋतस्य सामव्रणयन्त देवाः । (ऋ. १।१४।१)

गायत्रेण प्रति प्रीमीते अर्कमर्केण साम त्रैष्टुभेन वाकम् । (ऋ. १।१९।२४; अथर्व. १।१०।१२)

ये न परः साम्नो विदुः । (ऋ. २।२३।१९)

त्वष्टाजनत् साम्नः साम्नः कविः । (ऋ. २।२३।१७)

साम कृण्वन् सामन्यो विपश्चित् क्रन्दन्तेति । (ऋ. ५।९६।२२)

परावतो न साम तद्यत्रा रणन्ति धीतयः । (ऋ. १।११।१२)

स हि द्युता विद्युता वेति साम (ऋ. १०।९९।२)

ईदृग्विधानि सामानि परस्मात्पुरुषादेव समुद्भूतानीत्युच्यते, यथा—

तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत ऋचः सामानि जज्ञिरे । (ऋ. १०।९०।९) इति ।

एवं विधा अनेके सामप्रशंसापरा मन्त्रा यथर्ववेदे तथैव यजुर्वेदेऽथर्ववेदेऽपि दृश्यन्ते । यथा—

... सामगेभिः आदित्येभिः .....। इष्टापूर्तमवतु नः .....। (अथर्व. २।१२।४)

ऋचं साम यजामहे याभ्यां कर्माणि कुर्वते । (अथर्व. ७।५४।१)

बृहतः परि सामानि । (अथर्व. ८।९।४)

षड् जाता भूता प्रथमजर्तस्य षड् सामानि षडहं वहन्ति ।

षड्योगं सीरमनु सामसाम षडाहुर्द्यावापृथिवीः षडुर्वीः । (अथर्व. ८।९।१६)

सामानि यस्य लोमानि । (अथर्व. ९।६।२)

..... सपत्नह ऋक्संशितः सामतेजाः । (अथर्व. १०।५।३०)

यत्र ऋचयः प्रथमजा ऋचः साम यजुर्मही । (अथर्व. १०।७।१४)

सामानि यस्य लोमानि..... स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः सिद्धेव सः । (अथर्व. १०।७।२०)

साम्ना ये साम संविदुरजस्तद्दृशे क्व । (अथर्व. १०।८।४१)

.....सामानि विभ्रती । (अथर्व. १०।१०।१४)

ब्रह्मणा परिगृहीता साम्ना पर्यूढा । (अथर्व. ११।३।१५)

ऋक्साम यजुरुच्छिष्ट उद्गीथः प्रस्तुतं स्तुतम् ।

उच्छिष्टे स्वरः साम्नो मेडिश्च तन्मयि । (अथर्व. ११।७।५)

ऋचः सामानि भेषजा ॥ (अथर्व. ११।७।२४)

शरीरं ब्रह्म प्राविशदचः सामाथो यजुः । (अथर्व. ११।८।२३)

ऋचः सामानि छन्दांसि..... उच्छिष्टाज्जशिरे सर्वे । (अथर्व. ११।७।२४)

ब्रह्माणो यस्यामर्चन्त्यृग्भिः साम्ना यजुर्वेदः । (अथर्व. १२।१।३८)

तमृचश्च सामानि च यजूर्वि च ब्रह्म चानुव्यचलन् । (अथर्व. १५।६।८)

ऋचां च वै स साम्नां च..... ब्रह्मणश्च प्रियं धाम भवति । (अथर्व. १५।६।९)

एतैर्मन्त्रैरसंशयं सूच्यते यद्गयथर्वसमये सामगानं समृद्धमेवासीदिति । ऋग्वेदे दृश्यन्त एतानि साम्नां नामानि वैरूपं, बृहत्, गौरिवीति, रैवतं, अर्कं, गायत्रं, श्लोकं, भद्रं, इत्यादीनि । एवमेव वेदेऽथर्ववेदेऽपि सामनामानि दृश्यन्ते ।

यजुर्वेदे रथन्तरं (वा. य. १०।१०), बृहत् (य. १०।११), वैरूपं (य. १०।१२), वैराजं (य. १०।१३),
वैखानसं, वामदेव्यं, यज्ञायज्ञियं, (य. १२।४), शाकरं, रैवतं (य. १०।४), गायत्रं, गौरिवीतं, अभीवर्तं,
क्रोशं, सत्र्यस्वार्धिं, प्रजापतेर्हृदयं, श्लोकं, अनुश्लोकं, भद्रं, राजन्, अक्यं, इलान्दम् इत्यादीनि ।

ऐतरेये ब्राह्मणेऽपि- बृहत्, रथन्तरं, वैरूपं, वैराजं, शाकरं, रैवतं, गायत्रं, द्यैतं, नौधसं, रौरवं, यौधाजयं,
अग्निष्टोमीयं, भासं, विकर्णम् इत्यादीनि दृश्यन्ते ।

एतानि साक्षां वैशिष्ट्यबोधकानि नामानि सूचयन्ति, यद्यवेदसमयेऽपि विविधानि सामगानान्यासञ्चिन्ति । यजुर्वेद-
स्याथर्ववेदस्यैतरेयस्य ब्राह्मणस्य च समये तु यज्ञस्य समृद्धत्वात्सामसमृद्धिरेवासीदिति स्पष्टम् । ये तु सामगानमाधुनिक-
मेवेति वदन्ति, तेषां निर्मूलमेव तत्कथनमित्येतेन सिद्धयति ।

सामस्वरगणना ।

सामवेदस्य स्वरगणना अत्यन्तमेव समीचीना वर्तते । नैतादृशी परिगणना स्वराणां केनापि कृताऽन्येषां वेदानाम् । अत्र
अस्या गणनाया विषये किञ्चिद् अवश्यं वक्तव्यम्—

१०८४ ^{३ १ २} रेवतीर्नः ^{३ २ ३ १ २} सधमाद् इन्द्रे ^{३ १ २} सन्तु ^{३ २ ३ २ ३ १ २} तुविवाजाः । क्षुमन्तो याभिर्मदेम ॥ १ ॥

१०८५ ^{२ ३ २ ३} आ घ ^{१ २ ३ २} त्वावान् ^{३ १ २} त्मना युक्तः ^{३ २} स्तोतृभ्यो धृष्णवियानः ।

^{३ २ ४} ऋणोरक्षं ^{३ २ ३ ४ २ २} न चक्रयोः

१०८६ ^१ आ ^{२ २} यद् ^{३ १} दुवः ^{२ ४} शतक्रतवा ^{३ २} कामं जरितृणाम् ।

^{३ २ ३} ऋणोरक्षं ^{३ १} न शर्चीभिः ॥ ३ ॥ १४ (टी) ॥ (धा० १८ । उ० २ । स्व० ४)

अत्र अङ्कचिह्नरहिताभ्यक्षराण्येतानि (प्रथममन्त्रे) नः । स । स । न्तु । इति चत्वारि ।

(द्वितीयमन्त्रे) धृ । ण । वि । र । इति चत्वारि ।

(तृतीयमन्त्रे) य । दु । श । त । क । का । ज । रि । र । श । इति दश ।

सर्वाण्येतानि मिलित्वा अष्टादश भवन्ति । एतानि (धा. १८) इति संकेतेन संलिखितानि । अत्र त्वयं विशेषः, यान्य-
न्याक्षराणि “ जाः । म । भिः । ” इति त्रीणि, तानि अङ्कचिह्नरहितान्यपि नैव गण्यन्ते, तेषामन्ते अवस्थानात् । चिह्न-
रहितान्यन्याक्षराणि नैव गणनीयानीति नियमात् । एवं अस्मिन्मन्त्रत्रये अष्टादशाक्षराणि चिह्नरहितानीति द्रष्टव्यम् ।

उकारचिह्निते द्वे एवाक्षरे । द्वितीयमन्त्रे ‘ णो ’ इति, तृतीयमन्त्रेऽपि तदेवाक्षरमुकारितं, एवमुकारचिह्नितौ द्वावेवात्रोदात्तौ,
तौ तु ‘ उ० २ ’ इति संकेतेनात्र प्रदर्शितौ ।

रकारचिह्निताः स्वरितास्तु अत्र चत्वारः । द्वितीयमन्त्रे (क्रयोः) इत्येकः ।

तृतीये मन्त्रे त्रयः “ वः । मं । ची । ” इति । एवं चत्वारो भवन्ति । ते ‘ स्व. ४ ’ इति संकेतेन दर्शिताः ।

एतया स्वरगणनया मन्त्राणां मध्ये स्वरप्रमादो न भवितुं कदाचिदपि शक्नोति । अतः एवंविधा गणना स्वरस्थिरीकर-
णाय सर्वेषु वेदेषु कर्तुं योग्यैव । अस्याश्च गणनाया संकेतो ‘ टी ’ इति दृश्यतेऽत्र । ‘ टी ’ इत्यस्यादेवाक्षरादेवा स्वरगणना
ज्ञायते, यथा—

‘ टी ’ इत्यत्र ‘ ट+ई ’ इति द्वावेव वर्णौ स्तः । ई इति ‘ ज-आ-इ-ई ’ इत्यत्र, चतुर्थः स्वरो वर्तते, स तु ‘ स्व. ४ ’
इति संकेतेन सूच्यते । ठ इति ट-वर्गस्य द्वितीयं व्यञ्जनं, तत्तु ‘ उ० २ ’ इति संकेतेन सूच्यते, द्वितीयमेवैतद्व्यञ्जनं ट-वर्गं ।
‘ धा० १८ ’ इति संकेते स्थिता १८ संख्या तस्याः पञ्चभिर्भागहरेऽवाशिष्टास्त्रयः । तृतीयस्य वर्गस्यैवा संख्या सूचिका ।

क-च-ट-त-प इति पञ्चैव वर्गाः, तत्र तृतीयः 'ट' इति वर्गोऽनया संख्यया सूच्यते । अस्मिन्वर्गे च द्वितीयं 'ठ' इति व्यञ्जनं, तत् सूचितं 'उ० २' इत्येतया उकारसहितया द्विसंख्यया । 'स्व० ४' इत्येतेन चतुर्थः स्वर सूचितः 'ई' इति । एवं (इ+ई) 'ठी' इति सर्वेषां संकेतानां बोधकं अक्षरं भवति ।

पञ्चभिर्भागहारेणावशिष्टया संख्यया वर्गाणामेवं बोधो भवति—

अवशिष्टा संख्या	वर्ग
१	क
२	च
३	ट
४	त
५	प

यत्र १५, २०, ४० इत्येवं धारीसंख्या भवेत्तदा तत्र पवर्गेणैव भाव्यम् । उदात्तस्वरेण वर्गस्थं व्यञ्जनं बुध्यते, तथा—

उ० १	क च ट त प
उ० २	ख छ ठ थ फ
उ० ३	ग ज ड द ब
उ० ४	घ ङ ढ ध भ
उ० ५	ङ ञ ण न म

स्वरितेनाङ्केन स्वरा बुध्यन्ते यथा—

स्व. १	अ
स्व. २	आ
स्व. ३	इ
स्व. ४	ई
स्व. ५	उ इत्यादयः ।

यत्र तूदात्तो नास्ति, तदा धारीनिर्दिष्टा संख्या एकोना संख्या कर्तव्या, यथा (धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २) (या) (साममन्त्रक्रमाङ्काः ८४१-८४३) इत्यत्र उदात्तस्याभावात् धारीसंख्या १७ इत्येकोना भूत्वा १६ भवति । उदात्तस्याभावात् य-र-ल-व-शा ग्राह्याः । यत्र तूदात्तो न भवेत्तत्र यवर्गो ग्राह्य इति नियमः । अत्र १६ इति संख्या एकोना भूत्वा संजाता, तस्याः पञ्चभागहारेण एकोऽवशिष्टः । अतो य-वर्गस्य प्रथमेव 'य' इति व्यञ्जनमत्र ग्राह्यम् । अत्र स्वरितौ द्वौ, द्वितीयस्वरो 'आ' इति, स चात्र यकारेण सह मिलित्वा 'या' इति संकेतो जातः ।

यत्रोदात्तो न भवति, तत्र धारीसंख्या एकोना कृत्वा, तां पञ्चभिर्हृत्वा यदि किमपि नावशिष्येत्तर्हि तत्र 'ह' इति संकेताक्षरं भवति यथा—

(साममन्त्रक्रमसंख्या ८८०-८८२) (धा. २१ । उ० नास्ति । स्व० १) (ह)— अत्र २१ संख्यायां एकोनायां कृतायां २० संजाता, सा पञ्चभिर्हृत्वा न किञ्चिदप्यवशिष्यते, अतः 'ह' इति संकेताक्षरं स्वरितोऽप्यत्र एक एव, अतः अत्र 'ह' इत्येव संकेतः ।

यत्र तूदात्तो वा स्वरितोऽपि वा न भवेत्, तदा तत्र 'औ' कारो भवति, यथा (धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति) (औ) । (साममन्त्रसंख्या १३२६-१३२८)

उ- नास्ति अतः १५ संख्या एकोना कृत्वा, सा संख्या १४ संजाता । सा तु पञ्चभिर्हृत्वा ४ अवशिष्टाः, उकाराभावाद्यवर्ग-

स्यैतत्तुर्थाक्षरं य-र-क-व इति वकारः, स्वरितस्वाभावात् औकारः, एवं ' वौ ' कारः संजात इति । एवं सर्वत्र बोध्यम् ।

भात्रायं गणनाप्रकार उत्तरार्चिकस्य प्रदर्शितः । पूर्वार्चिकस्य गणनाप्रकारेऽस्ति कश्चिद्विशेषः । पूर्वार्चिके ' स्वरितः-प्रथमो भवति, मध्यम उदात्तो, धारी चान्त्य ' इति । अत्र स्वरितधार्योर्न्यत्येन निवेशनं भवति । यथा— (साम-क्रमाङ्कः ११-२०) ' नमस्ते अग्न ओजसे ' इति पूर्वार्चिकस्य द्वितीये खण्डे ' स्वरिताः ६ । उदात्तौ २ । धारीगणना २० । (खा) । ' अत्र स्वरितसंख्यया कवर्गो लभ्यते पञ्चभिर्हारात् । उदात्तस्य संख्यया वर्गस्थं द्वितीयं व्यञ्जनम् । धारी-संख्यया च पञ्चभिर्हाराद् द्वितीयः स्वरः । तेन ' खा ' इति संकेतो भवति । सर्वमन्यत्समानम् ।

महत्सत्वस्याः स्वरगणनाया औचित्यमतीव वर्तते । अतः सर्वः सामवेदः पुनरनयैव रीत्या परिगणनीय इत्युचितं प्रति-भाति । यतो मुद्रितेषु ग्रंथेषु, लिखितेषु च ग्रंथेषु गणना कुत्रापि समीचीना न दृश्यते । या च यौरोपीयैः पण्डितैर्मुद्रिता साध्यशुद्धैव । अतः पुनः परीक्षणीयोऽयं विषयः ।

सामवेद-ग्रन्थाः ।

एतान् सामबोनिमन्त्रानांश्च यानि गानानि ऋषिमी रचितानि, तेषां गानग्रंथाः (१) (ग्राम) गेयगानं, वा प्रकृति-गानं, वा (२) आरण्यक (गेय) गानं, (३) ऊहगानं, (४) ऊह्यगानं, रहस्यगानं वेति प्रसिद्धाः । अनेक विधानि तेषु पर्वण्युपप्रकरणरूपाणि सन्ति । तेषां मध्ये गानसंख्या जैमिनीय शाखानुसारेण ३६८१ इति, कौथुमी राणावनीय-शाखयोर्गानानुसारेण २७२२ इति च भवति । यथा—

जैमिनीय—गानानि		कौथुमीय—गानानि	
ग्रामगेय-गानानि	१२३२		११९७
आरण्यगेय-गानानि—	२९१		२९४
ऊह-गानानि	१८०२		१०२६
ऊह्य-गानानि—	३५६		२०५
	<u>३६८१</u>		<u>२७२२</u>

सर्वाण्येतानि गानानि सविस्तरेण गानग्रन्थेषु मुद्रापयिष्यन्तेऽस्माभिः । गानविषये यत्किञ्चिद्वक्तव्यं तत्सर्वं गानग्रन्थस्य भूमिकायामेव वक्ष्यामः । कौथुमीय-शाखापेक्षया १८९ संख्यया न्यूना मन्त्राः जैमिनीय-शाखायां वर्तन्ते । यथा—

जैमिनीयाः		कौथुमीयाः	
पूर्वार्चिके	५८७		५८५
आरण्यके	५९		५९
उत्तरार्चिके	१०४१		१२२५
	<u>१६८७</u>		<u>१८६९</u>
महानाम्नी मन्त्राः	६		६
	<u>१६९३</u>		<u>१८७५</u>

एवं जैमिनीयानां गानानि कौथुमेभ्यः सहस्राधिकानीति जैमिनीयानां विशेषः । जैमिनीय-शाखायाः मन्त्रक्रमपाठविशेष-श्चात्र परिशिष्टे परिदर्शितः ।

सामब्राह्मणानि ।

(१) त्राण्यब्राह्मणं (प्रौढब्राह्मणं, पञ्चविंशब्राह्मणं वा) (२) षड्विंशब्राह्मणं, (३) सामविधानब्राह्मणं, (४) भार्गवब्राह्मणं, (५) देवताध्यायब्राह्मणं, (६) उपनिषद्ब्राह्मणं (संहितोपनिषद्ब्राह्मणं मन्त्रब्राह्मणं वा), (७) वंशब्राह्मणं, इत्यादीनि ब्राह्मणानि ।

षड्विंशं ताण्ड्यब्राह्मणस्यैव षड्विंशोऽध्यायः । अत एव पूर्वो भागः पञ्चविंशब्राह्मणमित्युच्यतेऽपरं षड्विंशमिति । पञ्चविंशं षड्विंशं ब्राह्मणं च छान्दोग्योपनिषच्च मिलित्वा ताण्ड्यमहाब्राह्मणं भवति । षड्विंशोऽद्भुतकथानां सद्भाषात्तद्भुतब्राह्मणमित्युच्यते, अन्यानि त्वनुब्राह्मणानीति कथ्यन्ते । जैमिनीयोपनिषद्ब्राह्मणे केनोपनिषद् वर्तते । अतः जैमिनीयशाखाया अपरं नाम तलवकार-शाखा इति भवेत्, यतस्तलवकाराणीया केनोपनिषदिति प्रसिद्धैव ।

सामसूत्राणि तु (१) मशक-कल्पसूत्रं, (२) क्षुद्रसूत्रं, (३) लाट्यायनश्रौतसूत्रं, (४) गोभिलगृह्यसूत्रं, राणावणीय-शाखायाः द्राष्ट्यायनश्रौतसूत्रं, खादिरगृह्यसूत्रं, पुष्पसूत्रं, इत्येवमादीनि सन्ति । पुष्पसूत्रं सामवेदस्य प्रातिशाख्यमिति प्रसिद्धिः ।

सर्वेऽप्येते ग्रन्था यथाकालं मुद्रापयिष्यन्ते । एतेषामध्ययनेन विना न सामवेदस्याध्ययनं साहं भवितुमर्हतीति ।

अनुनासिक-निर्दर्शनम् ।

सामवेदसंहितामुद्रणं कैश्चिदनुनासिकचिह्नेन सहितमन्यैश्चानुनासिकचिह्नरहितं कृतम् । यथा—

सामवेद—मन्त्रक्रमानुसारं	अनुनासिकचिह्न—रहितं	अनुनासिकचिह्न—सहितं	उत्तरवर्णः
१५	स्तोमं रुद्राय	स्तोमं रुद्राय	र
२७	अपां रेतोसि	अपां रेतोसि	र स
२७८	शतं शतं	शतं शतं	श
२८१	त्रिंशत्	त्रिंशत्	॥
९८	ज्योतीषि	ज्योतीषि	ष
८८१	ज्योतीष्यायवे	ज्योतीष्यायवे	॥
१९	धियं सचन्ते	धियं सचन्ते	स
८७९	आ वंसते	आ वंसते	॥
२	यज्ञानां होता	यज्ञानां होता	ह
॥	विश्वेषां हितः	विश्वेषां हितः	॥

एवमन्यत्रापि द्रष्टव्यम् । अनुनासिक-चिह्नरहित-मुद्रणे प्रमुखाः पं भवभूति-भट्टाचार्याः, पं. नरेन्द्रचन्द्र-चैदन्ततीर्थः कलकत्ता-निवासिन-शैवमादयः । अनुनासिकचिह्नसहितमुद्रणे प्रमुखा म० स्टिवेनसन, बेन्के यौरोपीयाः, पं. सत्यप्रतसाम-श्रमिणः कलकत्ता-निवासिन-शैवमादयः ।

लिखितग्रन्थेष्वपि द्विविधा ग्रन्थाः समुपलभ्यन्ते । एवं द्विविधायां संमत्यामस्मिन्सामवेदसंहितायां योनिमन्त्रमुद्रणसमयेऽनुनासिकस्य ' ५ ' रंगचिह्नं संप्रयोक्तव्यं न वेति विचारणीयम् । ' या ऋक् तत् साम ' इति छान्दोग्योपनिषद्वचनबलेन ऋग्यजुस् एव सामयोनिमन्त्र इति निश्चितमेव । ऋग्विलक्षणः साममन्त्रो नैव भवितुं शक्य इति सिद्धान्तः । ऋग्वेदे तु ' य-र-ल-वेभ्योऽन्तस्थेभ्य ऊष्मभ्यश्च श-प स-हेभ्यः पूर्वोऽनुस्वारो बिन्दुरूपेणैव ' वंसते ' इतिवलिख्यते, न तु ' वंसते ' इतिः वद्रङ्गचिह्नेन सहितः । अथर्ववेदिनोऽपि ऋग्वेदवदेव लिखन्ति । सामयोनिमन्त्रास्तु समुद्रुता ऋग्वेदादेव अतस्ते समुल्लेखनीया ऋग्वेदवदेवेति विमृश्यास्माभिरत्रास्मिन्ग्रन्थे सर्वत्रानुनासिक-चिह्नरहितमेव कर्तव्यं, परं सामपाठिनां पद्धतिमनुसृत्य सर्वत्रानुनासिकचिह्नसहितमेव मुद्रणं कृतम् । ऋग्वेदे तु स्वरापूर्वोऽनुनासिको रङ्गचिह्नेनैव सर्वत्र प्रदर्श्यते, अतः सोऽस्माभिरत्रापि ऋग्वेदवदेव संमुद्रितः यथा ' महौ इन्द्रः ' इति, परं शपसहरेफपूर्वोऽनुनासिको बिन्दुरूपेणैव प्रदर्शित ऋग्वेदवत्, यथा ' स्तोमं रुद्राय ' इत्यादिः ।

सामगानानि तु योनिमन्त्राश्रितान्यपि सर्वथा विकारविश्लेषणादिभिः पृथक्तराण्येवातस्तत्रत्यो रङ्गः ' ५ ' इति चिह्नेनैव सर्वत्र प्रदर्शयिष्यते ।

रङ्गस्य व्याहरणम् ।

अनुस्वारपदे पूर्वं विकारमुपगच्छति । वेष्टितं बिंदुमात्रं च तल्लिखित्वा प्रकीर्तितम् ॥
रेफोष्मसु प्रत्ययेषु निदर्शनमथोच्यते । चित्रं राधोऽशुर्मदाय हवींषितो धियं सचे ॥
त्वं हतेति च पञ्चानां निदर्शनमिति रितम् । ऊष्माणस्तु यदान्येन व्यञ्जनेन समन्विताः ।
स्थिताश्च प्रत्यये तेषां वैकृतं तुल्यमुच्यते । सोमं श्रीणन्ति नृप्पाहि सँस्थे त्वं ह्यंगदेति च ॥
मात्रा द्विमात्रोऽनुस्वारो द्विमात्रान्मात्र एव च । मात्रिकादपि संयोगे मात्रिकस्तु द्विरूपवत् ॥

एतेन वचनजातेन अनुनासिकचिह्नसहितलेखनमेव सप्रमाणं भवति । इति रङ्गविधायकाः ब्रुवन्ति ।
रङ्गचिह्ने लिखितेऽलिखितेऽपि वा, अनुनासिकस्य व्याहरणं कथं वा कर्तव्यमिति मुख्यः प्रश्नोऽत्र वर्तते । रङ्गस्यास्य देशभेदेन
विभिद्यते समभिव्याहरणम् । ' गं, गुं, रवं, र्वं, ' इत्येवमादीनि क्रियन्तेऽस्योदीरणानि । एतान्यसमीचीनान्येवेति प्रति-
भाति, यतस्तत्र गकारस्य कण्ठ्यस्य, उकार-वकारयोरोष्ठ्ययोगेदने नास्ति प्रमाणलेशोऽपि । अनुस्वारस्य नासिकैव स्थानम्,
अनुनासिकस्य तु मुखनासिके । एवं सति स्थानान्तरयोः कण्ठ्योष्ठ्योर्वर्णयोर्भाषणं नैव कश्चिदपि प्रमाणयितुं शक्यते ।
व्याहरणशुद्धाशुद्धत्वविनिर्णये स्थानविचार एव बलवत्तरं प्रमाणं भवति । तद्यथा—

अनुस्वारयमानां च नासिकास्थानमुच्यते ॥२२॥ यथा सौराष्ट्रिका नारी तक्रं इत्यभिभाषते ।
एवं रङ्गाः प्रयोक्तव्याः खे अराँ इव खे दया ॥२६॥ रङ्गवर्णं प्रयुञ्जीरन्नो ग्रसेत्पूर्वमक्षरम् ।
दीर्घस्वरं प्रयुञ्जीयात्पश्चात्तासिक्यमाचरेत् ॥२७॥ हृदये चैकमात्रस्तु अर्धमात्रस्तु मूर्धनि ।
नासिकायां तथार्धं च रङ्गस्यैव द्विमात्रता ॥२८॥ हृदयादुत्करे तिष्ठन् कांस्येन समनुस्वरन् ।
मार्दवं च द्विमात्रं च जघन्याँ इति निदर्शनम् ॥२९॥ (पाणिनीय-शिक्षा)

नासिकास्थानीयोऽनुस्वारः स्पर्शेषु थ-त्र-लेषु च परेषु सत्सु परसवर्णतामभ्येति । ' अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः ।
वा पदान्तस्य । (पा. भा. ८।४।५८-५९) अपदान्तस्यानुस्वारस्य नित्यं परसवर्णो भवति, पदान्तस्य तु वैकल्पिकः ।
यथा— ओङ्कारः, पञ्चाङ्गं, घण्टा, मन्त्रः, अम्बा । त्वं करोषि-त्त्वङ्करोषि, सं यन्ता-सँययन्ता, सं वत्सरः—
सँवत्सरः, यं लोकं-यँल्लोकं । परसवर्णे कृतेऽकृते वा, लिखितेऽलिखिते वा, व्याहरणं त्वेतेषां समानमेव भवति, परवर्णा-
नुयायित्वादनुस्वारस्य । श-ष-स-ह-रेफेषु परेषु सत्सु संपूर्णतयानुस्वारो नैव परसवर्णतां भजते, तदा तस्यानुनासिको
भवति—

अनुस्वारस्य ५ इत्यादेशः शषसहरेफेषु (प्रतिज्ञापरिशिष्टसूत्रे ३।१)

नश्चापदान्तस्य झलि (पा. भा. ८।३।२४)

नस्य मस्य चापदान्तस्य झल्यनुस्वारः । ' यशांसि, आक्रंस्यते ' ।

एवं अनुस्वारस्य रङ्गादेशो भवति वैकल्पिकः । ' आतोऽटि नित्यं ' (पा. सू.) इति सूत्रेण नित्यादेशोऽपि तैत्तिरीयाः
' महौ इन्द्रः ' इति, ऋग्वेदिनस्तु ' महौ इन्द्रः ' इति पठन्ति । अत एव आदेशो नित्योऽपि छन्दसि वैकल्पिकः सञ्जातः ।
एवमेव उष्मपूर्वमनुस्वारं ऋग्वेदिनोऽनुस्वारं बिंदुरूपं लिखन्ति, तमेव वाजसनेयिनोऽनुनासिकं रङ्गचिह्नयुतं लिखन्ति एवमेव
वैकल्पिकः पाठो छन्दसि दृश्यते ।

यदा तु रङ्गो भवति तदा तस्यानुनासिकस्य व्याहरणं कथं कर्तव्यमिति प्रश्नोऽत्र व्यथयति संशोधकं, यतस्तस्य भिद्यते-
ऽनेकधा निगदनम् । ' मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः ' (पा. सू.) इत्याह भगवान्पाणिनिः । मुखसहितनासिकयो-
च्चार्यमाणो वर्णोऽनुनासिकसंज्ञो भवति, अस्मैव रङ्ग इति शिक्षायां, प्रातिशाख्ये च ' रक्त, राग ' इति च संज्ञा भवन्ति । स
ह्रस्वदीर्घगुरुभेदैश्चिधा विभिद्यते ।

अनुनासिकोच्चारणविषये यदुक्तं पाणिनीयायां शिक्षायां तत्तु तत्त्वतोऽनुसन्धेयमत्र । पूर्वस्वरं दीर्घं प्रयुञ्जीयात्, पश्चात्ता-

सिक्कं व्याहरणमाचरेदिति, अनुनासिको हृदय एकमात्रोऽर्धमात्रो मूर्धनि, नासिकायां चार्धमात्रः, एवं रङ्गो द्विमात्रकः । यथा छैरङ्गिका नारी 'तर्क' इत्याभिभाषते, यथा च कांस्यस्य झङ्कारो भवति समभिघातादूर्ध्वं, तथैव मादवपूर्वकं रङ्गमभिभाषेत । एवं रङ्गविषये पाणिनीयानुशासनम् । रङ्गचिह्ने लिखितेऽलिखितेऽपि तस्य व्याहरणं समानमेव भवति, यथा जिह्वामूलीयोपध्मानियौ विसर्गौ चिह्नेन सहितौ लिखितौ चिह्नरहितौ वापि, तथापि द्वयोरपि तुल्यमेव भवति समुच्चारणम् । यथा— 'कः पदार्थः = कः पदार्थः । रामः कः = रामः कः । एवमेवास्य रङ्गस्य चिह्नेन रहितस्य सहितस्य वा तुल्यमेव पाणिनीयानुशासनानुसारेण व्याहरणं भवतीति ज्ञातव्यम् ।

एवं सति, तस्य रङ्गस्य ' ग्वं, ग्वँ, गुं, ' इत्यादीनि मादवहीनानि कठोराणि स्थानव्यभिचारदोषदुष्टानि व्याहरणानि, सर्वथा त्याज्यान्वेवेति । एवं शषसहरेफेपु परेषु ससु अनुनासिकपूर्वं स्वरं दीर्घमुच्चार्य नासिकायामेवानुनासिकं गुप्तयित्वा, तदूर्ध्वं अग्रेवासिनं वर्णं प्रयुञ्जीयात्, यथा ' वंसते ' इत्यस्य ' वा अंसते ' इति । न तु ' वग्वंसते ' इति ।

यथा हिन्दी भाषायां ' नहीं, कहाँ, ' इति, मराठीभाषायामपि ' काँहीं ' इत्यादीनां व्याहरणानि मुखसहितनासिकायां भवन्ति, तथैव वेदेषु रङ्गस्थोच्चारणं भवितुमर्हति । परतस्तु विद्वांस एव प्रमाणमित्यलं पल्लवितेन ।

परिचय-ग्रन्थाः ।

मुद्रित-ग्रन्थाः ।

सामवेदस्यास्य मुद्रणसमये ये ग्रन्था अवलोकितास्तेषां मध्ये प्रमुखा मुद्रितग्रन्था एते—

(१) लन्दनपूर्वा श्रीमता रेवरण्ड जे. स्टीवेन्सन (Rev. J. Stevenson) महोदयेन सम्पादितं, तच्च श्रीमता एच्. एच्. विलसन (H. H. Wilson. M. A., F. R. S.) महाशयानां निरीक्षणेन सन १८४३ ख्रिष्टाब्दे मुद्रितं, सामवेदस्य पुस्तकम् । अस्मिन्ग्रन्थे आरण्यकं पूर्वं, महानाम्न्याचिकं च नास्ति । नापि स्वरचिह्नानि प्रदर्शितानि । स्वरचिह्नाभावात् धारीगणनाय मुद्रितापि निष्प्रयोजनैव संजाता । अत्र मुद्रिता मन्त्रा अशुद्धपदच्छेददोषेणान्यैश्च बहुविधैर्मुद्रणप्रमादैर्दोषपूर्णं एव सन्ति । वर्षशतात्पूर्वं लन्दननगरे मुद्रितमित्यर्थमेव ते सम्पादक-निरीक्षक-मुद्रकाः प्रशंसामर्हन्ति । अत्रैक एव गुणो दृश्यते यन्मन्त्रा असंकीर्णतया पृथक्पृथक् मुद्रिताः । अन्ते परिशिष्टरूपेण बहवः पाठभेदा अपि संकलिताः सन्ति ।

(२) शार्मण्यदेशे बर्लिननगरे सन १८४८ ख्रिष्टाब्दे श्री० बेन्के- महाशयैः प्रकाशितं सामवेदस्य पुस्तकं, प्रायशः शुद्धं, स्वराङ्कैः संयुतं, बहुभिः पाठभेदैः सहितं, महत्या पाठभेदविचित्रतात्मकया भूमिकया युतं, संशोधनकर्मणि सेपादकस्य प्रवीणत्वमसंशयं प्रकटयति । समस्तेषु मुद्रितग्रन्थेषु वर्तते एतदेवादृशं पुस्तकम् । अत्र धारीगणना मुद्रिता परिशिष्टविभागे, परं सा सदोषैवेति प्रतिभाति ।

(३) डा० डब्ल्यु० कलान्देन वेस्लौनगरे सन १९०७ ख्रिष्टाब्दे सामवेदस्य जैमिनीयसंहितायाः पुस्तकं रोमनाक्षरैर्मुद्रितम् । पाठभेदसहितं विस्तृतया भूमिकया च शोभितमतीव शुद्धं पुस्तकं वर्तते ।

(४) कालिकातानगरे पूज्यपादैः सत्यव्रतसामश्रमिभिर्महता प्रयत्नेन संशोध्य, सायणभाष्यसंहिता, सामवेदसंहिता, पदपाठेन सामगानादिभिः, सर्वैः स्तोमपादैश्च संयुता ' रायल एशियाटिक सोसायटी ' द्वारा मुद्राप्य प्रकाशिता ।

(५) कालिकातानगरे सन १९३६ ख्रिष्टाब्दे श्रीनरेन्द्रचन्द्र वेदान्ततीर्थैः एम्. ए. उपाधिधारिभिः सांख्यतीर्थमीमांसा-तीर्थ- तत्त्वरत्नशास्त्रिभिः सामवेदसंहिता सायणभाष्य- भाष्यसार- पदपाठटिप्पण्यादिभिः सहिता, श्रीभवभूतिभट्टाचार्यैः विद्याभूषणैः एम्. ए. इत्युपपदधारिभिः संस्कृता प्रकाशिता च । एभिरेव सामवेदस्य केवलं संहितापाठोऽपि पृथक्तया मुद्राप्य प्रकाशितः । अत्र सामवेदस्य पूर्वार्धं एव संगृहीतः ।

(६) लवपुरे (लाहौरे) श्रीमद्भिः पण्डितवरैः (डाक्टरेत्युपपदधारिभिः) आचार्यै रघुवीरशर्माभिः सुसंपाद्य प्रकाशिता जैमिनीया सामवेदसंहिता । एषा स्वरचिह्नरहिताऽस्ति ।

(७) अजमीरनगरे वैदिकयन्त्रालयस्थैः पण्डितैर्मुद्रिता सामवेदसंहिता मूलमात्रैव ।

(८) अजमीरनगरे आर्यसाहित्यमण्डलेन प्रकाशिता पण्डितजयदेवशर्मणा हिंदीभाषायामनूदिता सामवेदसंहिता ।
एतानि मुद्रितानि पुस्तकानि पाठभेदनिश्चयार्थं संप्रयुक्तानि ।

लिखित-ग्रन्थाः ।

लिखित-ग्रन्थेषु आदर्शग्रन्था अतीव शुद्धा एते संमिलिताः—

- (१) वटोदरनगरादानीता श्रीमतां नरहरिशंकर--भाईशंकर--शास्त्रिणां ग्रंथसंग्रहात्संप्राप्ता सामवेदसंहिता । एतत्पुस्तकं वैदिकानां सामपाठिनां पठनपाठनपरम्परया शोधितमतीव शुद्धं शोभनाक्षरैश्च लिखितमस्ति ।
- (२) जष्टे--नगरादानीता श्री. शम्भुराव गोविन्दराव लिमये इत्येतेषां ग्रन्थसंग्रहात् संप्राप्ता सामवेदसंहितातीव शुद्धा ।
- (३) जुनागडाप्राप्ता श्रीमतां जयन्तीलालदयाराम त्रिपाठिनां कौथुमी--शास्त्रीयानां संग्रहादानीता परिशुद्धा सामवेदसंहिता ।
- (४) वरगुर-नगरे तंजावरप्रान्ते श्री. नागेशरावद्वारा ग्रन्थलिपिकायां मुद्रापितः संहिताग्रन्थो गानग्रन्थाश्च । सर्वे एते ग्रन्थाः कौथुमीशाखायां दाक्षिणात्यपाठप्रणालिकया मुद्रिताः शुद्धाः सन्ति ।
- (५) श्रीमतां लक्ष्मण--शंकर-द्रविडानां पुण्यपत्तननिवासिनां राणावणीयशास्त्राध्यायिनां ग्रंथसंग्रहादानीता सामवेद-संहिताऽतीव शुद्धा सुपाठा सुपाठ्या च ।

एतान्ग्रन्थानवलोक्य सामवेदस्यास्य कृतं मुद्रणम् ।

वेदादि धर्मग्रन्थानां अल्पमूल्येन वितरणम् ।

आसीत् कश्चिदेशीय एकः श्रेष्ठी “ नारायणजी पुरुषोत्तम ” नामा सत्यवाक्, उदारधी धर्मनिष्ठश्च । स आर्यसमाजस्य परमो भक्त आसीत् । आर्यग्रन्थानां वेदादिग्रन्थानां च प्रचारार्थं यत्नवान् प्रचारचिन्तनपरश्चादनिश्चयमासीत् । यदा तस्य स्वर्गारोहणस्य समयः समागतः, तदा स्वकीया सर्वं संपत् तेन आर्यग्रन्थानां प्रकाशनार्थं समर्पिता । एतेन धनेन “ नारायणजी पुरुषोत्तम निधिः ” निर्मितः ।

कञ्चित्कालात्पूर्वं चतुर्णामपि वेदानां विनामूल्येन प्रदानं वेदाभ्यासिनामध्ययनार्थं कृतमासीदस्माक्षिधेर्धनेन । तदनन्तरं श्रीमताचार्येण मयाशंकरेण कृतः पूर्वमीमांसाया गुर्जरभाषायामनुवादो मुद्राप्य प्रकाशितो मीमांसाध्येतृभ्यो वितर्यते विना-मूल्येन, तदपि अस्य निधेर्धनेनैव कीयते ।

अस्य निधेर्विश्वस्तैरिदानीमेव निश्चयः कृतः, यदस्य निधेः पञ्चप्रहस्ररूप्यकमितं धनं सामवेदप्रकाशनार्थं स्वाध्यायमण्ड-लाय देयम् । एतेन धनेन सामवेदस्य मुद्रणं भवतु, स च सामवेदोऽल्पेनैव मूल्येन वेदाध्येतृभ्यः प्रदेयः । अस्मिन् प्रकाशनकर्मणि या हानिर्भवेत्तस्या भारं निधिविश्वस्ताः सहिष्यन्ति । सामवेदधेर्मिभ्य एष वेदग्रन्थोऽल्पेन मूल्येन प्राप्यतु इत्येष प्रशस्ततम उद्देशो विश्वस्तानां वर्तते । अन्येषामपि वेदानामेवमेव मुद्रणव्यवस्थां चिकीर्षन्ति निधेर्विश्वस्ताः ।

वेदपाठकानां वेदाध्येतॄणां हितार्थं निधिविश्वस्तानामेष निश्चयो वर्तते । सर्वजगन्नाथः परमेश्वरः आर्यधर्मग्रन्थानामेवं प्रकाशनं कर्तुं विश्वस्तानां बलं संवर्धयतु, तथा च ‘ कृण्वन्तो विश्वमार्यं ’ इति वेदादेशस्य साफल्यार्थं एष निधिः सदैव एवमेव त्रिविधानि आर्यधर्मग्रन्थानां प्रकाशनकार्याणि करोतु इति आशासते विश्वस्ताः ।

पारडी, जि. सूरत

१६।२।५६

माघ शु. ५, सं. २०१२

श्रीपाद दामोदर सातवळेकरः

अध्यक्षः— स्वाध्यायमण्डलस्य

सामवेद-संहिता

पूर्वार्चिकः (छन्द आर्चिकः)

आग्नेयं काण्डम् ।

अथ प्रथमोऽध्यायः ।

अथ प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ।

[१]

(१-१०) १-२, ४, ७, ९ भरद्वाजो वार्हस्पत्यः, ३ मेधातिथिः काण्वः, ५ उशनाः काण्वः, ६ सुदीतिपुरुमीडावाङ्गि-
रसौ तयोर्वान्यतरः, ८ वत्सः काण्वः, १० वामदेवः ॥ अग्निः ॥ गायत्री ॥

- १ अग्न आ याहि वीतये गृणानो हव्यदातये । नि होता सत्सि बर्हिषि ॥ १ ॥
- २ त्वमग्ने यज्ञानां होता विश्वेषां हितः । देवेभिर्मानुषे जने ॥ २ ॥
- ३ अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसम् । अस्य यज्ञस्य सुकृतम् ॥ ३ ॥
- ४ अग्निर्वृत्राणि जङ्घनव् द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ॥ ४ ॥
- ५ प्रेष्टं वो अतिथिस्तुषे मित्रमिव प्रियम् । अग्ने रथं न वेद्यम् ॥ ५ ॥
- ६ त्वं नो अग्ने महोभिः पाहि विश्वस्या अरातेः । उत द्विषो मर्त्यस्य ॥ ६ ॥
- ७ पृष्टूषु व्रवाणि तेऽग्न इत्येतरा गिरः । एभिर्वर्धास हन्तुभिः ॥ ७ ॥
- ८ आ ते वत्सो मनो यमत्परमाच्चित्सधस्थात् । अग्ने त्वां कामये गिरा ॥ ८ ॥
- ९ त्वामग्ने पुष्करादध्यधवा निरमन्थत । मूर्ध्ना विश्वस्य वाघतः ॥ ९ ॥
- १० अग्ने विवस्वदा भरासभ्यमृतये महे । देवो ह्यसि नो दशे ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्वरिताः ९ । उ० ना० । धा० ३७ । वे ॥]

[२]

(१-१०) १ आयुङ्क्वाहिः (ऋ० विरूप आङ्गिरसः); २ वामदेवो गौतमः; ३, ८-९ प्रयोगो भार्गवः; ४ मधु-
च्छन्दा वैशामित्रः; ५, ७ शुनःशेष आजीगर्तिः; ६ मेधातिथिः काण्वः; १० वत्सः काण्वः ॥ अग्निः ॥ गायत्री ॥

- ११ नमस्ते अग्न ओजसे गृणन्ति देव कृण्वः । अमैरामित्रमर्दय ॥ १ ॥
 १२ दूतं वा विश्ववेदसः हव्यवाहममर्त्यम् । यजिष्ठमृजसे गिरा । ॥ २ ॥
 १३ उप त्वा जामयो गिरो देदिशतीर्हविष्कृतः । वायोरनीके अस्थिरन् ॥ ३ ॥
 १४ उप त्वाग्ने दिवेदिवे दोषावस्तर्धिया वयम् । नमो भरन्त एमसि ॥ ४ ॥
 १५ जराबोध तद्विविडुडि विशेविशे यज्ञियाय । स्तोमः रुद्राय दशीकम् ॥ ५ ॥
 १६ प्रति त्वं चारुमध्वरं गोपीथाय प्र ह्वयसे । मरुद्भिरग्न आ गहि ॥ ६ ॥
 १७ अश्वं न त्वा वारवन्तं वन्दध्या अग्नि नमोभिः । सप्राजन्तमध्वराणाम् ॥ ७ ॥
 १८ और्वभृगुवच्छुचिमप्रवानवदा हुवे । अग्निः समुद्रवाससम् ॥ ८ ॥
 १९ अग्निमिन्धानो मनसा धियः सचेत मर्त्यः । अग्निमिन्धे विवस्वभिः ॥ ९ ॥
 २० आदिप्रत्नस्य रेतसो ज्योतिः पश्यन्ति वासरम् । परो यदिध्यते दिवि ॥ १० ॥

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [स्व० ६ । उ० २ । धा० ५२ । स्वा ॥]

[३]

(१-१४) १ प्रयोगो भार्गवः; २, ५ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ३, १० वामदेवो गौतमः; ४, ६ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः;
 ७ विरूप आङ्गिरसः; ८ शुनःशेष आजीगर्तिः; ९ गोपवन आत्रेयः; ११ प्रकण्वः काण्वः; १२ मेधातिथिः
 काण्वः; १३ सिन्धुश्रीप आम्बरीषः, त्रित आर्यो वा; १४ उशना काण्वः ॥ अग्निः ॥ गायत्री ॥

- २१ अग्निं वो वृधन्तमध्वराणां पुरुतमम् । अच्छा नप्त्रे सहस्वते ॥ १ ॥
 २२ अग्निस्तिग्मेन शोचिषा यः सदिश्वे न्यःत्रिणम् । अग्निर्नो वः सते रयिम् ॥ २ ॥
 २३ अग्ने मृड महाः अस्यय आ देवयुं जनम् । इयेथ वहिरासदम् । ॥ ३ ॥
 २४ अग्ने रक्षा णो अःहसः प्रति स देव रीषतः । तपिष्ठैरजरो दह ॥ ४ ॥
 २५ अग्ने युङ्क्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः । अरं वहन्त्याशवः ॥ ५ ॥
 २६ नि त्वा नक्ष्य विस्पते द्युमन्तं धीमहे वयम् । सुवीरमग्न आहुत ॥ ६ ॥
 २७ अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपाः रेतोऽसि जिन्वति ॥ ७ ॥
 २८ इमम् पु त्वमस्माकं सनि गायत्रं नव्याः समम् । अग्ने देवेषु प्र वोचः ॥ ८ ॥
 २९ तं त्वा गोपवनो गिरा जनिष्ठदग्ने अङ्गिरः । स पावक शुधी हवम् ॥ ९ ॥

- ३० परि वाजपतिः कविरग्निर्हव्यान्यक्रमीत् । दधद्रत्नानि दाशुषे ॥ १० ॥
 ३१ उदु त्वं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यम् ॥ ११ ॥
 ३२ कविमग्निमुप स्तुहि सत्यधर्माणमध्वरे । देवममीवचातनम् ॥ १२ ॥
 ३३ शं नो देवीरभिष्टये शं नो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ॥ १३ ॥
 ३४ कस्य नूनं परीणासि धियो जिन्वसि सत्पते । गोषाता यस्य ते गिरः ॥ १४ ॥

इति तृतीया दशतिः ॥३॥ तृतीयः खण्डः ॥३॥ [स्व० ९ । उ० २ । धा० ५७ । धे ॥]

[४]

(१-१०) १, ३, ७ शंयुर्बाह्विस्पत्यः (७ तृणपाणिः) ; २, ५, ८-९ भर्गः प्रागाथः ; ४ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ; ६ प्रस्कण्वः काण्वः ; १० सोमरिः काण्वः ॥ अग्निः ॥ बृहती ॥

- ३५ यज्ञायज्ञा वो अग्नये गिरागिरा च दक्षसे । प्रप्र वयममृतं जातवेदसं प्रियं मित्रं न शंसिषम् ॥ १ ॥
 ३६ पाहि नो अग्न एकया पाह्युश्च द्वितीयया । पाहि गीर्भिस्तिष्ठभिर्रुजो पते पाहि चतसृभिर्वसो ॥ २ ॥
 ३७ बृहद्भिरग्ने अर्चिभिः शुक्रेण देव शोचिषा । भरद्वाजे समिधानो यविष्ठ्य रेवत्पावक दीदिहि ॥ ३ ॥
 ३८ त्वे अग्ने स्वाहुत प्रियासः सन्तु सूरयः । यन्तारो ये मघवानो जनानामूर्ध्वं दयन्त गोनाम् ॥ ४ ॥
 ३९ अग्ने जरितर्विष्टपतिस्तपानो देव रक्षसः । अप्रोषिवान् गृहपते महाः असि दिवस्पायुर्दुरोणयुः ॥ ५ ॥
 ४० अग्ने विवस्वदुपसश्चित्रः राधो अमर्त्य । आ दाशुषे जातवेदो वहा त्वमद्या देवाः उपर्धुधः ॥ ६ ॥
 ४१ त्वं नश्चित्र ऊत्या वसो राधाःसि चोदय । अस्य रायस्त्वमग्ने रथीरासि विदा गाधं तुचे तु नः ॥ ७ ॥
 ४२ त्वमित्सप्रथा अस्यग्ने त्रातर्भुतः कविः । त्वां विप्रासः समिधान दीदिव आ विवासन्ति वैधसः ॥ ८ ॥
 ४३ आ नो अग्ने वयोवृधः रथि पावक शंस्यम् । रास्वा च न उपमाते पुरुस्पृहः सुनीती सुयशस्तमः ॥ ९ ॥
 ४४ यो विश्वा दयते वसु होता मन्द्रो जनानाम् । मधोर्न पात्रा प्रथमान्यस्मै प्र स्तोमा यन्त्वग्रये ॥ १० ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥४॥ चतुर्थः खण्डः ॥४॥ [स्व० ९ । उ० ३ । धा० ८३ । दी ॥]

[५]

(१-१०) १ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ; २ भर्गः प्रागाथः ; ३, ७ सौमरिः काण्वः ; ४ मनुर्वैवस्वतः ; ५ सुर्वातिपुरुमी-
 लावागिरसौ ; ६ प्रस्कण्वः काण्वः ; ८ मेधातिमेध्यातिथी काण्वौ ; ९ विश्वामित्रो गाथिनः ; १० कण्वो घौरः

॥ अग्निः, ८ इन्द्रः ॥ बृहती ॥

- ४५ एता वो अग्नि नमसोर्जो नपातमा हुवे । प्रियं चेतिप्रमरतिः स्वध्वरं विश्वस्य दूतममृतम् ॥ १ ॥
 ४६ शेषे वनेषु मातृषु सं त्वा मर्तास इन्धते । अतन्द्रो हव्यं वहसि हविष्कृत आदिदेवेषु राजसि ॥ २ ॥
 ४७ अदार्णि गातुर्वित्तमो यस्मिन्प्रतान्यावधुः । उपो षु जातमार्यस्य वर्धनमग्निं नक्षन्तु नो गिरः ॥ ३ ॥

- ४८ अग्निरुक्थे पुरोहितो ग्रावाणो बहिरध्वरे । ऋचा यामि मरुतो ब्रह्मणस्पते देवा अवो वरेण्यम् ॥४॥
- ४९ अग्निमीडिष्यावसे गाथामिः शीरशोचिषम् । अग्निं राये पुरुमीढ श्रुतं नरोऽग्निः सुदीतये छर्दिः ॥५॥
- ५० श्रुधि श्रुत्कर्ण वह्निभिर्देवैरग्रे सयावभिः । आ सीदतु बर्हिषि मित्रो अर्यमा प्रातर्यावभिरध्वरे ॥६॥
- ५१ प्र देवोदासो अग्निदेव इन्द्रो न मज्जना । अनु मातरं पृथिवीं वि वावृते तस्थौ नाकस्य शर्मणि ॥७॥
- ५२ अध ज्मो अध वा दिवो बृहतो रोचनादधि । अया वर्धस्य तन्वा गिरा ममा जाता सुक्रतो पृण ॥८॥
- ५३ कायमानो वना त्वं यन्मातुरजगन्नपः । न तत्ते अग्ने प्रमृपे निवर्तनं यद् दूरे सन्निहाभुवः ॥९॥
- ५४ नि त्वामग्ने मनुर्दधे ज्योतिर्जनाय शश्वते । दीदेथ कण्व ऋतजात उक्षितो यं नमस्यन्ति कृष्टयः ॥१०॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥५॥ पञ्चमः खण्डः ॥५॥ [स्व० उ० ६ । धा० ७१ । वा ॥]

इति प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

(१-८) १, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २, ३, ५ कण्वो घौरः; ४ सौमरिः काण्वः; ६ उत्कीलः कात्यः; ८ विश्वामित्रो गाथिनः ॥ अग्निः, २ ब्रह्मणस्पतिः; ३ यूयः ॥ बृहती ॥

अथ प्रथमप्रपाठकस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ १ ॥

- ५५ देवो वो द्रविणोदाः पूर्णा विवश्रासिचम् । उद्गा सिञ्चध्वमुप वा पृणध्वमादिष्टो देव ओहते ॥१॥
- ५६ प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः प्र देव्येतु सूनृता । अरुळा वीरं नर्य पङ्क्तिराधसं देवा यज्ञं नयन्तु नः ॥२॥
- ५७ ऊर्ध्व ऊ पु ण ऊतये तिष्ठा देवो न सविता । ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदग्निभिर्वायद्भिर्विह्वयामहे ॥३॥
- ५८ प्र यो राये निनीषति मर्तो यस्ते वसो दाशत् । स वीरं भस्ते अग्न उक्थशंसिनं त्मना सहस्रपोषिणम् ४
- ५९ प्र वो यज्ञं पुरुणां विशां देवयतीनाम् । अग्निं सूक्तेभिर्वचोभिर्वृणामहे यंसमिदन्य इन्धते ॥५॥
- ६० अयमग्निः सुवीर्यस्येशो हि सौभगस्य । राय ईशे स्वपत्यस्य गोमत ईशे वृत्रहथानाम् ॥६॥
- ६१ त्वमग्ने गृहपतिस्व होता नो अध्वरे । त्वं पोता विश्ववार प्रचेता यक्षि यासि च वार्यम् ॥७॥
- ६२ सन्वायस्त्वा ववृमहे देवं मर्तास ऊतये । अपां नपातं सुभगं सुदंससं सुप्रनूर्तिमनेहसम् ॥८॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [स्व० ११ । उ० २ । धा० ५७ । ख ॥]

[७]

(१-१०) १ इयावाभो वामदेवो वा; २ उपस्तुतो बार्हिष्ठ्यः; ३ बृहदुक्थो वामदेव्यः; ४ कुत्स आगिरसः; ५-६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ७ वामदेवो गौतमः; ८, १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ विशिरास्त्राष्ट्रः ॥ १, ३, ५, ९

त्रिष्टुपः २, ४ जगती; १० त्रिपादिराङ्गायत्री ॥

६३ आ जुहोता हविषा मर्जयध्वं नि होतारं गृहपतिं दधिध्वम् ।

इडस्पदे नमसा रातहव्यं सपर्यता यजनं पस्त्यानाम्

॥ १ ॥

- ६४ चित्र इच्छिच्छोस्तस्मिन् वक्षथो न यो मातरावन्वेति धातवे ।
 अनुधा यदजीजनदधा चिदा ववक्षत्सद्यो महि दूत्यां चरन् ॥ २ ॥
- ६५ इदं त एकं पर उ त एकं तृतीयेन ज्योतिषा सं विशस्व ।
 संवेशनस्तन्वे चारुरेधि प्रियो देवानां परमे जनित्रे ॥ ३ ॥
- ६६ इमं स्तोममर्हते जातवेदसे रथमिव सं महेमा मनीषया
 भद्रा हि नः प्रमातिरस्य सः सद्यग्ने सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ ४ ॥
- ६७ मूर्धानं दिवो अगतिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आ जातमग्निम् ।
 कविः सम्राजमतिथिं जनानामासन्नः पात्रं जनयन्त देवाः ॥ ५ ॥
- ६८ वि त्वदापो न पर्वतस्य पृष्ठादुक्थेभिर्गन्धे जनयन्त देवाः ।
 तं त्वा गिरः सुष्टुतयो वाजयन्त्याजि न गिरिवाहो जिग्युरद्वाः ॥ ६ ॥
- ६९ आ वो राजानमध्वरस्य रुद्रः होतारः सत्ययजः रोदस्योः ।
 अग्निं पुरा तनयिलौरचित्ताद्विरण्यरूपमवसे कृणुध्वम् ॥ ७ ॥
- ७० इन्ध्रे राजा समयो नमोभिर्यस्य प्रतीकमाहुतं घृतेन ।
 नरो हव्येभिरीडते सबाध आग्निरग्रमुषसामशोचि ॥ ८ ॥
- ७१ प्र केतुना बृहता यात्यग्निरा रोदसी वृषभो रोरवीति ।
 दिवश्चिदन्तादुपमामुदानडपामुपस्थे महिषो ववर्ध ॥ ९ ॥
- ७२ अग्निं नरो दीधितिभिर्गण्योर्हस्तच्युतं जनयत प्रशस्तम् । दूरेदृशं गृहपतिमथव्युम् ॥ १० ॥
 इति सप्तमी दद्यातिः ॥ ७ ॥ सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [स्व० १५ । उ० ८ । धा० १०४ । बी ॥]

[८]

- (१-८) १ बुधगविष्टिरावाग्नेयः, २, ५ वत्सपिर्भालन्दनः, ३ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, ४, ७ विश्वामित्रो गाथिनः;
 ६ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः, ८ पायुर्भारद्वाजः ॥ आग्नेः, ३ पषा ॥ त्रिष्टुप् ॥

- ७३ अबोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवायतीमुषासम् ।
 यक्षा इव प्र वयामुज्जिहानाः प्र भानवः सस्रते नाकमच्छ ॥ १ ॥
- ७४ प्र भूर्जयन्तं मह्यं विपोथां मूर्खमूरं पुरां दर्माणम् ।
 नयन्तं गीर्मिर्वना धियं धा हृदिमश्रुं न वर्मणा धनर्षिम् ॥ २ ॥

- ७५ शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्यद्विषुरूपे अहनी द्यौरिवासि ।
विश्वा हि माया अवसि स्वधावन्भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु ॥ ३ ॥
- ७६ इडामग्ने पुरुदंसं सनि गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।
स्यान्नः सुनुस्तनयो विजावाग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे ॥ ४ ॥
- ७७ प्र होता जातो महान्नभोविन्तृषणा सीददपां विवर्ते ।
दधद्यो धायी सुते वयांसि यन्ता वसूनि विधत्ते तनूपाः ॥ ५ ॥
- ७८ प सन्नाजमसुरस्य प्रशस्तं पुंसः कृष्टीनामनुमाद्यस्य ।
इन्द्रस्येव प्र तवसस्कुतानि वन्दद्वारा वन्दमाना विषदुः ॥ ६ ॥
- ७९ अरण्योर्निहितो जातवेदा गर्भ इवेत्सुभृतो गर्भिणीभिः ।
दिवेदिव ईड्यो जागृवद्भिर्हविर्मन्त्रिर्मनुष्येभिरग्निः ॥ ७ ॥
- ८० सनादग्ने मृणसि यातुधानान्न त्वा रक्षांसि पृतनाशु जिग्युः ।
अनु दह सहमूरान्कयादो मा ते हेत्या मुक्षत दैव्यायाः ॥ ८ ॥

इति अष्टमी दशनिः ॥८॥ अष्टमः खण्डः ॥८॥ [स्व० १३ । उ० १ । आ० ६ । टौ ॥]

[९]

- (१-१०) १ गय आत्रेयः; २ वामदेवः; ३, ४ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ५ द्वितो मृक्तवाहा आत्रेयः; ६ वसूषव आत्रेयाः; ७, ९ गोपवन आत्रेयः; ८ पूषात्रेयः; १० वामदेवः, कश्यपो वा मारीचो, मनुर्वा वैवस्वत, उभौ

वा ॥ अग्निः ॥ अनुष्टुप् ॥

- ८१ अग्न ओजिष्ठमा भर द्युम्नमस्मभ्यमग्निगो । प्र नो राये पनीयसे रत्सि वाजाय पन्थाम् ॥ १ ॥
- ८२ यदि वीर्यो अनु प्यादग्निमिन्धीत मर्त्यः । आजुह्वद्व्यमानुषक् शर्म भर्षीत दैव्यम् ॥ २ ॥
- ८३ त्वेपस्ते धूम ऋण्वति दिवि सं च्छुक्र आततः । स्रुगे न हि द्युता त्वं कृपा पावक रोचसे ॥ ३ ॥
- ८४ त्वं हि श्वेतवद्यशोऽग्ने मित्रो न पत्यसे । त्वं विचर्षणे श्रवो वसो पुष्टिं न पुण्यसि ॥ ४ ॥
- ८५ प्रातरग्निः पुरुप्रियो विश स्तवेनातिथिः । विश्वे यास्मिन्नमर्त्ये हव्यं मर्तास इन्धते ॥ ५ ॥
- ८६ यद्वाहिष्ठं तदग्नये बृहदर्च विभावसो । महिषीव त्वद्रयिस्त्वद्राजा उदीरते ॥ ६ ॥
- ८७ विशोविशो वो अतिथिं वाजयन्तः पुरुप्रियम् । अग्निं वो दुर्यं वचः स्तुषे शूषस्य मन्मभिः ॥ ७ ॥
- ८८ बृहद्वयो हि भानवेऽर्चा देवायाग्नये । यं मित्रं न प्रशस्तये मर्तासो दधिरे पुरः ॥ ८ ॥
- ८९ अगम् वृषहन्तमं ज्येष्ठमग्निमानवम् । य स भुनक्तेनाश्वं बृहदनीक इध्यते । ॥ ९ ॥

अथ ऐन्द्रं काण्डम् ।

अथ द्वितीयोऽध्यायः ।

[३]

(१-१०) १ शंयुर्बाह्रस्पत्यः; २ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आंगिरसः; ३ हर्यतः प्रागाथः; ४, ५ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षो वा, ५ सुकक्षः) आंगिरसः; ६ देवजामय इन्द्रमातरः ऋषिकाः; ७, ८ गोपूक्त्यश्वसूक्तिनौ काण्वायनौ;

९, १० मेधातिथिः काण्वः प्रियमेधश्चांगिरसः ॥ इन्द्रः (ऋ० ३ अग्निर्हवीषि वा) ॥ गायत्री ॥

११५ तद्वो गाय सुते सचा पुरुहताय सत्वने । शं यद्वे न शाकिने ॥ १ ॥

११६ यस्ते नूनं शतक्रतविन्द्रं युष्मिन्तमो मदः । तेन नूनं मदे मदेः ॥ २ ॥

११७ गाव उप वदावटे मही यज्ञस्य रप्सुदा । उभा कर्णा हिरण्यया ॥ ३ ॥

११८ अरमश्वाय गायत श्रुतकक्षारं गवे । अरमिन्द्रस्य धाम्ने ॥ ४ ॥

११९ तमिन्द्रं वाजयामासि महे वृत्राय हन्तवे । स वृषा वृषभो भुवत् ॥ ५ ॥

१२० त्वमिन्द्र वलादधि सहसो जात ओजसः । त्वं सन्वृषन्वृषेदसि ॥ ६ ॥

१२१ यज्ञ इन्द्रमवर्धयद्यद्भूमिं व्यवर्तयत् । चक्राण ओपशं दिवि ॥ ७ ॥

१२२ यदिन्द्राहं यथा त्वमीशीय वस्व एक इत् । स्तोता मे गोसखा स्यात् ॥ ८ ॥

१२३ पन्यं पन्यमित्सोतार आ धावत मद्याय । सोमं वीराय शूराय ॥ ९ ॥

१२४ इदं वसो सुतमन्धः पिवा सुपूर्णमुदरम् । अनाभयिन्नरिमा ते ॥ १० ॥

इति तृतीया दशतिः ॥ ३ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० १० । उ० ४ । धा० ४६ । भू ॥]

[४]

(१-१०) १, २ सुकक्षश्रुतकक्षौ (ऋ० सुकक्ष आंगिरसः); ३ भारद्वाजः (ऋ० शंयुर्बाह्रस्पत्यः); ४ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षो वा आंगिरसः) । ५, ६ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७, ९, १० त्रिशोकः काण्वः; ८ वासिष्ठोः

मैत्रावरुणिः ॥ इन्द्रः (९ ऋ० अग्निर्हवीषि वा) ॥ गायत्री ॥

१२५ उद्देदमि श्रुतामघं वृषभं नर्यापसम् । अस्तारमेषि सूर्य ॥ १ ॥

१२६ यद्यद्य कश्च वृत्रहन्नुदगा अभि सूर्य । सर्वे तदिन्द्र ते वशे ॥ २ ॥

१२७ य आनयत्परावतः सुनीती तुर्वशं यदुम् । इन्द्रः स नो युवा सखा ॥ ३ ॥

१२८ मा न इन्द्राभ्यां दिशः सूर्यो अक्तुष्वा यमत् । त्वा युजा वनेम तत् ॥ ४ ॥

१२९ एन्द्र सानसि रयि सजित्वान सदासहम् । वर्षिष्ठमूतये भर ॥ ५ ॥

१ (सा. सं.)

- १३० इन्द्रं वयं महाधनं इन्द्रमर्भे हवामहे । युजं वृत्रेषु वज्रिणम् ॥ ६ ॥
 १३१ अपिबत्कद्रुवः सुतमिन्द्रः सहस्रवाह्ने । तत्राददिष्ट पौंस्यम् ॥ ७ ॥
 १३२ वयमिन्द्र त्वायवोऽभि प्र नोनुमो वृषन् । विद्धी त्वा इ स्य नो वसो ॥ ८ ॥
 १३३ आ घा ये अग्निमिन्धते स्तृणन्ति बहिरानुषक् । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ ९ ॥
 १३४ मिन्धि विश्वा अप द्विषः परि बाधो जही मूधः । वसु स्पार्हं तदा भर ॥ १० ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥ ४ ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [स्व० ८ । उ० ३ । धा० ३२ । डा ॥]

[५]

- (१-१०) १ कण्वो घौरः; २ त्रिशोकः काण्वः; ३ वरसः काण्वः; ४ कुसीदी काण्वः; ५ मेघातिथिः काण्वः;
 ६ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षः) आङ्गिरसः ७ श्यावाश्व आत्रेयः; ८ प्रगाथः काण्वः; ९ वरसः काण्वः;
 १० इरिबिठिः काण्वः ॥ इन्द्रः (ऋ० १ मरुतः; ४ विश्वे देवाः; ५ ब्रह्मणस्पतिः; ७ सविता) ॥ गायत्री ॥

- १३५ इहेव शृण्व एषां कशा हस्तेषु यद्वदान् । नि यामं चित्रमृज्जते ॥ १ ॥
 १३६ इम उ त्वा वि चक्षते सखाय इन्द्र सोमिनः । पुष्टावन्तो यथा पशुम् ॥ २ ॥
 १३७ समस्य मन्यवे विशो विश्वा नमन्त कृष्टयः । समुद्रायेव सिन्धवः ॥ ३ ॥
 १३८ देवानामिदवो महत्तदा वृणीमहे वयम् । वृष्णामस्मभ्यमूतये ॥ ४ ॥
 १३९ सोमानाँस्वरणं कृणुहि ब्रह्मणस्पते । कक्षीवन्तं य औशिजः ॥ ५ ॥
 १४० बोधन्मना इदस्तु नो वृत्रहा भूयसुतिः । शृणोतु शक्र आशिषम् ॥ ६ ॥
 १४१ अद्य नो देव सवितः प्रजावत्सावीः सौभगम् । परा दुःष्वण्यँसुव ॥ ७ ॥
 १४२ क्वइस्य वृषभो युवा तुविग्रीवो अनानतः । ब्रह्मा कस्तँसपर्यति ॥ ८ ॥
 १४३ उपहरे गिरीणाँसङ्गमे च नदीनाम् । धिया विप्रो अजायत ॥ ९ ॥
 १४४ प्र संभ्राजं चर्षणीनामिन्द्रँस्तोता नव्यं गीर्भिः । नरं नृषाहं मँहिष्ठम् ॥ १० ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० ९ । उ० ना । धा० ४४ । ली ।]

॥ इति द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

- (१-१०) १ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षः) आङ्गिरसः; २ मेघातिथिः (ऋ० शंयुर्बर्हिस्पत्यः) काण्वः; ३ गीतमो राट्टगणः; ४ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ५ विन्दुः पूतदक्षो वा आङ्गिरसः; ६, ७ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा (ऋ० सुकक्षः) आङ्गिरसः; ८ वरसः काण्वः; ९ शुनःशेष आजीगर्तिः; १० शुनःशेषो आजीगर्तिः; वामदेवो वा ॥ इन्द्रः, (४ ऋ० इन्द्रापूषणौ) ५ मरुतः ॥ गायत्री ॥

- १४५ अपादु शिप्र्यन्धसः सुदक्षस्य प्रहोपिणः । इन्दोरिन्द्रो यवाशिरः ॥ १ ॥

- १४६ इमा उ त्वा पुरुवसोऽभि प्र नोनुनवुर्गिरः । गावो वत्सं न धेनवः ॥ २ ॥
 १४७ अत्राह गोरमन्वत नाम त्वष्टुरपीच्यम् । इत्था चन्द्रमसो गृहे ॥ ३ ॥
 १४८ यदिन्द्रो अनयद्रितो महीरपो वृषन्तमः । तत्र पूषाभवत्सचा ॥ ४ ॥
 १४९ गौर्धयति मरुताऽश्रवस्युर्माता मघोनाम् । युक्ता वही रथानाम् ॥ ५ ॥
 १५० उप नो हरिभिः सुतं याहि मदानां पते । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ ६ ॥
 १५१ इष्टा होत्रा असृक्षतेन्द्रं वृधन्तो अध्वरे । अच्छावभृथमोजसा ॥ ७ ॥
 १५२ अहमिद्धि पितृष्परि मेधामृतस्य जग्रह । अहःसूर्य इवाजानि ॥ ८ ॥
 १५३ रेवतीर्नः सधमाद इन्द्रे सन्तु तुविवाजाः । क्षुमन्तो याभिर्मदेम ॥ ९ ॥
 १५४ सोमः पूषा च चेतुर्विश्वासाऽसुक्षितीनाम् । देवत्रा रथ्योर्हिता ॥ १० ॥

इति पष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [स्व० ८ । उ० ५ । धा० ४४ । णी ॥]

[७]

(१-१०) १, ४ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; २ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ३ मेधातिथिः काण्वः; प्रियमेधश्चांगिरसः;
 ५ हरिम्बिठिः काण्वः; ६, १० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७ त्रिशोकः काण्वः; ८ कुसीदी काण्वः; ९ शुनःक्षेप आजी-
 गर्तिः ॥ इन्द्रः ॥ गायत्री ।

- १५५ पान्तमा वो अन्धस इन्द्रमभि प्र गायत । विश्वासाहःशतक्रतुं मर्हिष्टं चर्षणीनाम् ॥ १ ॥
 १५६ प्र च इन्द्राय मादनऽह्यश्वाय गायत । सखायः सोमपात्रे ॥ २ ॥
 १५७ वयमु त्वा तदिदृथो इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कण्वा उक्थेभिर्जरन्ते ॥ ३ ॥
 १५८ इन्द्राय मङ्गने सुतं परि षोभन्तु नो गिरः । अकर्मर्चन्तु कारवः ॥ ४ ॥
 १५९ अयं त इन्द्र सोमो निपूतो अधि बर्हिषि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥ ५ ॥
 १६० सुरूपकृत्नुमृतये सुदुधामिघ गोदुहे । जुह्मसि द्यविद्यवि ॥ ६ ॥
 १६१ अभि त्वा वृषभा सुते सुतऽसृजामि पीतये । तृम्पा व्यश्नुही मदम् ॥ ७ ॥
 १६२ य इन्द्र चमसेष्वा सोमश्चमृषु ते सुतः । पिबेदस्य त्वमीशिणे ॥ ८ ॥
 १६३ योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमृतये ॥ ९ ॥
 १६४ आ त्वेता नि पीदतेन्द्रमभि प्र गायत । सखायः स्तोमवाहसः ॥ १० ॥

इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [स्व० ५ । उ० २ । धा० ३९ । फी ॥]

[८]

- (१-१०) १ विश्वामित्रो गायिनः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ कुसीदी काण्वः; ४ प्रियमेध आंगिरसः;
५, ६ वामदेवो गौतमः; ६, ९ श्रुतकक्षः सुकक्षोः वा आंगिरसः; (९ ऋ० सुकक्ष आंगिरसः);
७ मेधातिथिः काण्वः; १० बिन्दुः पूतदक्षो वा आंगिरसः ॥ इन्द्रः (ऋ० ७ सदसस्पतिः;

१० मरुतः) ॥ गायत्री ॥

- १६५ इदं ह्यन्वोजसा सुतं राधानां पते । पिवा त्वा३स्य गिर्वणः ॥ १ ॥
१६६ महा३इन्द्रः पुरश्च नो महित्वमस्तु वज्रिणे । द्यौर्न प्रथिना शवः ॥ २ ॥
१६७ आ तू न इन्द्र अमन्तं चित्रं ग्रामं३सं गृभाय । महाहस्ती दक्षिणेन ॥ ३ ॥
१६८ अभि प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्चं यथा विदे । सनु३सत्यस्य सत्पतिम् ॥ ४ ॥
१६९ कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा । कया शचिप्रया वृता ॥ ५ ॥
१७० त्यमु वः सत्रासाहं विश्वासु गीर्षायितम् । आ च्यावयस्यूतये ॥ ६ ॥
१७१ सदसस्पतिमद्भुतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । सनिं मेधामयासिषम् ॥ ७ ॥
१७२ ये ते पन्था अथो दिवो येभिर्व्यश्वमैरयः । उत श्रोपन्तु नो भुवः ॥ ८ ॥
१७३ भद्रंभद्रं न आ भरेपमूर्जं३शतक्रतो । यदिन्द्र मृडयासि नः ॥ ९ ॥
१७४ अस्ति सोमो अयं३सुतः पिबन्त्यस्य मरुतः । उत स्वराजो अश्विना ॥ १० ॥

इति अष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [स्व० १२ । उ० १ । धा० ४० ॥ चौ ॥]

[९]

- (१-१०) १ देवजामय इन्द्रमातरः; २ गोधा ऋषिका; ३ दध्यङ्ङायर्वणः; ४ प्रसकण्वः काण्वः; ५ गोतमो राहुगणः;
६ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७ वामदेवो गौतमः; ८ वरतः काण्वः; ९ शुनःक्षेप आजीगर्तिः; १० उद्धो वातायनः ॥

इन्द्रः (ऋ० ४ अश्विनौ; १० वायुः) ॥ गायत्री ॥

- १७५ ईक्ष्वायन्तीरपस्युव इन्द्रं जातमुपासते । वन्वानासः सुवीर्यम् ॥ १ ॥
१७६ नकि देवा इनीमसि न कया योपयामसि । मन्त्रश्रुत्यं चरामसि ॥ २ ॥
१७७ दोपो आगाद् बृहद्राय द्युमद्रामन्नाथर्वण । स्तुहि देव३सवितारम् ॥ ३ ॥
१७८ एपो उपा अपूर्व्या व्युच्छति प्रिया दिवः । स्तुषे वामश्विना वृहत् ॥ ४ ॥
१७९ इन्द्रो दधीन्त्रो अश्वभिर्वृत्राण्यप्रति३कुतः । जघान नवतीर्नव ॥ ५ ॥
१८० इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः । महा३अभिष्टिरोजसा ॥ ६ ॥
१८१ आ तू न इन्द्र वृत्रहघ्नस्माकमर्धमा गहि । महान्महीभिरूतिभिः ॥ ७ ॥
१८२ ओजस्तदस्य तिन्विष उभे यन्समवर्तयत् । इन्द्रश्चर्मैव रोदसी ॥ ८ ॥

१८३ अयमु ते समतसि कपोत इव गर्भधिम । वचस्ताञ्चिन्न ओदसे ॥ ९ ॥

१८४ वात आ वातु भेषजं शम्भु मयोभु नो हृद्दे ! प्र न आयूँषि तारिषत् ॥ १० ॥

इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [स्व० १० । उ० २ । धा० ४५ । फु ॥]

[१०]

(१-९) १ कण्वो घौरः; २, ३, ९ वत्सः (ऋ० २, ९ वशोऽश्व्यः) काण्वः; ४ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः;
५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ६ वामदेवो गौतमः; ७ हरिश्चिदिः काण्वः; ८ सत्यवतिर्वारुणिः ॥ इन्द्रः (ऋ०

१ वरुणमित्रार्यमणः; ८ आदित्यः) गायत्री ॥

१८५ य९ रक्षन्ति प्रचेतसो वरुणो मित्रो अर्यमा । न किः स दभ्यते जनः ॥ १ ॥

१८६ गव्यो पु णो यथा पुराश्वयोत रथया । वरिवस्या महोनाम् ॥ २ ॥

१८७ इमास्त इन्द्र पृथ्व्यो घृतं दुहत आशिरम् । पनासृतस्य पिप्युषीः ॥ ३ ॥

१८८ अया धिया च गव्यया पुरुणामन्पुरुषदुत । यत्सोमेसोम आभुवः ॥ ४ ॥

१८९ पावका नः सरस्वती वाजोभिर्वाजिनीवती । यज्ञं वष्टु धियावसुः ॥ ५ ॥

१९० क इमं नाहुषीष्वा इन्द्रः सोमस्य तर्पयात् । स नो वसून्या भरात् ॥ ६ ॥

१९१ आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र सोमं पित्रा इमम् । एदं वहिः सदो मम ॥ ७ ॥

१९२ महि त्रीणामवरस्तु द्युक्षं मित्रस्यार्यमणः । दुराधर्षं वरुणस्य ॥ ८ ॥

१९३ त्वावतः पुरुवसो वयमिन्द्र प्रणेतः । स्मसि स्थातर्हरीणाम् ॥ ९ ॥

इति दशमी दशतिः ॥ १० ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्व० ६ । उ० ४ । धा० ३५ । धु ॥]

इति द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः; द्वितीयः प्रपाठकश्च समाप्तः ।

अथ तृतीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ।

[१]

(१-१०) १ प्रगाथः काण्वः; २ विश्वामित्रो गायनिः; ३, १० वामदेवो गौतमः; ४, ९ श्रुतकक्षः आङ्गिरसः;
(ऋ० ४ सुकक्षो वा; ६ सुकक्ष आङ्गिरसः); ५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७ गृत्समदः शौनकः; ८, ९ भरद्वाजः

(ऋ० - ८ शंयुः) वार्दस्पत्यः ॥ इन्द्रः (९ ऋ० इन्द्रावरुणौ) ॥ गायत्री ॥

१९४ उत्त्वा मन्दन्तु सोमाः कृणुष्व राधो अद्रिवः । अव ब्रह्मद्विषो जहि ॥ १ ॥

१९५ गिर्वणः पाहि नः सुतं मधोधाराभिरज्यसे । इन्द्र त्वादातमिद्यशः ॥ २ ॥

१९६ सदा व इन्द्रश्चक्रेपदा उपो नु स सपर्यन् । न देवो वृतः शर इन्द्रः ॥ ३ ॥

१९७ आ त्वा विशन्तिवन्दवः समुद्रमिव सिन्धवः । न त्वामिन्द्राति रिच्यते ॥ ४ ॥

१९८ इन्द्रमिन्द्राथिनो बृहदिन्द्रमकभिरकिणः । इन्द्रं वाणीरनूषत ॥ ५ ॥

- १९९ इन्द्र इषे ददातु न ऋभुक्षणमृभुंरयिम् । वाजी ददातु वाजिनम् ॥ ६ ॥
 २०० इन्द्रो अङ्ग महद्भयमभी षदप चुच्यवत् । स हि स्थिरो विचर्षणिः ॥ ७ ॥
 २०१ इमा उ त्वा सुतेसुते नक्षन्ते गिर्वणो गिरः । गावो वत्सं न धेनवः ॥ ८ ॥
 २०२ इन्द्रा नु पूषणा वयस्सख्याय स्वस्तये । हुवेम वाजसातये ॥ ९ ॥
 २०३ न कि इन्द्र त्वदुत्तरं न ज्यायो अस्ति वृत्रहन् । न क्येवं यथा त्वम् ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० ८ । उ० ७ । धा० ३५ । उ० ॥]

[२]

- (१-१०) १, ४ त्रिशोकः काण्वः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ वत्सः काण्वः; (ऋ० वशोऽश्वयः); ५ सुकक्ष आङ्गिरसः;
 ६, ९ वामदेवो गौतमः; ७ विश्वामित्रो गाथिनः । ८ गोपूतल्यश्वसूक्तिनौ काण्वाचनौ; १० श्रुतकक्षः सुकक्षो वा

आङ्गिरसः ॥ इन्द्रः ॥ गायत्री ॥

- २०४ तरणिं वो जनानां व्रदं वाजस्य गोमतः । समानमु प्र शंसिषम् ॥ १ ॥
 २०५ असृग्रमिन्द्र ते गिरः प्रति त्वामुदहासत । सजोषा वृषमं पतिम् ॥ २ ॥
 २०६ सुनीथो वा स मर्यो यं मरुतो यमर्यमा । मित्रास्पान्त्यद्रुहः ॥ ३ ॥
 २०७ यद्वीडाविन्द्र यत्स्थिरे यन्पर्शाने पराभृतम् । वसु स्पार्हं तदा भर ॥ ४ ॥
 २०८ श्रुतं वो वृत्रहन्तमं प्र शर्धं चर्षणीनाम् । आशिषे राधसे महे ॥ ५ ॥
 २०९ अरं त इन्द्र श्रवसे गमेम शूर त्वावतः । अरंशक परेमणि ॥ ६ ॥
 २१० धानावन्तं करम्भिणमपूपवन्तमुक्थिनम् । इन्द्र प्रातर्जुषस्व नः ॥ ७ ॥
 २११ अपां फेनेन नमुचेः शिर इन्द्रोदवर्तयः । विश्वा यदजय स्पृधः ॥ ८ ॥
 २१२ इमे त इन्द्र सोमाः सुतानो ये च सोन्वाः । तेषां मन्स्व प्रभूवसो ॥ ९ ॥
 २१३ तुभ्यसुतासः सोमाः स्तीर्णं वहिर्विभावसो । स्तोतृभ्य इन्द्र मृडय ॥ १० ॥

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [स्व० ८ । उ० २ । धा० ३३ । ठि० ॥]

[३]

- (१-९) १ श्रुतः शेष आङ्गीरसिः; २ श्रुतकक्ष आङ्गिरसः (ऋ० सुकक्षो आङ्गिरसो वा); ३ त्रिशोकः काण्वः;
 ४ मेधातिथिः काण्वः; ५ गौतमो राहुगणः; ६ धन्वातिथिः काण्वः; ७ विश्वामित्रो गाथिनो जमदग्निर्वा;
 ८ प्रस्कण्वः काण्वः (ऋ० ऋषो घौगः); ९ मेधातिथिः काण्वः ॥ इन्द्रः (ऋ० ५ विश्वेदेवाः).

६ अश्विनौ; मित्रावरुणौ; ८ मरुतः; ९ विष्णुः) ॥ गायत्री ॥

- २१४ आ व इन्द्रं कृषिं यथा वाजयन्तः शतक्रतुम् । मरुदिष्टसिञ्च इन्दुभिः ॥ १ ॥
 २१५ अतश्चिदिन्द्र न उपा याहि शतवाजया । इषा सहस्रवाजया ॥ २ ॥

- २१६ आ बुन्द वृत्रहा ददे जातः पृच्छाद्वि मातरम् । क उग्राः के ह ऋषिरे ॥ ३ ॥
 २१७ वृवदुक्थं हवामहे सृप्रकरस्नमतये । साधः कृण्वन्तमवसे ॥ ४ ॥
 २१८ ऋजुनीती नो वरुणो मित्रो नयति विद्वान् । अर्यमा देवैः सजोषाः ॥ ५ ॥
 २१९ दूरादिहेव यत्सतोऽरुणस्सुरशिष्वितत् । वि भानुं विश्वथातनत् ॥ ६ ॥
 २२० आ नो मित्रावरुणा घृतेर्गव्यूतिमुक्षतम् । मध्वा रजांसि सुकृत् ॥ ७ ॥
 २२१ उदु त्ये सूनवो गिरः काष्ठा यज्ञेष्वन्तत् । वाश्रा अभिह्य यातवे ॥ ८ ॥
 २२२ इदं विष्णुर्वि चक्रमे त्रेधा नि दधे पदम् । समूढमस्य पांसुले ॥ ९ ॥

इति तृतीया दशतिः ॥३॥ एकादशः खण्डः ॥१॥ [स्व० ६ । उ० १ धा० ३९ । को ॥]

[४]

(१-१०) १, ७, ८ मेधातिथिः काण्वः; २ वामदेवो गौतमः; ३, ५ मेधातिथिः काण्वः, प्रियमेधश्चाङ्गिरसः; ४ विश्वा-
 मित्रो गायनिः; ६ दुर्मित्रः (सुमित्रो वा) कांसः; ९ विश्वामित्रो गायिनोऽभीपाद् उदलो वा; १० श्रुतकक्षः

(ऋ० सुकक्षो वा) आंगिरसः ॥ इन्द्रः ॥ गायत्री ॥

- २२३ अतीहि मन्युपाविणंसुषुवांसमुपेरय । अस्य रातो सुतं पिब ॥ १ ॥
 २२४ कदु प्रचेतसे महे वचो देवाय शस्यते । तदिध्यस्य वर्धनम् ॥ २ ॥
 २२५ उक्थं च न शस्यमानं नागो रयिरा चिकेत । न गायत्रं गीयमानम् ॥ ३ ॥
 २२६ इन्द्र उक्थेभिर्मन्दिष्टो वाजानां च वाजपतिः । हरिवांसुतानांसखा ॥ ४ ॥
 २२७ आ याहुप नः सुतं वाजेभिर्मा हूणीयथाः । महाह्व युवजानिः ॥ ५ ॥
 २२८ कदा वसो स्तोत्रं ह्वयत आ अव श्मशा रुधद्वा । दीर्घंसुतं वाताप्याय ॥ ६ ॥
 २२९ ब्राह्मणादेन्द्र राधसः पिवा सोममृतं रनु । तवेदं सख्यमस्तुतम् ॥ ७ ॥
 २३० वयं घा ते अपि स्मसि स्तोतार इन्द्र गिर्वणः । त्वं नो जिन्व सोमपाः ॥ ८ ॥
 २३१ एन्द्र पृथु कासु चित्रम्णं तनूषु धेहि नः । सत्राजिदुग्र पौंस्यम् ॥ ९ ॥
 २३२ एवा ह्यसि वीर्युरेवा शूर उत स्थिरः । एवा ते राध्यं मनः ॥ १० ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥४॥ द्वादशः खण्डः ॥१२॥ [स्व० १२ । उ० ना । धा० ३० । यौ ॥]

इति द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥

इत्येकसमि समाप्तम् ॥

अथ तृतीयोऽध्यायः ।

[५]

- (१-१०) १, ६, ९ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २ भरद्वाजः (ऋ० शंयु ।) बार्हस्पत्यः; ३ प्रस्कण्वः काण्वः, ४ नोधा गौतमः;
 ५ कलिः प्रागाथः; ७ मेधातिथिः काण्वः; ८ भर्गः प्रागाथः; १० प्रगाथो घौरः काण्वः ॥ इन्द्रः, ९ मरुतः ॥ बृहती ॥
 २३३ अभि त्वा शूर नोनुमोऽदुग्धा इव धेनवः । ईशानमस्य जगतः स्वर्दशमीशानमिन्द्र तस्थुषः ॥ १ ॥
 २३४ त्वामिद्धि हवामहे सातौ वाजस्य कारवः । त्वां वृत्रेचिन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां काष्ठास्वर्वतः ॥ २ ॥
 २३५ अभि प्र वः सुराधसमिन्द्रमर्चं यथा विदे । यो जरितृभ्यो मघवा पुरुवसुः सहस्रेणैव शिक्षति ॥ ३ ॥
 २३६ तं वो दस्ममृतीषहं वसोर्मन्दानमन्धसः । अभि वत्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिनवामहे ॥ ४ ॥
 २३७ तरोभिर्वो विदद्वसुमिन्द्रं सबाध ऊतये । बृहद्वायन्तः सुतसोमे अध्वरे हुवे भरं न कारिणम् ॥ ५ ॥
 २३८ तरणिरित्सिषासति वाजं पुरन्ध्या युजा । आ व इन्द्रं पुरुहूते नमे गिरा नोमि तष्टेव सुद्रुवम् ॥ ६ ॥
 २३९ पिवा सुतस्य रसिनो मत्स्वा न इन्द्र गोमतः । आपिनो वोधि सधमाद्ये वृधेऽस्मा अवन्तु ते धियः ७
 २४० त्वं ह्येहि चेरवे चिदा भगं वसुत्तये । उद्वावृषस्व मघवन् गविष्टय उदिन्द्राश्वमिष्टये ॥ ८ ॥
 २४१ न हि वश्चरमं च न वसिष्ठः परिमं सते । अस्माकमद्य मरुतः सुते सचा विश्वे पिबन्तु कामिनः ॥ ९ ॥
 २४२ मा चिदन्यद्वि शंसत सखायो मा रिपण्यत । इन्द्रमिस्तोता वृषणं सचा सुते मुहुक्कथा च शंसत १०
 इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० १२ । उ० ५ । धा० ७३ ॥ जि ॥]

इति तृतीय प्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

- (१-१०) १ पुरुहन्मा आंगिरसः; २, ३ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ; ४ विश्वामित्रो गाथिनः; ५ भोतमो
 (गौतमो वा) राहूगणः; ६ नृमेधपुरुमेधावांगिरसौ; ७, ८, ९ मेधातिथिर्मेध्यातिथिर्वा (ऋ० मेध्यातिथिः)
 काण्वः; १० देवातिथिः काण्वः ॥ इन्द्रः ॥ बृहती ॥
 २४३ नकिष्टं कर्मणा नशद्यश्चकार सदावृधम् । इन्द्रं न यज्ञैर्विश्वगूर्तमृभ्वसमधृष्टं धृष्णुमोजसा ॥ १ ॥
 २४४ य ऋते चिदमिश्रिषः पुरा जवृभ्य आतृदः । सन्धाता सन्धि मघवा पुरुवसुर्निष्कर्ता विद्वत् पुनः २
 २४५ आ त्वा सहस्रमा शतं युक्ता रथे हिरण्यये । ब्रह्मयुजो हरय इन्द्र केशिनो वहन्तु सोमपीतये ॥ ३ ॥
 २४६ आ मन्द्रैरिन्द्र हरिमिर्याहि मयूरगोमभिः । मा त्वा के चिन्नि येमुरिन्न पाशिनोऽति धन्वेव ता इहि ४
 २४७ त्वमङ्ग प्र शंसिषो देवः शविष्ट मर्त्यम् । न त्वदन्यो मघवन्नस्ति मर्दितेन्द्र ब्रवीमि ते वचः ॥ ५ ॥
 २४८ त्वमिन्द्र यशा अस्युजीषी शवसस्पतिः । त्वं वृत्राणि हंस्यप्रतीन्येक इत्पुर्वनुत्तश्चर्षणीधृतिः ॥ ६ ॥
 २४९ इन्द्रमिहवतातय इन्द्रं प्रयन्यध्वरे । इन्द्रं समीके वानिनो हवामह इन्द्रं धनस्य सातये ॥ ७ ॥

२५० इमा उ त्वा पुरुवसो गिरो वर्धन्तु या मम । पावकवर्णाः शुचयो विपश्चिन्तोऽभिस्तोमैरनूपत ॥ ८ ॥
 २५१ उदु त्वे मधुमत्तमा गिर स्तोमास ईरते । सत्राजितो धनसा अक्षितोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ ९ ॥
 २५२ यथा गौरो अपा कृते तृष्यन्तेत्यवेरिणम् । आपित्वे नः प्रपित्वे त्वमा गहि कण्वेषु सु सचा पिव ॥ १० ॥
 इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [स्व० ११ । उ० ७ । धा० ७२ । स्था ॥]

[७]

(१-१०) १ भर्गः प्रागाथः; २, ८ रेभः काश्यपः; ३ जमदग्निर्भागवः; ४, ९ मेधातिथिः काण्वः; (ऋ० मेध्या-
 तिथिः काण्वः); ५, ६ नृमेधपुरुमेधावांगिरसौ; ७ वामिष्ठो मैत्रावरुणिः; १० भरद्वाजः (ऋ० शंयुः) बार्ह-
 स्पत्यः ॥ इन्द्रः; ३ मित्रावरुणादित्याः ॥ बृहती ॥

२५३ शग्ध्यूश्शु शचीपत इन्द्र विश्वामिरुतिभिः । भर्गं न हि त्वा यशसं वसुविदमनु शूर चगामसि ॥ १ ॥
 २५४ या इन्द्र भुज आभरः स्वर्वाँअसुरेभ्यः । स्तोतारमिन्मधवन्नस्य वर्धय ये च त्वे वृक्तवर्धिषः ॥ २ ॥
 २५५ प्र मित्राय प्रार्यम्णे सचथ्यमृतावसो । वरुथ्यैश्वरुणे छन्द्यं वचः स्तोत्रंराजसु गायत ॥ ३ ॥
 २५६ अभि त्वा पूर्वपीतय इन्द्र स्तोमेभिरायवः । समीचीनास ऋभवः समस्वरघुद्रा गृणन्त पूर्व्यम् ॥ ४ ॥
 २५७ प्र व इन्द्राय बृहते मरुतो ब्रह्मार्चत । वृत्रंहनति वृत्रहा शतक्रतुर्वज्रेण शतपर्वणा ॥ ५ ॥
 २५८ बृहदिन्द्राय गायत मरुतो वृत्रहन्तमम् । येन ज्योतिरजनयन्नृतावृधो देवं देवाय जागृवि ॥ ६ ॥
 २५९ इन्द्र क्रतुं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा । शिक्षा णो अस्मिन्पुरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ ७ ॥
 २६० मा न इन्द्र परा वृणग्मवा नः सधमाद्ये । त्वं न ऊती त्वमिन्न आप्य मा न इन्द्र परावृणक् ॥ ८ ॥
 २६१ वयं घ त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तवर्धिषः । पवित्रस्य प्रस्त्रवणेषु वृत्रहन्परि स्तोतार आसने ॥ ९ ॥
 २६२ यदिन्द्र नाहुषीष्वा ओजो नृम्णं च कृष्टिषु । यद्वा पञ्चक्षितीनां द्युम्नमा भर सत्रा विश्वानि पौंस्या ॥ १० ॥
 इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० १० । उ० १ । धा० ६२ । पा ॥]

[८]

(१-१०) १ मेधातिथिः (ऋ० मेध्यातिथिः) काण्वः; २ रेभः काश्यपः; ३ वत्सः (ऋ० वसोऽश्व्यः);
 ४ भरद्वाजः (शंयुः) बार्हस्पत्यः; ५ नृमेध आंगिरसः; ६ पुरुहन्मा आंगिरसः; ७ नृमेध-पुरुमेधावांगिरसौ;
 ८ वामिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ; १० कलिः प्रागाथः ॥ इन्द्रः ॥ बृहती ॥

२६३ सत्यमित्था वृषेदसि वृषजृतिर्नोऽविता । वृषा ह्युग्र शृण्वेपे परावति वृषो अर्वावति श्रुतः ॥ १ ॥
 २६४ यरुच्छक्रासि परावति यदवावति वृत्रहन् । अतस्त्वा गीर्भिर्युगदिन्द्र केशिभिः सुतावाँआ विवासति ॥ २ ॥
 २६५ अभि वो वीरमन्त्रसो मदेषु गाय गिरा महा विचेतसम् । इन्द्रं नाम श्रुत्यैशाकिनं वचो यथा ॥ ३ ॥
 २६६ इन्द्र त्रिधातु शरणं त्रिवरुथैस्त्वस्तये । छर्दिर्यच्छ मश्वरुथश्च मह्यं च यावया दिद्युमेभ्यः ॥ ४ ॥

३ (सा. ध.)

- २६७ श्रायन्त इव सूर्यं विश्वेदिन्द्रस्य भक्षत । वसूनि जातो जनिमान्योजसा प्रति भागं न दीधिमः ॥ ५ ॥
- २६८ न सीमदेव आप तदिषं दीर्घायो मर्त्यः । एतन्वा चिद्य एतशो युयोजत इन्द्रो हरी युयोजते ॥ ६ ॥
- २६९ आ नो विश्वासु हव्यमिन्द्रं समत्सु भूषत । उप ब्रह्माणि सवनानि वृत्रहन्परमज्या ऋचीषम ॥ ७ ॥
- २७० तवेदिन्द्रावमं वसु त्वं पुण्यासि मध्यमम् । सत्रा विश्वस्य परमस्य राजसि न किष्वा गोषु वृण्वते ॥ ८ ॥
- २७१ कवेयथ कवेदसि पुरुत्रा चिद्धि ते मनः । अलर्षि युध्म खजकृत्पुरंदर प्र गायत्रा अगासिषुः ॥ ९ ॥
- २७२ वयमेनमिदा ह्योपीपेमेह वज्रिणम् । तस्मा उ अद्य सवने सुतं भरा नूनं भूषत श्रुते ॥ १० ॥
- इति अष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [स्व० १४ । उ० ५ । धा० ७४ । ती ॥]

[५]

(१-१०) १, ६ पुरुहन्मा आंगिरसः; २ भर्गः प्रागाथः; ३ हरिर्मिथिः काण्वः; ४ जमदग्निर्भागवः; ५, ७ देवा-
तिथिः काण्वः; ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; १० मेध्यः काण्वः ॥ इन्द्रः

(ऋ० ३ वास्तोष्पतिर्वा, ४ सूर्यः; ९ इन्द्राग्नी) ॥ बृहती ॥

- २७३ यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरग्निगुः । विश्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठो यो वृत्रहा गृणे ॥ १ ॥
- २७४ यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि । मघवच्छुग्धि तव तन्न ऊतये वि द्विषो वि मृधो जहि ॥ २ ॥
- २७५ वास्तोष्पते ध्रुवा स्थूणां सत्रं सोम्यानाम् । द्रप्सः पुरां भेत्ता शश्वतीनामिन्द्रो मुनीनां सखा ॥ ३ ॥
- २७६ वणमहां असि सूर्यं बडादित्य महां असि । महस्ते सतो महिमा पनिष्टम मत्ता देव महां असि ॥ ४ ॥
- २७७ अश्वी रथी सुरूप इन्द्रो मां यदिन्द्र ते सखा । श्वात्रभाजा वयसा सचते सदा चन्द्रैर्याति सभामुप ॥ ५ ॥
- २७८ यद्वायव इन्द्र ते शतं शतं भूमीरुत स्युः । न त्वा वज्रिन्तसहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ ६ ॥
- २७९ यदिन्द्र प्रागपागुदग्न्यग्वा ह्यसे नृभिः । सिमा पुरु नृपूतो अस्यानवेऽसि प्रशर्ध तुवंशे ॥ ७ ॥
- २८० कस्तमिन्द्र त्वा वसवा मर्त्या दधर्षति । श्रद्धा हि ते मघवन्पार्ये दिवि वाजी वाजं सिषासति ॥ ८ ॥
- २८१ इन्द्राग्नी अपादित्यं पूर्वागात्पृहतीभ्यः । हित्वा शिरो जिह्वया रारपच्चरत्त्रिशत्पदा न्यक्रमीत् ॥ ९ ॥
- २८२ इन्द्र नेदीय एदिहि मितमेधाभिरुतिभिः । आ शंतम शंतमाभिरभिष्टिभिरा स्वापे स्वापिभिः ॥ १० ॥
- इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [स्व १६ । उ० ५ । धा ७२ । ङा ॥]

[१०]

(१-१०) १ नृमेध आंगिरसः; २, ३ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ४ भरद्वाजः (ऋ० शंयुः) बार्हस्पत्यः; ५ परुच्छेपो दैवो-
दासिः; ६ वामदेवो गौतमः; ७ मेध्यातिथिः काण्वः; ८ भर्गः प्रागाथः; ९, १० मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ ॥

इन्द्रः (५ ऋ० आश्विनौ) ॥ बृहती ॥

- २८३ इत ऊती वो अजरं प्रहेतारमप्रहितम् । आशुं जतारं हेतारं रथीतममनूर्तं तुग्रियावृधम् ॥ १ ॥
- २८४ भो षु त्वा वाघतश्च नारे अस्मिन्नी रीरमन् । आगत्ताद्वा सधमादं न आ गहीद्वा वा सन्नुप श्रुधि ॥ २ ॥

२८५ सुनोत सोमपात्रे सोममिन्द्राय वज्रिणे । पचता पक्तीरवसे कृणुध्वमित्पूणन्नित्पूणते मयः ॥ ३ ॥
 २८६ यः सन्नाहा विचर्षणिरिन्द्रं तं हूमहे वयम् । सहस्रमन्यो तुविनृम्ण सत्पते भवा समत्सु नो वृधे ॥ ४ ॥
 २८७ शचीभिर्नः शचीवसू दिवा नक्तं दिशस्यतम् । मा वाँ रातिरूपदसत्कदाचनास्मद्रातिः कदाचन ॥ ५ ॥
 २८८ यदा कदा च मीदुषे स्तोता जरेत मर्त्यः । आदिद्वन्द्वेते वरुणं विपा गिरा धर्त्तारं विव्रतानाम् ॥ ६ ॥
 २८९ पाहि गा अन्धसो मद इन्द्राय मेध्यातिथे । यः संमिह्यो ह्यौर्यो हिरण्यय इन्द्रो वज्रो हिरण्ययः ॥ ७ ॥
 २९० उभयश्शृणवच्च न इन्द्रो अर्वागिदं वचः । सन्नाच्या मघवान्सोमपीतये धिया शविष्ठ आ गमत् ॥ ८ ॥
 २९१ महे च न त्वाद्विवः परा शुल्काय दीयसे । न सहस्राय नायुताय वज्रिवो न शताय शतामघ ॥ ९ ॥
 २९२ वस्या इन्द्रासि मे पितुस्त भ्रातुरभुञ्जतः । माता च मे छदयथः समा वसो वसुत्वनाय राधसे ॥ १० ॥
 इति दशमी दशतिः ॥ १० ॥ पष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [स्व० १५। ३० ४। धा० ७६। भू॥]

इति तृतीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, तृतीयः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥

अथ चतुर्थप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ।

[१]

(१-१०) १ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २, ६, ७ वामदेवो गौतमः; ३ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ, विश्वामित्र इत्येके;
 ४ नोधा गातमः; ५ मेधातिथिः (ऋ० मेध्यातिथिः) काण्वः; ६ श्रुष्टिगु काण्वः; ९ मेध्यातिथिः
 (मेधातिथिर्वा) काण्वः; १० नृमेध आंगिरसः ॥ इन्द्रः; ७ बहुः ॥ वृहती ॥

२९३ इम इन्द्राय सुन्विरे सोमासो दध्याशिरः । ताँआ मदाय वज्रहस्त पीतये हृत्भिर्या याह्योक आ ॥ १ ॥
 २९४ इम इन्द्र मदाय ते सोमाश्चिकित्र उक्थिनः । मधोः पपान उप नो गिरः शृणु रास्व स्तोत्राय गिर्वणः २
 २९५ आ त्वाश्च सबर्दुघांश्चुवे गायत्रवेपसम् । इन्द्रं धेनुं सुदुधामन्यामिषमुरुधारा मरङ्कृतम् ॥ ३ ॥
 २९६ न त्वा वृहन्तो अद्रयो वरन्त इन्द्र वीडवः । यच्छिक्षसि स्तुवते मावते वसु न किष्टदा मिनाति ते ॥ ४ ॥
 २९७ क ई वेद सुते सचा पिबन्तं कद्वयो दधे । अयं यः पुरो विभिनत्योजसा मन्दानः शिप्रयन्धसः ॥ ५ ॥
 २९८ यदिन्द्र शासो अव्रतं च्यावया सदसस्पतिः । अस्माकमंशुं मघवन्पुहस्पृहं वसव्ये अधि बर्हय ॥ ६ ॥
 २९९ त्वष्टा नो देव्यं वचः पर्जन्यो ब्रह्मणस्पतिः । पुत्रैर्भ्रातृभिरदितिर्नु पातु नो दुष्टरं त्रामणं वचः ॥ ७ ॥
 ३०० कदा चन स्तरीरसि नेन्द्र सश्वसि दाशुषे । उपोपेन्नु मघवन्भूय इन्नु ते दानं देवस्य पृच्यते ॥ ८ ॥
 ३०१ युङ्क्त्वा हि वृत्रहन्तम हरी इन्द्र परावतः । अर्वाचीनो मघवन्सोमपीतय उग्र ऋध्वभिरा गहि ॥ ९ ॥
 ३०२ त्वामिदा ह्यो नरोऽपीप्यन्वजिन्मूर्णयः । स इन्द्र स्तोमवाहस इह श्रुध्युप स्वसरमा गहि ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ ११ ॥ सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [स्व० १३। ४० १। धा० ८२। ङि ॥

[२]

(१-१०) १, २, ७, ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ३ अश्विनौ वैवस्वतौ; ४ प्ररुक्वः काण्वः; ५ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ; ६ देवातिथिः काण्वः; ९ नृमेध नागिरसः; १० नोधाः गौतमः ॥ इन्द्रः; १ उषा; २, ३ (ऋ० ३)

अश्विनौ ॥ बृहती ॥

- ३०३ प्रत्यु अदर्यायत्यूच्छन्ती दुहिता दिवः । अपो मही वृणुते चक्षुषा तमो ज्योतिष्कणोति सूनरी ॥ १ ॥
- ३०४ इमा उ वां दिविष्ट्य उस्मा हवन्ते अश्विना । अयं वामहोऽवसे शचीवसू विश विशहि गच्छथः ॥ २ ॥
- ३०५ कुष्ठः को वामश्विना तपानो देवा मर्त्यः । घृता वामदमया क्षपमाणोऽशुनत्थमु आद्वन्यथा ॥ ३ ॥
- ३०६ अयं वां मधुमत्तमः सुतः सोमो दिविष्टिषु । तमश्विना पिबतं तिरोअह्वयं धत्तं रत्नानि दाशुषे ॥ ४ ॥
- ३०७ आ त्वा सोमस्य गल्दया सदा याचन्नहं ज्या । भूर्णि मृगं न सवनेषु चुक्रुधं क ईशानं याचिषत् ॥ ५ ॥
- ३०८ अध्वर्यो द्रावया त्वं सोममिन्द्रः पिपासति । उपो नूनं युयुजे वृषणा हरी आ च जगाम वृत्रहा ॥ ६ ॥
- ३०९ अभीषतस्तदा भरेन्द्र ज्यायः कनीयसः । पुरुवसुर्हि मघवन्बभूविथ भरेभरे च हव्यः ॥ ७ ॥
- ३१० यदिन्द्र यावतस्त्वमेतावदहमीशीय । स्तोतारमिहधिषे रदावसो न पापत्वाय रंक्षिषम् ॥ ८ ॥
- ३११ त्वमिन्द्र प्रतूर्तिष्वमि विश्वा असि स्पृधः । अशस्तिहा जनिता वृत्रतूरसि त्वं तूर्य तरुष्यतः ॥ ९ ॥
- ३१२ प्र यो रिरिक्ष ओजसा दिवः सदोभ्यस्परि । न त्वा विव्याच रज इन्द्र पार्थिवमति विश्वं ववक्षिथ १०

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्व० १० । उ० ३ । धा० ७७ । वे ॥]

इति बृहती समाप्ताः ।

[३]

(१-१०) १, २, ६, वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ३ गानुरात्रेयः; ४ पृथुर्वैन्यः; ५ सप्तगुरागिरसः; ७ गौरिवीतिः द्वाकायः; ८ वेनो भार्गवः; ९ बृहस्पतिर्नकुलो वा; १० सुहोत्रो भारद्वाजः ॥ इन्द्रः; (ऋ० ५ इन्द्रो वैकुण्ठः)

८ वेनः ॥ त्रिष्टुप् ॥

- ३१३ असावि देवं गोऋजीकमन्धो न्यस्मिन्निन्द्रो जनुषेमुवोच ।
बोधामसि त्वा हर्यश्व यज्ञैर्वोधा न स्तोममन्धसो मदेषु ॥ १ ॥
- ३१४ योनिष्ट इन्द्र सदने अकारि तमा नृभिः पुरुहूत प्र याहि ।
असौ यथा नोऽविता वृधश्चिद्ददौ वसूनि ममदश्च सोमैः ॥ २ ॥
- ३१५ अदर्दरुत्समसृजो वि खानि त्वमर्णवान्बद्धधानां अरम्णाः ।
महान्तमिन्द्र पर्वतं वि यद्रः सृजद्धारा अव यद्दानवान्हन ॥ ३ ॥
- ३१६ सुष्वाणास इन्द्र स्तुमसि त्वा सनिष्यन्तश्चित्तुविनुम्ण वाजम् ।
आ नो भर सुवितं यस्य कोना तना त्मना सञ्जामात्वोताः ॥ ४ ॥

- ३१७ जगृह्या ते दक्षिणामिन्द्र हस्तं वसूयवो वसुपते वसूनाम् ।
विष्वा हि त्वा गोपतिं शूर गोनामस्मभ्यं चित्रं वृषणं रयि दाः ॥ ५ ॥
- ३१८ इन्द्रं नरो नेमधिता हवन्ते यत्पार्या युनजते धियस्ताः ।
शूरो नृषाता श्रवसश्च काम आ गोमति व्रजे भजा त्वं नः ॥ ६ ॥
- ३१९ वयः सुपर्णा उप सेदुरिन्द्रं प्रियमेधा ऋणयो नाधमानाः ।
अप ध्वान्तसूणुहि पूर्य चक्षुर्मुमुग्ध्याः स्माविधयेव बद्धान् ॥ ७ ॥
- ३२० नाके सुपर्णमुप यत्पतन्तः हृदा वेनन्तो अभ्यचक्षत त्वा ।
हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं भुरण्युम् ॥ ८ ॥
- ३२१ ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमतः सुरुचो वेन आवः ।
स बुध्न्या उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः ॥ ९ ॥
- ३२२ अपूर्व्या पुरुतमान्यस्मै महे वीराय तवसे तुराय ।
विरिणिने वज्रिणे शन्तमानि वचांस्यस्मै स्थविराय तक्षुः ॥ १० ॥
- इति तृतीया दशतिः ॥ ३ ॥ इति नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० १३ । उ० १ । धा० ९१ । ट ॥]
- [४]
- (१-९) १, २, ४ शुत्वानो मारुतः (ऋ० तिरश्चीराङ्गिरसः) ; ३ बृहदुक्थो वामदेव्यः ; ५ वामदेवोः गोतमः ; ६, ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ; ७ विश्वामित्रो गायनिः ; ९ गोरिवीतिः शाक्यः ॥ इन्द्रः ॥ त्रिःशुप्, (६ ऋ० विराट्) ॥
- ३२३ अव द्रप्सो अंशुमतीमतिष्ठदीयानः कृष्णो दशभिः सहस्रैः ।
आवत्तमिन्द्रः शच्या धमन्तमप स्नीहितिं नृमणा अधद्राः ॥ १ ॥
- ३२४ वृत्रस्य त्वा श्वसथादीषमाणा विश्वे देवा अजहुये सखायः ।
मरुद्गिरिन्द्र सख्यं ते अस्त्वथेमा विश्वाः पृतना जयासि ॥ २ ॥
- ३२५ विभुं दद्राणंसमने बहूनां युवानंसन्तं पलितो जगार ।
देवस्य पश्य काव्यं महित्वाद्या ममार स ह्यः समान ॥ ३ ॥
- ३२६ त्वं ह त्यत्सप्तभ्यो जायमानोऽशत्रुभ्यो अभवः शत्रुरिन्द्र ।
गूढे द्यावापृथिवी अन्वाविन्दो विभुमद्भ्यो भुवनेभ्यो रणं धाः ॥ ४ ॥
- ३२७ मेडिं न त्वा वज्रिणं भृष्टिमन्तं पुरुधस्मानं वृषभं स्थिरण्स्तुम् ॥
करोष्यस्तस्वीर्दिवस्युरिन्द्र बुध्नं वृत्रहणं गृणीषे ॥ ५ ॥

३२८ प्र वो महे महे वृधे भरध्वं प्रचेतसे प्र सुमतिं कृणुष्वम् ।

विशः पूर्वीः प्र चर चर्षणिप्राः

॥ ६ ॥

३२९ शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रमस्मिन्भरे नृतमं वाजसातौ ।

शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि सजितं धनानि

॥ ७ ॥

३३० उदु ब्रह्माण्यैरत श्रवस्येन्द्रं समये महया वसिष्ठ ।

आ यो विश्वानि श्रवसा ततानोपश्रोता म ईवतो वचांसि

॥ ८ ॥

३३१ चक्रं यदस्याप्स्वा निपत्तमुतो तदस्मै मध्विष्यच्छयात् ।

पृथिव्यामतिपितं यदूधः पयो गोष्वदधा ओषधीषु

॥ ९ ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥ ४ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [इ० १६ । सू० ६ । धा० ७३ । कि०]

[५]

(१-१०) १ अरिष्टनेमिस्ताक्ष्यः; २ भरद्वाजः (ऋ० गगो भारद्वाजः); ३ विमद ऐन्द्रः, वसुकृद्वा वासुकः (ऋ० प्राजापत्यो वा); ४-६, ९ वामदेवो गौतमः (९ ऋ० यमी वैवस्वती) ७ विश्वामित्रो गाथिनः; ८ रेणु-
वैश्वामित्रः; १० गोतमो राहुगणः ॥ इन्द्रः (ऋ० १ ताक्ष्यः; ७ पर्वतेन्द्रौ; ९ यमो वैवस्वतः) ॥ त्रिष्टुप् ॥

३३२ त्यमू पु वाजिनं देवजूतं सहोवानं तरुतारं रथानाम् ।

अरिष्टनेमिं पृतनाजमाशुस्वस्तये ताक्ष्यमिहा हुवेम

॥ १ ॥

३३३ त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवे सुहवः शूरमिन्द्रम् ।

हुवे नु शक्रं पुरुहूतमिन्द्रमिदं हविर्मघवा वेत्विन्द्रः

॥ २ ॥

३३४ यजामह इन्द्रं वज्रदक्षिणः हरीणां रथ्यां विव्रतानाम् ।

प्र इमश्रुभिर्दोधुवदूर्ध्वधा भुवद्वि सेनाभिर्मयमानो वि राभसा

॥ ३ ॥

३३५ सत्राहणं दाधृषिं तुघ्नमिन्द्रं महामपारं वृषभं सुवज्रम् ।

हन्ता यो वृत्रं सनितौत वाजं दाता मघानि मघवा सुराधाः

॥ ४ ॥

३३६ यो नो वनुष्यन्नभिदाति मर्ते उगणा वा मन्यमानस्तुरो वा ।

क्षिपी युधा शवसा वा तमिन्द्राभी श्याम वृषमणस्त्वोताः

॥ ५ ॥

३३७ यं वृत्रेषु क्षितयः स्पर्धमाना यं युक्तेषु तुरयन्तो हवन्ते ।

यः शरसातो यमपामुपज्मन्यं विप्रासो वाजयन्ते स इन्द्रः

॥ ६ ॥

- ३३८ इन्द्रापर्षता बृहता रथेन वामीरिष आ बहत्सुवीराः ।
वीतंहव्यान्ध्वरेषु देवा वर्धेथां गीर्भिरिडया मदन्ता ॥ ७ ॥
- ३३९ इन्द्राय गिरो अनिशितसर्गा अपः प्रैरयत्सगरस्य बुध्नात् ।
यो अक्षेणेव चक्रियौ शचीभिर्विष्वक्तस्तम्भ पृथिवीमुत द्याम् ॥ ८ ॥
- ३४० आ त्वा सखायः सख्या बवृत्युस्तिरः पुरु चिदर्णवां जगम्याः ।
पितुर्नपातमा दधीत वेधा अस्मिन्क्षये प्रतरां दीद्यानः ॥ ९ ॥
- ३४१ को अद्य युङ्क्ते धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायून् ।
आसन्नेषामप्सुवाहो मयोभून् पषां भृत्यामृणधत्स जीवात् ॥ १० ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [स्व० १८ । उ० ४ । धा० ८६ । इ ॥]

इति त्रिंशद्विंशः समाप्ता ॥ इति चतुर्थप्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

(१-१०) १ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; २ जेतो माधुच्छन्दपः; ३, ६ गोतमो राहुगणः; ४ अत्रिमौगः; ५, ८ तिर-
श्चोराङ्गिरसः; ७ नोपातिथिः काण्वः; ९ विश्वामित्रो गाधिनः; १० तिरश्चोराङ्गिरसः शंयुर्गार्हस्पत्यो वा ॥

॥ इन्द्रः ॥ अनुष्टुप् ॥

- ३४२ गायन्ति त्वा गायत्रिणोऽर्चन्त्यर्कमर्किणः । ब्रह्माणस्त्वा शतक्रत उद्वंशमिव येमिरे ॥ १ ॥
- ३४३ इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्समुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमरर्थीनां वाजानां सत्पतिं पतिम् ॥ २ ॥
- ३४४ इममिन्द्र सुतं पिब जयेष्टममर्त्यं मदम् । शुक्रस्य त्वाभ्यक्षरन्धारा ऋतस्य सादने ॥ ३ ॥
- ३४५ यदिन्द्र चित्र म इह नास्ति त्वादातमद्रिवः । राधस्तन्नो विद्वस उभयाहस्त्या भर ॥ ४ ॥
- ३४६ श्रुधी हवं तिरश्च्या इन्द्र यस्त्वा सपर्यति । सुवीर्यस्य गोमतो रायस्पृधिं महाअसि ॥ ५ ॥
- ३४७ असावि सोम इन्द्र ते शविष्ठ धृणवा गहि । आ त्वा पृणक्विन्द्रियः रजः सूर्यो न रदिमभिः ॥ ६ ॥
- ३४८ एन्द्र याहि हरिभिः कण्वस्य सुष्टुतिम् । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ॥ ७ ॥
- ३४९ आ त्वा गिरो रथीरिवास्थुः सुतेषु गर्विणः । अभि त्वा समनूषत गावो वत्सं न धेनवः ॥ ८ ॥
- ३५० एतो न्विन्द्रस्तवाम शुद्धं शुद्धेन साक्षा । शुद्धैस्त्वैवावृध्यांसं शुद्धैराशीर्वात्ममत्सु ॥ ९ ॥
- ३५१ यो रयिं वो रयिन्तमो यो दुर्धुस्त्ववत्तमः । सोमः सुतः स इन्द्र तेऽस्ति स्वधापते मदः ॥ १० ॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ द्वादशः खण्डः ॥ १२ ॥ [स्व० ४ । उ० ४ धा० ५४ ॥ धी ॥]

इति तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थोऽध्यायः ।

[७]

(१-८) १ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; २ वामदेवो गौतमः; ३ शाकपूतो वा; ४ प्रियमेध आङ्गिरसः; ५ प्रगाथः काण्वः;
५ इषादाश्च आत्रेयः; ६ शंयुर्बार्हस्पत्यः; ७ वामदेवो गौतमः; ८ जेता माधुच्छन्दासः ॥ इन्द्रः; ५ मरुतः;

७ दधिका वा ॥ अनुष्टुप् ॥

- ३५२ प्रत्यस्मै पिपीषते विश्वानि विदुषे भर । अरङ्गमाय जग्मयेऽपश्चादध्वने नरः ॥ १ ॥
- ३५३ आ नो वयो वयःशयं महान्तं गह्वरेष्ठां महान्तं पूर्वनेष्टाम् । उग्रं वचो अपावधीः ॥ २ ॥
- ३५४ आ त्वा रथं यथोतये सुस्नाय वर्तयामसि । तुविकूर्मिमृतीषहमिन्द्र शविष्ठ सत्पतिम् ॥ ३ ॥
- ३५५ स पूव्यां महोर्ना वैनः क्रतुभिरानजे । यस्य द्वारा मनुः पिता देवेषु धिय आनजे ॥ ४ ॥
- ३५६ यदी वहत्याशवो भ्राजमाना रथेष्व । पिबन्तो मदिरं मधु तत्र श्रवांसि कृण्वते ॥ ५ ॥
- ३५७ त्यमु वो अप्रहृणं गृणीषे शवसस्पतिम् । इन्द्रं विश्वासाहं नरं शचिष्ठं विश्ववेदसम् । ॥ ६ ॥
- ३५८ दधिकाष्णो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः । सुरभि नो मुखा करत्र न आयूषि तारिषत् ॥ ७ ॥
- ३५९ पुरां भिन्दुयुवा कविरमितौजा अजायत । इन्द्रो विश्वस्य कर्मणो धर्तो वज्री पुरुष्टुतः ॥ ८ ॥
- इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० ५ । उ० २ । धा० ४५ ॥ ७ ॥]

[८]

(१-१०) १, २, ५ प्रियमेध आङ्गिरसः; २, १० वामदेवो गौतमः; ४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः;
७ आत्रिभौमः; ८ प्रस्कण्वः काण्वः; ९ त्रित आण्वः (क्र० कुत्स आंगिरसो वा) ॥ इन्द्रः; (६ क्र० अग्निः)

८ उषा; ९ विश्वेदेवाः ॥ अनुष्टुप् ॥

- ३६० प्रप्र वस्त्रिष्ठुभमिषं वन्दद्वीरायेन्दवे । धिया वो मेधसातये पुरन्ध्या विवासति । ॥ १ ॥
- ३६१ कश्यपस्य स्यर्विदो यावाहुः सयुजाविति । ययोर्विश्वमपि व्रतं यज्ञं धीरा निचाय्य ॥ २ ॥
- ३६२ अर्चत प्रार्चता नरः प्रियमेधासो अर्चत । अर्चन्तु पुत्रका उत पुरमिद् धृण्वर्चत ॥ ३ ॥
- ३६३ उक्थमिन्द्राय शस्यं वर्धनं पुरुनिःषिधे । शक्रो यथा सुतेषु नो शरणत्सल्येषु च ॥ ४ ॥
- ३६४ विश्वानरस्य वस्पतिमनान्तस्य शवसः । एवैश्च चर्षणीनामृती हुवे रथानाम् । ॥ ५ ॥
- ३६५ स धा यस्ते दिवो नरो धिया मतेस्य शमतः । ऊती स बृहतो दिवो द्विषो अश्वो न तरति ॥ ६ ॥
- ३६६ विमोष्ट इन्द्र राधसो विश्वी रतिः शतक्रतो । अथा नो विश्वचर्षणे घुञ्जसुदन्न मरुह्य ॥ ७ ॥
- ३६७ ययक्षिते पतत्रिणो द्विपाशुतुष्पादर्जुनि । उषः प्रारभतूँरनु दिवो अन्तेभ्यस्परि ॥ ८ ॥
- ३६८ अमी ये देवा स्थन मध्य आ रोचने दिवः । कष्टं क्रुतं कदमृतं का प्रत्ना व आहुतिः ॥ ९ ॥

३६९ ^{२ ३ १ २} ऋचः ^{३ २ ३ १ २} साम यजामहे ^{३ १ २} याभ्यां ^१ कर्माणि ^२ कृण्वते । वि ते ^{३ २ ३ १ २} सदसि ^२ राजतो ^{३ २ ३ १ २} यज्ञं ^२ देवेषु ^{३ २ ३ १ २} वक्षतः ॥ १० ॥
इति अष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ इत्यनुष्टुभः ॥ [स्व० ७ । उ० ३ । धा० ५४ । जी १]

[९]

(१-११) १ रेभः काश्यपः; २ सुवेदाः शैलूषिः; ३ वामदेवो गौतमः; ४, ७, ८ सव्य आङ्गिरसः; ५ विश्वामित्रो गथिनः; ६ कृष्ण आङ्गिरसः; ९ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; १० मेधातिथिः काण्वः (ऋ० मान्धाता यौवनाश्वः);

११ कुत्स आङ्गिरसः ॥ इन्द्रः; १ यावापृथिवी ॥ जगती; १ अति जगती; १० महापङ्क्तिः ॥

३७० ^{१ ३ १ २} विश्वाः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पृतना ^{३ १ २ ३ १ २} अभिभूतं ^{३ १ २ ३ १ २} नरः ^{३ १ २ ३ १ २} सजुस्ततश्चुरिन्द्रं ^{३ १ २ ३ १ २} जजनुश्च ^{३ १ २ ३ १ २} राजसे ।

^{२ ३ १ २} ऋत्वे ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} वरे ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} स्थेमन्यासुरीमुतोग्रमोजिष्ठं ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} तरसं ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} तरस्विनम् ॥ १ ॥

३७१ ^{१ २} श्रुते ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दधामि ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रथमाय ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मन्यवेऽहन्यदस्यु नर्थं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विवेरपः ।

^{३ १ २} उमे ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यत्वा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} रोदसी ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} धावतामनु ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} भ्यसाते ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} शुष्मात्पृथिवी ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} चिदद्विवः ॥ २ ॥

३७२ ^{३ १ २} समेत ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विश्वा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ओजसा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पतिं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दिवो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} य एक ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्ररतिथिर्जनानाम् ।

^{२ ३ १} स ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} पूव्यो ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} नूतनमाजिगीषं ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} तं ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} वर्तनीरनु ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} वावृत ^{२ २ ३ १ २ ३ १ २} एक इत् ॥ ३ ॥

३७३ ^{३ १ २} इमे ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त इन्द्र ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ते वयं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पुरुषुत ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ये त्वारभ्य ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} चरामसि ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रभूवसो ।

^{२ ३} न ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} हि ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वदन्यो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} गिर्वणो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} गिरः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सद्यत्क्षोणीरिव ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रति ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तद्वयं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} नो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वचः ॥ ४ ॥

३७४ ^{३ १ २} चर्षणीधृतं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मघवानमुक्थ्याऽमिन्द्रं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} गिरो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} बृहतीरभ्यनूषत ।

^{३ १ २} वावृधानं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पुरुहूतं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुवृक्तिभिरमर्थं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} जरमाणं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दिवेदिवे ॥ ५ ॥

३७५ ^{१ २} अरुच्छा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} च इन्द्रं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मतयः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स्वर्युवः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सग्रीचीर्विश्वा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उशतीरनूषत ।

^{१ २} परि ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ष्वजन्त ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} जनयो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यथा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पतिं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मयं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} न ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} शुन्ध्युं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मघवानमृतये ॥ ६ ॥

३७६ ^{३ १ २} अभि ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्यं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मेषं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पुरुहूतमृगिमयमिन्द्रं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} गीर्भिर्मदता ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वस्वो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अर्णवम् ।

^{२ ३} यस्य ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} द्यावो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} न ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विचरन्ति ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मानुषं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} भुजे ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} महिष्ठमभि ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विप्रमर्चत ॥ ७ ॥

३७७ ^{२ ३} त्यं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सु ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मेषं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} महया ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स्वर्विदं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} शतं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यस्य ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुभुवः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} साकमीरते ।

^{२ ३} अत्यं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} न ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वाजं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} हवनस्यदं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} रथमिन्द्रं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ववृत्यामवसे ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुवृक्तिभिः ॥ ८ ॥

३७८ ^{३ १ २} घृतवती ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} भुवनानामभिश्चियोर्वी ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पृथ्वी ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मधुदुघे ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुपेशसा ।

^{१ २} द्यावापृथिवी ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वरुणस्य ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} धर्मणा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विष्कमिते ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अजरे ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} भूरिरेतसा ॥ ९ ॥

३७९ ^{३ १} उमे ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यदिन्द्र ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} रोदसी ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आपप्राथोषा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इव । महान्तं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} महीनां ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सम्राजं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} चर्षणीनाम् ।

^{३ १} देवी ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} जनिष्यजीजनद्वा ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} जनिष्यजीजनत् ॥ १० ॥

३८० प्र मन्दिने पितुमदर्चता वचो यः कृष्णगर्भा निरहन्तृजिध्वना ।

अवस्यवो वृषणं वज्रदक्षिणं मरुत्वन्तं सख्याय हुवेमहि

॥ ११ ॥

इति नवम दशतिः ॥ ९ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० १४ । उ० ७ । धा० ९३ । धि ॥]

॥ इति जगत्यः ॥

[१०]

(१-१०) १ नारदः काण्वः; २, ३ गोधूत्यश्वसूक्तिनौ काण्वायनौ; ४ पर्वतः काण्वः; ५-७, १० विश्वमना वैयथः;

८ नृमेध बाङ्गिरसः; ९ गोतमो राहुगणः ॥ इन्द्रः ॥ उष्णिक् ॥

३८१ इन्द्रं सुतेषु सोमेषु क्रतुं पुनीष उक्थ्यम् । विदे वृधस्य दक्षस्य महाँहि षः ॥ १ ॥

३८२ तमु अभि प्र गायत पुरुहूतं पुरुषुतम् । इन्द्रं गीर्भिस्तवीषमा विवासत ॥ २ ॥

३८३ ते ते मदं गृणीमसि वृषणं पृथु सासहिम् । उ लोककृतनुमद्रिवो हरिश्रियम् ॥ ३ ॥

३८४ यत्सोममिन्द्र विष्णवि यद्वा घ त्रित आप्त्ये । यद्वा मरुत्सु मन्दसे समिन्दुभिः ॥ ४ ॥

३८५ एदु मधोर्मदिन्तरं सिञ्चाध्वर्यो अन्धसः । एवा हि वीरस्तवते सदावृधः । ॥ ५ ॥

३८६ एन्दुमिन्द्राय सिञ्चत पिबाति सोम्यं मधु । प्र राधाँसि चोदयते महित्वना ॥ ६ ॥

३८७ एतो न्विन्द्रं स्तवाम सखायः स्तोम्यं नरम् । कृष्टीर्यो विश्वा अभ्यस्त्येक इत् ॥ ७ ॥

३८८ इन्द्राय साम गायत विप्राय बृहते बृहत् । ब्रह्मकृते विपश्चिते पनस्यवे ॥ ८ ॥

३८९ य एक इद्विदयते वसु मर्ताय दाशुषे । ईशानो अप्रतिष्कृत इन्द्रो अङ्ग ॥ ९ ॥

३९० सखाय आ शिषामहे ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे । स्तुष ऊ षु वो नृतमाय धृष्णवे ॥ १० ॥

इति दशमी दशतिः ॥ १० ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [स्व० १० । उ० ४ । धा० ६२ । खा ॥]

इति चतुर्थप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, चतुर्थः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥

अथ पञ्चमः प्रपाठकः ।

[१]

(१-८) १ प्रगाथो घौरः काण्वः; २ भरद्वाजो बाह्वस्पत्या; ३ नृमेध बाङ्गिरसः; ४ पर्वतः काण्वः; ५, ७ हरिभिषाठिः

काण्वः; ६ विश्वमना वैयथः; ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ॥ इन्द्रः; ५, ७ बादित्याः ॥ उष्णिक्; ८ विराडुष्णिक् ॥

३९१ गृणे तदिन्द्र ते शव उपमां देवतातये । यद्वँसि वृत्रमोजसा शचीपते ॥ १ ॥

३९२ यस्य त्यच्छम्बरं मदे दिवोदासाय रन्धयन् । अयँस सोम इन्द्र ते सुतः पिब ॥ २ ॥

३९३ एन्द्र नो गधि प्रिय सत्राजिदगोह्य । गिरिर्न विश्वतः पृथुः पतिर्दिवः ॥ ३ ॥

३९४ य इन्द्र सोमपातमो मदः शविष्ठ चेतति । येना हँसि न्यात्रिणं तमीमहे ॥ ४ ॥

३९५ तुचे तुनाय तत्सु नो द्राघीय आयुर्जीवसे । आदित्यासः समईसः कृणोतन ॥ ५ ॥

- ३९६ वेत्था हि निर्ऋतीनां वज्रहस्त परिवृजम् । अहरहः शुन्ध्युः परिपदामिव ॥ ६ ॥
 ३९७ अपामीवामप स्विधमप सेधत दुर्मतिम् । आदित्यासो युयोतना नो अश्हसः ॥ ७ ॥
 ३९८ पिवा सोममिन्द्र मन्दतु त्वा यं ते सुपाव हर्यश्वाद्रिः । सोतुर्बाहुभ्यां सुयतो नार्वा ॥ ८ ॥
 इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ ह्युष्णिहः । [स्व० ५ । उ० २ । धा० ५१ । क ॥]

[२]

(१-१०) सौमभिः काण्वः; ७, ८ नृमेध आंगिरसः ॥ इन्द्रः; ३, ६ मरुतः ॥ ककुप् ॥

- ३९९ अभातृव्यो अना त्वमनापिरिन्द्र जनुषा सनादसि । युधेदापित्वमिच्छसे ॥ १ ॥
 ४०० यो न इदमिदं पुरा प्र वस्य अनिनाय तमु व स्तुपे । सखाय इन्द्रमूतये ॥ २ ॥
 ४०१ आ गन्ता मा रिषण्यत प्रस्थावानो माप स्थात समन्यवः । दृढा चिद्यमयिष्णवः ॥ ३ ॥
 ४०२ आ याह्यमिन्द्रवेऽश्वपते गोपत उर्वरापते । सोमं सोमपते पिब ॥ ४ ॥
 ४०३ त्वया ह स्विद्युजा वयं प्रति श्वसन्तं वृषभ व्रुवीमहि । सस्थे जनस्य गोमतः ॥ ५ ॥
 ४०४ गावश्चिद्धा समन्यवः सजात्येन मरुतः सवन्धवः । रिहते ककुभो मिथः ॥ ६ ॥
 ४०५ त्वं न इन्द्रा भर ओजो नृम्णं शतक्रतो विचर्षणे । आ वीरं पृतनासहम् ॥ ७ ॥
 ४०६ अधा हीन्द्र गिर्वेण उप त्वा काम ईमहे ससृग्महे । उदेव ग्मन्त उदभिः ॥ ८ ॥
 ४०७ सीदन्तस्ते वयो यथा गोश्रीते मधौ मदिरे विवक्षणे । अभि त्वामिन्द्र नोनुमः ॥ ९ ॥
 ४०८ वयमु त्वामपूर्य स्थूरं न कच्चिद्भरन्तोऽवस्यवः । वज्रि चित्रहवामहे ॥ १० ॥
 इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ इति ककुभः ॥ [स्व० २ । उ० २ । धा० ४१ । छ ॥]

[३]

(१-१०) १-८ गोतमो (सम्मदो वा) राहूगणः; ९ त्रितः आप्त्यः (क्र० कुत्स आंगिरसो वा); १० अवस्युरा-
 त्रेयः ॥ इन्द्रः; ९ विश्वेदेवाः; १० आश्विनौ ॥ पंक्तिः ।

- ४०९ स्वादोरित्था विषूवतो मधोः पिवन्ति गौर्यः ।
 या इन्द्रेण सयावरीवृष्णा मदन्ति शोभथा वस्वीरनु स्वराज्यम् ॥ १ ॥
 ४१० इत्था हि सोम इन्मदो ब्रह्म चकार वर्धनम् ।
 शविष्ठ वज्रिभोजसा पृथिव्या निः शशा अहिमर्चन्ननु स्वराज्यम् ॥ २ ॥
 ४११ इन्द्रो मदाय वावृधे शवसे वृत्रहा नृभिः ।
 तमिन्महत्स्वाजिषूतिमर्भे हवामहे स वाजेषु प्र नोऽविषत् ॥ ३ ॥

- ४१२ इन्द्र तुभ्यमिदद्विबोनुत्तं वज्रिन्वीर्यम् ।
 यद्वा त्यं मायिनं मृगं तव त्यन्माययावधीरर्चन्नु स्वराज्यम् ॥ ४ ॥
- ४१३ प्रेह्यभीहि धृष्णुहि न ते वज्रो नि यंसते ।
 इन्द्र नृम्णहि ते शवो हनो वृत्रं जया अपोऽर्चन्नु स्वराज्यम् ॥ ५ ॥
- ४१४ यदुदीरत आजयो धृष्णवे धीयते धनम् ।
 युद्ध्वा मदच्युता हरी कंहनः कं वसौ दधोऽस्माहन्द्र वसौ दधः ॥ ६ ॥
- ४१५ अक्षन्मीमदन्त ह्यव प्रिया अधूषत ।
 अस्तोषत स्वभानवो विप्रा नविष्टया मती योजा न्विन्द्र ते हरी ॥ ७ ॥
- ४१६ उपो षु शृणुही गिरो मघवन्मातथा इव ।
 कदा नः सूनृतावतः कर इदर्थयास इद्योजा न्विन्द्र ते हरी ॥ ८ ॥
- ४१७ चन्द्रमा अण्स्वांऽश्नन्तरा सुपर्णो धावते दिवि ।
 न वो हिरण्यनेमयः पदं विन्दन्ति विद्युतो विस्रं मे अस्य रोदसी ॥ ९ ॥
- ४१८ प्रति प्रियतमं रथं वृषणं वसुवाहनम् ।
 स्तोता वामश्विनावृषि स्तोमेभिर्भूयति प्रति माध्वी मम श्रुतंहवम् ॥ १० ॥

इति तृतीया दशतिः ॥३॥ सप्तमः खण्डः ॥७॥ [स्व० १३ । उ० ५ धा० ७५ । णु ॥]

[४]

- (१-८) १, ७ वसुश्रुत आग्नेयः; २, ४ त्रिमद ऐन्द्रः (ऋ० प्राजापत्यो वा, वसुकृद्वा वासुकः); ३ सत्यश्रवा आग्नेयः; ५, ६ गोतमो राहूगणः; ८ अंहोमुग्धामदेव्यः; (ऋ० कुलमलबर्हिषः शैलुषिर्वा;) ॥ अग्निः; २ उषाः; ४ सोमः; ५, ६ इन्द्रः; ८ विश्वेदेवाः ॥ पंक्तिः; ८ वृद्धती ॥

- ४१९ आ ते अग्न इधीमहि द्युमन्तं देवाजरम् ।
 यद्वा स्या ते पनीयसी समिहीदयति द्यवीषं स्तोतृभ्य आ भर ॥ १ ॥
- ४२० आग्निं न स्ववृक्तिभिर्होतारं त्वा वृणीमहे ।
 शीरं पावकशोचिषं वि वो मदे यज्ञेषु स्तीर्णवर्हिषं विवक्षसे ॥ २ ॥
- ४२१ महे नो अद्य बोधयोपो राये दिवित्मती ।
 यथा चित्रो अबोधयः सत्यश्रवसि वाग्ये सुजाते अभ्यसूनुते ॥ ३ ॥

- ४२२ भद्रं नो अपि वातय मनो दक्षमुत क्रतुम् ।
 अथा ते सख्ये अन्धसो वि वो मदे रणा गावो न यवसे विवक्षसे ॥ ४ ॥
- ४२३ कृत्वा महा९ अनुष्वधं भीम आ वावृते शवः ।
 श्रिय ऋष्व उपाकयोर्नि शिप्री हरिवां दधे हस्तयोर्विष्णमायसम् ॥ ५ ॥
- ४२४ स या तं वृषण९ रथमधि तिष्ठाति गोविदम् ।
 यः पात्र९ हारियोजनं पूर्णमिन्द्राचिकेतति योजा न्विन्द्र ते हरी ॥ ६ ॥
- ४२५ अग्निं तं मन्ये यो वसुरस्तं यं यन्ति धेनवः ।
 अस्तमर्वन्त आशवोऽस्तं नित्यासो वाजिन इष९ स्तोतृभ्य आ भर ॥ ७ ॥
- ४२६ न तम९हो न दुरितं देवासो अष्ट मर्त्यम् ।
 सजोषसो यमर्यमा मित्रो नयति वरुणो अति द्विषः ॥ ८ ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥ ४ ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्व० ७ । उ० ३ । धा० ५७ । जे ॥]
 इति पंकतयः ॥

[५]

(१-१०) ऋण-त्रसदस्युः (ऋ० १, ३-५, १० अग्नेयो धिण्या ऐश्वराः; २, ६, व्यरुणस्त्रैवृष्णः, त्रसदस्युः पौरुकुसः) ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ८ वामदेवो गौतमः ॥ पवमानः सोमः; ७ मरुतः; ८ अग्निः ९ वाजिनः ॥

द्विपदा विराट्; ८ पदपङ्क्तिः; ९ पुरउष्णिक्; २, ६ त्रिपदा अनुष्टुप्पिपीलिकामध्या ॥

- ४२७ परि प्र धन्वेन्द्राय सोम स्वादुमित्राय पूष्णे भगाय ॥ १ ॥
- ४२८ पर्यु षु प्र धन्व वाजसातये परि वृत्राणि सक्षणिः । द्विषस्तरध्या ऋणया न ईरसे ॥ २ ॥
- ४२९ पवस्व सोम महान्समुद्रः पिता देवानां विश्वाभि धाम ॥ ३ ॥
- ४३० पवस्व सोम महे दक्षायाश्वो न नित्यो वाजी धनाय ॥ ४ ॥
- ४३१ इन्दुः पविष्ट चारुर्मदायापामुपस्थे कविर्मगाय ॥ ५ ॥
- ४३२ अनु हि त्वा सुत९ सोम मदामसि महे समर्यराज्ये । वाजा९ अभि पवमान प्र गाहसे ॥ ६ ॥
- ४३३ क ई व्यक्ता नरः सनीडा रुद्रस्य मर्या अथा स्वश्वाः ॥ ७ ॥
- ४३४ अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्र९ हविस्पृशम् । ऋध्यामा त ओहैः ॥ ८ ॥
- ४३५ आविर्मर्या आ वाजं वाजिनो अगमं देवस्य सवितुः सवम् । स्वर्गा९ अर्वन्तो जयत ॥ ९ ॥
- ४३६ पवस्व सोम शुम्नी सुधारो महा९ अवीनामनुपूर्व्यः ॥ १० ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ इति नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० ८ । उ० २ । धा० ३५ । उ ॥]

इति पंचमप्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

(१-१०) त्रसदस्युः; ७ संवर्तं आंगिरसः ॥ इन्द्रः; ६ विश्वेदेवाः; ७ उषाः ॥

द्विपदा विराट् ॥

- ४३७ विश्वतोदावन्विश्वतो न आ भर यं त्वा शविष्ठमीमहे ॥ १ ॥
 ४३८ एष ब्रह्मा य ऋत्विज इन्द्रो नाम श्रुतो गृण ॥ २ ॥
 ४३९ ब्रह्माण इन्द्रं महयन्तो अर्कैरवर्धयन्नहये हन्तवा उ ॥ ३ ॥
 ४४० अनवस्ते रथमश्वाय तक्षुस्त्वष्टा वज्रं पुरुहूत युमन्तम् ॥ ४ ॥
 ४४१ शं पदं मघः रयीषिणो न काममव्रतो हिनोति न स्पृशद्रयिम् ॥ ५ ॥
 ४४२ सदा गावः शुचयो विश्वधायसः सदा देवा अरेपसः ॥ ६ ॥
 ४४३ आ याहि वनसा सह गावः सचन्त वर्तनि यदूधभिः ॥ ७ ॥
 ४४४ उप प्रक्षे मधुमति क्षियन्तः पुष्येम रयिं धीमहे त इन्द्र ॥ ८ ॥
 ४४५ अर्चन्त्यकं मरुतः स्वर्का आ स्तोमति श्रुतो युवा स इन्द्रः ॥ ९ ॥
 ४४६ प्र व इन्द्राय वृत्रहन्तमाय विप्राय गाथं गायत यं जुजोषते ॥ १० ॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [स्व० ७ । उ० २ । आ० ४२ । छ।]

[७]

(१-१०) १ पृषधः काण्वः; २, ३, ४ वन्धुः सुवधुः ध्रुतवन्धुर्विप्रवन्धुश्च क्रमेण गोपायना कौपायना वा; ५ संवर्तं आंगिरसः; ६ भुवन आप्त्यः; साधनो वा भौवनः; ७ कवः ऐलूः; ८ भरद्वाजो वार्हस्पत्यः; ९ आत्रेयः; १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ॥ अग्निः; ५ उषाः; ६, ७, ९ विश्वेदेवाः; ३, ४, ८, १० इन्द्रः ॥ द्विपदा

विराट्; १० एकपदा ॥

- ४४७ अचेत्यग्निश्चिकितिर्हव्यवाङ् सुमद्रथः ॥ १ ॥
 ४४८ अग्ने त्वं नो अन्तम उत्त त्राता शिवो भुवो वरूथ्यः ॥ २ ॥
 ४४९ भगो न चित्रो अग्निर्महोनां दधाति रत्नम् ॥ ३ ॥
 ४५० विश्वस्य प्र स्तोम पुरो वा सन्यदि वेह नूनम् ॥ ४ ॥
 ४५१ उषा अप स्वसुष्टमः सं वर्तयति वर्तनि सुजातता ॥ ५ ॥
 ४५२ इमा नु कं भुवना सीपधेमेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ॥ ६ ॥
 ४५३ वि स्तुतयो यथा पथा इन्द्र त्वयन्तु रातयः ॥ ७ ॥
 ४५४ अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ८ ॥

४५५ ऊर्जा मित्रो वरुणः पिन्वतेडाः पीवरीमिषं कृणुही न इन्द्र

॥ ९ ॥

४५६ इन्द्रो विश्वस्य राजति

॥ १० ॥

इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [स्व० ५ । उ० ४ । धा० ४१ । म ॥]

[८]

(१-१०) १, १० गृहसमदः शौनकः; २ गौरांगिरसः; ३, ५, ९, परुच्छेपो देवोदासिः; ४ रेभः काश्यपः;
६ एवयामरुदन्नेयः; ७ अनानतः पारुच्छेपिः; ८ नकुलः ॥ १, ३, ४, १० इन्द्रः; २ सूर्यः; ५ विश्वेदेवाः; ६ मरुतः;
७ पवमानः सोमः; ८ सविता, ९ अग्निः ॥ १, १० अष्टिः (१० अतिशक्वरी वा); ३, ५, ७-९ अत्यष्टिः;
२, ४, ६, अतिजगती (अष्टिर्वा ?) ॥

४५७ त्रिकटुकेषु महिषो यवाशिरं तुविशुष्मस्तृप्त्सोममपिवादिष्णुनां सुतं यथावशम् ।

स इ ममाद महि कर्म कर्तवे महामुरुः सैनसश्चदेवो देवसत्य इन्द्रुः सत्यमिन्द्रम्

॥ १ ॥

४५८ अयस सहस्रमानवो दशः कवीनां मतिज्योतिर्विधर्म ।

ब्रध्नः समीचीरुपसः समैरयदरेपसः सचेतसः स्वसरे मन्थुमन्तश्चिता गोः

॥ २ ॥

४५९ एन्द्र याह्युप नः परावतो नायमच्छा विदधानीव सत्पतिरस्ता राजेव सत्पतिः ।

हवामहे त्वा प्रयस्वन्तः सुतेष्वा पुत्रासो न पितरं वाजसातये मंहिष्ठं वाजसातये

॥ ३ ॥

४६० तमिन्द्रं जोहवीमि मघवानमुग्रसन्ना दधानमप्रतिष्कृतस्रवांसि भूरि ।

मंहिष्ठो गीर्भिरा च यज्ञियो वर्धत राये नो विश्वा सुपथा कृणोतु वज्री

॥ ४ ॥

४६१ अस्तु श्रौषट् पुरो अग्नि धिया दध आ नु त्यच्छर्धो दिव्यं वृणीमह इन्द्रवायू वृणीमहे ।

यज्ञं क्राणा विवस्वते नाभा सन्दाय नव्यसे । अथ प्र नूनमुप यन्ति धीतयो देवासच्छा न धीतयः ५

४६२ प्र वो महे मतयो यन्तु विष्णवे मरुत्वते गिरिजा एवयामरुत् ।

प्र शर्धाय प्र यज्यवे सुखादये तवसे भन्ददिष्टये धुनिव्रताय शवसे

॥ ६ ॥

४६३ अया रुचा हरिण्या पुनानो विश्वा द्वेषांसि तरति सयुग्वभिः सूरौ न सयुग्वभिः ।

धारा पृथस्य रोधेत पुनानो अरुणो हरिः । विश्वा यद्रूपा परियास्यृक्कभिः सप्तास्येभिर्ऋकभिः ॥ ७ ॥

४६४ अभि त्यं देवसवितारमोण्योः कविक्रतुमर्चामि सन्यसवः रत्नधामभि प्रियं मतिम् ।

ऊर्ध्वा यस्यामतिर्भा अदिद्युतत्सवीमनि हिरण्यपाणिरमिमीतं सुक्रतुः कृपा स्वः

॥ ८ ॥

४६५ अग्निश्चोतारं मन्ये दास्वन्तं वसोः सूनुं सहसो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।
 य ऊर्ध्वया स्वध्वरो देवो देवाच्या कृपा । घृतस्य विश्राष्टिमानु शुक्रशोचिष आजुह्वानस्य सर्पिषः ॥९॥
 ४६६ तव त्यन्नर्यं नृतोऽप इन्द्र प्रथमं पूर्वं दिवि प्रवाच्यं कृतम् ।
 यो देवस्य शवसा प्रारिणा असु रिणक्षपः । भुवो विश्वमभ्यदेवमोजसा विदेदूर्जश्शतक्रतुर्विदेद्विषम् ॥१०॥
 [स्व० ३ उ० ६ धा० १० । ट ॥]

इति अष्टमी दशतिः ॥८॥ द्वादशः खण्डः ॥१२॥ इत्येन्द्रं पर्व काण्डं वा समाप्तम् ॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥

पेन्द्रकाण्डे ।		
गायत्र्यः	११५-२३२	(११८)
तत्र १५५ 'पान्तं' इत्यनुष्टुप् ।		
बृहत्यः	२३३-३१२	(८०)
त्रिष्टुभः	३१३-३४१	(२९)
तत्र ३२८ 'प्र यो' इति त्रिपाद्विराट् ।		
अनुष्टुभः	३४२-३६९	(२८)
जगत्यः	३७०-३८०	(११)
तत्र ३७९ 'उभे यद्विन्द्रे'ति महापंक्तिः ।		
उष्णिहः	३८१-३९८	(१८)
तत्र ३९८ 'पिबे'ति विराट् ।		

ककुभः	३९९-४०८	(१०)
पंक्तयः	४०९-४२६	(१८)
तत्र ४२६ 'नतमि' ल्युपरिष्ठाद्वृहती ।		
द्विपदाः	४२७-४५५	(२९)
[तत्र ४२८; ४३२; ४३४; ४३५ अनुष्टुबादयस्तत्रैवोक्ताः]		
अत्यष्टयः	४५६-४६६	(११)
तत्र ५६६ 'इन्द्रो विश्वस्ये'त्येकपदा ।		
		३५२
पेन्द्रकाण्डस्य मन्त्रसंख्या		३५२
आग्नेयकाण्डस्य " "		११४
सर्वयोगः		४६६

अथ पावमानं काण्डम् ।

अथ पञ्चमोऽध्यायः ।

[९]

(१-१०) १, ४ अमहीयुराङ्गिरसः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ भृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्भार्गवो वा; ५ त्रित आप्यः; ६ कश्यपोः भारीचः; ७ जमदग्निर्भार्गवः; ८ इवच्युत आगस्त्यः; ९, १० असितः काश्यपो देवलो वा ॥

पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४६७ उष्वा ते जातमन्धसो दिवि सद्भूम्या ददे । उग्रश्शर्म महि श्रवः ॥ १ ॥
- ४६८ स्वादिष्ठया मदिष्ठया पवस्व सोम धारया । इन्द्राय पातवे सुतः ॥ २ ॥
- ४६९ वृषा पवस्व धारया मरुत्वते च मत्सरः । विश्वा दधान ओजसा ॥ ३ ॥
- ४७० यस्ते मदो वरेण्यस्तेना पवस्वान्धसा । देवावीरघशंसहा ॥ ४ ॥
- ४७१ तिलो वाच उदीरते गावो मिमन्ति धेनवः । हरिरेति कनिक्रदत् ॥ ५ ॥
- ४७२ इन्द्रायेन्दो मरुत्वते पवस्व मधुमत्तमः । अर्कस्य योनिमासदम् ॥ ६ ॥
- ४७३ असाव्यश्शर्मदायाप्सु दक्षो गिरिष्ठाः । श्येनो न योनिमासदत् ॥ ७ ॥
- ४७४ पवस्व दक्षसाधनो देवेभ्यः पीतये हरे । मरुद्भ्यो वायवे मदः ॥ ८ ॥
- ४७५ परि स्वानो गिरिष्ठाः पवित्रे सोमो अक्षरत् । मर्देषु सर्वधा असि ॥ ९ ॥
- ४७६ परि प्रिया दिवः कविर्वयांसि नप्त्योर्हितः । स्वानैर्याति कविक्रतुः ॥ १० ॥

हवि नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० ६ । उ० ३ धा० ४२ । गा ॥]

[१०]

(१-१०) १ (कविर्मेधावी) श्यावाश्व आग्नेयः; २ त्रित आप्यः; ३, ८ अमहीयुराङ्गिरसः; ४ भृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्भार्गवो वा; ५, ६ कश्यपो भारीचः; ७ निधुविः काश्यपः; ९, १० असितः काश्यपो देवलो वा ॥

पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४७७ प्र सोमासो मदच्युतः श्रवसे नो मघोनाम् । सुता विदथे अक्रमुः ॥ १ ॥
- ४७८ प्र सोमासो विपश्चितोपो नयन्त ऊर्मयः । वनानि महिषा इव ॥ २ ॥
- ४७९ पवस्वेन्दो वृषा सुतः कृधी नो यशसो जने । विश्वा अप द्विषो जहि ॥ ३ ॥
- ४८० वृषा ह्यसि भानुना शुमन्तं त्वा हवामहे । पवमान स्वर्दशम् ॥ ४ ॥
- ४८१ इन्दुः पविष्ट चेतनः प्रियः कवीनां मतिः । सृजदध्वरथीरिव ॥ ५ ॥
- ४८२ असृक्षत प्र वाजिनो गव्या सोमासो अश्वया । शुक्रासो वीर्याशवः ॥ ६ ॥

- ४८३ पवस्व देव आयुषगिन्द्रं गच्छतु ते मदः । वायुमा रोह धर्मेणा ॥ ७ ॥
 ४८४ पवमानो अजीजनदिवश्चित्रं न तन्यतुम् । ज्योतिर्वैश्वानरं बृहत् ॥ ८ ॥
 ४८५ परि स्वानास इन्दवो मदाय बर्हणा गिरा । मधो अर्षन्ति धारया ॥ ९ ॥
 ४८६ परि प्रासिष्यदत्कविः सिन्धोरूर्मावधि श्रितः । कारुं विश्रत्पुरुस्पृहम् ॥ १० ॥

इति दशमी दशतिः ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ [स्व० ११ । उ० ना । धा० ४९ । हो ॥]

इति पञ्चमप्रपाठकस्य द्वितीयोऽर्धः, पञ्चमः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ५ ॥

[१]

अथ षष्ठप्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ६ ॥

(१-१०) १, ८, ९ अमहीयुरागिरसः; २ बृहन्मतिरागिरसः; ३ जमदग्निर्भागवः; ४ प्रभूवसुरागिरसः; ५ मेध्या-

तिथिः काण्वः; ६, ७ निध्रुविः काश्यपः; १० उच्चथ्य आगिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४८७ उपो षु जातमन्तुरं गोभिर्भङ्गं परिष्कृतम् । इन्दुं देवा अयासिषुः ॥ १ ॥
 ४८८ पुनानो अक्रमीदमि विश्वा मृधो विचर्षणिः । शुम्भन्ति विप्रं धीतिभिः ॥ २ ॥
 ४८९ आविशन्कलशं सुतो विश्वा अर्षन्मि श्रियः । इन्दुरिन्द्राय धीयते ॥ ३ ॥
 ४९० असर्जि रथ्यो यथा पवित्रे चम्बोः सुतः । कार्ष्मन्वाजी न्यक्रमीत् ॥ ४ ॥
 ४९१ प्र यद्वावो न भूण्यस्त्वेषा आयासो अक्रमुः । घ्नन्तः कृष्णामप त्वचम् ॥ ५ ॥
 ४९२ अपघ्नन्पवसे मृधः क्रतुवित्सोम मत्सरः । नुदस्वादेवयुं जनम् ॥ ६ ॥
 ४९३ अया पवस्व धारया यया सूर्यमरोचयः । हिन्वानो मानुषीरपः ॥ ७ ॥
 ४९४ स पवस्व य आविथेन्द्रं वृत्राय हन्तवे । वत्रिवाँसं महीरपः ॥ ८ ॥
 ४९५ अया वीती परि स्रव यस्त इन्दो मदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नव ॥ ९ ॥
 ४९६ परि द्युक्षं सनद्रयि भरद्वाजं नो अन्धसा । स्वानो अर्ष पवित्र आ ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० ९ । उ० ६ । धा० ३५ । हु ॥]

[२]

१-१४) १ मेधातिथिः काण्वः; २, ७ भृगुर्वाहणिरजमदग्निर्भागवो वा; ३ उच्चथ्य आगिरसः; ४ अवत्सारः काश्यपः;

५ निध्रुविः काश्यपः; ६, १० असितः काश्यपो देवलो वा; ८, ९ काश्यपो मारीचः; ११ कविर्भागवः; १२

जमदग्निर्भागवः; १३ अयास्य आगिरसः; १४ जमहीयुरागिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४९७ अचिक्रददृषा हरिर्महान्मित्रो न दर्शतः । ससूर्येण दिद्युते ॥ १ ॥
 ४९८ आ ते दक्षं मयोभुवं वह्निमद्या वृणीमहे । पान्तमा पुरुस्पृहम् ॥ २ ॥
 ४९९ अध्वर्यो अद्रिभिः सुतं सोमं पवित्र आ नय । पुनाहीन्द्राय पातवे ॥ ३ ॥
 ५०० तरत्स मन्दी धावति धारा सुतस्यान्धसः । तरत्स मन्दी धावति ॥ ४ ॥

- ५०१ जा पवस्व सहस्रिणः रयिः सोम सुवीर्यम् । अस्मे अवांसि धारय ॥ ५ ॥
- ५०२ अनु प्रज्ञास आयवः पदं नवीयो अक्रमुः । रुचे जनन्त सूर्यम् ॥ ६ ॥
- ५०३ अर्षा सोम द्युमत्तमोभि द्रोणानि रोखवत् । सीदन्योनौ वनेष्वा ॥ ७ ॥
- ५०४ वृषा सोम द्युमांस अंसि वृषा देव वृषवतः । वृषा धर्माणि दधिषे ॥ ८ ॥
- ५०५ इषे पवस्व धारया मृज्यमानो मनीषिभिः । इन्दो रुवाभि गा इहि ॥ ९ ॥
- ५०६ मन्द्रया सोम धारया वृषा पवस्व देवयुः । अव्या वारिभिरस्मयुः ॥ १० ॥
- ५०७ अया सोम सुकृत्या महान्तसन्नभ्यवर्धयाः । मन्दान इदृषायसे ॥ ११ ॥
- ५०८ अयं विचर्षणिर्हितः पवमानः स चेतति । हिन्वान आप्यं बृहत् ॥ १२ ॥
- ५०९ प्र न इन्दो महे तु न ऊर्मि न विभ्रदर्षसि । अभि देवा अयास्यः ॥ १३ ॥
- ५१० अपघ्नन्पवते मृधोप सोमो अरावणः । गच्छन्निन्द्रस्य निष्कृतम् ॥ १४ ॥

इति द्वितीया दक्षतिः ॥ २ ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [स्व० १५ । उ० २ । धा० ५७ । फो ३]

इति गायत्र्यः ॥

[३]

(१-१२) सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः, ३ गोतमो शङ्खगणः, ४ अत्रिर्भौमः, ५ विश्वामित्रो गायिनः, ६ जमदग्निर्भर्गवः, ७ बलिष्ठो मैत्रावरुणिः) पवमानः सोमः ॥ बृहती ॥

- ५११ पुनानः सोम धारयापो वसानो अर्षसि । आ रत्नधा योनिमृतस्य सीदस्युत्सो देवो हिरण्ययः ॥ १ ॥
- ५१२ परीतो पिञ्चता सुतः सोमो य उत्तमः हविः । दधन्वा यो नर्यो अण्स्वा इन्तरा सुषाव सोममद्रिभिः २
- ५१३ आ सोम स्वानो अद्रिभिस्तिरो वाराण्यव्यया । जनो न पुरि चम्बोर्विशदरिः सदो वनेषु दधिषे ॥ ३ ॥
- ५१४ प्र सोम देववीतये सिन्धुर्न पिप्ये अर्णसा । अशोः पयसा मदिरो न जागृविरच्छा कोशं मधुश्चुतम् ४
- ५१५ सोम उ ज्वाणः सौतुभिरधि णुभिरवीनाम् । अश्वयेव हरिता याति धारया मन्द्रया याति धारया ५
- ५१६ तवाहः सोम रारण सख्य इन्दो दिवेदिवे । पुरुणि बभ्रो नि चरन्ति मामव परिधीरति ता इहि ॥ ६ ॥
- ५१७ मृज्यमानः सुहस्त्या समुद्रे वाचमिन्वसि । रयि पिशङ्गं बहुलं पुरुस्पृहं पवमानाभ्यर्षसि ॥ ७ ॥
- ५१८ अभि सोमास आयवः पवन्ते मधं मदम् । समुद्रस्याधि विष्टपे मनीषिणो मत्सरसो मदच्युतः ॥ ८ ॥
- ५१९ पुनानः सोम जागृविरव्या वारैः परि प्रियः । त्वं विप्रो अभवोऽङ्गिरस्तम मध्वा यज्ञं मिमिक्ष णः ॥ ९ ॥
- ५२० इन्द्राय पवते मदः सोमो मरुत्वते सुतः । सहस्रधारो अत्यव्यमर्षति तमी मृजन्त्यायवः ॥ १० ॥
- ५२१ पवस्व वाजसातमोभि विदवानि वार्या । त्वं समुद्रः प्रथमे विधर्मे देवेभ्यः सोम मत्सरः ॥ ११ ॥

५२२ पवमाना असृक्षत पवित्रमति धारया । मरुत्वन्तो मत्सरा इन्द्रिया हया मेधामभि प्रयांसि च ॥ १२ ॥
इति तृतीया दशतिः ॥ ३ ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ इति बृहत्तयः ॥ स्व० १९ । उ० ३ । धा० ९१ । इ ॥

[४]

(१-१०) १, ९ उशना कान्यः; २ वृषगणो वासिष्ठः; ३, ७ पराशरः शाकल्यः; ४, ६ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ५, १०
प्रतर्दनो देवोदासिः; ८ प्रस्कण्वः काण्वः ॥ पवमानः सोमः ॥ त्रिष्टुप् ॥

- ५२३ प्र तु द्रव परि कोशं नि षीद नृभिः पुनानो अभि वाजमर्ष ।
अद्वे न त्वा वाजिनं मर्जयन्तोऽच्छा वही रशनाभिर्नयन्ति ॥ १ ॥
- ५२४ प्र कायमुशनेव वृषाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।
महिव्रतः शुचिबन्धुः पावकः पदा वराहो अभ्येति रेभन् ॥ २ ॥
- ५२५ तिस्रो वाच ईरयति प्र वहिर्ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणो मनीषाम् ।
गावो यन्ति गोपतिं पृच्छमानाः सोमं यन्ति मतयो वावशानाः ॥ ३ ॥
- ५२६ अस्य प्रेषा हेमना पूयमानो देवो देवेभिः समपृक्त रसम् ।
सुतः पवित्रं पर्येति रेभन् मितेव सन्न पशुमन्ति होता ॥ ४ ॥
- ५२७ सोमः पवते जनिता मतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः ।
जनिताग्नेर्जनिता सूर्यस्य जनितेन्द्रस्य जनितोत विष्णोः ॥ ५ ॥
- ५२८ अभि त्रिपृष्ठं वृषणं वयोधामङ्गोषिणमवावशन्त वाणीः ।
वना वसानो वरुणो न सिन्धुर्वि रत्नधा दयते वार्याणि ॥ ६ ॥
- ५२९ अक्रात्समुद्रः प्रथमे विधर्मं जनयन् प्रजा भुवनस्य गोपाः ।
वृषा पवित्रे अधि सानो अव्ये बृहत्सोमो वावृधे स्वानो अद्रिः ॥ ७ ॥
- ५३० कनिकान्ति हरिरा सृज्यमानः सीदन्वनस्य जठरे पुनानः ।
नृभिर्यतः कृणुते निर्णिजं गामतो मतिं जनयत स्वधामिः ॥ ८ ॥
- ५३१ एष स्य ते मधुमा इन्द्र सोमो वृषा वृषणः परि पवित्रे अक्षाः ।
सहस्रदाः शतदा भूरिदावा शश्वत्तमं बहिरा वाज्यस्थान् ॥ ९ ॥
- ५३२ पवस्व सोम मधुमा ऋतावापो वसानो अधि सानो अव्ये ।
अव द्रोणानि घृतवन्ति रोह मदन्तमो मत्सर इन्द्रपानः ॥ १० ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥ ४ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [स्व० १८ । उ० ३ । धा० ८७ । डे ॥]

[५]

(१-१२) १ प्रतर्दनो देवोदासिः; २, १० पराशरः शाक्थ्यः; ३ इन्द्रप्रमतिर्वासिष्ठः; ४ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ५ कर्णश्रुद्वासिष्ठः; ६ नोधा गौतमः; ७ कण्वो घौरः; ८ मन्युर्वासिष्ठः; ९ कुरुष बाहिरसः; ११ कश्यपो मारीचः;

१२ प्रस्कण्वः काण्वः ॥ पवमानः सोमः ॥ त्रिष्टुप् ॥

- ५३३ प्र सेनानीः शूरो अग्ने रथानां गव्यन्नोति हर्षते अस्य सेना ।
भद्रान् कण्वन्निन्द्रहर्वात्सखिम्य आ सोमो वखा रभसानि दत्ते ॥ १ ॥
- ५३४ प्र ते धारा मधुमतीरसृग्रन्वारं यत्पूतो अत्येष्णव्यम् ।
पवमान पवसे धाम गोनां जनयत्सूर्यमपिन्वो अकैः । ॥ २ ॥
- ५३५ प्र गायताभ्यर्चाम देवात्सोमं हिनोत महते धनाय ।
स्वादुः पवतामति वारमव्यमा सीदतु कलशं दैव इन्दुः । ॥ ३ ॥
- ५३६ प्र हिन्वानो जनिता रोदस्यो रथो न वाजं सनिषन्नयासीत् ।
इन्द्रं गच्छन्नायुधा सरशिशानो विश्वा वसु हस्तयोरादधानः ॥ ४ ॥
- ५३७ तक्षद्यदी मनसो वेनतो वाग् ज्येष्ठस्य धर्मे द्युक्षोरनीके ।
आदीमायन्वरमा वावशाना जुष्टं पति कलशे गाव इन्दुम् ॥ ५ ॥
- ५३८ साकमुक्षो मर्जेयन्त स्वसारो दश धीरस्य धीतयो धनुत्रीः ।
हरिः पर्यद्रवज्जाः सूर्यस्य द्रोणं ननक्षे अत्यो न वाजी ॥ ६ ॥
- ५३९ अधि यदस्मिन्वाजिनीव शुभः स्पर्धन्ते धियः सूरै न विशः ।
अपो वृणानः पवते कवीयान्वजं न पशुवर्धनाय मन्म ॥ ७ ॥
- ५४० इन्दुर्वाजी पवते गोन्योधा इन्द्रे सोमः सह इन्वन्मदाय ।
हन्ति रक्षो बाधते पर्यराति वरिवस्कृण्वन्वृजनस्य राजा ॥ ८ ॥
- ५४१ अया पवा पवस्वेना वसूनि माश्चत्व इन्दो सरसि प्र ध्रन्व ।
ब्रह्माश्चिद्यस्य वातो न जूतिं पुरुमेधाश्चित्तकवे नरं धात् ॥ ९ ॥
- ५४२ महत्तत्सोमो महिषश्चकारापं यद्रभोवृणीत देवान् ।
अदधादिन्द्रे पवमान ओजोजनयत्सूर्यं ज्योतिरिन्दुः ॥ १० ॥
- ५४३ असर्जि वक्वा रथ्ये यथाजौ धिया मनोता प्रथमा मनीषा ।
दश स्वसारो अधि सानो अव्ये मृजान्ति वह्निं सदनेष्वच्छ ॥ ११ ॥

५४४ अपामिवेदूर्मयस्तर्तुराणाः प्र मनीषा ईरते सोममच्छ ।

नमस्यन्तीरुप च यन्ति सं चाच विशन्त्युशतीरुशन्तम्

॥ १२ ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [स्व० १९ । उ० ३ । धा० ८२ । वा ॥]

इति त्रिष्टुभः ॥ इति षष्ठ्यपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ६ ॥

[६]

(१-९) १. जम्भीगुः इषावाभिः; २ नहुषो मानवः; ३ ययाविर्नाहुषः; ४ मनुः सांवरणः; ५, ८, जम्बरीषो वाशंगिरः
ऋजिष्वा भारद्वाजश्च; ६, ७ रेभसूनु काश्यपौ; ९ प्रजापतिर्वैश्वामित्रो वाच्यो वा ॥ पवमानः सोमः जनुष्टुप्; ७ बृहती ॥

अथ षष्ठ्यपाठकस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ ६ ॥

५४५ पुरोजिती वो अन्धसः सुताय मादयित्त्नवे । अप श्वानश्श्रथिष्ट्व सखायो दीर्घजिह्वयम् ॥ १ ॥

५४६ अयं पूषा रयिर्भगः सोमः पुनानो अर्षति । पतिर्विश्वस्य भूमनो व्यख्यद्रोदसी उभे ॥ २ ॥

५४७ सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मन्दिनः । पवित्रवन्तो अक्षरन् देवान् गच्छन्तु वो मदाः ॥ ३ ॥

५४८ सोमाः पवन्त इन्द्रोऽस्मभ्यं गातुवित्तमाः । मित्राः स्वाना अरेपसः स्वाध्यः स्वर्विदः ॥ ४ ॥

५४९ अभी नो वाजसातमश्श्रयिर्मर्ष शतस्पृहम् । इन्दो सहस्रभर्णसं तुविद्युसं विभासहम् ॥ ५ ॥

५५० अभी नवन्ते अद्रुहः प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । वत्सं न पूर्वं आयुनि जातश्चिह्नन्ति मातरः ॥ ६ ॥

५५१ आ हर्यताय धृष्णवे धनुष्टन्वन्ति पौंस्यम् । शुका वि यन्त्यसुराय निर्णिजे शिपामग्रे महीयुवः ७

५५२ परि त्यश्हर्यतश्हरि बभ्रुं पुनन्ति वारेण । यो देवान्विश्वाश्चरि मदेन सह गच्छति ॥ ८ ॥

५५३ प्र सुन्वानायान्धसो मर्तो न वष्ट तद्वचः । अप श्वानमराधसश्चता मखं न भृगवः ॥ ९ ॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्व० १० । उ० ५ । धा० ६१ । म ॥]

इत्यष्टुष्टुभः (एका बृहती) ॥

[७]

(१-१२) १-६, ५ कविर्भागवः; ४, ६ सिकता निवावरी; ७ रेणुर्वैश्वामित्रः; ८ वेनो भार्गवः; ९ वसुभारद्वाजः;

१० वत्सप्रिर्भालन्दः; ११ गृत्समदः; शौनकः; १२ पवित्र आक्रिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ जगती ॥

५५४ अग्नि प्रियाणि पवते चनोहितो नामानि यद्वो अधि येषु वर्धते ।

आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नधि रथं विष्वञ्चमरुद्विचक्षणः

॥ १ ॥

५५५ अचोदसो नो धन्वन्तिवन्दवः प्र स्वानासो बृहदेवेषु हरयः ।

वि चिदश्नाना इषयो अरातशोऽर्यो नः सन्तु सनिषन्तु नो धियः

॥ २ ॥

५५६ एष प्र कोशे मधुमाश्चक्रिददिन्द्रस्य वज्रो चपुषो वपुष्टमः

अभ्युशतस्य सदुष्मा घृतश्चुतो वाष्ठा अर्षन्ति पयसा च धेनवः

॥ ३ ॥

५५७ प्रो अयासीदिन्दुरिन्द्रस्य निष्कतश्चखा सख्युर्न प्र मिनाति सक्किरम् ।

मर्य इव युवतिभिः समर्षति सोमः कलशे शतवामना पथा

॥ ५ ॥

- ५५८ धर्ता दिवः पवते कृत्यो रसो दक्षो देवानामनुमायो नृभिः ।
हरिः सृजानो अत्यो न सत्वभिर्वृथा पाजांसि कृणुषे नदीष्वा ॥ ५ ॥
- ५५९ वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सोमो अह्नां प्रतीतोपसादिवः ।
प्राणा सिन्धूनां कलशां अचिक्रद्विन्द्रस्य हाद्याविशन्मनीषिभिः ॥ ६ ॥
- ५६० त्रिरस्मै सप्त धेनवो दुदुहिरे सत्यामाशिरं परमे व्योमनि ।
चत्वार्यन्या भुवनानि निर्णिजे चारुणि चक्रे यद्वैरवधत् ॥ ७ ॥
- ५६१ इन्द्राय सोम सुषुतः परि स्रवापामीवा भवतु रक्षसा सह ।
मा ते रसस्य मत्सत द्रयाविनो द्रविणस्यन्त इह सन्त्विन्दवः ॥ ८ ॥
- ५६२ असावि सोमो अरुणो वृषा हरी राजेव दस्मो अभि गा अभिक्रदत् ।
पुनानो वारमत्येष्यव्ययं श्येनो न योनिं घृतवन्तमासदत् ॥ ९ ॥
- ५६३ प्र देवमच्छा मधुमन्त इन्दवोऽसिष्यदन्त गाव आ न धेनवः ।
वर्हिषदो वचनावन्त ऊधभिः परिस्रुतमुखिया निर्णिजे धिरे ॥ १० ॥
- ५६४ अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते क्रतुरिहन्ति मध्वाभ्यञ्जते ।
सिन्धोरुऽङ्गासे पतयन्तमुक्षणं हिरण्यपावाः पशुमप्सु गृभ्णते ॥ ११ ॥
- ५६५ पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः ।
अतस्तनूर्न तदामो अश्नुते श्रुतास इद्वहन्तः सं तदाशत ॥ १२ ॥
- इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० १५ । उ० ११ । ऋ० १३७ । ऐ० ॥]
इति जगत्स्यः ॥

[८]

- (१-१२) १, ७, ११ अग्निश्चाक्षुषः, २ चक्षुर्मानवः, ३, ४, ९, १० पर्वतनारदौ काण्डौ (३, १० शिखण्डिन्या-
वस्परसौ काश्यपौ वा); ५ त्रित आप्यः, ६ मनुराप्सवः, ८, १२ द्वित आप्यः, ॥ पवमानः सोमः ॥ उष्णिक् ॥
- ५६६ इन्द्रमच्छ सुता इमे वृषाणं यन्तु हरयः । श्रुष्टे जातास इन्दवः स्वर्विदः ॥ १ ॥
- ५६७ प्र धन्वा सोम जागृविरिन्द्रायेन्दो परि स्रव । घुमन्तं शुभमा भर स्वर्विदम् ॥ २ ॥
- ५६८ सखाय आ नि पीदत पुनानाय प्र गायत । शिशुं न यज्ञैः परि भूषत ध्रिये ॥ ३ ॥
- ५६९ तं वः सखायो मदाय पुनानमभि गायत । शिशुं न हव्यैः स्वदयन्त गूर्तिभिः ॥ ४ ॥
- ५७० प्राणा शिशुमहीनां हिन्वन्मृतस्य दीधितिम् । विष्वा परि प्रिया भुवदध्रि ता ॥ ५ ॥
- ५७१ पथस्व देवधीतय इन्द्रो धारामिरोजसा । आ कलशं मधुमांस्तोम नः सवः ॥ ६ ॥

५७२ सोमः पुनान ऊर्मिणाव्यं वारं वि धावति । अग्रे वाचः पवमानः कनिकदत् ॥ ७ ॥

५७३ प्र पुनानाय वेधसे सोमाय वच उच्यते । भृति न भरा मतिभिर्जुषते ॥ ८ ॥

५७४ गोमन्त्र इन्द्रो अश्ववत्सुतः सुदक्ष धनिव । शुचिं च वर्णमधि गोषु धारय ॥ ९ ॥

५७५ अस्मभ्यं त्वा वसुविदमभि वाणीरनूषत । गोभिष्टे वर्णमभि वासयामसि ॥ १० ॥

५७६ पवते हयतो हरिरति हरांसि रंक्षा । अभ्यर्ष स्तोतृभ्यो वीरवद्यशः ॥ ११ ॥

५७७ परि कोशं मधुश्चुतं सोमः पुनानो अर्पति । अभि वाणीर्ऋषीणां सप्ता नूषत ॥ १२ ॥

इत्यष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [स्व० ८ । उ० ३ । धा० ४६ । उ ॥]

[९]

(१-८) १ गौरवीतिः शाक्यः; २ उर्ध्वसद्या आङ्गिरसः; ३, ८ ऋजिष्वा भारद्वाजः; ४ कृतयशा आंगिरसः;

५ ऋणंचयो राजर्षिः; ६ शक्तिर्वासिष्ठः; ७ ऊरुशंगिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ ककुपु, ५ यवमध्या गायत्री ॥

५७८ पवस्व मधुमत्तम इन्द्राय सोम ऋतुचित्तमो मदः । महि द्युक्षतमो मदः ॥ १ ॥

५७९ अभि द्युक्षं बृहद्यश इषस्पते दिदीहि देव देवयुम् वि कोशं मध्यमं युव ॥ २ ॥

५८० आ सोता परि पिञ्चताश्वं न स्तोममन्तरं रजस्तुम् । वनप्रक्षमुदप्रुतम् ॥ ३ ॥

५८१ एतमु त्वं मदच्युतं सहस्रधारं वृषभं दिवोदुहम् । विश्वा वसूनि बिभ्रतम् ॥ ४ ॥

५८२ स सुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इडानाम् । सोमो यः सुक्षितीनाम् ॥ ५ ॥

५८३ त्वं ह्याश्वं देव्य पवमान जनिमानि द्युमत्तमः । अमृतत्वाय घोषयन् ॥ ६ ॥

५८४ पप स्य धारया सुतोऽव्या वारोभिः पवते मदिन्तमः । क्रीडन्मूर्मिरपामिष ॥ ७ ॥

५८५ य उस्त्रिया अपि या अन्तरश्मनि निर्गा अकृन्तदोजसा ।

अभि प्रजे तल्लिषे गव्यमश्व्यं वर्माव धृष्णवा रुज । ओ३म् वर्माव धृष्णवा रुज ॥ ८ ॥

इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [स्व० ७ । उ० १ । धा० ४३ । चि ॥] इत्युष्णिक्ककुभः ॥

इति षष्ठमपाठस्य द्वितीयोऽर्धः षष्ठमपाठकश्च समाप्तः ॥ ६ ॥ इति पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

इति छन्दोगप्रकृतिऋक् समाप्ता ॥ इति सौम्यं पावमानं काण्डं पर्व वा समाप्तम् ॥

॥ इति पूर्वार्चिकः (छन्द आर्चिकः) समाप्तः ॥ पावमानकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ११९

तत्र गायत्र्यः ४६७—५१० (४४), बृहत्स्यः ५११—५२२ (१२), त्रिष्टुभः ५२३—

५४४ (२२), अजुष्टुभः ५४५—५५३ (९), [तत्र ' आह्वयत ' इति ५५१ बृहती],

अगरयः ५५४—५६५ (१२), उष्णिक्ककुभः ५६६—५८५ (२०), ११९

पेन्द्रकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ३५२

आग्नेयकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ११४

सर्षयोगः ५८५

अथ आरण्यं काण्डम् ।

अथ षष्ठोऽध्यायः ।

[१]

(१-२) १ शंयुर्बाहिस्पत्यः (भरद्वाजः); २ वलिष्ठो मैत्रावरुणिः; ३, ६ वामदेवो गौतमः; ४ शुनःशेष आजीगर्तिः
कृत्त्रिमो देवरातो वैश्वामित्रो वा; ५ कुत्स आंगिरसः (गृत्समदः); ७, ८ अमहीयुरांगिरसः; ९ आत्मा ॥
इन्द्रः; ४ वरुणः; ५, ७, ८ पवमानः सोमः; ६ विश्वे देवाः; ९ अक्षम् ॥ १ बृहती; २, ४, ५, ९ त्रिष्टुप्;

३, ७-८ गायत्री; ६ एकपाज्जगती ॥

५८६ इन्द्र ज्येष्ठं न आ भर ओजिष्ठं पुपुरि श्रवः । यद्विधृक्षेम वज्रहस्त रोदसी उभे सुशिप्र पत्राः ॥ १ ॥

५८७ इन्द्रो राजा जगतश्चर्षणीनामाधिक्षमा विश्वरूपं यदस्य ।

ततो ददाति दाशुषे वसुनि चोदद्राध उपस्तुतं चिदवाक् ॥ २ ॥

५८८ यस्येदमा रजोयुजस्तुजे जने वनस्वः । इन्द्रस्य रन्त्यं बृहत् ॥ ३ ॥

५८९ उदुत्तमं वरुण पाशमसदवाधमं वि मध्यमं श्रथाय । अथादित्य व्रते वयं तवानागसो अदितये स्याम ४

५९० त्वया वयं पवमानेन सोम भरे कृतं वि चिनुयाम शश्वत् ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥ ५ ॥

५९१ इमं वृषणं कृणुतैकमिन्माम् ॥ ६ ॥

५९२ स न इन्द्राय यज्यवे वरुणाय मरुद्भ्यः । वरिचोवित्परिस्त्रव ॥ ७ ॥

५९३ एना विश्वान्यय आ ह्युस्नानि मानुषाणाम् । सिप्रोसन्तो वनामहे ॥ ८ ॥

५९४ अहमस्मि प्रथमजा ऋतस्य पूर्वे देवेभ्यो अमृतस्य नाम ।

यो मा ददाति स इदेवमावदहमन्नमन्नमदन्तमाग्नि ॥ ९ ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[२]

(१-७) १ श्रुतकक्ष आङ्गिरसः; २ पवित्र आङ्गिरसः; ३, ४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ५ प्रथो वासिष्ठः; ६ गृत्समदः
शौनकः; ७ नृमेधपुरुमेधावांगिरसौ ॥ इन्द्रः; २ पवमानः सोमः; ५ विश्वे देवाः; ६ वायुः ॥ गायत्री, २ जगती,

५ त्रिष्टुप्, ७ अनुष्टुप् ॥

५९५ त्वमेतदधारयः कृष्णासु रोहिणीषु च । परुष्णीषु रुशत्पयः ॥ १ ॥

५९६ अरुरुचदुषसः पृश्निरग्रिय उक्षा मिमेति भुवनेषु वाजयुः ।

मायाविनो ममिरे अस्य मायया नृचक्षसः पितरो गर्भमादधुः ॥ २ ॥

६ (सा. सं.)

५९७ इन्द्र इन्द्रयोः सचा समिदल आ वचोयुजा । इन्द्रो वज्री हिरण्ययः ॥ ३ ॥

५९८ इन्द्र वाजेषु नोऽव सहस्रप्रधनेषु च । उग्र उग्रभिरुतिभिः ॥ ४ ॥

५९९ प्रथश्च यस्य सप्रथश्च नामानुष्टुभस्य हविषो हविर्यत् ।

धातुर्धृतानात्सवितुश्च विष्णो रथन्तरमा जभारा वसिष्ठः ॥ ५ ॥

६०० नियुत्वान्वायवा गृह्यन् शुक्रो अयामि ते । गन्तासि सुन्वतो गृहम् ॥ ६ ॥

६०१ यज्ञायथा अपूर्व्यं मघवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्तध्ना उतो दिवम् ॥ ७ ॥

इति द्वितीया दशतिः ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

[३]

(१-१३) १, ५, ७, १० वामदेवो गौतमः; २, ३, गौतमो राहुगणः; ४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ६ गुरुसमदः शौनकः

८ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ९ क्रजिष्वा भारद्वाजः; ११ हिरण्यस्तूप आंगिरसः; १२, १३ विश्वामित्रो गाधिनिः (१२ ब्रह्म) ॥

१ प्रजापतिः; २, ३ सोमः; ४, ५, ८, १३ अग्निः; ६ अपांमपावः; ७ रात्रिः; ९ विश्वेदेवाः; १० छिगोक्ताः;

११ इन्द्रः; १२ आत्मा अग्निर्वा ॥ त्रिष्टुप्; १, ७ अनुष्टुप्; ४ गायत्री; ८, ९ जगती; १० महापंक्तिः ॥

६०२ मयि वचो अथो यशोऽथो यज्ञस्य यत्पयः । परमेष्ठी प्रजापतिर्दिवि द्यामिव दृढतु ॥ १ ॥

६०३ सं ते पयांसि समु यन्तु वाजाः सं वृण्वान्यभिमातिषाहः ।

आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवांस्युत्तमानि धिष्व ॥ २ ॥

६०४ त्वमिमा ओषधीः सोम विश्वास्त्वमपो अजनयस्त्वं गाः ।

त्वमातनोरुर्वाऽन्तरिक्षं त्वं ज्योतिषा वि तमो ववर्थ ॥ ३ ॥

६०५ अग्निमीडे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् । होतारं रत्नधातमम् ॥ ४ ॥

६०६ ते मन्वत प्रथमं नाम गोनां त्रिः सप्त परमं नाम जानन् ।

ता जानतीरभ्यनूषत क्षा आविर्भुवन्नरुणीर्यशसा गावः ॥ ५ ॥

६०७ समन्या यन्त्युपयन्त्यन्याः समानमूर्वे नद्यस्पृणन्ति ।

तमू शुचिं शुचयो दीदिवांसमपात्रपातमुप यन्त्यापः ॥ ६ ॥

६०८ आ प्रागाद्भद्रा युवतिरहः केतुंत्समीर्त्सति । अभूद्भद्रा निवेशनी विश्वस्य जगतो रात्री ॥ ७ ॥

६०९ प्रक्षस्य वृष्णो अरुणस्य नू महः प्र नो वचो विदथा जातवेदसे ।

वैश्वानराय मतिर्नव्यसे शुचिः सोम इव पवते चारुरग्नये ॥ ८ ॥

६१० विश्वे देवा मम शृण्वन्तु यज्ञमुभे रोदसी अपां नपाञ्च मन्म ।

मा वो वचांसि परिचक्ष्याणि वोचं सुस्नेष्विद्वो अन्तमा मदेम ॥ ९ ॥

इति तृतीया दशतिः ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

[8]

(१-१२) वामदेवो गौतमः; ३-७ नारायणः ॥ १-२ जमिः; ३-७ पुरुषः; ८ षावाष्टयिषी; १-११ हन्त्रः; १२ गावः ॥ अमुष्टुप्; १-२ पंक्तिः; ८, ११, १२ त्रिष्टुप् ॥

क्रतु न नृम्णस्थविर च वाज वृत्रेषु शत्रून्सहना कृधी नः ॥ ११ ॥

६२६ सहर्षभाः सहवत्सा उदेत विश्वा रूपाणि विश्रतीर्द्ध्यधीः ।

उरुः पृथुरयं वो अस्तु लोक इमा आपः सुप्रपाणा इह स्त

॥ १२ ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

[५]

(१-१४) १ शतं वैखानसाः; २ विश्राट् सौर्यः; ३ कुत्स आङ्गिरसः; ४-६ सारपराजी; ७-१४ प्रस्कण्वः काण्वः ॥

सूर्यः; १ अग्निः पवमानः; ४-६ आत्मा वा ॥ गायत्री; २ तपती; ३ त्रिष्टुप् ॥

६२७ अग्न आयूँपि पवस आसुवोर्जमिपं च नः । आरे बाधस्व दुच्छुनाम्

॥ १ ॥

६२८ विश्राड् बृहत्पिबतु सोम्यं मध्वायुर्दधद्यक्षपतावविहृतम् ।

वातजूतो यो अभिरक्षति त्मना प्रजाः पिपति बहुधा वि राजति

॥ २ ॥

६२९ चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।

आप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च

॥ ३ ॥

६३० आयं गौः पृश्निरकमीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्स्वः

॥ ४ ॥

६३१ अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानती । व्यख्यन्महिषो दिवम्

॥ ५ ॥

६३२ त्रिंशद्धाम वि राजति वाक्पतङ्गाय धीयते । प्रति वस्तोरह शुभिः

॥ ६ ॥

६३३ अप त्वे तायवो यथा नक्षत्रा यन्त्यक्तुभिः । सूराय विश्वचक्षसे

॥ ७ ॥

६३४ अदृशन्नस्य केतवो वि रश्मयो जनाँअनु । भ्राजन्तो अग्नयो यथा

॥ ८ ॥

६३५ तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कदसि सूर्य । विश्वमाभासि रोचनम्

॥ ९ ॥

६३६ प्रत्यङ् देवानां विशः प्रत्यङ् देवि मानुषान् । प्रत्यङ् विश्वं स्वदेशे

॥ १० ॥

६३७ येना पावक चक्षसा भुरण्यन्तं जनाँअनु । त्वं वरुण पश्यसि

॥ ११ ॥

६३८ उद्दामेपि रजः पृथ्वहा मिमानो अक्तुभिः । पश्यन्नमानि सूर्य

॥ १२ ॥

६३९ अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः सूरौ रथस्य नण्यः । ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः

॥ १३ ॥

६४० सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्य । शोचिष्केशं विचक्षण

॥ १४ ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

इति षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ इति सामवेद-संहितायामारण्यं काण्डं पर्व वा समाप्तम् ॥

अथ महानाम्न्याचिकः ।

(१-१०) प्रजापतिः ॥ इन्द्रैलोक्यात्मा ॥ त्रिकं = [१ प्रथमं द्विपदा+ (२) ततस्त्रयः शाकराः पादाः+ (३) तत उपसर्गौ+ (३) उभयं (शाकरोपसर्गौ) + (५) ततः शाकरास्त्रयः पादाः + (६) उपसर्गः ।]

६४१ विदा मधवन् विदा गातुमनुशंसिषो दिशः । शिक्षा शचीनां पते पूर्वीणां पुरुवसो ॥ १ ॥

६४२ आभिष्टमभिष्टिभिः स्वाऽऽर्वाऽऽशुः । प्रचेतन प्रचेतयेन्द्र युस्नाय न ह्ये ॥ २ ॥

६४३ एवा हि शक्रो राथे वाजाय वज्रिवः ।

शविष्ठ वज्रिन्नुजसे मंहिष्ठ वज्रिन्नुजस । आ याहि पिव मत्स्य ॥ ३ ॥

६४४ विदा राथे सुवीय भुवो वाजानां पतिर्वशाऽऽनु । मंहिष्ठ वज्रिन्नुजसे यः शविष्ठः शराणाम् ४

६४५ यो मंहिष्ठो मधोनामऽऽ जुर्न शोचिः । चिकित्वो अभि नो न हो विदे तमु स्तुहि ॥ ५ ॥

६४६ ईशे हि शक्रस्तमृतये हवामहे जेतारमपराजितम् । स नः स्वर्पदति द्विषः क्रतुश्छन्द ऋतं बृहत् ॥ ६ ॥

६४७ इन्द्र धनस्य सातये हवामहे जेतारमपराजितम् । स नः स्वर्पदति द्विषः स नः स्वर्पदति द्विषः ॥ ७ ॥

६४८ पूर्वस्य यत्ते अद्रिवोऽऽशुर्मदाय । सुप्त आ धेहि नो वसो पूर्तिः शविष्ठ शस्यते ।

वशी हि शक्रो नूनं तन्नव्यऽसंन्यसे ॥ ८ ॥

६४९ प्रभो जनस्य वृत्रहन् त्समर्थेषु ब्रवावहै । शूरो यो गोषु गच्छति सखा सुशेवो अद्रयुः ॥ ९ ॥

अथ पञ्च पुरीषपदानि ॥

६५० एवाहोऽऽऽऽऽ व । एवा ह्यशे । एवाहीन्द्र । एवा हि पृषन् । एवा हि देवाः ॐ एवाहि देवाः ॥ १० ॥

इति पञ्च पुरीषपदानि ॥

इति महानाम्न्याचिकः समाप्तः ॥

पूर्वाचिकस्य मन्त्रसंख्या

१ आग्नेयस्य काण्डस्य (१-११४)	११४
२ ऐन्द्रस्य काण्डस्य (११५-४६६)	३५२
३ पावमानस्य काण्डस्य (४६७-५८५)	११९
४ आरण्यकस्य काण्डस्य (५८६-६४०)	५५
५ महानाम्न्याचिकस्य (६४१-६५०)	१०

सर्वयोगः ६५०

सामवेदसंहिता ।

(उत्तरसंहिता) उत्तरार्चिकः ।

अथ प्रथमोऽध्यायः ।

अथ प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[१]

(१-२३) १ असितः काश्यपो देवलो वा; २ कश्यपोः मारीचः; ३ शतं वैखानसः; ४, २१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ५, ७ विश्वामित्रो गाथिनः; ५ जमदग्निर्वा; ६ हरिश्मिष्ठिः काण्वः; ८ जमदग्नीयुरांगिरसः; ९ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; २ कश्यपो मारीचः; ३ गोतमो राहूगणः; ४ अत्रिर्भौमः, ५ विश्वामित्रो गाथिनः; ६ जमदग्निर्भार्गवः; ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः); १० उशना काश्यः; ११ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १२ वामदेवो गौतमः; १३ नोधा गौतमः; १४ कलिः प्रागाथः; १५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; १६ गौरवीतिः शाक्यः; १७ अग्निश्चाक्षुषः; १८ अन्धीगुः इयावाग्निः; १९ कविर्भार्गवः; २० शंयुर्बार्हस्पत्यः; (तृणपाणिः) २२ सोभरिः काण्वः; २३ नृमेध आंगिरसः ॥ १-३, ८-१०, १५-१९ पवमानः सोमः; ४, २०, २१ अग्निः; ५ मित्रावरुणौ; ७ इन्द्राग्नी; ६, ११-१४, २२-२३ इन्द्रः ॥ १-८, १२ (१-२), १५, १८ (२-३), २१ गायत्री; ९, ११, १३, १४, २० प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतो बृहती); १० त्रिष्टुप्; १२ (३) पादनिचृत्; १६, २२ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप् समा सतो बृहती) १७ उष्णिक्; १८ (१) अनुष्टुप्; १९ जगती; २३ (१) ककुप्, (२) उष्णिक्, (३) पुर उष्णिक् ॥

६५१ ^{१ २}उपास्मै ^{३ १२}गायता ^{३१ २}नरः ^{३२ ३१ २}पवमानायेन्दवे । ^{२४}अभि देवा इयक्षते ॥ १ ॥

६५२ ^{३ २}अभि ^{३ १२ ३ १ २४}ते मधुना ^{३२ ३ १ २ ३२}पयोथर्वाणो ^{३२ ३ १ २ ३२}अशिश्नयुः । देवं देवाय देवयु ॥ २ ॥

६५३ ^{१ २}स नः ^{३ २४}पवस्व ^{३ १}शं गवे ^{२४ ३ १ २४}शं जनाय ^{१ २३ १ २}शमर्वते । शंराजन्नोषधीभ्यः ॥ ३ ॥ ॥१(ती) ॥

६५४ ^{१ २}दविद्युतत्या ^{३ १ २ ३ १ २}रुचा ^{३ २}परिशोभन्त्या ^{१ २ ३ १ २}कृपा । सोमाः ^{२४ ३ १ २}शुक्रा ^{१ २ ३ १ २}गवाशिरः ॥ १ ॥

६५५ ^३हिन्वानो ^{२ ३ १ २ ३ १}हेतुभिहित ^{२४ ३ १ २}आ वाजं ^{१ २ ३ १ २}वाज्यकमीत् । सीदन्तो वनुषो यथा ॥ २ ॥

६५६ ^{३ १}ऋधक्सोम ^{२ ३ १ २}स्वस्तये ^{३ २ ३ १ २}संजग्मानो ^{१ २ ३ १ २ ३ १}दिवा कवे । पवस्व सूर्यो दृशे ॥ ३ ॥ ॥२(यि) ॥

६५७ ^{१ २}पवमानस्य ^{३ २ ३ १ २}ते कवे ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २}वार्जित्सर्गा ^{१ २ ३ १ २}असृक्षत । अर्वन्तो न श्रवस्यवः ॥ १ ॥

६५८ ^{२ ३}अच्छा ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २}कोशं ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २}मधुश्चुतमसृग्रं ^{१ २ ३ १ २}वारे ^{१ २ ३ १ २}अव्यये । अवावशान्त धीतयः ॥ २ ॥

६५९ ^{१ २ ३ १ २}अच्छा ^{३ २ ३ १ २}समुद्रमिन्दवोऽस्तं ^{१ २ ३ १ २}गावो न धेनवः । अगमन्नुतस्य योनिमा ॥ ३ ॥ ॥३(कौ) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

६६० ^{२ ३}अग्न आ ^{२ १ २ ३ १ २}याहि ^{१ २ २}वीतये ^{३ १ २}गृणानो ^{१ २ २}हव्यदातये । नि होता सत्सि बर्हिषि ॥ १ ॥

६६१ ^{१ २ ३ १ २}तं त्वा ^{३ १ २}समिद्धिराग्निरो ^{३ १ २}घृतेन ^{३ १ २}वर्धयामसि । बृहच्छोचा यविष्ठय ॥ २ ॥

- ६६२ स नः पृथु श्रवाय्यमच्छा देव विवाससि । वृहदग्ने सुवीर्यम् ॥ ३ ॥ ॥ ४ ॥
 ६६३ आ नो मित्रावरुणा घृतैर्गव्यूतिमुक्षतम् । मध्वा रजांसि सुकृतू ॥ १ ॥
 ६६४ उरुशंसो नमोवृधा महा दक्षस्य राजथः । द्राघिष्ठाभिः शुचिव्रता ॥ २ ॥
 ६६५ गृणाना जमदग्निना योनावृतस्य सीदतम् । पातं सोममृतावृधा ॥ ३ ॥ ॥ ५ (यि) ॥
 ६६६ आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र सोमं पिवा इमम् । एदं बर्हिः सदो मम ॥ १ ॥
 ६६७ आ त्वां ब्रह्मयुजां हरी वहतामिन्द्र केशिना । उप ब्रह्माणि नः शृणु ॥ २ ॥
 ६६८ ब्रह्माणस्त्वा युजा वयं सोमपामिन्द्र सोमिनः । सुतावन्तो हवामहे ॥ ३ ॥ ॥ ६ (फौ) ॥
 ६६९ इन्द्राग्नी आ गतं सुतं गीर्भिर्नभो वरेण्यम् । अस्य पातं धियेषिता ॥ १ ॥
 ६७० इन्द्राग्नी जरितुः सचा यज्ञो जिगाति चेतनः । अया पातमिमं सुतम् ॥ २ ॥
 ६७१ इन्द्रमग्निं कविच्छदा यज्ञस्य जूत्या वृणे । ता सोमस्येह तृप्ताम् ॥ ३ ॥ ॥ ७ (ता) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

- ६७२ उच्चा ते जातमन्धसो दिवि सद्भूम्या ददे । उग्रं शर्म महि श्रवः ॥ १ ॥
 ६७३ स न इन्द्राय यज्यवे वरुणाय मरुद्भयः । वरिवोवित्परि स्रव ॥ २ ॥
 ६७४ एना विद्वान्यर्य आ द्युमानि मानुषाणाम् । सिधासन्तो वनामहे ॥ ३ ॥ ॥ ८ (ठी) ॥
 ६७५ पुनानः सोम धारयापो वसानो अर्षसि । आ रत्नधा योनिमृतस्य सीदस्युत्सो देवो हिरण्ययः ॥ १ ॥
 ६७६ दुहान ऊर्ध्वर्दिव्यं मधु प्रियं प्रत्नं सधस्थमासदत् ।
 आपृच्छयं धरुणं वाज्यर्षसि नृभिर्धौतो विचक्षणः ॥ २ ॥ ॥ ९ (लु) ॥
 ६७७ प्र तु द्रव परि कोशं नि षीद नृभिः पुनानो अभि वाजमर्ष ।
 अश्वं न त्वा वाजिनं मर्जयन्तोऽच्छा बर्ही रशनाभिर्नयन्ति ॥ १ ॥
 ६७८ स्वायुधः पवते देव इन्दुरशस्तिहा वृजना रक्षमाणः ।
 पिता देवानां जनिता सुदक्षो विष्टम्भो दिवो धरुणः पृथिव्याः ॥ २ ॥
 ६७९ ऋषिर्विप्रः पुरयता जनानामृभुर्धीर उशाना काव्येन ।
 स चित्रिवेद निहितं यदासामपीच्यां गुह्यं नाम गोनाम् ॥ ३ ॥ ॥ १० (हु) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

- ६८० अभि त्वा शूर नोनुमोऽदुग्धा इव धेनवः । ईशानमस्य जगतः स्वर्दशमीशानमिन्द्र तस्थुषः ॥ १ ॥

- ६८१ न त्वावाँ अन्यो दिव्यो न पार्थिवो न जातो न जनिष्यते ।
 अश्वायन्तो मघवन्निन्द्र वाजिनो गव्यन्तस्त्वा हवामहे ॥ २ ॥ ॥११(यी)॥
- ६८२ कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता
 कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः । दृढा चिदारुजे वसु ॥ २ ॥
- ६८३ अभी षु णः सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्यूतये ॥ ३ ॥ ॥१२(डा)॥
- ६८५ तं वो दसमृतीपहं वसोर्मन्दानमन्धसः । अभि वत्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिर्नवामहे ॥ १ ॥
- ६८६ युक्षं सुदानुं तविषीभिरावृतं गिरिं न पुरुभोजसम् ।
 क्षुमन्तं वाजं शतिनं सहस्रिणं मक्षू गोमन्तमीमहे ॥ २ ॥ ॥१३(ही)॥
- ६८७ तरोभिर्वो विद्वसुमिन्द्रं सवाध ऊतये । बृहद्रायन्तः सुतसोमे अश्वरे हुवे भरं न कारिणम् ॥ १ ॥
- ६८८ न यं दुध्रा वरन्ते न स्थिरा मुरो मदेषु शिप्रमन्धसः ।
 य आदृत्या शशमानाय सुन्वते दाता जरित्र उक्थ्यम् ॥ २ ॥ ॥१४(जु)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥४॥

- ६८९ स्वादिष्ठया मदिष्ठया पवस्व सोम धारया । इन्द्राय पातवे सुतः ॥ १ ॥
- ६९० रक्षोहा विश्वचर्षणिरभि योनिमयोहते । द्रोणे सधस्थमासदत् ॥ २ ॥
- ६९१ वरिवोधातमो भुवो मंहिष्ठो वृत्रहन्तमः । पर्षि राधो मघोनाम् ॥ ३ ॥ ॥१५(पौ)
- ६९२ पवस्व मधुमत्तम इन्द्राय सोम क्रतुवित्तमो मदः । महि युक्षतमो मदः ॥ १ ॥
- ६९३ यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायतेऽस्य पीत्वा स्वर्विदः ।
 स सुप्रकेतो अभ्यक्रमीदिषोऽच्छा वाजं नैतशः ॥ २ ॥ ॥१६(प)॥
- ६९४ इन्द्रमच्छ सुता इमे वृषणं यन्तु हरयः । श्रुष्टे जातास इन्द्रवः स्वर्विदः ॥ १ ॥
- ६९५ अयं भराय सानसिरिन्द्राय पवते सुतः । सोमो जैत्रस्य चेतति यथा विदे ॥ २ ॥
- ६९६ अस्येदिन्द्रो मदेष्वा ग्राभं गृभ्णाति सानसिम् । वज्रं च वृषणं भरत्समप्सुजित् ॥ ३ ॥ ॥१७(कि)॥
- ६९७ पुरोजिती वो अन्धसः सुताय मादयित्त्ववे । अप श्वानं श्रुधिष्ठन सखायो दीर्घजिह्वयम् ॥ १ ॥
- ६९८ यो धारया पावकया परिप्रस्यन्दते सुतः । इन्दुरश्वो न कृत्यः ॥ २ ॥
- ६९९ तं दुरोधमभी नरः सोमं विश्वाच्या धिया । यज्ञाय सन्त्वद्वयः ॥ ३ ॥ ॥१८(यि)॥

- ७०० अग्निं प्रियाणि पवते चनोहितो नामानि यद्वो अधि येषु वर्धते ।
आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नधि रथं विष्वञ्चमरुहद्विचक्षणः ॥ १ ॥
- ७०१ ऋतस्य जिह्वा पवते मधु प्रियं वक्ता पतिर्धियो अस्या अदाभ्यः ।
दधाति पुत्रः पित्रोरपीच्यांश्नाम तृतीयमधि रोचनं दिवः ॥ २ ॥
- ७०२ अव द्युतानः कलशाः अचिक्रदन्नृभिर्यमाणः कोश आ हिरण्यये ।
अभी ऋतस्य दोहना अनूपताधि त्रिपृष्ठ उपसो वि राजसि ॥ ३ ॥ ॥ १९ (दि) ॥
- इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥
- ७०३ यज्ञायज्ञा वो अग्नये गिरागिरा च दक्षसे ।
प्रप्र वयममृतं जातवेदसं प्रियं मित्रं न शंसिषम् ॥ १ ॥
- ७०४ ऊर्जो नपातःस हिनायमस्मयुर्दाशेम हव्यदातये ।
भुवद्वाजेष्वविता भुवद्बृध उत त्राता तनूनाम् ॥ २ ॥ ॥ २० (यु) ॥
- ७०५ एह्युषु ब्रवाणि तेऽग्न इत्येतरा गिरः । एभिर्वर्धास इन्दुभिः ॥ १ ॥
- ७०६ यत्र क्व च ते मनो दक्षं दधस उत्तरम् । तत्र योनिं कृणवसे ॥ २ ॥
- ७०७ न हि ते पूर्वमाक्षिपद्बुवन्नेमानां पते । अथा दुधो वनवसे ॥ ३ ॥ ॥ २१ (यी) ॥
- ७०८ वयमु त्वामपूर्व्य स्थूरं न कञ्चिद्भरन्तोऽवस्यवः । वज्रि चित्रहवामहे ॥ १ ॥
- ७०९ उप त्वा कर्मभूतये स नो युवोग्रश्चक्राम यो धृषत् ।
त्वामिध्यवितारं ववृमहे सखाय इन्द्र सानसिम् ॥ २ ॥ ॥ २२ (च) ॥
- ७१० अथा हीन्द्र गिर्वेण उप त्वा काम ईमहे सखृगमहे । उदेव गमन्त उदभिः ॥ १ ॥
- ७११ वार्ण त्वा यव्यामिर्वर्धन्ति शूर ब्रह्माणि । वावृध्वाःसं चिदद्रिवो दिवेदिवे ॥ २ ॥
- ७१२ युञ्जन्ति हरी इषिरस्य गाथयोरौ रथ उर्युगे वचोयुजा । इन्द्रवाहा स्वर्विदा ॥ ३ ॥ ॥ २३ (यि) ॥

इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

इति प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥ इति प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

अथ द्वितीयोऽध्यायः ।

[२]

अथ प्रथमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ १ ॥

(१-२२) १, ४ ध्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; २, ८, १३-१५ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ३ मेधातिथिः; काण्वः मित्र-
मेधश्चाङ्गिरसः; ५ हरिम्बिठिः काण्वः; ६ कुसीदी काण्वः; ७ त्रिशोकः काण्वः; ९ विश्वामित्रो गाथिनः; १० मधुच्छन्दा
वैश्वामित्रः; ११ शुनःशेष आजीगर्तिः; १२ नारदः काण्वः; १६ अघरसारः काश्यपः; १७ (१) शुनःशेष
आजीगर्तिः स देवरातः कृत्रिमो वैश्वामित्रः; १७ (२-३) मेधातिथिः काण्वः; १८ (१, ३) असितः
काश्यपो देवलो वा; १८ (२) अमहीयुराङ्गिरसः; १९ त्रित आप्यः; २० ससर्षयः (१ भरद्वाजो
बार्हस्पत्यः, २ काश्यपो मारीचः; ३ गोतमो राहुगणः, ४ अत्रिर्भौमः, ५ विश्वामित्रो गाथिनः, ६ जमदग्नि-
र्भागीवः, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः); २१ शावाश आत्रेयः; २२ (१-२) अग्निश्चाक्षुषः; २२ (३)
प्रजापतिर्वैश्वामित्रो वाच्यो वा ॥ १-१२ इन्द्रः; १३ अग्निः; १४ उषोः; १५ अश्विनौ; १६-२२
पवमानः सोमः ॥ १ (२-३)—११; १६-१९, २१; गायत्री, १२, २२ (१-२) उष्णिक्;
१३-१५, २० प्रगाथः= (विषमा बृहती, समा सतो बृहती); १ (१), २२ (३) अनुष्टुप् ।

- ७१३ पान्तमा वो अन्धस इन्द्रमभि प्र गायत । विश्वासाहं शतक्रतुं मं हिष्टं चर्षणीनाम् ॥ १ ॥
- ७१४ पुरुहूतं पुरुष्टुतं गाथान्या ३५ सनश्रुतम् । इन्द्र इति ब्रवीतन ॥ २ ॥
- ७१५ इन्द्र इन्नो महोनां दाता वाजानां नृतुः । महां अभिश्वा यमत् ॥ ३ ॥ ॥ १ (वा) ॥
- ७१६ प्र व इन्द्राय मादनं हर्यश्वाय गायत । सखायः सोमपात्रे ॥ १ ॥
- ७१७ शंसेदुक्थं सुदानव उत युक्षं यथा नरः । चक्रमा सत्यराधसे ॥ २ ॥
- ७१८ त्वं न इन्द्र वाजयुस्त्वं गव्युः शतक्रतो । त्वं हिरण्ययुर्वसो ॥ ३ ॥ ॥ २ (गौ) ॥
- ७१९ वयमु त्वा तदिदं इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कणा उक्थेभिर्जरन्ते ॥ १ ॥
- ७२० न धेमन्यदा पपन वज्रिन्नपसो नविष्टौ । तवेदु स्तोमैश्चिकेत ॥ २ ॥
- ७२१ इच्छन्ति देवाः सुन्वन्तं न स्वमाय स्पृहयन्ति । यन्ति प्रमादमतन्द्राः ॥ ३ ॥ ॥ ३ (पा) ॥
- ७२२ इन्द्राय मद्रने सुतं परि द्योभन्तु नो गिरः । अर्कमर्चन्तु कारवः ॥ १ ॥
- ७२३ यस्मिन्विश्वा अधि श्रियो रणन्ति सप्त ससदः । इन्द्रं सुते हवामहे ॥ २ ॥
- ७२४ त्रिकद्रुकेषु चेतनं देवासो यज्ञमज्ञत । तमिद्वर्धन्तु नो गिरः ॥ ३ ॥ ॥ ४ (ला) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

- ७२५ अयं त इन्द्र सोमो निपूतो अधि बर्हिषि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥ १ ॥
- ७२६ शाचिगो शाचिपूजनाय रणाय ते सुतः । आखण्डल प्र ह्यसे ॥ २ ॥

- ७२७ यस्ते ऋक्वृषो णपात्प्रणपात्कुण्डपाय्यः । न्यस्मि दध आ मनः ॥ ३ ॥ ॥ ५ (दि) ॥
- ७२८ आ तू न इन्द्र क्षुमन्तं चित्रं ग्रामं सं गृभाय । महाहस्ती दक्षिणेन ॥ १ ॥
- ७२९ विद्या हि त्वा तुविकूर्मिं तुविदेष्णं तुवीमघम् । तुविमात्रमवोभिः ॥ २ ॥
- ७३० न हि त्वा शूर देवा न मर्तोसो दित्सन्तम् । भीमं न गां वारयन्ते ॥ ३ ॥ ॥ ६ (के) ॥
- ७३१ अभि त्वा वृषभा सुते सुतं सुजामि पीतये । तृष्पा व्यश्नुही मदम् ॥ १ ॥
- ७३२ मा त्वा मूरा अविष्यवो मोपहस्वान् आ दमन् । मा कीं ब्रह्माद्विषं वनः ॥ २ ॥
- ७३३ इह त्वा गोपरीणसं महे मन्दन्तु राधसे । सरो गौरो यथा पिब ॥ ३ ॥ ॥ ७ (या) ॥
- ७३४ इदं वसो सुतमन्धः पिबा सुपूर्णमुदरम् । अनाभयित्ररिमा ते ॥ १ ॥
- ७३५ नृभिर्धौतः सुतो अश्नैरव्या वारैः परिपूतः । अश्वो न निकतो नदीषु ॥ २ ॥
- ७३६ तं ते यवं यथा गोभिः स्वादुमकर्म श्रीणन्तः । इन्द्र त्वास्मिन्सधमादे ॥ ३ ॥ ॥ ८ (थौ) ॥

इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

- ७३७ इदं ह्यन्वोजसा सुतं राधानां पते । पिबा त्वाऽस्य गिर्वणः ॥ १ ॥
- ७३८ यस्ते अनु स्वधामसत्सुते नि यच्छ तन्वम् । स त्वा ममन्तु सोम्य ॥ २ ॥
- ७३९ प्र ते अश्रोतु कुक्ष्योः प्रेन्द्र ब्रह्मणा शिरः । प्र बाहू शूर राधसा ॥ ३ ॥ ॥ ९ (पी) ॥
- ७४० आ त्वेता नि पीदतेन्द्रमभि प्र गायत । सखाय स्तोमवाहसः ॥ १ ॥
- ७४१ पुरुतमं पुरुषामीशानं वार्याणाम् । इन्द्रं सोमे सचां सुते ॥ २ ॥
- ७४२ स घा नो योग आ भुवत्स राये स पुरन्ध्या । गमद्वाजेभिरा स नः ॥ ३ ॥ ॥ १० (टी) ॥
- ७४३ योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमूतये ॥ १ ॥
- ७४४ अनु प्रत्नस्यौकसो हुवे तुविप्रतिं नरम् । यं ते पूर्वं पिता हुवे ॥ २ ॥
- ७४५ आ घा गमद्यदि श्रवत्सहस्रिणीभिरुतिभिः । वाजेभिरुप नो हवम् ॥ ३ ॥ ॥ ११ (ला) ॥
- ७४६ इन्द्र सुतेषु सोमेषु क्रतुं पुनीष उक्थ्यम् । विदे वृधस्य दक्षस्य महाशहि षः ॥ १ ॥
- ७४७ स प्रथमे न्योमनि देवानां सद्ने वृधः । सुपारः सुश्रवस्तमः समप्सुजित् ॥ २ ॥
- ७४८ तमु हुवे वाजसातय इन्द्रं भराय शुष्मिणम् । भवा नः सुप्ते अन्तमः सखा वृधे ॥ ३ ॥ ॥ १२ (वा) ॥

इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

- ७४९ एना वो अग्निं नमसोर्जो नपातमा हुवे । प्रियं चेतिप्रमरति स्वध्वरं विश्वस्य दूतममृतम् ॥ १ ॥

- ७५० स योजते अरुषा विश्वभोजसा स दुद्रवत्स्वाहुतः ।
 सुग्रहा यज्ञः सुशमी वसूनां देवः राधो जनानाम् ॥ २ ॥ ॥१३(तु)॥
- ७५१ प्रत्यु अदर्शयत्यूच्छन्ती दुहिता दिवः । अपो मही वृणुते चक्षुषा तमो ज्योतिष्कणोति सूनरी ॥ १ ॥
- ७५२ उद्गुलियाः सृजते सूर्यः सचा उद्यन्नक्षत्रमर्चिवत् ।
 तवेदुषो व्युषि सूर्यस्य च सं भक्तेन गमेमहि ॥ २ ॥ ॥१४(वा)॥
- ७५३ इमा उ वां दिविप्रय उस्त्रा हवन्ते अश्विना । अयं वामहोऽवसे शचीवसू विशांविशः हि गच्छथः ॥ १ ॥
- ७५४ युवं चित्रं ददथुर्भोजनं नरा चोदेथाः सूनृतावते ।
 अर्वाग्रथः समनसा नि यच्छतं पिबतः सोम्यं मधु ॥ २ ॥ ॥१५(चा)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥४॥

- ७५५ अस्य प्रत्नामनु घृतः शुक्रं दुदुहे अह्यः । पयः सहस्रसामृषिम् ॥ १ ॥
- ७५६ अयं सूर्य इवोपदृगयः सरांसि धावति । सप्त प्रवत आ दिवम् ॥ २ ॥
- ७५७ अयं विश्वानि तिष्ठति पुनानो भुवनोपरि । सोमो देवो न सूर्यः ॥ ३ ॥ ॥१६(ते)॥
- ७५८ एष प्रत्नन जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः । हरिः पवित्रे अर्षति ॥ १ ॥
- ७५९ एष प्रत्नेन मन्मना देवो देवेभ्यस्परि । कविर्विप्रेण वावृधे ॥ २ ॥
- ७६० दुहानः प्रत्नामित्पयः पवित्र परि पिच्यसे । क्रन्दं देवाः अजीजनः ॥ ३ ॥ ॥१७(हा)॥
- ७६१ उप शिक्षापतस्थुषो भियसमा धेहि शत्रवे । पवमान विदा रथिम् ॥ १ ॥
- ७६२ उपो षु जातमप्तरम् ॥ २ ॥
- ७६३ उपास्मै गायता नरः ॥ ३ ॥ ॥१८(वौ)॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

- ७६४ प्र सोमासो विपश्चितोऽपो नयन्त ऊर्मयः । वनानि महिषा इव ॥ १ ॥
- ७६५ अभि द्रोणानि बभ्रवः शुक्रा ऋतस्य धारया । वाजं गोमन्तमक्षरन् ॥ २ ॥
- ७६६ सुता इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमा अर्षन्तु विष्णवे ॥ ३ ॥ ॥१९(वि)॥
- ७६७ प्र सोम देववीतये सिन्धुर्न पिप्ये अर्णसा ।
 अशोः पयसा मदिरो न जागृविरच्छा कोशं मधुश्शुतम् ॥ १ ॥

७६८ आ ह॒र्यतो अ॒र्जुनो अ॒त्के अ॒व्यत प्रियः सू॒नुर्न म॒र्ज्यः ।

तमी॑हि॒न्वन्त्य॒पसो यथा रथं नदी॒ष्वा ग॒भस्त्वोः

॥ २ ॥ ॥ २० (रु) ॥

७६९ प्र सोमा॒सो म॒दच्युतः श्रव॒से नो म॒घोनाम् । सु॒ता वि॒दथे अ॒क्रमुः

॥ १ ॥

७७० आदी॑ ह॒सो यथा ग॒णं वि॒श्वस्या॒वीव॒शन्म॒तिम् । अ॒त्यो न गो॒भिर॒ज्यते

॥ २ ॥

७७१ आदी॑ त्रि॒तस्य योष॒णो हरि॑ हि॒न्वन्त्य॒द्रिभिः । इ॒न्दुमि॒न्द्राय पी॒तये

॥ ३ ॥ ॥ २१ (ली) ॥

७७२ अया प॒वस्व दे॒वयु रे॒भन्प॒वित्रं पर्ये॒षि वि॒श्वतः । म॒घोर्धारा अ॒सृक्षत

॥ १ ॥

७७३ प॒वते ह॒र्यतो हरिः

॥ २ ॥

७७४ प्र सु॒न्वाना॒यान्ध॒सोः

॥ ३ ॥ ॥ २२ (लि) ॥

इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

॥ इति प्रथमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः प्रथमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ १ ॥

॥ इति द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

अथ तृतीयोऽध्यायः ।

[१]

अथ द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ २ ॥

(१-१९) १ जमदग्निर्भागवः; २, ५, १५ अमवीयुराङ्गिरसः; ३ कश्यपो मारीचः; ४, १० भृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्भागवो वा; ६-७ मेधातिथिः काण्वः; ८ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ९ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ११ उपमन्युर्वसिष्ठः;

१२ शंयुर्बाह्विस्पत्यः; १३ वालखिल्याः, प्रस्कण्वः काण्वः; १४ नृमेघ आङ्गिरसः; १६ नहुषो मानवः; १७

(१-२) लिङ्गता निवावरी; १७ (३) पृश्नियोऽजाः; १८ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; १९ जेता

मधुच्छन्दसः; ॥ १-५, १०-११, १५-१७ पवमानः सोमः; ६ अग्निः; ७ मित्रावरुणौ; ८, १२-१४,

१८-१९ इन्द्रः; ९ इन्द्राग्नी ॥ १-१०, १५, १८ गायत्री; ११ त्रिष्टुप्; १२-१४ प्रगाथः =

(विषमा बृहती, समा सतोबृहती), १६, १९ अनुष्टुप्; १७ जगती ॥

७७५ प॒वस्व वा॒चो आ॒ग्नेयः सोम॑ चि॒त्राभि॒रुति॒भिः । अ॒भि वि॒श्वानि का॒व्या ॥ १ ॥

७७६ त्व॑स॒मुद्रि॒या अपोऽ॒ग्नेयो वा॒च ई॒रयन् । प॒वस्व वि॒श्वच॑र्षणे ॥ २ ॥

७७७ तु॒भ्येमा भु॒वना क॒वे म॒हिम्ने सोम॑ त॒स्थिरे । तु॒भ्य धा॒वन्ति धे॒नवः ॥ ३ ॥ ॥ १ (यी) ॥

७७८ प॒वस्वे॒न्दो वृ॒षा सु॒तः कृ॒धी नो य॒शसो ज॒ने । वि॒श्वा अप॑ द्वि॒षो ज॒हि ॥ १ ॥

७७९ यस्य ते स॒ख्ये वय॑सा॒सह्याम॑ पृ॒तन्य॑तः । त॒वे॒न्दो शु॒भ्र उत्त॑मे ॥ २ ॥

७८० या ते भी॒मान्या॒युधा ति॒ग्मानि॑ स॒न्ति धूर्व॑णे । र॒क्षा स॒मस्य॑ नो नि॒दः ॥ ३ ॥ ॥ २ (ह) ॥

- ७८१ वृषा सोम द्युमाँसि वृषा देव वृषवतः । वृषा धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥
- ७८२ वृष्णस्ते वृष्ण्यंशवो वृषा वनं वृषा सुतः । स त्वं वृषन्वृषेदसि ॥ २ ॥
- ७८३ अश्वो न चक्रदो वृषा सं गा इन्द्रो समर्वतः । वि नो राये दुरो वृधि ॥ ३ ॥ ॥३ (लु)॥
- ७८४ वृषा ह्यसि भानुना द्युमन्तं त्वा हवामहे । पवमान स्वर्दशम् ॥ १ ॥
- ७८५ यदग्निः परिषिच्यसे मर्मज्यमान आयुभिः । द्रोणे सधस्थमश्नुषे ॥ २ ॥
- ७८६ आ पवस्व सुवीर्यं मन्दमानः स्वायुध । इहो ण्विन्दवा गहि ॥ ३ ॥ ॥४ (यौ)॥
- ७८७ पवमानस्य ते वयं पवित्रमभ्युन्दतः । सखित्वमा वृणीमहे ॥ १ ॥
- ७८८ ये ते पवित्रमूर्मयोऽभिक्षरन्ति धारया । तेभिर्नः सोम मृडय ॥ २ ॥
- ७८९ स नः पुनान आ भर रायं वीरवतीमिषम् । ईशानः सोम विश्वतः ॥ ३ ॥ ॥५ (ला) ॥
- इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥
- ७९९ अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसम् । अस्य यज्ञस्य सुकृतुम् ॥ १ ॥
- ७९१ अग्निमग्निं हवीमभिः सदा हवन्त विश्वपतिम् । हव्यवाहं पुरुप्रियम् ॥ २ ॥
- ७९२ अग्ने देवाँ इहा वह जज्ञानो वृक्तबर्हिषे । असि होता न ईड्यः ॥ ३ ॥ ॥६ (यौ)॥
- ७९३ मित्रं वयं हवामहे वरुणं सोमपीतये । या जाता पूतदक्षसा ॥ १ ॥
- ७९४ ऋतेन यावृतावृधावृतस्य ज्योतिषस्पती । ता मित्रावरुणा हुवे ॥ २ ॥
- ७९५ वरुणः प्राविता भुवन्मित्रो विश्वाभिरूतिभिः । करतां नः सुराग्रसः ॥ ३ ॥ ॥७ (वा) ॥
- ७९६ इन्द्रमिन्द्राथिनो बृहदिन्द्रमर्केभिरर्केणः । इन्द्रं वाणीरनूपत ॥ १ ॥
- ७९७ इन्द्र इक्षुर्योः सचा सम्मिश्रं आ वचोयुजा । इन्द्रो वज्री हिरण्ययः ॥ २ ॥
- ७९८ इन्द्र वाजेषु नोऽव सहस्रप्रधनेषु च । उग्र उग्राभिरूतिभिः ॥ ३ ॥
- ७९९ इन्द्रो दीर्घाय चक्षस आ सूर्यं रोहयद्विवि । वि गोभिरद्रिमैरयत् ॥ ४ ॥ ॥८ (आ)॥
- ८०० इन्द्रे अग्ना नमो बृहत्सुवृक्तिमेरयामहे । धिया धेना अवस्यवः ॥ १ ॥
- ८०१ ता हि शश्वन्त ईडत इत्था विप्रास ऊतये । सबाधो वाजसातये ॥ २ ॥
- ८०२ ता वां गीर्भिर्विपन्युवः प्रयस्वन्तो हवामहे । मेधसाता सनिष्यवः ॥ ३ ॥ ॥९ (हु)॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

- ८०३ वृषा पवस्व धारया मस्त्वते च मत्सरः । विश्वा दधान ओजसा ॥ १ ॥

- ८०४ तं त्वा धर्तारमोण्योऽः पवमान स्वर्दशम् । हिन्वे वाजेषु वाजिनम् ॥ २ ॥
 ८०५ अया चित्तो विपानया हरिः पवस्व धारया । युजं वाजेषु चोदय ॥ ३ ॥ ॥ १० (ट) ॥
 ८०६ वृषा शोणो अभिकनिकदद्वा नदयन्नेषि पृथिवीमुत द्याम् ।
 इन्द्रस्येव वग्नुरा शृण्व आजौ प्रचोदयन्नर्षसि वाचमेमाम् ॥ १ ॥
 ८०७ रसाय्यः पयसा पिन्वमान इरयन्नेषि मधुमन्तमंशुम् ।
 पवमान सन्तनिमेषि कृण्वन्निन्द्राय सोम परिषिच्यमानः ॥ २ ॥
 ८०८ एवा पवस्व मदिरा मदायोदग्राभस्य नमयन्वधस्नुम् ।
 परि वर्ण भरमाणो रुशन्तं गव्युर्नो अर्षे परि सोम सिक्तः ॥ ३ ॥ ॥ ११ (रि) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

- ८०९ त्वामिद्धि हवामहे सातौ वाजस्य कारवः । त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां काष्ठास्वर्वतः ॥ १ ॥
 ८१० सं त्वं नश्चित्र वज्रहस्त धृष्णुया मह स्तवानो अद्रिवः ।
 गामश्वरथ्यमिन्द्र सं किर सत्रा वाजं न जिग्युषे ॥ २ ॥ १२ (कु) ॥

[धा० १० । उ० २ । स्व० ५]

- ८११ अमि प्र वः सुपाधसमिन्द्रमर्च यथा विदे ।
 यो जरितृभ्यो मघवा पुरुवसुः सहस्रेणेव शिक्षति ॥ १ ॥
 ८१२ शतानीकेव प्र जिगाति धृष्णुया हन्ति वृत्राणि दाशुषे ।
 गिरेरिव प्र रसा अस्य पिन्विरे दत्राणि पुरुभोजसः ॥ २ ॥ १३ (हि) ॥

[धा० १६ । उ० ना० । स्व० ३]

- ८१३ त्वामिदा ह्यो नरोऽपीप्यन्वजिन् भूर्णयः ।
 स इन्द्र स्तोमवाहस इह श्रुध्युप स्वसरमा गहि ॥ १ ॥
 ८१४ मत्स्वा सुशिप्रिन्हरिवस्तमीमहे त्वया भूषन्ति वेधसः ।
 तव श्रवाऽस्युपमान्युक्थ्य सुतेष्विन्द्र गर्विणः ॥ १ ॥ ॥ १४ (ल) ॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

[धा० १९ । उ० ना० । स्व० १]

- ८१५ यस्ते मदो वरेण्यस्तेना पवस्वान्धसा । देवावीरघशः सहा ॥ १ ॥
 ८१६ जग्निर्वृत्रममित्रियः सस्निर्वाजं दिवेदिवे । गोघातिरश्वसा आसि ॥ २ ॥

८१७ सम्मिश्रो अरुषो भुवः सूपस्थाभिर्न धेनुभिः । सीदं च्छेयेनो न योनिमा ॥३॥ ॥ १५ (चौ) ॥

[धा० १२ । उ० १ । स्व० नास्ति]

८१८ अयं पूषा रयिर्भगः सोमः पुनानो अर्षति । पतिर्विश्वस्य भूमनो व्यख्यद्रोदसी उभे ॥१॥

८१९ समु प्रिया अनूपत गावो मदाय घृष्वयः । सोमासः कृण्वते पथः पवमानास इन्दवः ॥२॥

८२० य ओजिष्ठस्तमा भर पवमान श्रवाय्यम् । यः पञ्च चर्षणीरभि रयिं येन वनामहे ॥ ३ ॥ ॥ १६ (फु) ॥

[धा० १५ । उ० २ । स्व० ५]

८२१ वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सोमो अह्नां प्रतरीतोषसां दिवः ।

प्राणा सिन्धूनां कलशाँ अचिक्रददिन्द्रस्य हार्द्याविशन्मनीषिभिः ॥ १ ॥

८२२ मनीषिभिः पवते पूर्व्यः कविर्नृभिर्यतः परि कोशाँ असिष्यदत् ।

त्रितस्य नाम जनयन्मधु क्षरन्निन्द्रस्य वायुँ सख्याय वर्धयन् ॥ २ ॥

८२३ अयं पुनान उषसो अरोचयदयं सिन्धुभ्यो अभवदु लोककृत् ।

अयं त्रिः सप्त दुदुहान आशिरँ सोमो हृदे पवते चारु मत्सरः ॥ ३ ॥ ॥ १७ (गी) ॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ३६ । उ० ३ । स्व० ४]

८२४ एवा ह्यसि वीर्युरेवा शूर उत स्थिरः । एवा ते राध्यं मनः ॥ १ ॥

८२५ एवा रातिस्तुविमघ विश्वेभिर्घायि धातृभिः । अधा चिदिन्द्र नः सचा ॥ २ ॥

८२६ मौ षु ब्रह्मेव तन्द्रयुर्भवो वाजानां पते । मत्स्वा सुतस्य गोमतः ॥ ३ ॥ ॥ १८ (ति) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्त० ३]

८२७ इन्द्रं विश्वा अवीवृधंत्समुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमँ रथीनां वाजानाँ सत्पतिं पतिम् ॥ १ ॥

८२८ सख्ये त इन्द्र वाजिनो मा भेम शवसस्पते । त्वामभि प्र नोनुमो जेतारमपराजितम् ॥ २ ॥

८२९ पूर्वीरिन्द्रस्य रातयो न वि दस्यंत्यूतयः ।

यदा वाजस्य गोमत स्तोतृभ्यो मँ हते मघम् ॥ ३ ॥ ॥ १९ (ली) ॥

[धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ४]

इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ ॥ इति द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ २ ॥

॥ इति तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थोऽध्यायः ।

[२]

अथ द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्घः ॥ २ N

(१-१९) १ जमदग्निर्भागवः; २ ऋगुर्वारुणिर्जमदग्निर्भागवो वा; ३ कविर्भागवः; ४ कश्यपो मारीचः; ५, मेधा-
तिथिः काण्वः; ६-७ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ८ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ९ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; २ कश्यपो
मारीचः; ३ गोतमो राहुगणः; ४ अत्रिर्भौमः; ५ विश्वामित्रो गायिनः; ६ जमदग्निर्भागवः; ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः);
१० पराशरः शाक्यः; ११ पुरुहन्ता आङ्गिरसः; १२ मेधातिथि काण्वः; १३ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १४ त्रित आण्व्यः;
१५ ययातिर्नाहुषः; १६ पवित्र आंगिरसः; १७ सोमरिः काण्वः; १८ गोपूक्ष्यश्चसूक्तिनौ काण्वायनौ; १९ तिरश्चीरा-
गिरसौ ॥ १-४, ९, १०, १४-१६ पवमानः सोमः ५, १७ अग्निः; ६ मित्रावरुणौ ७ मरुतः, ७ (१, ३) इन्द्रश्च;
८ इन्द्राग्नी; ११-१३, १८-१९ इन्द्रः ॥ १-८, १४ गायत्री; ९ (३) द्विपदा विराट्; १० त्रिष्टुप्; ९ (१-२)

११, १३ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); १२ बृहती; १५, १९ अनुष्टुप्; १६ जगती, १७

प्रगाथः = (विषमा ककुप्, समा सतोबृहती); १८ उष्णिक् ॥

८३० एत असृग्रमिन्दवस्तिरः पवित्रमाशवः । विश्वान्यभि सौभगा ॥ १ ॥

८३१ विघ्नन्तो दुरिता पुरु सुगा तोकाय वाजिनः । त्मना कृण्वन्तो अर्वतः ॥ २ ॥

८३२ कृण्वन्तो वरिवो गवेऽभ्यर्षन्ति सुष्टुतिम् । इडामस्मभ्य ऋ संयतम् ॥ ३ ॥ ॥ १ (या) ॥

[धा० ७। उ० नास्ति । स्व० २]

८३३ राजा मेधाभिरीयते पवमानो मनावधि । अन्तरिक्षेण यातवे ॥ १ ॥

८३४ आ नः सोम सहो जुवो रूपं न वर्चसे भर । सुष्वाणो देववीतये ॥ २ ॥

८३५ आ न इन्द्रो शातग्विनं गवां पोष ऋ स्वश्वयम् । वह्ना भगन्तिमूतये ॥ ३ ॥ ॥ २ (ला) ॥

[धा० १४। उ० नास्ति । स्व० २]

८३६ तं त्वा नृम्णानि विभ्रत ऋ सधस्थेषु महो दिवः । चारु ऋ सुकृत्ययेमहे ॥ १ ॥

८३७ संवृक्तधृष्णमुक्थ्यं महामहिम्वतं मदम् । शतं पुरो रुरुक्षणिम् ॥ २ ॥

८३८ अतस्त्वा रयिरभ्ययद्राजान ऋ सुक्रतो दिवः । सुपर्णो अव्यथी भरत् ॥ ३ ॥

८३९ अथा हिन्वान इन्द्रियं ज्यायो महित्वमानशे । अभिष्टिकृद्विघ्नर्षणिः ॥ ४ ॥

८४० विश्वस्मा इ स्वर्दशे साधारण ऋ रजस्तुरम् । गोपामृतस्य विभरत् ॥ ५ ॥ ॥ ३ (इ) ॥

[धा० २९। उ० नास्ति । स्व० ६]

८४१ इषे पधस्व धारया सृज्यमानो मनीषिभिः । इन्द्रो रुचाभि गा इहि ॥ १ ॥

८४२ पुनानो वरिवस्कृयूजं जनाय गिर्वणः । हरे सृजान आशिरम् ॥ २ ॥

८४३ पुनानो देववीतय इन्द्रस्य याहि निष्कृतम् । धृतानो वाजिभिर्हितः ॥ ३ ॥ ॥४ (या)॥

इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]

८४४ अग्निनाग्निः समिध्यते कविर्गृहपतिर्युवा । हव्यवाङ्जुह्वास्यः ॥ १ ॥

८४५ यस्त्वामग्ने हविष्पतिर्दूतं देव सपर्यति । तस्य स्म प्राविता भव ॥ २ ॥

८४६ यो अग्नि देववीतये हविष्माँ आविवासाति । तस्मै पावक मृडय ॥ ३ ॥ ॥ ५ (रि) ॥

[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ३]

८४७ मित्राँहुवे पूतदक्षं वरुणं च रिशादसम् । धियं घृताचीँसाधन्ता ॥ १ ॥

८४८ ऋतेन मित्रावरुणावृतावृधावृतस्पृशा । क्रतुं बृहन्तमाशाथे ॥ २ ॥

८४९ कवी नो मित्रावरुणा तुविजाता उरुक्षया । दक्षं दधाते अपसम् ॥ ३ ॥ ॥ ६ (व) ॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० १]

८५० इन्द्रेण सँहि दक्षसे संजग्मानो अबिभ्युषा । मन्दू समानवर्चसा ॥ १ ॥

८५१ आदह स्वधामनु पुनर्गर्भत्वमेरिरे । दधाना नाम यक्षियम् ॥ २ ॥

८५२ वीडु चिदारुजत्नुभिर्गुहा चिदिन्द्र वह्निभिः । अविन्द उस्त्रिया अनु ॥ ३ ॥ ॥ ७ (ति) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]

८५३ ता हुवे यथोरिदं पन्ने विश्वं पुरा कृतम् । इन्द्राग्नी न मर्धतः ॥ १ ॥

८५४ उग्रा विघनिना मृध इन्द्राग्नी हवामहे । ता नो मृडात ईदशे ॥ २ ॥

८५५ हथो वृत्राण्यार्या हथो दासानि सत्पती । हथो विश्वाँ अप द्विषः ॥ ३ ॥ ॥ ८ (पी) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १० । उ० १ । स्व० ४]

८५६ अभि सोमास आयवः पवन्ते मद्यं मदम् ।

समुद्रस्याधि विष्टपे मनीषिणो मत्सरासो मदच्युतः ॥ १ ॥

८५७ तरत्समुद्रं पवमान ऊर्मिणा राजा देव ऋतं बृहत् ।

अर्षा मित्रस्य वरुणस्य धर्मणा प्र हिन्वान ऋतं बृहत् ॥ २ ॥

८५८ नृभिर्येमाणो हर्यतो विचक्षणो राजा देवः समुद्रयः ॥ ३ ॥ ॥ ९ (वु) ॥

[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० ५]

८५९ तिस्रो वाच ईरयति प्र वह्निर्ऋतस्य धीति ब्रह्मणो मनीषाम् ।

गावो यन्ति गोपतिं पृच्छमानाः सोमं यन्ति मतयो वावशानाः ॥ १ ॥

८६० सोमं गावो धेनवो वावशानाः सोमं विप्रा मतिभिः पृच्छमानाः ।

सोमः सुत ऋच्यते पवमानः सोमे अर्कास्त्रिष्टुभः सं नवन्ते

॥ २ ॥

८६१ एवा नः सोम परिषिच्यमान आ पवस्व पूयमानः स्वस्ति ।

इन्द्रमा विश बृहता मदेन वर्धया वाचं जनया पुरंधिम्

॥ ३ ॥ ॥ १० (पी) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ३० । उ० १ । स्व० ४]

८६२ यदथाव इन्द्र ते शतं शतं भूमीरुत स्युः । न त्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ १ ॥

८६३ आ प्रप्राथ महिना वृष्ण्या वृषन्विश्वा शविष्ठ शवसा ।

अस्मां अव मघवन् गोमति व्रजे वर्जि चित्राभिरुतिभिः

॥ २ ॥ ॥ ११ (ली) ॥

[धा० १९ । उ० नास्ति । स्व० ४]

९६४ वयं घ त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तवर्हिषः । पवित्रस्य प्रस्रवणेषु वृत्रहन्परि स्तोतार आसते ॥ १ ॥

८६५ स्वरन्ति त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्थिनः ।

कदा सुतं तृषाण ओक आ गमदिन्द्र स्वब्दीव वंसगः

॥ २ ॥

८६६ कण्वेभिर्धृष्णवा धृषद्वाजं दर्षि सहस्रिणम् ।

पिशङ्गरूपं मघवन्विचर्षणे मक्षु गोमन्तमीमहे

॥ ३ ॥ ॥ १२ (छा) ॥

[धा० २७ । उ० २ । स्व० २]

८६७ तरणिरित्सिषासति वाजं पुरंध्या युजा । आ व इन्द्र पुरुहूतं नमे गिरा नैर्मि तष्टेव सुद्रुवम् ॥ १ ॥

८६८ न दुष्टुतिर्द्रविणोदेषु शस्यते न स्नेधन्तं रयिर्नशत् ।

सुशक्तिरिन्मघवं तुभ्यं मावते दैष्णं यत्पायं दिवि

॥ १३ ॥ ॥ १३ (यि) ॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ३]

८६९ तिस्रो वाच उदीरते गावो मिमान्ति धेनवः । हरिरेति कनिकदत्

॥ १ ॥

८७० अभि ब्रह्मीरनूषत यद्दीर्घतस्य मातरः । मर्जयन्तीर्दिवः शिशुम्

॥ २ ॥

८७१ रायः समुद्राश्चतुरोऽस्मभ्यं सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणः

॥ ३ ॥ ॥ १४ (दा) ॥

[धा० १८ । उ० १ । स्व० २]

८७२ सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मन्दिनः । पवित्रवन्तो अक्षरं देवान्गच्छन्तु यो मदाः ॥ १ ॥

८७३ इन्द्रिन्द्राय पवत इति देवासौ अब्रुवन् । वाचस्पतिर्मखस्यते विश्वस्येशान ओजसः ॥ २ ॥

८७४ सहस्रधारः पवते समुद्रो वाचमीह्वयः । सोमस्पती रयीणाऽसखेन्द्रस्य दिवेदिवे ॥ ३ ॥ ॥१५(लि)॥

[धा० २९ । उ० नास्ति । स्व० २]

८७५ पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः ।

अतप्ततनूर्न तदामो अश्नुते श्रुतास इद्वहन्तः सं तदाशत ॥ १ ॥

८७६ तपोष्पवित्रं विततं दिवस्पदेऽर्चन्तो अस्य तन्तवो व्यस्थिरन् ।

अवन्त्यस्य पवितारमाशवो दिवः पृष्ठमधि रोहन्ति तेजसा ॥ २ ॥

८७७ अरुरुचदुषसः पृश्निरग्रिय उक्षा मिमेति भुवनेषु वाजयुः ।

मायाविनो ममिरे अस्य मायया नृचक्षसः पितरो गर्भमा दधुः ॥ ३ ॥ ॥१६(टु)॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ३८ । उ० १ । स्व० ५]

८७८ प्र म० हिष्टाय गायत ऋताग्ने बृहते शुक्रशोचिषे । उपस्तुतासो अग्नये

॥ १ ॥

८७९ आ व० सते मधवा वीरवद्यशः समिद्धो द्युम्याहुतः ।

कुविन्नो अस्य सुमतिर्भवीयस्यच्छा वाजेभिरागमत् ॥ २ ॥ ॥१७(या)॥

[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]

८८० तं ते मदं गृणीमसि वृषणं पुशु सासहिम् । उ लोककृत्नुमद्रिवो हरिश्चियम्

॥ १ ॥

८८१ येन ज्योती० प्यायवे मनवे च विवेदिथ । मन्दानो अस्य बर्हिषो वि राजसि

॥ २ ॥

८८२ तदद्या चित्त उक्थिनोऽनु ष्टुवन्ति पूर्वथा । वृषपत्नीरपो जया दिवेदिवे

॥ ३ ॥ ॥१८(ह)॥

[धा० २१ । उ० नास्ति । स्व० १]

८८३ श्रुधी हवं तिरइच्या इन्द्र यस्त्वा सपर्यति । सुवीर्यस्य गोमतो रायस्पृधि महा० असि ॥ १ ॥

८८४ यस्त इन्द्र नवीयसीं गिरं मन्द्रामजीजनत् । चिकित्विन्मनसं धियं प्रत्नामृतस्य पिप्युषीम् ॥ २ ॥

८८५ तमु एवाम यं गिर इन्द्रमुक्थानि वावृधुः । पुरुण्यस्य पौ० स्या सिषासन्तो वनामहे ॥ ३ ॥ ॥१९(फा)॥

॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० १५ । उ० २ । स्व० २]

इति द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, द्वितीयप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ २ ॥

॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

अथ पञ्चमोऽध्यायः ।

[१]

अथ तृतीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ३ ॥

(१-२२) १ अकृष्टा मापाः; २ जमहीयुराङ्गिरसः; ३ मेध्यातिथिः काण्वः; ४, १२ बृहन्मतिराङ्गिरसः; ५ भृगुर्वा-
 रुणिर्जमदमिर्भागवो वा; ६ सुतंभर आत्रेयः; ७ गुत्समदः शौनकः; ८, २१ गोतमो राहूगणः; ९, १३ वसिष्ठो मैत्रा-
 वरुणिः; १० हृदच्युत ऋगस्यः; ११ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः ३ गोतमो राहूगणः;
 ४ अत्रिभौमः; ५ विश्वामित्रो गायिनः, ६ जमदग्निर्भागवः, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणि ।) १४ रेभः काश्यपः;
 १५ पुरुहन्मा आङ्गिरसः; १६ असितः काश्यपो देवलो वा; १७ (१) शक्तिर्वासिष्ठः, १७ (२)
 उरुगिरसः; १८ अग्निश्चाक्षुषः; १९ प्रतर्दनो दैवोदासिः; २० प्रयोगो भार्गवः; २१ पावकोऽग्निर्बार्ह-
 स्पत्यो वा, गृहपतियविष्ठौ सहस्रः पुत्रावन्धतरो वा; २२, ॥ १-५; १०-१२, १६-१९ पवमानः
 सोमः; ६, २० अग्निः; ७ मित्रावरुणौ; ८, १३-१५, २१ इन्द्रः; ९ इन्द्राग्नी; २२ ॥ १, ६
 जगती; २-५, ७-१०, १२; १६, २० गायत्री; ११, १५ प्रगाथः = (विषमा बृहती,
 समा सतोबृहती); १३ विराट्; १४ (१) अति जगती, १४ (२-३) उपरिष्ठाद्
 बृहती; १७ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप, समा सतोबृहती), १८ उष्णिक्
 १९ त्रिष्टुप्; २१ जनुष्टुप् ॥

८८६ प्र त आश्विनीः पवमान धेनवो दिव्या असृग्रन्पयसा धरीमणि ।

प्राप्तरिक्षात्स्थाविरीस्ते असृक्षत ये त्वा मृजन्त्यृषिषाण वेधसः

॥ १ ॥

८८७ उभयतः पवमानस्य रश्मयो ध्रुवस्य सतः परि यन्ति केतवः ।

यदी पवित्रे अधि मृज्यते हरिः सत्ता नि योनौ कलशेषु सीदति

॥ २ ॥

८८८ विश्वा धामानि विश्वचक्ष ऋभ्वसः प्रभौष्टे सतः परि यन्ति केतवः ।

व्यानशी पवसे सोम धर्मणा पतिर्विश्वस्य भुवनस्य राजसि

॥ ३ ॥ ॥१(वी)॥

[धा० ३५ । उ० नास्ति । स्व० ४]

८८९ पवमानो अजीजनद्विवश्चित्रं न तन्यतुम् । ज्योतिर्वैश्वानरं बृहत्

॥ १ ॥

८९० पवमान रसस्तव मदो राजन्नदुच्छुनः । वि वारमव्यमर्षति

॥ २ ॥

८९१ पवमानस्य ते रसो दक्षो वि राजति द्युमान् । ज्योतिर्विश्वस्वदृशे

॥ ३ ॥ ॥२(पा)॥

[धा २० । उ० १ स्व० २]

८९२ प्र यद्रावो न भूर्णयस्त्वेषा अयासो अक्रमुः । घ्नन्तः कृष्णामप त्वचम्

॥ १ ॥

८९३ सुवितस्य वनामहेति सेतुं दुराय्यम् । साह्याम दस्युमवतम्

॥ २ ॥

८९४ शृण्वे वृष्टेरिव स्वनः पवमानस्य शुष्मिणः । चरन्ति विद्युतो दिवि

॥ ३ ॥

- ८९५ आ पवस्व महीमिषं गोमदिन्दो हिरण्यवत् । अश्ववत्सोम वीरवत् ॥ ४ ॥
 ८९६ पवस्व विश्वचर्षण आ मही रोदसी पृण । उषाः सूर्यो न रश्मिभिः ॥ ५ ॥
 ८९७ परि णः शर्मयन्त्या धारया सोम विश्वतः । सरा रसेव विष्टपम् ॥ ६ ॥ ॥३(भी)॥
 [धा० ३५ । उ० ४ । स्व० ४]

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

- ८९८ आशुरर्ष बृहन्मते परि प्रियेण धाम्ना । यत्रा देवा इति ब्रुवन् ॥ १ ॥
 ८९९ परिष्कृण्वन्ननिष्कृतं जनाय यातयन्निपः । पृष्टि दिवः परि स्रव ॥ २ ॥
 ९०० अयं स यो दिवस्परि रघुयामा पवित्र आ । सिन्धोरूर्मा व्यक्षरत् ॥ ३ ॥
 ९०१ सुत पति पवित्र आ त्विषि दधान ओजसा । विचक्षाणो विरोचयन् ॥ ४ ॥
 ९०२ आविवासन्परावतो अथो अर्वावतः सुतः । इन्द्राय सिच्यते मधु ॥ ५ ॥
 ९०३ समीचीना अनूपत हरिः हिन्वन्त्यद्रिभिः । इन्दुमिन्द्राय पीतये ॥ ६ ॥ ॥४(जी)॥
 [धा० ३२ । उ० ३ । स्व० ४]

- ९०४ हिन्वन्ति सूरमुस्रयः स्वसारो जामयस्पतिम् । महामिन्दुं महीयुवः ॥ १ ॥
 ९०५ पवमान रुचारुचा देव देवेभ्यः सुतः । विश्वा वसून्त्या विश ॥ २ ॥
 ९०६ आ पवमान सुष्टुति वृष्टि देवेभ्यो दुवः । इषे पवस्व संयतम् ॥ ३ ॥ ॥५(ह)॥
 [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० १]

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

- ९०७ जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृविराग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे ।
 घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशा द्युमद्वि भाति भरतेभ्यः शुचिः ॥ १ ॥
 ९०८ त्वामग्ने अङ्गिरसो गुहा हितमन्वविन्दं छिन्नश्रियाणं वनेवने ।
 स जायसे मथ्यमानः सहो महत्त्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः ॥ २ ॥
 ९०९ यज्ञस्य क्रेतुं प्रथमं पुरोहितमग्निं नरास्त्रिषधस्थे समिन्धते ।
 इन्द्रेण देवैः सरथं स वर्हिषि सीदन्ति होता यजथाय सुकतुः ॥ ३ ॥ ॥ ६ (वे)॥
 [धा० ३० । उ० नास्ति । स्व० ७]

- ९१० अयं वां मित्रावरुणा सुतः सोम ऋतावृधा । ममेदिह श्रुतं हवम् ॥ १ ॥
 ९११ राजानावनभिद्रुहा ध्रुवे सदस्युत्तमे । सहस्रस्थूण आशाते ॥ २ ॥
 ९१२ ता सम्राजा घृतासुती आदित्या दानुनस्पती । सचेते अनवह्वरम् ॥ ३ ॥ ॥ ७ (पि)॥
 [धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]

- ९१३ इन्द्रो दधीचो अस्थभिर्वृत्राण्यप्रतिष्कृतः । जघान नवतीर्नव
९१४ इच्छन्नश्वस्य यच्छिरः पर्वतेष्वपश्रितम् । तद्विदच्छर्यणावति
९१५ अत्राह गोरमन्वत नाम त्वष्टुरपीच्यम् । इत्था चन्द्रमसो गृहे

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥ ८ (ठी) ॥

[धा० १३ । उ० २ । स्व० ४]

- ९१६ इयं वामस्य मन्मन इन्द्राग्नी पूर्यस्तुतिः । अभ्रादृष्टिरिवाजनि
९१७ शृणुतं जरितुर्हवमिन्द्राग्नी वनतं गिरः । ईशाना पिप्यतं धियः
९१८ मा पापत्वाय नो नरेन्द्राग्नी माभिशस्तये । मा नो रीरधतं निदे

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥ ९ (चा) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १२ । उ० १ । स्व० २]

- ९१९ पवस्व दक्षसाधनो देवेभ्यः पीतये हरे । मरुद्भयो वायवे मदः
९२० सं देवैः शोभते वृषा कविर्योनावधि प्रियः । पवमानो अदाभ्यः
९२१ पवमान धिया हितोऽभि योनिं कनिकदत् । धर्मणा वायुमारुहः

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥ १० (ख) ॥

[धा० ११ । उ० २ । स्व० १]

- ९२२ तवाह सोम रारण सख्य इन्द्रो दिवेदिवे । पुरुणि वभ्रो नि चरन्ति मामव परिधीरति तां इहि
९२३ तवाह नक्तमुत सोम ते दिवा दुहानो वभ्र ऊधनि ।
घृणा तपन्तमति सूर्य परः शकुना इव पक्षिमा

॥ २ ॥ ११ (ति) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]

- ९२४ पुनानो अक्रमीदभि विश्वा मृधो विचर्षणिः । शुम्भन्ति विप्रं धीतिभिः
९२५ आ योनिमरुणो रुहद्रमदिन्द्रो वृषा सुतम् । ध्रुवे सदसि सीदतु
९२६ नू नो रयिं महामिन्द्रोऽस्मभ्य सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणम्

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥ १२ (चा) ॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १२ । उ० १ । स्व० २]

- ९२७ पिबा सोममिन्द्र मदन्तु त्वा यं ते सुषाव हर्यश्वाद्रिः । सोतुर्वाहुभ्यां सुयतो नार्वी ॥ १ ॥
९२८ यस्ते मदो युज्यश्चारुरस्ति येन वृत्राणि हर्यश्व हंसि । स त्वामिन्द्र प्रभूवसो ममन्तु ॥ २ ॥
९२९ बोधा सु मे मघवन्वाचमेमां यां ते वसिष्ठो अर्चति प्रशस्तिम् ।
इमा ब्रह्म सधमादे जुषस्व

॥ ३ ॥ १३ (चा) ॥

[धा० १२ । उ० १ । स्व० २]

- ९३० विश्वाः पृतना अभिभूतरं नरः सजूस्ततश्चुरिन्द्रं जजनुश्च राजसे ।
क्रत्वै वरे स्थेमन्यामुरीमुतोऽग्रमोजिष्ठं तरसं तरस्विनम्

॥ १ ॥

१३१ नेमिं नमन्ति चक्षसा मेघं विप्रा अभिस्वरे । सुदीतयो वो अद्रुहोऽपि कर्णे तरस्विनः समृक्कभिः ॥२॥

१३२ समु रेभासो अस्वरन्निन्द्रं सोमस्य पीतये ।

स्वः पतिर्यदी वृधे धृतवतो ह्योजसा समृतिभिः

॥ ३ ॥ ॥१४(ची)॥

[धा० २२। उ० १। स्व० ४]

१३३ यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरभिगुः । विश्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठं यो वृत्रहा गृणे ॥ १ ॥

१३४ इन्द्रं तं शुम्भ पुरुहन्मन्त्रवसे यस्य द्विता विधर्तरि ।

हस्तेन वज्रः प्रति धायि दर्शतो महां देवो न सूर्यः

॥ २ ॥ ॥१५(चि)॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १७। उ० १। स्व० ३]

१३५ परि प्रिया दिवः कविर्वयांसि नप्त्योर्हितः । स्वानैर्याति कविक्रतुः

॥ १ ॥

१३६ स सुनुर्मातरा शुचिर्जातो जाते अरोचयत् । महान्मही ऋतावृधा

॥ २ ॥

१३७ प्रप्र क्षयाय पन्थसे जनाय जुष्टो अद्रुहः । वीत्यर्षे पनिष्टये

॥ ३ ॥ ॥१६(रि)॥

[धा० ३। उ० नास्ति । स्व० ३]

१३८ त्वं ह्यारक्ष वैव्य पवमान जनिमानि द्युमत्तमः । अमृतत्वाय घोषयन्

॥ १ ॥

१३९ येना नवग्वा दध्यङ्गुपोणुते येन विप्रास आपिरे ।

देवानां सुप्ते अमृतस्य चारुणो येन श्रवास्याशत

॥ २ ॥ ॥१७(पौ)॥

[धा० ११। उ० १। स्व० नास्ति]

१४० सोमः पुनान ऊर्मिणान्य वारं वि धावति । अग्रे वाचः पवमानः कनिक्रदत्

॥ १ ॥

१४१ धीभिर्मृजन्ति वाजिनं वने कीडन्तमत्यविम् । अभि त्रिपृष्ठं मतयः समस्वरन्

॥ २ ॥

१४२ असर्जि कलशां अभि मीढ्वांत्सर्तिर्न वाजयुः । पुनानो वाचं जनयन्नसिष्यदत् ॥ ३ ॥ ॥१८(फा)॥

[धा० १०। उ० २ स्व० २]

१४३ सोमः पवते जनिता मतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः ।

जनिताग्नेर्जनिता सूर्यस्य जनितेन्द्रस्य जनितोत विष्णोः

॥ १ ॥

१४४ ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम् ।

श्येनो गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः पवित्रमत्येति रेभन्

॥ २ ॥

१४५ प्रावीविपद्वाच ऊर्मि न सिन्धुर्गिर स्तोमान्पवमानो मनीषाः ।

अन्तः पश्यन्वृजनेमावराण्या तिष्ठति वृषभो गोषु जानन्

॥ ३ ॥ ॥१९(फू)॥

[धा० ३०। उ० २ स्व० ६]

९ (सा. सं.)

९५६ त्वं नृचक्षा असि सोम विश्वतः पवमान वृषभ ता वि धावसि ।

स नः पवस्व वसुमद्विरण्यवद्वयं स्याम भुवनेषु जीवसे

॥ २ ॥

९५७ ईशान इमा भुवनानि ईयसे युजान इन्दो हरितः सुपण्यः ।

तास्ते क्षरन्तु मधुमद्घृतं पयस्तव व्रते सोम तिष्ठन्तु कृष्टयः

॥ ३ ॥ ॥ १ (खी) ॥

[धा० ४१ । उ० २ । स्व० ४]

९५८ पवमानस्य विश्ववित्प्र ते सर्गा असृक्षत । सूर्यस्येव न रश्मयः

॥ १ ॥

९५९ केतुं कृण्वं दिवस्पारि विश्वा रूपाभ्यर्षसि । समुद्रः सोम पिन्वसे ।

॥ २ ॥

९६० जज्ञानो वाचमिष्यसि पवमान विधर्मणि । क्रन्दं देवो न सूर्यः

॥ ३ ॥ ॥ २ (पा) ॥

[धा० १५ । उ० १ । स्व० २]

९६१ प्र सोमासो अधन्विषुः पवमानास इन्दवः । श्रीणाना अण्डु वृञ्जते

॥ १ ॥

९६२ अभि गावो अधन्विषुरापो न प्रवता यतीः । पुनाना इन्द्रमाशत

॥ २ ॥

९६३ प्र पवमान धन्वसि सोमेन्द्राय मादनः । नृभिर्यतो वि नीयसे

॥ ३ ॥

९६४ इन्दो यदद्रिभिः सुतः पवित्रं परिदीयसे । अरमिन्द्रस्य धास्ते

॥ ४ ॥

९६५ त्वं सोम नृमादनः पवस्व चर्षणीधृतिः । सस्त्रियो अनुमाद्यः

॥ ५ ॥

९६६ पवस्व वृत्रहन्तम उक्थेभिरनुमाद्यः । शुचिः पावको अद्भुतः

॥ ६ ॥

९६७ शुचिः पावक उच्यते सोमः सुतः स मधुमान् । देवावीरघशंसहा

॥ ७ ॥ ॥ ३ (है) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[धा० ४१ । उ० नास्ति । स्व० ८]

९६८ प्र कविर्देववीतयेऽव्या वारेभिरव्यत । साह्वान्विश्वा अभि स्पृधः

॥ १ ॥

९६९ स हि ष्मा जरितृभ्य आ वाजं गोमन्तमिन्वति । पवमानः सहस्रिणम्

॥ २ ॥

९७० परि विश्वानि चेतसा मृज्यसे पवसे मती । स नः सोम श्रवो विद्

॥ ३ ॥

९७१ अभ्यर्षे वृहद्यशो मघवद्भ्यो ध्रुवं रथिम् । इषं स्तोतृभ्य आ भर

॥ ४ ॥

९७२ त्वं राजेव सुव्रतो गिरः सोमाविवेशिथ । पुनानो वहे अद्भुत

॥ ५ ॥

९७३ स वह्निरसु दुष्टो मृज्यमानो गभस्त्योः । सोमश्चमूषु सीदति

॥ ६ ॥

९७४ क्रीडर्मखो न मह्युः पवित्रं सोम गच्छसि । दधत्स्तोत्रे सुवीर्यम्

॥ ७ ॥ ॥ ४ (को) ॥

[धा० २१ । उ० १ । स्व० ९]

- ९.७५ यवयव नो अन्धसा पुष्टपुष्टं परि स्रव । विश्वा च सोम सौभगा ॥ १ ॥
 ९.७६ इन्द्रो यथा तव स्तवो यथा ते जातमन्धसः । नि वर्हिषि प्रिये सदः ॥ २ ॥
 ९.७७ उत नो गोविदश्वविन्पवस्व सोमान्धसा । मधूतमेभिर्हभिः ॥ ३ ॥
 ९.७८ यो जिनाति न जीयते हन्ति शत्रुमभीत्य । स पयस्व सहस्रजिन् ॥ ४ ॥ ॥ ५ (हि) ॥

[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]

- ९.७९ यास्ते धारा मधुश्चुतोऽसृग्रमिन्द ऊतये । ताभिः पवित्रमासदः ॥ १ ॥
 ९.८० सो अर्पेन्द्राय पीतये तिरौ वागण्यव्यया । सिद्ध्यन्नस्य योनिमा ॥ २ ॥
 ९.८१ त्वं सोम परि स्रव स्वादिष्टो अङ्गिगेभ्यः । वग्विविद्धृतं पयः ॥ ३ ॥ ॥ ६ (हि) ॥
 ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]

- ९.८२ तव श्रियो वार्यस्येव विद्युतोऽग्नेश्चिकित्र उपसामिवेतयः । ॥ १ ॥
 यदोषधीरभिमृष्टो वनानि च परि स्वयं चिनुषे अन्नमासनि ॥ २ ॥
 ९.८३ वातोपजून इषितो वशाः अनु तृषु यदन्ना वेविपद्वितिष्टसे ॥ १ ॥
 आ ते यतन्ते गथ्योऽथ पृथक् शर्धाः स्यग्ने अजरस्य ध्रुवतः ॥ २ ॥
 ९.८४ मेधाकारं विदथस्य प्रसाधनमग्नि होतारं परिभूतरं मतिम् । ॥ ३ ॥ ॥ ७ (वु) ॥
 त्वामर्भस्य हविषः समानमित्वां महो वृणते नान्यं त्वत् ॥ ४ ॥ ॥ ८ (य) ॥

[धा० ३५ । उ० ३ । स्व० ५]

- ९.८५ पुरुषणा चिद्धयस्यवो नूनं वां वरुण । मित्र वंसि वाऽमुमतिम् ॥ १ ॥
 ९.८६ ता वाऽसम्यग्द्रुहाणेपमश्याम धाम च । वयं वां मित्रा स्याम ॥ २ ॥
 ९.८७ पातं नो मित्रा पायुभिरुत त्रायेथाऽमुत्रात्रा साह्याम दस्यु तनूभिः ॥ ३ ॥ ॥ ८ (य) ॥

[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० १]

- ९.८८ उत्तिष्ठन्नोजसा सह पीत्वा शिप्रि अवेपयः । सोममिन्द्रं च मृ सुतम् ॥ १ ॥
 ९.८९ अनु त्वा रोदसी उभे स्पर्धमानमददेताम् । इन्द्र यदस्युहाभवः ॥ २ ॥
 ९.९० वाचमप्रापदीमह नवमार्किसृतावृध्रम । इन्द्रात्परितन्वं ममे ॥ ३ ॥ ॥ ९ (दी) ॥

[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]

- ९.९१ इन्द्राग्नी युवामिमेऽभि स्तोमा अनुपत । पिबन्ऽशम्भुवा सुतम् ॥ १ ॥
 ९.९२ या वाऽसन्ति पुरुष्मृहो नियुतो दाशुषे नग । इन्द्राग्नी ताभिर्ग गतम् ॥ २ ॥

- १९३ ताभिरा गच्छतं नरोपेदस्सवनं सुतम् । इन्द्राग्नी सोमपीतये ॥ ३ ॥ ॥ १० (हा) ॥
[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १९४ अर्पा सोम शुमत्तमोऽभि द्रोणानि रोखवत् । सीदन्योनौ वनेष्वा ॥ १ ॥
- १९५ अपसा इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमा अर्पन्तु विष्णवे ॥ २ ॥
- १९६ इमं तोकाय नो दधदस्मभ्यः सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणम् ॥ ३ ॥ ॥ ११ (ला) ॥
[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १९७ सोम उ प्वाणः सोतृभिरधि ण्णुभिरवीनाम् । अश्वयेव हरिता याति धारया मन्द्रया याति धारया ॥ १ ॥
- १९८ अनूपे गोमान् गोभिरक्षाः सोमो दुग्धाभिरक्षाः ।
समुद्रं न संवरणान्यग्मन्मन्दी मदाय तोशते ॥ २ ॥ ॥ १२ (फ) ॥
[धा० १५ । उ० २ । स्व० १]
- १९९ यत्सोम चित्रमुक्थ्यं दिव्यं पार्थिवं वसु । तन्नः पुनान आ भर ॥ १ ॥
- १००० वृषा पुनान आयूँषि स्तनयन्नधि बर्हिषि । हरिः सन्योनिमासदः ॥ २ ॥
- १००१ युवः हि स्थः स्वःपती इन्द्रश्च सोम गोपती । ईशाना पिप्यतं धियः ॥ ३ ॥ ॥ १३ (पु) ॥
इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १५ । उ० १ । स्व० ५]
- १००२ इन्द्रो मदाय वावृषे शवसे वृत्रहा नृभिः ।
तामिन्महत्स्वाजिपूतिमर्भे हवामहे स वाजेषु प्र नोऽविषत् ॥ १ ॥
- १००३ असि हि वीर सैन्योऽसि भूरि पराददिः ।
असि दभ्रस्य चिद्बुधो यजमानाय शिक्षसि सुन्वते भूरि ते वसु ॥ २ ॥
- १००४ यदुदीरत आजयोः ॥ ३ ॥ ॥ १४ (ख) ॥
[धा० २६ । उ० २ । स्व० ५]
- १००५ स्वादोरित्था विषूवतो । ॥ १ ॥
- १००६ ता अस्य पृशनायुवः सोमः श्रीणन्ति पृश्रयः ।
प्रिया इन्द्रस्य धेनवो वज्रः हिन्वन्ति सायकं वस्वीरनु स्वराज्यम् ॥ २ ॥
- १००७ ता अस्य नमसा सहः सपर्यन्ति प्रचेतसः ।
व्रतान्यस्य सश्चिरे कुरुणि पूर्वचित्तये वस्वीरनु स्वराज्यम् ॥ ३ ॥ ॥ १५ (ब) ॥
इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० १]

- १००८ असाव्यः शुभ्रमायाप्सु दक्षो गिरिष्ठाः । द्येनो न योनिमासदत् ॥ १ ॥
 १००९ शुभ्रमन्धो देववातमप्सु धौतं नृभिः सुतम् । स्वदन्ति गावः पयोभिः ॥ २ ॥
 १०१० आदीमश्वं न हेतारमशूशुभ्रमृताय । मधो रसः सधमादे ॥ ३ ॥ ॥१६(चु)॥
 [धा० १२ । उ० १ । स्व० ५]
 १०११ अभि द्युमन् बृहद्यश इषस्पते दिदीहि देव देवयुम् । वि कोशं मध्यमं युव ॥ १ ॥
 १०१२ आ वच्यस्व सुदक्ष चम्बोः सुतो विशां वह्निर्न विशपतिः ।
 वृष्टिं दिवः पवस्व रीतिमपो जिन्वन् गाविष्टये धियः ॥ २ ॥ ॥१७(डा)॥
 [धा० १८ । उ० ३ । स्व० २]
 १०१३ प्राणा शिशुर्महीनाः हिन्वन्नुतस्य दीधितिम् । विश्वा परि प्रिया भुवदध्र द्विता ॥ १ ॥
 १०१४ उप त्रितस्य पाण्योऽरमक्त यद्रुहा पदम् । यज्ञस्य सप्त धामभिरध्र प्रियम् ॥ २ ॥
 १०१५ त्रीणि त्रितस्य धारया पृष्टेऽवैरयद्रयिम् । मिमीते अस्य योजना वि सुक्रतुः ॥ ३ ॥ ॥१८(री)॥
 [धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० ४]
 १०१६ पवस्व वाजसातये पवित्रे धारया सुतः । इन्द्राय सोम विष्णवे देवेभ्यो मधुमत्तरः ॥ १ ॥
 १०१७ त्वाः रिहन्ति धीतयो हरिं पवित्रे अद्रुहः । वत्सं जातं न मातरः पवमान विधर्मणि ॥ २ ॥
 १०१८ त्वं द्यां च महिषत पृथिवीं चाति जग्निषे । प्रति द्रापिममुञ्चथाः पवमान महित्वना ॥ ३ ॥ ॥१९(ता)॥
 [धा० २४ । उ० १ । स्व० २]
 १०१९ इन्दुर्वाजी पवते गोन्योऽग्रा इन्द्रे सोमः सह इन्वन्मदाय ।
 हन्ति रक्षो बाधते पर्यराति वरिवस्कृण्वन्वृजनस्य राजा ॥ १ ॥
 १०२० अथ धारया मध्वा पृचानस्तिरो रोम पवते अद्रिदुग्धः ।
 इन्दुरिन्द्रस्य सख्यं जुषाणो देवो देवस्य मत्सरो मदाय ॥ २ ॥
 १०२१ अभि व्रतानि पवते पुनानो देवो देवान्त्स्वेन रसेन पृश्नन् ।
 इन्दुर्धर्माण्यृतुथा वसानो दश क्षिपो अव्यत सानो अव्ये ॥ ३ ॥ ॥२०(पी)॥
 ॥ हति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० २० । उ० १ । स्व० ४]
 १०२२ आ ते अग्न इधीमहि द्युमन्तं देवाजरम् ।
 यद्वा स्या ते पनीयसी समिदीदयति द्यवीषः स्तोतृभ्य आ भर ॥ १ ॥
 १०२३ आ ते अग्न ऋचा हविः शुक्रस्य ज्योतिषस्पते ।
 सुभ्रन्द्र दस्म विदपते हव्यवाट् तुभ्यः हूयत इषः स्तोतृभ्य आ भर ॥ २ ॥

१०२४ ओमे सुश्चन्द्र विदपते दर्वी श्रीर्णाप आसनि ।

उतो न उपपूर्या उक्थेषु शवसस्पन इपः स्तोतृभ्य आ भर

॥ ३ ॥ ॥ २१ (रा) ॥

[धा० २१ । उ० नास्ति । स्व० २]

१०२५ इन्द्राय साम गायत विप्राय वृहते वृहत् । ब्रह्मकृते विपश्चिने पनस्यवे

॥ १ ॥

१०२६ त्वमिन्द्राभिभूगमि त्वः सूर्यमरोचयः । विश्वकर्मा विश्वदेवो महाः असि

॥ २ ॥

१०२७ विभ्राजं ज्योतिषा स्वः उरगच्छो रोचनं दिवः । देवास्त इन्द्र सख्याय येमिरे

॥ ३ ॥ ॥ २२ (घ) ॥

[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० १]

१०२८ असावि सोम इन्द्र ते शविष्ठ धृष्णवा गहि । आ त्वा पृणक्विन्द्रियं रजः सूर्यो न गश्मिभिः ॥ १ ॥

१०२९ आ तिष्ठ वृत्रहव्रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरी । अर्वाचीनं सु ते मनो प्रावा कृणोतु वगनुना ॥ २ ॥

१०३० इन्द्रमिहरी वहतोऽप्रतिधृष्टशवसम् । ऋषीणां सुपुटुतीरुप यज्ञं च मानुषाणाम् ॥ ३ ॥ ॥ २३ (पा) ॥

॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [धा० १० । उ० १ । स्व० २]

इति तृतीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ३ ॥

तृतीयः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ३ ॥

॥ इति षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

अथ सप्तमोऽध्यायः ।

[१]

अथ चतुर्थप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ४ ॥

(१-२४) १ (ऋष्टमापादयः) त्रयः; २, ११ कश्यपो मारीचः; ३ मेधातिथिः काण्वः; ४ हिरण्यस्तूप आङ्गिरसः;

५ अवत्सारः काश्यपः; ६ जमदग्निर्भागवः; ७, २१ कुक्ष आङ्गिरसः; ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ त्रिशोकः काण्वः;

१० श्यावाश्व आत्रेयः; १२ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः, ३ गोतमो राहूगणः,

४ अत्रिर्भोमः, ५ विश्वामित्रो गाथिनः, ६ जमदग्निर्भागवः, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः), १३ अमहीपुरागिरसः;

१४ शुनःशेष जाजीगर्तिः; १५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; १६ (१, ३, २-पूर्वार्धः) मान्धाता यौवनाश्वः,

१६ (२ उत्तरार्धः) गोधा ऋषिका; १७ असितः काश्यपो देवलो वा; १८ (१) ऋणंचयो राजर्षिः,

१८ (२) शक्तिर्वासिष्ठः; १९ पर्वतनारदौ काण्वौ; २० मनुः सांवरणः, २२ बन्धुः सुबन्धुः

श्रुतचन्धुर्विषवन्धुश्च क्रमेण गोपायना लौपायना वा; २३ सुवन आप्त्यःसायनो वा भौवनः ॥

१-६, ११-१३, १७-२१ पवमानः सोमः; ७, २२ अग्निः, ८ आदित्यः, ९, १४-१६

इन्द्रः; १० इन्द्रामी; २३ विश्वे देवाः, २४ ॥ १, ७ जगती; २-६, ८-११, १३-१५,

१७ गायत्री, १२ प्रगाथः = (विषमा वृहती, समा सतोवृहती); १६ महापंक्तिः;

१८ (१) यवमध्या गायत्री, १८ (२) सतो वृहती; १९ उष्णिक्; २०

अनुष्टुप्; २१ त्रिष्टुप्; २२ द्विपदा विराट्; २३ द्विपदा त्रिष्टुप्; २४ ॥

१०३१ ज्योतिर्यज्ञस्य पवने मधु प्रियं पिता देवानां जनिता विभूवसुः ।

दधाति रत्नं स्वधयोगपीत्यं मदित्तमो मन्मरुदन्द्रियो रमः

॥ १ ॥

१०३२ अभिकन्दन्कलशं वाज्यर्पति पतिर्दिवः शतधारो विचक्षणः ।

हर्गिर्मित्रस्य सदानेषु सीदति मर्मज्ञानोऽविभिः सिन्धुभिर्वृषा

॥ २ ॥

१०३३ अग्रे सिन्धूनां पवमानो अप्स्यग्रे वाचो अग्रियो गोषु गच्छसि ।

अग्रे वाजस्य भजसे महन्ननं स्वायुधः सोतुभिः सोम सृयसे

॥ ३ ॥ ॥ १ (लु) ॥

[धा० २० । उ० नास्ति । स्व० ५]

१०३४ असृक्षत प्र वाजिनो गव्या सोमसो अश्वया । शुक्रासो वीर्याशवः

॥ १ ॥

१०३५ शुम्भमाना ऋतायुभिर्मृज्यमाना गभस्व्योः । पवन्ते वागे अव्यये

॥ २ ॥

१०३६ ते विश्वा दाशुषे वसु सोमा दिव्यानि पार्थिवा । पयन्तामाननृशिया

॥ ३ ॥ ॥ २ (वी) ॥

[धा० २० । उ० नास्ति । स्व० ४]

१०३७ पवस्व देववीरति पवित्रं सोम रक्षा । इन्द्रमिन्दो वृषा विश

॥ १ ॥

१०३८ आ वज्र्यस्व महि परो वृषेन्दो युस्मवत्तमः । आ योनि धर्णसिः सदः

॥ २ ॥

१०३९ अधुक्षत प्रियं मधु धारा सुतस्य वेधसः । अपो वसिष्ठ सुकतुः

॥ ३ ॥

१०४० महान्तं त्वा महीरन्वापो अर्पन्ति सिन्धवः । यदोभिर्वासयिष्यसे

॥ ४ ॥

१०४१ समुद्रो अप्सु मामृजे विष्टस्मो धरुणो दिवः । सोमः पवित्रे अस्मयुः

॥ ५ ॥

१०४२ अत्रिकद्वृषा हरिमहान्मित्रो न दशतः । सः सृयण दिव्यते

॥ ६ ॥

१०४३ गिरस्त इन्द्र ओजसा ममृज्यन्ते अपस्युवः । यामिर्मदाय शुम्भसे

॥ ७ ॥

१०४४ ते त्वा मदाय धृष्य उ लोककृन्तुमीमहे । तव प्रशस्तये महे

॥ ८ ॥

१०४५ गोपा इन्दो नृपा अस्यश्वसा वाजसा उत । आत्मा यज्ञस्य पूर्यः

॥ ९ ॥

१०४६ अस्मभ्यमिन्दविन्द्रिय मथाः पवस्व धारया । पत्रन्या वृष्टिमादिव

॥ १० ॥ ॥ ३ (कै) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[धा० ५१ । उ० १ । स्व० ८]

१०४७ सना च सोम जेषि च पवमान महि श्रवः । अथा नो वस्यसस्कृधि

॥ १ ॥

१०४८ सना ज्योतिः सना स्वर्गविश्वा च सोम सोमगा । अथा नो वस्यसस्कृधि

॥ २ ॥

१०४९ सना दक्षमुत क्रतुमप सोम मृथो जहि । अथा नो वस्यसस्कृधि

॥ ३ ॥

१०५० पवीतारः पुनीतन सोममिन्द्राय पातये । अथा नो वस्यसस्कृधि

॥ ४ ॥

१०५१ त्वं सृयं न आ भज तव कत्वा तवातिभिः । अथा नो वस्यसस्कृधि

॥ ५ ॥

१०५२ तव कत्वा तवातिभिर्ज्योत्पश्येम सृयम । अथा नो वस्यसस्कृधि

॥ ६ ॥

- १०५३ अभ्यर्प स्वायुध सोम द्विर्बर्हसंरयिम् । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ७ ॥
- १०५४ अभ्यर्षानपच्युतो वाजिन्त्समत्सु सासहिः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ८ ॥
- १०५५ त्वां यज्ञैरवीवृधन्पवमान विधर्माणि । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ९ ॥
- १०५६ रयिं नश्चित्रमाश्विनमिन्दो विश्वायुमा भर । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ १० ॥ ॥४(चा)॥
- [धा० २२ । उ० १ । स्व० २]
- १०५७ तरत्स मन्दी धावति धारा सुतस्यान्धसः । तरत्स मन्दी धावति ॥ १ ॥
- १०५८ उस्त्रा वेद वसूनां मर्तस्य देव्यवसः । तरत्स मन्दी धावति ॥ २ ॥
- १०५९ ध्वस्त्रयोः पुरुषन्त्योरा सहस्राणि दद्याहे । तरत्स मन्दी धावति ॥ ३ ॥
- १०६० आ ययोस्त्रिंशतं तना सहस्राणि च दद्याहे । तरत्स मन्दी धावति ॥ ४ ॥ ॥५(हा)॥
- [धा० ६ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १०६१ एते सोमा असृक्षत गृणानाः शवसे महे । मदिन्तमस्य धारया ॥ १ ॥
- १०६२ अभि गव्यानि वीतये नृम्णा पुनानो अर्षसि । सनद्वाजः परि स्रव ॥ २ ॥
- १०६३ उत नो गोमतीरिषो विश्वा अर्प परिपुमः । गृणानो जमदग्निना ॥ ३ ॥ ॥६(वि)॥
- [धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १०६४ इमं स्तोममहेते जातवेदसे रथमिव सं महेमा मनीषया ।
- भद्रा हि नः प्रमतिरस्य सँसद्यज्ञे सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ १ ॥
- १०६५ भरामेधमं कृणवामा हवींऽपि ते चितयन्तः पर्वणापर्वणा वयम् ।
- जीवातवे प्रतराँ साधया धियोऽग्ने सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ २ ॥
- १०६६ शकेम त्वा समिधँ साधया धियस्त्वे देवा हविरदन्त्याहुतम् ।
- त्वमादित्याँ आ वह तान्हूँ इमस्यग्ने सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ ३ ॥ ॥७(डौ)॥
- ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ३७ । उ० २ । स्व० १०]
- १०६७ प्रति वाँसूर उदिते मित्रं गृणीषे वरुणम् । अर्यमणँ रिशादसम् ॥ १ ॥
- १०६८ राया हिरण्यया मतिरियमवृकाय शवसे । इयं विप्रा मेधसातये ॥ २ ॥
- १०६९ ते स्याम देव वरुण ते मित्र सूरिभिः सह । इषँस्वश्च धीमहि ॥ ३ ॥ ॥८(हा)॥
- [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १०७० मिन्धि विश्वा अप द्विषः परि बाधो जही मृधः । वसु स्याहं तदा भर ॥ १ ॥

- १०७१ यस्य ते विश्वमानुषभूरेदत्तस्य वेदति । वसु स्पाहं तदाभर ॥ २ ॥
 १०७२ यद्रीडाविन्द्र यस्तिथरे यत्पशाने पराभृतम् । वसु स्पाहं तदा भर ॥ ३ ॥ ॥ ९ (चू) ॥
 [धा० १२ । उ० १ । स्व० ६]
- १०७३ यन्नस्य हि स्थ ऋत्विजा सस्नी वाजेषु कर्मसु । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम् ॥ १ ॥
 १०७४ तीशासा रथयावाना वृत्रहणापराजिता । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम् ॥ २ ॥
 १०७५ इदं वां मदिंरं मध्वधुक्षत्रिभिर्नरः । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम् ॥ ३ ॥ ॥ १० (टा) ॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ८ । उ० १ । स्व० २]
- १०७६ इन्द्रायेन्द्रो मरुत्वते पवस्य मधुमत्तमः । अर्कस्य योनिमासदम् ॥ १ ॥
 १०७७ ते त्वा विप्रा वचोविदः परिष्कृण्वन्ति ध्रुणसिम् । स त्वा सृजन्त्यायवः ॥ २ ॥
 १०७८ रसं ते मित्रो अर्थमा पिवन्तु वरुणः कवे । पवमानस्य मरुतः ॥ ३ ॥ ॥ ११ (ल) ॥
 [धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १०७९ मृज्यमानः सुहस्त्या समुद्रे वाचमिन्वसि । रयि पिशङ्ग बहुलं पुरुस्पृहं पवमानाभ्यर्षसि ॥ १ ॥
 १०८० पुनानो वारं पवमानो अय्यये वृषो अचिक्रदद्वने ।
 दैवानां सोम पवमान निष्कृतं गोभिरञ्जानो अर्षसि ॥ २ ॥ ॥ १२ (ति) ॥
 [धा० २४ । उ० १ । स्व० ३]
- १०८१ एतमु त्यं दश क्षिपो सृजन्ति सिन्धुमातरम् । समानित्येभिरख्यत ॥ १ ॥
 १०८२ समिन्द्रेणोत वायुना सुत एति पवित्र आ । स० सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ २ ॥
 १०८३ स नो भगाय वायवे पूष्णे पवस्व मधुमान् । चारुमित्रे वरुणे च ॥ ३ ॥ ॥ १३ (टि) ॥
 ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ८ । उ० १ । स्व० ३]
- १०८४ रेवतीर्नः सधमाद इन्द्रे सन्तु तुविवाजाः । शुमन्तो याभिर्मदेम ॥ १ ॥
 १०८५ आ घ त्वावान् त्मना युक्तः स्तोतृभ्यो धृष्णवीयानः । ऋणोरक्षं न चक्रयोः ॥ २ ॥
 १०८६ आ यद् दुवः शतक्रतवा कामं जरितृणाम् । ऋणोरक्षं न शचीभिः ॥ ३ ॥ ॥ १४ (टी) ॥
 [धा० १८ । उ० २ । स्व० ४]
- १०८७ सुरूपकृतनुमूतये सुदुग्रामिव गोदुहे । जुहूमसि द्यविद्यवि ॥ १ ॥
 १०८८ उप नः सवना गहि सोमस्य सोमपाः पिव । गोदा इद्रेवतो मदः ॥ २ ॥
 १०८९ अथा ते अन्तमानां विद्याम सुमतीनाम् । मा नो अति ख्य आ गहि ॥ ३ ॥ ॥ १५ (कौ) ॥
 [धा० ११ । उ० १ । स्व० नास्ति ।]

१०९० उभे यदिन्द्र रोदसी आपप्राथोपा इव । महान्ते त्वा महीनाः सभ्राजं चर्षणीनाम् ।

देवी जनित्र्यजीजनद्द्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ १ ॥

१०९१ दीर्घं ह्यङ्कुशं यथा शक्तिं विभर्षि मन्तुमः । पूर्वेण मघवन्पदा वयामजो यथा यमः ।

देवी जनित्र्यजीजनद्द्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ २ ॥

१०९२ अथ स्म दुर्हणायतो मत्तस्य तनुहि स्थिग्म् । अधस्पदं तमीं कृधि यो अस्माः अभिदासति ।

देवी जनित्र्यजीजनद्द्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ ३ ॥ ॥१६(यो)॥

[इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ४२ । उ० नास्ति । स्व० १०]

१०९३ परि स्यानो गिरिष्ठाः पवित्रे सोमो अक्षरत् । मदेपु सर्वथा असि

॥ १ ॥

१०९४ त्वं विप्रस्त्वं कविर्मधु प्र जातमन्धसः । मदेपु सर्वथा असि

॥ २ ॥

१०९५ त्वं विश्वे सजोषमो देवाग्मः पीतिमाशन । मदेपु सर्वथा असि

॥ ३ ॥ ॥१७(स्वा)॥

[धा० ११ । उ० २ । स्व० २]

१०९६ स सुन्धे यो वसूनां यो रायामानेता य इडानाम् । सोमो यः सुक्षितीनाम्

॥ १ ॥

१०९७ यस्य न इन्द्रः पिवाद्यस्य मरुतो यस्य वायमणा भगः ।

आ येन मित्रावरुणा करामह एन्द्रमवसे महे

॥ २ ॥ ॥१८(लौ)॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१०९८ ते वः सग्यायो मदाय पुनानमभि गायत । शिशुं न हव्यः स्वदयन्त गूर्तिभिः

॥ १ ॥

१०९९ सं वत्स इव मानृभिरिन्दुहिन्वानो अज्यते । देवावीर्मदो मतिभिः परिष्कृतः

॥ २ ॥

११०० अयं दक्षाय साधनाऽयं शर्धाय वीतये । अयं देवेभ्यो मधुमत्तरः सुतः

॥ ३ ॥ ॥१९(यि)॥

[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ३]

११०१ सोमाः पवन्त इन्द्रोऽस्मभ्य गातुविन्तमाः । मित्राः स्वाना अरेपसः स्वाध्यः स्वविदः ॥ १ ॥

११०२ ते पूतासो विपश्चितः सोमासो दध्याशिरः । सूरसो न दशतासो जिगन्वो ध्रुवा घृते ॥ २ ॥

११०३ सुधाणासो व्यद्रिभिश्चिताना गौरधि त्वचि । इपमस्मभ्यमभितः समस्वरन्वसुविदः ॥ ३ ॥ ॥२०(वा)॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० २]

११०४ अथा पत्रा पवस्वना वसूनि माश्चत्व इन्द्रो सरसि प्र धन्व ।

व्रधश्चित्रस्य वातो न जूतिं पुरुमेधाश्चित्तकवे नरं धात्

॥ १ ॥

११०५ उत न एता पवया पवस्वाधि श्रुते श्रवाय्यस्य तीर्थे ।

पष्टिः सहस्रा नैगुतो वसूनि वृक्षं न पक्वं धृनवद्रणाय

॥ २ ॥

११०६ महीमे अस्य वृष नाम शूरे मा^२श्चत्वे वा पृशने वा वध्वने^{१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १०० १०१ १०२ १०३ १०४ १०५ १०६ १०७ १०८ १०९ ११० १११ ११२ ११३ ११४ ११५ ११६ ११७ ११८ ११९ १२० १२१ १२२ १२३ १२४ १२५ १२६ १२७ १२८ १२९ १३० १३१ १३२ १३३ १३४ १३५ १३६ १३७ १३८ १३९ १४० १४१ १४२ १४३ १४४ १४५ १४६ १४७ १४८ १४९ १५० १५१ १५२ १५३ १५४ १५५ १५६ १५७ १५८ १५९ १६० १६१ १६२ १६३ १६४ १६५ १६६ १६७ १६८ १६९ १७० १७१ १७२ १७३ १७४ १७५ १७६ १७७ १७८ १७९ १८० १८१ १८२ १८३ १८४ १८५ १८६ १८७ १८८ १८९ १९० १९१ १९२ १९३ १९४ १९५ १९६ १९७ १९८ १९९ २०० २०१ २०२ २०३ २०४ २०५ २०६ २०७ २०८ २०९ २१० २११ २१२ २१३ २१४ २१५ २१६ २१७ २१८ २१९ २२० २२१ २२२ २२३ २२४ २२५ २२६ २२७ २२८ २२९ २३० २३१ २३२ २३३ २३४ २३५ २३६ २३७ २३८ २३९ २४० २४१ २४२ २४३ २४४ २४५ २४६ २४७ २४८ २४९ २५० २५१ २५२ २५३ २५४ २५५ २५६ २५७ २५८ २५९ २६० २६१ २६२ २६३ २६४ २६५ २६६ २६७ २६८ २६९ २७० २७१ २७२ २७३ २७४ २७५ २७६ २७७ २७८ २७९ २८० २८१ २८२ २८३ २८४ २८५ २८६ २८७ २८८ २८९ २९० २९१ २९२ २९३ २९४ २९५ २९६ २९७ २९८ २९९ ३०० ३०१ ३०२ ३०३ ३०४ ३०५ ३०६ ३०७ ३०८ ३०९ ३१० ३११ ३१२ ३१३ ३१४ ३१५ ३१६ ३१७ ३१८ ३१९ ३२० ३२१ ३२२ ३२३ ३२४ ३२५ ३२६ ३२७ ३२८ ३२९ ३३० ३३१ ३३२ ३३३ ३३४ ३३५ ३३६ ३३७ ३३८ ३३९ ३४० ३४१ ३४२ ३४३ ३४४ ३४५ ३४६ ३४७ ३४८ ३४९ ३५० ३५१ ३५२ ३५३ ३५४ ३५५ ३५६ ३५७ ३५८ ३५९ ३६० ३६१ ३६२ ३६३ ३६४ ३६५ ३६६ ३६७ ३६८ ३६९ ३७० ३७१ ३७२ ३७३ ३७४ ३७५ ३७६ ३७७ ३७८ ३७९ ३८० ३८१ ३८२ ३८३ ३८४ ३८५ ३८६ ३८७ ३८८ ३८९ ३९० ३९१ ३९२ ३९३ ३९४ ३९५ ३९६ ३९७ ३९८ ३९९ ४०० ४०१ ४०२ ४०३ ४०४ ४०५ ४०६ ४०७ ४०८ ४०९ ४१० ४११ ४१२ ४१३ ४१४ ४१५ ४१६ ४१७ ४१८ ४१९ ४२० ४२१ ४२२ ४२३ ४२४ ४२५ ४२६ ४२७ ४२८ ४२९ ४३० ४३१ ४३२ ४३३ ४३४ ४३५ ४३६ ४३७ ४३८ ४३९ ४४० ४४१ ४४२ ४४३ ४४४ ४४५ ४४६ ४४७ ४४८ ४४९ ४५० ४५१ ४५२ ४५३ ४५४ ४५५ ४५६ ४५७ ४५८ ४५९ ४६० ४६१ ४६२ ४६३ ४६४ ४६५ ४६६ ४६७ ४६८ ४६९ ४७० ४७१ ४७२ ४७३ ४७४ ४७५ ४७६ ४७७ ४७८ ४७९ ४८० ४८१ ४८२ ४८३ ४८४ ४८५ ४८६ ४८७ ४८८ ४८९ ४९० ४९१ ४९२ ४९३ ४९४ ४९५ ४९६ ४९७ ४९८ ४९९ ५०० ५०१ ५०२ ५०३ ५०४ ५०५ ५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१० ५११ ५१२ ५१३ ५१४ ५१५ ५१६ ५१७ ५१८ ५१९ ५२० ५२१ ५२२ ५२३ ५२४ ५२५ ५२६ ५२७ ५२८ ५२९ ५३० ५३१ ५३२ ५३३ ५३४ ५३५ ५३६ ५३७ ५३८ ५३९ ५४० ५४१ ५४२ ५४३ ५४४ ५४५ ५४६ ५४७ ५४८ ५४९ ५५० ५५१ ५५२ ५५३ ५५४ ५५५ ५५६ ५५७ ५५८ ५५९ ५६० ५६१ ५६२ ५६३ ५६४ ५६५ ५६६ ५६७ ५६८ ५६९ ५७० ५७१ ५७२ ५७३ ५७४ ५७५ ५७६ ५७७ ५७८ ५७९ ५८० ५८१ ५८२ ५८३ ५८४ ५८५ ५८६ ५८७ ५८८ ५८९ ५९० ५९१ ५९२ ५९३ ५९४ ५९५ ५९६ ५९७ ५९८ ५९९ ६०० ६०१ ६०२ ६०३ ६०४ ६०५ ६०६ ६०७ ६०८ ६०९ ६१० ६११ ६१२ ६१३ ६१४ ६१५ ६१६ ६१७ ६१८ ६१९ ६२० ६२१ ६२२ ६२३ ६२४ ६२५ ६२६ ६२७ ६२८ ६२९ ६३० ६३१ ६३२ ६३३ ६३४ ६३५ ६३६ ६३७ ६३८ ६३९ ६४० ६४१ ६४२ ६४३ ६४४ ६४५ ६४६ ६४७ ६४८ ६४९ ६५० ६५१ ६५२ ६५३ ६५४ ६५५ ६५६ ६५७ ६५८ ६५९ ६६० ६६१ ६६२ ६६३ ६६४ ६६५ ६६६ ६६७ ६६८ ६६९ ६७० ६७१ ६७२ ६७३ ६७४ ६७५ ६७६ ६७७ ६७८ ६७९ ६८० ६८१ ६८२ ६८३ ६८४ ६८५ ६८६ ६८७ ६८८ ६८९ ६९० ६९१ ६९२ ६९३ ६९४ ६९५ ६९६ ६९७ ६९८ ६९९ ७०० ७०१ ७०२ ७०३ ७०४ ७०५ ७०६ ७०७ ७०८ ७०९ ७१० ७११ ७१२ ७१३ ७१४ ७१५ ७१६ ७१७ ७१८ ७१९ ७२० ७२१ ७२२ ७२३ ७२४ ७२५ ७२६ ७२७ ७२८ ७२९ ७३० ७३१ ७३२ ७३३ ७३४ ७३५ ७३६ ७३७ ७३८ ७३९ ७४० ७४१ ७४२ ७४३ ७४४ ७४५ ७४६ ७४७ ७४८ ७४९ ७५० ७५१ ७५२ ७५३ ७५४ ७५५ ७५६ ७५७ ७५८ ७५९ ७६० ७६१ ७६२ ७६३ ७६४ ७६५ ७६६ ७६७ ७६८ ७६९ ७७० ७७१ ७७२ ७७३ ७७४ ७७५ ७७६ ७७७ ७७८ ७७९ ७८० ७८१ ७८२ ७८३ ७८४ ७८५ ७८६ ७८७ ७८८ ७८९ ७९० ७९१ ७९२ ७९३ ७९४ ७९५ ७९६ ७९७ ७९८ ७९९ ८०० ८०१ ८०२ ८०३ ८०४ ८०५ ८०६ ८०७ ८०८ ८०९ ८१० ८११ ८१२ ८१३ ८१४ ८१५ ८१६ ८१७ ८१८ ८१९ ८२० ८२१ ८२२ ८२३ ८२४ ८२५ ८२६ ८२७ ८२८ ८२९ ८३० ८३१ ८३२ ८३३ ८३४ ८३५ ८३६ ८३७ ८३८ ८३९ ८४० ८४१ ८४२ ८४३ ८४४ ८४५ ८४६ ८४७ ८४८ ८४९ ८५० ८५१ ८५२ ८५३ ८५४ ८५५ ८५६ ८५७ ८५८ ८५९ ८६० ८६१ ८६२ ८६३ ८६४ ८६५ ८६६ ८६७ ८६८ ८६९ ८७० ८७१ ८७२ ८७३ ८७४ ८७५ ८७६ ८७७ ८७८ ८७९ ८८० ८८१ ८८२ ८८३ ८८४ ८८५ ८८६ ८८७ ८८८ ८८९ ८९० ८९१ ८९२ ८९३ ८९४ ८९५ ८९६ ८९७ ८९८ ८९९ ९०० ९०१ ९०२ ९०३ ९०४ ९०५ ९०६ ९०७ ९०८ ९०९ ९१० ९११ ९१२ ९१३ ९१४ ९१५ ९१६ ९१७ ९१८ ९१९ ९२० ९२१ ९२२ ९२३ ९२४ ९२५ ९२६ ९२७ ९२८ ९२९ ९३० ९३१ ९३२ ९३३ ९३४ ९३५ ९३६ ९३७ ९३८ ९३९ ९४० ९४१ ९४२ ९४३ ९४४ ९४५ ९४६ ९४७ ९४८ ९४९ ९५० ९५१ ९५२ ९५३ ९५४ ९५५ ९५६ ९५७ ९५८ ९५९ ९६० ९६१ ९६२ ९६३ ९६४ ९६५ ९६६ ९६७ ९६८ ९६९ ९७० ९७१ ९७२ ९७३ ९७४ ९७५ ९७६ ९७७ ९७८ ९७९ ९८० ९८१ ९८२ ९८३ ९८४ ९८५ ९८६ ९८७ ९८८ ९८९ ९९० ९९१ ९९२ ९९३ ९९४ ९९५ ९९६ ९९७ ९९८ ९९९ १०००}

अम्वापयन्निगुनः स्नेहयन्नापामित्राः अपाचिनो अचेतः

॥ ३ ॥ ॥ २१ (कि) ॥

॥ इति पष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

[धा० १६ । उ० १ । स्व० १]

११०७ अग्ने त्वं नो अन्तम उत ज्ञाना शिवो भुवो वरूथ्यः

॥ १ ॥

११०८ वसुगर्भिर्वसुध्रवा अच्छा नक्षि तुमत्तमो रयि दाः

॥ २ ॥

११०९ तं त्वा शोचिष्ट दीदिवः सुम्नाय नूनमीमहे सविभ्यः

॥ ३ ॥ ॥ २२ (वा) ॥

[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० २]

१११० इमा नु कं भुवना सीपथेमेन्द्रश्च विश्वे च देवाः

॥ १ ॥

११११ यजं च नस्तन्यं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह सीपधानु

॥ २ ॥

१११२ आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिर्ममभ्यं मेपजा कर्गन

॥ ३ ॥ ॥ २३ (छा) ॥

[धा० १२ । उ० २ । स्व० २]

१११३-१५ प्र वोऽर्चोप

॥ १-३ ॥ ॥ २४ (य) ॥

[धा० २ । उ० नास्ति । स्व० १]

इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ इति चतुर्थप्रपाठस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ७ ॥ इति सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

अथाष्टमोऽध्यायः ।

[१]

अथ चतुर्थप्रपाठस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ ४ ॥

(१-१४) १ (१-३) वृषगणो वासिष्ठः; १ (४-१२), २ (१-९) असितः काश्यपो देवलो वा; २ (१०-१०),

११ भृगुर्वर्गिर्जमदग्निर्भार्गवो वा; ३, ४ भरद्वाजो वार्हस्पत्यः; ४ यजत आत्रेयः; ५ सधृ-छन्दा वैश्वामित्रः;

७ सिकता निवावरी; ८ पुरुहन्मा आंगिरसः; ९ पर्वतनारदो काण्वो शिष्येण्डिन्यावप्सरसो काश्यपो वा; १० अश्वे

धिष्यो ऐश्वरा; १२ वरसः काण्वः; १३ नृमेध आंगिरसः; १४ अत्रिर्भोमः ॥ १-२, ५, २-११ पत्रमानः सोमः;

३, १२ अग्निः; ४ मित्रावरुणौ; ५, ८, १३-१४ इन्द्रः; ६ इन्द्राग्नी ॥ (१-३), ३ विष्टुप्; १ (४-१२),

२, ४-६, ११-१२ गायत्री; ७ जगती; ८ प्रगाथः = (विपमा बृहती, समा सतो बृहती); ९ उणिक्;

१० द्विपदा विराट्; १३ (१-२) ककुप् १३ (३) पुर उणिक्; १४ अनुष्टुप् ॥

१११६ प्र काव्यमुशनेव वृषाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।

महिब्रतः शुचिवन्धुः पावकः पदा वराहो अभ्येति मेमन

॥ २ ॥

१११७ प्र ह॥सासन्तृपला वन्नुमच्छामादस्ते वृषगणा अयामुः ।

अहोपिणं पत्रमानं सखायां तुमपं नाणं प्र वदन्ति साकम

॥ २ ॥

- १११८ स योजत उरुगायस्य जूतिं वृथा क्रीडन्तं मिमते न गावः ।
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ ३ ३ १ २ २
 परीणसं कृणुते तिग्मशृङ्गो दिवा हरिर्दृढशो नक्तमृजः ॥ ३ ॥
- १११९ प्र स्वानासो रथा इवार्वन्तो न श्रवस्यवः । सोमासो राये अक्रमुः
 २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२० हिन्वानासो रथा इव दधन्विरे गभस्त्योः । भरासः कारिणामिव
 ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२१ राजानो न प्रशस्तिभिः सोमासो गोभिरञ्जते । यज्ञो न सप्त धातृभिः
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२२ परि स्वानास इन्द्रवो मदाय बर्हणा गिरा । मधो अर्पन्ति धारया
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२३ आपानासो विवस्वतो जिन्वन्त उपसो भगम् । सूरा अण्वं वि तन्वते
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२४ अप द्वारा मतीनां प्रत्ना कृण्वन्ति कारवः । वृष्णो हरस आयवः
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२५ समीचीनास आशत होतारः सप्तजानयः । पदमेकस्य पिप्रतः
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२६ नाभा नाभि न आ ददे चक्षुषा सूर्यं दशे । कवेरपत्यमा दुहे
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२७ अभि प्रियं दिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहा हितम् । सूरः पश्यति चक्षसा
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० ५७। उ० ४। स्व० ८]
- ११२८ असृग्रमिन्द्रवः पथा धर्मन्तस्य सुश्रियः । विदाना अस्य योजना
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११२९ प्र धारा मधो अग्रियो महीरपो वि गाहते । हविर्हविःषु वन्द्यः
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३० प्र युजा वाचो अग्रियो वृषो अन्त्रिकदद्वने । सन्नाभि सत्यो अध्वरः
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३१ परि यत्काव्या कविर्नुष्णा पुनानो अर्पति । स्वर्वाजी सिपासति
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३२ पवमानो अभि स्पृधो विशो राजेव सीदति । यदीमृण्वन्ति वेधसः
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३३ अव्या वारे परि प्रियो हरिर्वनेषु सीदति । रेभो वनुष्यते मती
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३४ स वायुमिन्द्रमश्विना साकं मदेन गच्छति । रणा यो अस्य धर्मेणा
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३५ आ मित्रे वरुणे भगे मधोः पवन्त उर्मयः । विदाना अस्य शक्मभिः
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३६ अस्मभ्यं रोदसी रथि मध्वो वाजस्य सातये । श्रवो वसूनि सञ्जितम्
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३७ आ ते दक्षं मयोभुवं वह्निमद्या वृणीमहे । पान्तमा पुरुस्पृहम्
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३८ आ मन्द्रमा वरेण्यमा विप्रमा मनीषिणम् । पान्तमा पुरुस्पृहम्
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ११३९ आ रथिमा सुचेतुनमा सुक्रनो तनूष्या । पान्तमा पुरुस्पृहम्
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ३८। उ० ५। स्व० ११]

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २
११४० सूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आ जातमग्निम् ।

३ २ ३ १ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २
कविः सभ्राजमतिथिं जनानामासन्नः पात्रं जनयन्त देवाः

॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११४१ त्वां विश्वे अमृतं जायमानं शिशुं न देवा अभि सं नवन्ते ।

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
तव क्रतुभिरमृतत्वमायन् वैश्वानर यत्पित्रोरदीदेः

॥ २ ॥

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
११४२ नाभिं यज्ञानां सदनं रयीणां महामाहावमभि सं नवन्त ।

३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
वैश्वानरं रथ्यमध्वराणां यज्ञस्य क्रतुं जनयन्त देवाः

॥ ३ ॥ ॥३॥ (कु)॥

[धा० २६ । उ० १ । स्व० ५]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ १ २ ३ २ ३ २
११४३ प्र वो मित्राय गायत वरुणाय विषा गिरा । महिश्चत्रावृतं बृहत्

॥ १ ॥

३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
११४४ सभ्राजा या घृतयोनी मित्रश्चोभा वरुणश्च । देवा देवेषु प्रशस्ता

॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
११४५ ता नः शक्तं पार्थिवस्य महो रायो दिव्यस्य । महि वां क्षत्रं देवेषु

॥ ३ ॥ ॥४(र)॥

[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० १]

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११४६ इन्द्रा याहि चित्रभानो सुता इमे त्वायवः । अण्वीभिस्तना पूतामः

॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २
११४७ इन्द्रा याहि धियेपितो विप्रजतः सुतावतः । उप ब्रह्माणि वाघतः

॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११४८ इन्द्रा याहि तूतुजान उप ब्रह्माणि हरिवः । सुते दधिष्व नश्चनः

॥ ३ ॥ ॥५(ही)॥

[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
११४९ तमीडिष्व यो अर्चिषा वना विश्वा परिष्वजत् । कृष्णा कृणोति जिह्वया

॥ १ ॥

२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५० य इह आविवासति सुम्नमिन्द्रस्य मर्त्यः । युस्नाय सुतरा अपः

॥ २ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५१ ता नो वाजवतीरिष आशून् पिपृतमर्वतः । एन्द्रमग्निं च वोढवे

॥ ३ ॥ ॥६(य)॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० १]

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
११५२ प्रो अयासीदिन्दुरिन्द्रस्य निष्कृतं सखा सख्युर्न प्र मिनाति सङ्गिरम् ।

॥ १ ॥

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
मर्य इव युवतिभिः समर्पति सोमः कलशे शतयामना पथा

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५३ प्र वो धियो मन्द्रयुवो विपन्युवः पनस्युवः संवरणेष्वाक्रमुः ।

॥ २ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
हरिं कीडन्तमभ्यनूपत स्तुभोऽभि धेनवः पयसेदशिथ्युः

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५४ आ नः सोम संयतं पिप्युषीमिपमिन्द्रो पवस्व पवमान ऊर्मिणा ।

॥ ३ ॥ ॥७(ति)॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
या नो दोहते त्रिरहन्नसश्चुषी क्षुमद्राजवन्मधुमत्सुवीर्यम्

[धा० २८ । उ० २ । स्व० ३]

११५५ न किं कर्मणा न शिवश्चकार सदावृधम् । इन्द्रं न यज्ञैर्विश्वगृन्तुमृष्वसमधृष्टं धृष्टुमोजसा ॥ १ ॥

११५६ अषाढमुग्रं पृतनासु सासद्भि यस्मिन्महीरुजयः ।

सं धेनवो जायमानं अनानवुद्यायः क्षामीरनोनयुः

॥ २ ॥ ॥८॥(ही)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥४॥

[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० ४]

११५७ सव्याय आ नि पीदत पुनानाय प्रगायत । शिशुं नः यज्ञैः परि भूषत श्रिये ॥ १ ॥

११५८ समी वन्सं न मातृभिः सृजता गयसाधनम् । देवाव्यश्मदमभि द्विशवसम् ॥ २ ॥

११५९ पुनाना दक्षसाधनं यथा शर्थाय वीतय । यथा मित्राय वरुणाय शन्तमम् ॥ ३ ॥ ॥९॥(पि)॥

[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]

११६० प्र वाज्यक्षाः सहस्रधारस्तिरः पवित्रं वि वारमव्यम् ॥ १ ॥

११६१ स वाज्यक्षाः सहस्ररेता अद्रिर्मृजानो गोभिः श्रीणानः ॥ २ ॥

११६२ प्र सोम याहीन्द्रस्य कुक्षा नृभियमानां अद्रिभिः सुतः ॥ ३ ॥ ॥१०॥(पु)॥

[धा० १५ । उ० १ । स्व० ५]

११६३ ये सोमासः पगावति ये अर्वावति सुन्विगे । ये वादः क्षर्यणावति ॥ १ ॥

११६४ य आर्जीकेषु कृत्वसु ये मध्ये पस्यानाम् । ये वा जनेषु पञ्चसु ॥ २ ॥

११६५ ते नो वृष्टि दिवस्पति पयन्ताम् सुवीर्यम् । स्थाना देवास इन्द्रः ॥ ३ ॥ ॥११॥(चि)॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

[धा० ७ । उ० १ । स्व० ३]

११६६ आ ते वन्सो मनां यमन्पग्मात्रित्सथस्यात् । अग्ने त्वां कामये गिरा ॥ १ ॥

११६७ पुरुषा हि मद्भूमि दिशो विश्वा अनु प्रभुः । समन्सु त्वा हवामहे ॥ २ ॥

११६८ समन्स्वग्निमवसे वाजयन्तो हवामहे । वाजेषु चित्रगधसम् ॥ ३ ॥ ॥१२॥(ठा)॥

[धा० १३ । उ० २ । स्व० २]

११६९ त्वं न इन्द्रा भर आंजो नृम्णः शतक्रनो विचर्षणे । आ वीरं पृतनासहम् ॥ १ ॥

११७० त्वं हि नः पिता वसो त्वं माता शतक्रनो वभूविथ । अथा ते सुसमीमहे ॥ २ ॥

११७१ त्वां शुष्मिन्पुरुहत वाजयन्तमुप व्रूये सहस्रत । स नो गस्व सुवीर्यम् ॥ ३ ॥ ॥१३॥(ल)॥

[धा० १४ । उ० ना० । स्व० १]

११७२ यदिन्द्र चित्र म इह नास्ति त्वादातमद्रिवः । राधस्तत्रो विद्वस् उभयाहस्या भर ॥ १ ॥

११७३ यगन्त्यसं वरेण्यमिन्द्र शुश्वे तदा भर । विद्याम तस्य ते वयमकुपारसा दावतः ॥ २ ॥

११७४ अन्ते दिक्षु पराध्य मनो अस्ति श्रुते वृहत् । तेन दृढा चिदद्विष आ वाजं दर्पि सातये ॥३॥ ॥१४(पी)॥

॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

[धा० २५ । उ० १ । स्व० ४]

॥ इति चतुर्थप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ २ ॥ चतुर्थप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ४ ॥

॥ इति अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

अथ नवमोऽध्यायः ।

अथ पञ्चमप्रपाठके प्रथमोऽध्यायः ॥५॥

[१]

(१ २०) १ प्रतर्दनो देवोदासिः २, ३, ४ अस्मितः काश्यपो देवलो वा; ५, ११ उच्य आंगिरसः; ६, ७ अमही-
युराङ्गिरसः; ८, १५ निधुविः काश्यपः; ९ वमिष्ठो मैत्रावरुणिः; १० सुकक्ष आंगिरसः; १२ कविर्भागवः; १३ देवातिथिः
काण्वः; १४ भर्गः प्रागाथः; १६ अम्बरीषो वार्पागिरः ऋजिश्वा भारद्वाजश्च; १७ अग्नये धिषण्या ऐश्वराः; १८ उक्षना
काव्यः; १९ नृनेध आंगिरसः; २० जेता माधुच्छन्दसः ॥ १-८, ११-१२, १५-१७ पवमानः सोमः; ९, १८
अग्निः; १०, १३, १४, १५-२० इन्द्रः ॥ १-९ त्रिष्टुरः; २-८, १०-११, १५, १८ गायत्रीः जगती १३,
१४ प्रगाथः = (विपमा वृहती, समा सतोवृहती; १६, २० अनुष्टुप्; १७ द्विपदा विराट्; १९ उष्णिक् ॥

११७५ शिशुं जज्ञानं हयते सृजन्ति शुम्भन्ति विप्रे मरुतो गणेन ।

कविर्गोभिः काव्येना कविः सन्सोमः पवित्रमन्येति रेभन्

॥ १ ॥

११७६ ऋषिमना य ऋषिकृन्वर्पाः सहस्रनीथः पदवीः कवीनाम ।

तृतीयं धाम महिषः सिषामन्सोमो विराजमनु राजनि पृष्टुप्

॥ २ ॥

११७७ चमूपच्छयेनः शकुनो विभृन्वा गोविन्दुद्रप्स आयुधानि विभ्रत ।

अपामर्मिः सचमानः समुद्रं तुरीयं धाम महिषो विवन्ति

॥ ३ ॥ ॥१(लु)॥

[धा० २४ । उ० ना० । स्व० ५]

११७८ गते सोमा अभि प्रियमिन्द्रस्य कामक्षरन । वर्धन्तो अस्य वायम

॥ १ ॥

११७९ पुनानासश्चमूपदो गच्छन्तो वायुमश्विना । ते नो धत्त सुवीर्यम

॥ २ ॥

११८० इन्द्रस्य सोम राधसे पुनानो हादि चोदय । देवानां योनिमाभदम

॥ ३ ॥

११८१ सृजन्ति त्वा दश क्षिपो हिन्यन्ति सप्त धीतयः । अनु विप्रा अमादिपुः

॥ ४ ॥

११८२ देवेभ्यस्त्वा मदाय कः सृजानमनि मेयः । सं गोभिवालयामसि

॥ ५ ॥

११८३ पुनानः कलशेष्वा वस्त्राण्यरुषो हरिः । पणि गव्यान्यव्यत

॥ ६ ॥

११८४ मघोन आ पवस्व नो जहि विश्वा अप द्विपः । इन्द्रो सग्यायमा विशा

॥ ७ ॥

११८५ नृचक्षमे त्वा वयमिन्द्रपीतः स्वविदम । भक्षीमहि प्रजामिषम

॥ ८ ॥

११८६ वृष्टिं दिवः परि स्रव युसं पृथिव्या अधि । सहो नः सोम पृत्सु धाः ॥ ९ ॥ २(ति) ॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० ३९ । उ० १ । स्व० १३]

११८७ सोमः पुनानो अर्षति सहस्रधारो अत्यविः । वायोरिन्द्रस्य निष्कृतम् ॥ १ ॥

११८८ पवमानमवस्यवो विप्रमभि प्र गायत । सुष्वाणं देववीतये ॥ २ ॥

११८९ पवन्ते वाजसातये सोमाः सहस्रपाजसः । गृणाना देववीतये ॥ ३ ॥

११९० उत नो वाजसातये पवस्व बृहतीरिषः । युमदिन्दो सुवीर्यम् ॥ ४ ॥

११९१ अत्या हियाना न हेतृभिरसृग्रं वाजसातये । वि वारमव्यमाशवः ॥ ५ ॥

११९२ ते नः सहस्रिण रयि पवन्तामा सुवीर्यम् । स्वाना देवास इन्द्रवः ॥ ६ ॥

११९३ वाश्वा अपन्तीन्द्रवोऽभि वत्सं न मातरः । दधन्विरे गभस्त्योः ॥ ७ ॥

११९४ जुष्ट इन्द्राय मत्सरः पवमानः कनिकदत् । विश्वा अप द्विषो जहि ॥ ८ ॥

११९५ अपघ्नन्तो अरावणः पवमानाः स्वर्दशः । योनावृतस्य सीदत ॥ ९ ॥ ३(दृ) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

[धा० ३९ । उ० ३ । स्व० ६]

११९६ सोमा असृग्रमिन्द्रवः सुता ऋतस्य धारया । इन्द्राय मधुमत्तमाः ॥ १ ॥

११९७ अभि विप्रा अनूपत गावो वत्सं न धेनवः । इन्द्र सोमस्य पीतये ॥ २ ॥

११९८ मदच्युत्क्षेति सादने सिन्धोरूर्मा विपश्चित् । सोमो गौरी अधि श्रितः ॥ ३ ॥

११९९ दिवो नाभा विचक्षणोऽव्या वारे महीयते । सोमो यः सुक्रतुः कविः ॥ ४ ॥

१२०० यः सोमः कलशेषा अन्तः पवित्र आहितः । तमिन्दुः परि पस्वजे ॥ ५ ॥

१२०१ प्र वाचमिन्दुरिष्यति समुद्रस्याधि विष्टपि । जिन्वन्कोशं मधुश्चुतम् ॥ ६ ॥

१२०२ नित्यस्तोत्रो वनस्पतिधेनामन्तः सवदुधाम् । हिन्वानो मानुषा युजा ॥ ७ ॥

१२०३ आ पवमान धारया रयि सहस्रवर्चसम् । अस्मे इन्द्रो स्वाभुवम् ॥ ८ ॥

१२०४ अभि प्रिया दिवः कविर्विप्रः स धारया सुतः । सोमो हिन्वे परावति ॥ ९ ॥ ४(भे) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

[धा० ४० । उ० ४ । स्व० ७]

१२०५ उक्ते शुष्मास ईरते सिन्धोरूर्मेरिव स्वनः । वाणस्य चोदया पविम् ॥ १ ॥

१२०६ प्रसवे त उदीरते तिम्रो वाचो मवस्युवः । यदव्य ण्षि सानवि ॥ २ ॥

१२०७ अत्या वागैः परि प्रियः हरिः हिन्वन्त्यद्रिभिः । पवमानं मधुश्चुतम् ॥ ३ ॥

- १२०८ आ पवस्व मदिन्तम पवित्रं धारया कवे । अर्कस्य योनिमासदम् ॥ ४ ॥
- १२०९ स पवस्व मदिन्तम गोभिरञ्जानो अकतुभिः । एन्द्रस्य जठरं विश ॥ ५ ॥ ॥५(का)॥
- ॥ इति ऋतुर्थः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ११ । उ० १ । स्व० २]
- १२१० अया वीती परि स्रव यस्त इन्दो मदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नव ॥ १ ॥
- १२११ पुरः सद्य इत्थाधिये दिवोदासाय शंबरम् । अध त्यं तुर्वशं यदुम् ॥ २ ॥
- १२१२ परि नो अश्वमश्वविद्रोमदिन्दो हिरण्यवत् । क्षरा सहस्रिणीरिषः ॥ ३ ॥ ६(हि)॥
- [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १२१३ अपघ्नन्पवते मृधोऽप सोमो अरावणः । गच्छन्निन्द्रस्य निष्कृतम् ॥ १ ॥
- १२१४ महो नो राय आ भर पवमान जही मृधः । रास्वेन्दो वीरवद्यशः ॥ २ ॥
- १२१५ न त्वा शतं च न हृतो राधो दित्सन्तमा मिनन् । यत्पुनानो मखस्यसे ॥ ३ ॥ ॥७(खा)॥
- [धा० ११ । उ० २ । स्व० २]
- १२१६ अया पवस्व धारया यया सूर्यमरोचयः । हिन्वानो मानुषीरपः ॥ १ ॥
- १२१७ अयुक्त सूर एतशं पवमानो मनावधि । अन्तरिक्षेण यातवे ॥ २ ॥
- १२१८ उत त्या हरितो रथे सूर्यो अयुक्त यातवे । इन्दुरिन्द्र इति ब्रुवन् ॥ ३ ॥ ॥८(का)॥
- ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ११ । उ० १ । स्व० २]
- १२१९ अग्नि वो देवमग्निभिः सजोषा यजिष्ठं दूतमध्वरे कृणुध्वम् । ॥ ५ ॥
- यो मर्त्येषु निधुविर्हतावा तपुर्मूर्धा घृतान्नः पावकः ॥ ५ ॥
- १२२० प्रोथदश्वो न यवसेऽविण्यन्यदा महः संवरणाद्व्यस्थात् । ॥ ५ ॥
- आदस्य वातो अनु वाति शोचिरध स्म ते व्रजनं कृष्णमस्ति ॥ ५ ॥
- १२२१ उद्यस्य ते नवजातस्य वृष्णोऽग्रे चरन्त्यजरा इधानाः । ॥ ५ ॥
- अच्छा घामरुषो धूम एषि सं दूतो अग्न इयसे हि देवान् ॥ ३ ॥ ॥९(टी)॥
- [धा० १८ । उ० १ । स्व० ४]
- १२२२ तमिन्द्र वाजयामसि महे वृत्राय हन्तवे । स वृषा वृषभो भुवत् ॥ १ ॥
- १२२३ इन्द्रः स दामने कृत ओजिष्ठः स बले दितः । युक्ती श्लोकी स सोम्यः ॥ २ ॥

१२२४ गिरा वज्रो न सम्भृतः सवलो अनपच्युतः । ववक्ष उग्रो अस्तृतः ॥ ३ ॥ ॥१०(छे)॥
 ॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० १७ । उ० २ । स्व० ७]

१२२५ अध्वर्यो अद्विभिः सुतः सोमं पवित्र आ नय । पुनाहीन्द्राय पातवे ॥ १ ॥

१२२६ तव न्य इन्द्रो अन्धसो देवा मध्वीशत । पवमानस्य मरुतः ॥ २ ॥

१२२७ दिवः पीयूषमुत्तमः सोममिन्द्राय वज्रिणे । सुनोता मधुमत्तमम् ॥ ३ ॥ ॥११(स्था)॥
 [धा० ११ । उ० २ । स्व० २]

१२२८ धर्ता दिवः पवते कृत्व्यो रसो दक्षो देवानामनुमाद्यो नृभिः ।
 हरिः मृजानो अन्यो न सन्दमिर्वृथा पाजाँसि कृणुषे नदीष्व ॥ १ ॥

१२२९ शूरो न धत्त आयुधा गमस्त्योः स्वः सिपासत्रथिरो गविष्टिषु ।
 इन्द्रस्य शुष्ममीरः क्षपस्युभिरिन्दुहिन्वानो अज्यते मनीषिभिः ॥ २ ॥

१२३० इन्द्रस्य सोम पवमान उर्मिणा तविष्यमाणो जठरेष्व विश ।
 प्र नः पिब्व विद्युदध्रेव गोदसी धिया नो वाजाँ उप माहि शश्वतः ॥ ३ ॥ ॥१२(चा)॥
 [धा० २७ । उ० १ । स्व० २]

१२३१ यद्विन्द्र प्रागपागुदङ्गयन्वा ह्यसे नृभिः । सिमा पुरु नृषूतो अस्यानवेऽसि प्रशार्धं नुर्वशे ॥ १ ॥

१२३२ यज्ञा रुमे रुशमे द्यावके कृप इन्द्र मादयसे सत्त्वा ।
 कण्वासस्त्वा स्तोमेभिर्ब्रह्मवाहस इन्द्रा यच्छन्त्या गहि ॥ २ ॥ ॥१३(कि)॥
 [धा० ११ । उ० १ । स्व० ३]

१२३३ उभयँ दृणधच्च न इन्द्रो अर्वागिर्द वचः । सत्राच्या मघवान्सोमपीतये धिया शविष्ट आ गमत् ॥ १ ॥

१२३४ तँ हि स्वराजं वृषमं तमोज्ज्वा धिषणे निष्टतक्षतुः ।
 उत्तोपमानां प्रथमो नि पीदसि सोमकामँ हि ते मनः ॥ २ ॥ ॥१४(ची)॥
 ॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [धा० १७ । उ० १ । स्व० ४]

१२३५ पवस्व देव आयुषगिन्द्रं गच्छतु ते मदः । वायुमा गौह धर्मणा ॥ १ ॥

१२३६ पवमान नि तोशसे रयिँ सोम श्रवाय्यम् । इन्द्रो समुद्रमा विश ॥ २ ॥

१२३७ अपघ्नन्पवसे मृधः ॥ ३ ॥ ॥१५(लि)॥
 [धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ३]

३ १ २ ३ १ २
१२३८ अभी नो वाजसातमम्

॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २
१२३९ वयं ते अस्य राधसो वसोर्वसो पुरुस्पृहः । नि नेदिष्टतमा ह्यः स्याम सुग्ने ते अध्रिगो ॥२॥

२ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
१२४० परि स्य स्वाजो अक्षरदिन्दुरव्ये मदच्युतः ।

२ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २
धारा य ऊर्ध्वो अध्वरे भ्राजा न याति गव्ययुः

॥ ३ ॥ ॥१६(ली)॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
१२४१ पवस्व सोम महेन्तस्समुद्रः पिता देवानां विश्वामि धाम

॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २
१२४२ शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम दिवे पृथिव्यै शं च प्रजाभ्यः

॥ २ ॥

३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २
१२४३ दिवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः सत्ये विश्वमेन्वाजी पवस्व

॥ ३ ॥ ॥१७(हि)॥

॥ इत्यष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ २ ३ १ २ २
१२४४ प्रेष्टं वो अतिथिः स्तुषे मित्रमिव प्रियम् । अग्ने रथं न वेद्यम्

॥ १ ॥

३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ १ २ ३ २
१२४५ कविमिव प्रशंस्यं यं देवास इति द्विता । नि मर्त्येष्वद्भुः

॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ १ १ ३ २ ३ १ २
१२४६ त्वं यविष्ट दाशुषो नृः पाहि शृणुही गिरः । रक्षा तोकमुत त्मना

॥ ३ ॥ ॥१८(यी)॥

[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
१२४७ एन्द्र नो गधि प्रिय सत्राजिदगोह्य । गिरिर्न विश्वतः पृथुः पतिर्दिवः

॥ १ ॥

३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ २ ३ १
१२४८ अभि हि सत्य सोमपा उमे वभूथ रोदसी । इन्द्रासि सुन्वतो वृधः पतिर्दिवः

॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १
१२४९ त्वं हि शश्वतीनामिन्द्र धर्ता पुरामसि । हन्ता दस्योर्मनोवृधः पतिर्दिवः

॥ ३ ॥ ॥१९(फे)॥

[धा० २० । उ० २ । स्व० ७]

३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १
१२५० पुरां भिन्दुर्युवा कविरमितौजा अजायत । इन्द्रो विश्वस्य कर्मणो धर्ता वज्री पुरुषदुतः ॥१॥

२ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २
१२५१ त्वं वलस्य गोमतोऽपावरद्रिचो विलम् । त्वां देवा अविभ्युषस्तुज्यमानास आविषुः ॥ २ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१२५२ इन्द्रमीशानमोजसाभि स्तोमैरनूषत । सहस्रं यस्य रातय उत वा सन्ति भूयसीः ॥ ३ ॥ ॥२०(ही)॥

॥ इति नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]

इति पञ्चमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ५-१ ॥

नवमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ९ ॥

अथ दशमोऽध्यायः ।

[१]

अथ पञ्चमप्रपाठस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ ५ ॥

(१-२३) १ पराशरः शान्त्यः; २ जुनःशेष आजीगर्भिः स देवरातः कृत्रिमो वैश्वामित्रः; ३ असितः कादण्यो देवलो वा;
 ४, ७, राहुगण जागिरसः; ५ (१-४), ५ (प्रथम पादः) प्रियमेध जागिरसः; ५ (शेषाख्यः पादाः) ६ (प्रथमपादः)
 १४ नृमेध जागिरसः; ६ (शेषाख्यः पादाः) इध्मवाहो दाड्युतः; ८ पवित्र जागिरसो वा वसिष्ठो वा उभौ वा;
 ९ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १० वसः काण्वः; ११ शतं वैश्वानसः; १२ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो
 मारीचः, ३ गोतमो राहुगणः, ४ अत्रिभौमः, ५ विश्वामित्रो गायिनः, ६ जमदग्निभार्गवः, ७ वसिष्ठो
 मैत्रावरुणिः); १३ वसुभरद्वाजः; १५ भर्गः प्रगाथः; १६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; १७ मयुराश्वः;
 १८ जम्बरीषो बार्हगिरः क्रजिष्वा भरद्वाजश्च; १९ जम्भयो धिष्ण्यः ऐश्वराः, २० असहीयुरागिरसः,
 २१ विशोकः काण्वः; २२ गोतमो राहुगणः; २३ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः ॥ १-७, ११-१३,
 १६-२० पवमानः सोमः, ८ पवमानाध्येता, ९, १४-१५, २१ (२-३), २२-२३ हन्द्रः;
 ९ जमिः, २१ (१) जम्भीरौ ॥ १, ९ त्रिष्टुप्; २-७, १०-११, १६, २०-२१ गायत्री;
 ८, १८, २३ अनुष्टुप्, १२ (१-९), १४, १५ प्रगाथः = (वृद्धी, सतोवृद्धी);
 १३ (३), १९ द्विपदा विशाद्; १३ जगती, १७, २२ उष्णिक् ॥

१ २ ३१ २३१ २३ ३ १ २ ३ १ २२ ३ २
 १२५३ अक्रान्तसमुद्रः प्रथमे विधर्मन् जनयन्प्रजा भुवनस्य गोपाः ।

१ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २२ ३ १ २२
 वृषा पवित्रे अग्निं सानो अव्ये बृहत्सोमो वावृधे स्वानो अग्निः

॥ १ ॥

१ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २२ ३ १ २
 १२५४ मत्सि बायुमिष्टये राधसे नो मत्सि मित्रावरुणा पूयमानः ।

२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २
 मत्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान्मत्सि द्यावापृथिवी देव सोम

॥ २ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
 १२५५ महत्तत्सामो महिषश्चकारापां यदूर्ध्वोऽवृणीत देवान् ।

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
 अदधादिन्द्रे पवमान ओजोऽजनयत्सूर्यं ज्योतिरिन्दुः

॥ ३ ॥ १ (टै) ॥

[धा० २८ । उ० १ । ख० ८]

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 १२५६ एष देवो अमर्त्यः पर्णवीरिव दीयते । अभि द्रोणान्यासदम्

॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 १२५७ एष विमैरभिष्टुतोऽपो देधो वि गाहते । दधद्रत्नानि दाशुषे

॥ २ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 १२५८ एष विश्वानि वायां शूरो यन्निव सत्त्वभिः । पवमानः सिषासति

॥ ३ ॥

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 १२५९ एष देवो रथर्यति पवमानो दिशस्यति । आविष्करोति वक्त्रनुम्

॥ ४ ॥

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 १२६० एष देवो विपन्त्युभिः पवमान ऋतायुभिः । हरिर्वाजाय मृज्यते

॥ ५ ॥

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 १२६१ एष देवो विषा कृतोऽति हरांसि धावति । पवमानो अदाभ्यः

॥ ६ ॥

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 १२६२ एष दिवं वि भ्रावति तिरो रजांसि धारया । पवमानः कनिकदम्

॥ ७ ॥

१२६३ एष दिवं व्यासरत्तिरो रजास्यस्तृतः । पवमानः स्वध्वरः

॥ ८ ॥

१२६४ एष प्रत्नेन जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः । हरिः पवित्रे अर्षति

॥ ९ ॥

१२६५ एष उ स्य पुरुषतो जज्ञानो जनयन्निषः । धारया पवते सुतः

॥ १० ॥ ॥ २(दु) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[धा० ३४ । उ० ३ । स्व० ६]

१२६६ एष धिया यात्यण्या शूरो रथेभिराशुभिः । गच्छन्निन्द्रस्य निष्कृतम्

॥ १ ॥

१२६७ एष पुरु धियायते बृहते देवतातये । यन्नामृतास आशत

॥ २ ॥

१२६८ एतं मृजन्ति मर्ज्यमुप द्रोणेष्वायवः । प्रचक्राणं महीरिषः

॥ ३ ॥

१२६९ एष हितो वि नीयतेऽन्तः शुन्ध्यावता पथा । यदी तुजन्ति भूर्णयः

॥ ४ ॥

१२७० एष रुक्मिभिरीयते वाजी शुभ्रेभिरशुभिः । पतिः सिन्धूनां भवन्

॥ ५ ॥

१२७१ एष शृङ्गाणि दोधुवच्छिशीते यूथ्योऽ वृषा । नृष्णा दधान ओजसा

॥ ६ ॥

१२७२ एष वसूनि पिबन्तः परुषा ययिवाऽ अति । अव शादेषु गच्छति

॥ ७ ॥

१२७३ एतमु त्यं दश क्षिपौ हरिः हिन्वन्ति यातवे । स्वायुधं मदन्तिमम्

॥ ८ ॥ ॥ ३(के) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

[धा० ३१ । उ० १ । स्व० ७]

१२७४ एष उ स्य वृषा रथोऽव्या वारोभिरव्यत । गच्छन्वाजः सहस्रिणम्

॥ १ ॥

१२७५ एतं त्रितस्य योषणो हरिः हिन्वन्त्यद्रिभिः । इन्दुमिन्द्राय पीतये

॥ २ ॥

१२७६ एष स्य मानुषीष्वा श्येनो न विक्षु सीदति । गच्छं जारो न वोपितम्

॥ ३ ॥

१२७७ एष स्य मद्यो रसोऽव चष्टे दिवः शिशुः । य इन्दुर्वारमाविशत्

॥ ४ ॥

१२७८ एष स्य पीतये सुतो हरिरर्षति धर्णसिः । क्रन्दन्योनिमभि म्रियम्

॥ ५ ॥

१२७९ एतं त्यं हरितो दश मर्मुज्यन्ते अपस्युवः । यामिर्मदाय शुम्भते

॥ ६ ॥ ॥ ४(बी) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

[धा० २५ । उ० ८ । स्व० ४]

१२८० एष वाजी हितो नृभिर्विष्वविन्मनसरपतिः । अव्यं वारं वि भ्रावति

॥ १ ॥

१२८१ एष पवित्रे अक्षरत्सोमो देवेभ्यः सुतः । विश्वा धामान्याविशन्

॥ २ ॥

१२८२ एष देवः शुभायतेऽधि योनावमर्त्यः । वृत्रहा देववीतमः

॥ ३ ॥

१२८३ एष वृषा कनिक्कदहशभिर्जामिभिर्यतः । अभि द्रोणानि धावति

॥ ४ ॥

१२८४ एष सूर्यमरोचयत्पवमानो अधि यवि । पवित्रे मत्सरो मदः

॥ ५ ॥

१२८५ एष सूर्येण हासते संवसानो विवस्वता । पतिर्वाचो अदाभ्यः ॥ ६ ॥ ॥ ५(के) ॥
॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० २६ । उ० १ । स्व० ७]

१२८६ एष कविरभिष्टुतः पवित्रे अधि तोशते । पुनानो घनन्नप द्विषः ॥ १ ॥

१२८७ एष इन्द्राय वायवे स्वर्जित्परि पिच्यते । पवित्रे दक्षसाधनः ॥ २ ॥

१२८८ एष नृभिर्वि नीयते दिवो मूर्धा वृषा सुतः । सोमो वनेषु विश्वधित् ॥ ३ ॥

१२८९ एष गन्धुरचिक्रदत्पवमानो हिरण्ययुः । इन्दुः सत्राजिदस्तृतः ॥ ४ ॥

१२९० एष शुष्म्यसिष्यददन्तरिक्षे वृषा हरिः । पुनान इन्दुरिन्द्रमा ॥ ५ ॥

१२९१ एष शुष्म्यदाभ्यः सोमः पुनानो अर्पति । देवावीरघशंसहा ॥ ६ ॥ ॥ ६(गु) ॥
॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ३१ । उ० ३ । स्व० ५]

१२९२ स सुतः पीतये वृषा सोमः पवित्रे अर्पति । विघ्नन्नक्षांसि देवयुः ॥ १ ॥

१२९३ स पवित्रे विचक्ष्णो हरिरर्पति धर्णसिः । अभि योनिं कनिक्रदत् ॥ २ ॥

१२९४ स वाजी रोचनं दिवः पवमानो वि धावति । रक्षोहा वारमव्ययम् ॥ ३ ॥

१२९५ स त्रितस्याधि सानवि पवमानो अरोचयत् । जामिभिः सूर्यंसह ॥ ४ ॥

१२९६ स वृत्रहा वृषा सुतो वरिवोविददाभ्यः । सोमो वाजमिवासरत् ॥ ५ ॥

१२९७ स देवः कविनेषितोऽभि द्रोणानि धावति । इन्दुरिन्द्राय मंहयन् ॥ ६ ॥ ॥ ७(खे) ॥
॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० २१ । उ० २ । स्व० ७]

१२९८ यः पावमानीरध्येत्यृषिभिः संभृतः रसम् । सर्वंस पूतमश्नाति स्वदितं मातरिष्वना ॥ १ ॥

१२९९ पावमानीर्यो अध्येत्यृषिभिः संभृतः रसम् । तस्मै सरस्वती दुहे क्षीरंसर्पिर्मधूदकम् ॥ २ ॥

१३०० पावमानीः स्वस्त्ययनीः सुदुघा हि घृतश्चुतः । ऋषिभिः संभृतो रसो ब्राह्मणेष्वमृतं हितम् ॥ ३ ॥

१३०१ पावमानीर्दधन्तु न इमं लोकमथो अमुम् । कामान्समर्धयन्तु नो देवीर्देवैः समाहताः ॥ ४ ॥

१३०२ येन देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा । तेन सहस्रधारेण पावमानीः पुनन्तु नः ॥ ५ ॥

१३०३ पावमानीः स्वस्त्ययनीस्ताभिर्गच्छति नान्दनम् ।

पुण्यांश्च भक्षान्भक्षयत्यमृतत्वं च गच्छति

॥ ६ ॥ ॥ ८(ती) ॥

॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥

[धा० ४४ । उ० १ । स्व० ४]

१३०४ अगन्म महा नमसा यविष्ठे यो दीदाय समिद्धः स्वे दुरोणे ।

चित्रभानुं रोदसी अन्तरुधीं स्वाहुतं विश्वतः प्रत्यञ्चम्

॥ १ ॥

१३०५ स महा विश्वा दुरितानि साह्वानग्निं ध्रुवे दम आ जातवेदाः ।

स नो रक्षिषद्दुरितादवद्यादस्मान्मृणत उत नो मघोनः

॥ २ ॥

१३०६ त्वं वरुण उत मित्रो अग्ने त्वां वर्धन्ति मतिभिर्वसिष्ठाः ।

त्वे वसु सुषणनानि सन्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

॥ ३ ॥ ॥ १९ (ह्रीं) ॥

[धा० २१ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१३०७ महा५ इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिमा५ इव । स्तोमैर्वत्सस्य वावृधे

॥ १ ॥

१३०८ कण्वा इन्द्रं यदकत स्तोमैर्वत्सस्य साधनम् । जामि व्रुवत आयुधा

॥ २ ॥

१३०९ प्रजामृतस्य पिप्रतः प्र यद्भरन्त बह्वयः । विप्रा ऋतस्य वाहसा

॥ ३ ॥ ॥ १० (टि) ॥

। इति षष्ठमः खण्डः ॥ ८ ॥

[धा० ८ । उ० १ । स्व० ३]

१३१० पवमानस्य जिघ्नतो हरेश्चन्द्रा अस्तुक्षत । जीरा अजिरशोचिषः

॥ १ ॥

१३११ पवमानो रथीतमः शुभ्रेभिः शुभ्रशस्तमः । हरिश्चन्द्रो मरुद्गणः

॥ २ ॥

१३१२ पवमान व्यश्नुहि रश्मिभिर्वाजसातमः । दधत्स्तोत्रे सुवीर्यम्

॥ ३ ॥ ॥ ११ (ह) ॥

[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० १]

१३१३ परीतो पिञ्चता सुत५ सोमो य उत्तम५ हविः ।

दधन्वा५ यो नर्यो अप्स्व३न्तरा सुषाव सोममद्रिभिः

॥ १ ॥

१३१४ नूनं पुनानोऽविभिः परि स्रवाद्व्यः सुरभितरः ।

सुते वित्वाप्सु मदामो अंधसा श्रीणन्तो गोभिरुत्तरम्

॥ २ ॥

१३१५ परि स्वानश्चक्षसे देवमादनः क्रतुरिन्दुर्विचक्षणः

॥ ३ ॥ ॥ १२ (खा) ॥

[धा० १६ । उ० २ । स्व० २]

१३१६ असावि सोमो अरुणो वृषा हरी राजेव दस्मो अभि गा अचिक्रदत् ।

पुनानो वारमत्येव्यव्यथ५ इयनो न योनिं घृतवन्तमासदत्

॥ १ ॥

१३१७ पर्जन्यः पिता महिषस्य पर्णिनो नाभा पृथिव्या गिरिषु क्षयं दधे ।

स्वसार आपो अभि गा उदासरन्त्सं प्रावभिर्वसते वीते अध्वरे

॥ २ ॥

१३१८ कविर्वधस्या पर्येषि माहिनमत्यो न मृष्टो अभि वाजमर्षसि ।

अपसेधन् दुरिता सोम नो मृड घृता वसानः परि यासि निर्णिजम्

॥ ३ ॥ ॥ १३ (गू) ॥

॥ इति नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [धा० २६ । उ० ३ । स्व० ६]

१२ ३ २३ १ २२ १२ ३ १ २२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २२
१३१९ श्रायन्त इव सूर्यं विश्वेदिन्द्रस्य भक्षत । वसूनि जातो जनिमान्योजसा प्रति भागं न दीधिमः ॥ १ ॥

१२ ३ १ २२ ३ १ २२ ३ १ २
१३२० अलर्षिराति वसुदामुप स्तुहि भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।

१२ ३ १ २ ३ १ २२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
यो अस्य कामं विधतो न रोषति मनो दानाय चोदयन् ॥ २ ॥ १४(लू) ॥

[धा० १९ । उ० नास्ति । स्व० ६]

१२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२१ यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि । मघवन् छग्धि तव तन्न ऊतये वि द्विषो वि मृधो जहि ॥ १ ॥

१ २२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२२ त्वं हि राधसस्पते राधसो महः क्षयस्यासि विधर्ता ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २
तं त्वा वयं मघवन्निन्द्र गर्विणः सुतावन्तो हवामहे ॥ २ ॥ १५(वा) ॥

इति दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [धा० २० । उ० ३ । स्व० २]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२३ त्वं सोमासि धार्युर्मन्त्र ओजिष्ठो अध्वरे । पवस्व मंहयद्रयिः ॥ १ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ २ १ २
१३२४ त्वं सुतो मदिन्तमो दधन्वान्मत्सरिन्तमः । इन्दुः सत्राजिदस्तुतः ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२५ त्वं सुष्वाणो अद्रिभिरभ्यर्ष कनिक्रदत् । युमन्तं शुष्ममा भर ॥ ३ ॥ १६(ली) ॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२६ पवस्व देववीतय इन्दो धाराभिरोजसा । आ कलशं मधुमान्तसोम नः सदः ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२७ तव द्रप्सा उदप्रुत इन्द्रं मदाय वावृधुः । त्वां देवासो अमृताय कं पपुः ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२८ आ नः सुतास इन्द्रवः पुनाना धावता रयिम् । वृष्टिष्ठावो रीत्यापः स्वर्षिदः ॥ ३ ॥ १७(वौ) ॥

[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३२९ परि त्यंहर्त्य हर्षि वधुं पुनन्ति वारेण । यो देवान्विश्वा इत्यपरि मदेन सह गच्छति ॥ १ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३३० द्विर्य पञ्च स्वयशसं सखायो अद्रिसंहतम् । प्रियमिन्द्रस्य काम्यं प्रस्नापयन्त ऊर्मयः ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३३१ इन्द्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने परि पिच्यसे । नरे च दक्षिणावते वीराय सदानासदे ॥ ३ ॥ १८(जी) ॥

[धा० २२ । उ० ३ । स्व० ४]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३३२ पवस्व सोम महे दक्षायाश्चो न निको वाजी धनाय ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३३२ प्र ते सोतारो रसं मदाय पुनन्ति सोमं महे युम्नाय ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३३४ शिशुं जज्ञानं हर्षि मृजन्ति पवित्रे सोमं देवेभ्य इन्दुम् ॥ ३ ॥ १९(का) ॥

[धा० ११ । उ० १ । स्व० २]

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३३५ उपो षु जातमप्लुरं गोभिर्भक्तं परिष्कृतम् । इन्दुं देवा अयासिषुः ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१३३६ तमिद्वर्धन्तु नो गिरो वत्सं सशिवरीरिव । यं इन्द्रस्य हृदं मनिः ॥ २ ॥

१३३७ अर्षा नः सोम शं गवे धुक्षस्व पिप्युषीमिषम् । वर्धा समुद्रमुक्थ्य ॥ ३ ॥ ॥२०(ही)॥

॥ इति एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१३३८ आ घा ये अग्निमिन्धते स्तृणन्ति वहिरानुषक् । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ १ ॥

१३३९ बृहन्निदिधम एषां भूरि शखं पृथुः स्वरुः । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ २ ॥

१३४० अयुद्ध इद्युधा वृतं शूर आजति सत्वभिः । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ ३ ॥ ॥२१(उ)॥

[धा० ३ । उ० २ । स्व० १]

१३४१ य एक इद्विदयते वसु मर्ताय दाशुषे । ईशानो अप्रतिक्नुत इन्द्रो अङ्ग ॥ १ ॥

१३४२ यश्चिद्धि त्वा बहुभ्य आ सुतावाः आविवासति । उग्रं तत्पत्यते शव इन्द्रो अङ्ग ॥ २ ॥

१३४३ कदा मतमराधसं पदा क्षुम्पमिव स्फुरत् । कदा नः शुश्रवद्विर इन्द्रो अङ्ग ॥ ३ ॥ ॥२२(कि)॥

[धा० ११ । उ० १ । स्व० ३]

१३४४ गायन्ति त्वा गायत्रिणोऽर्चन्त्यकर्मकिणः । ब्रह्माणस्त्वा शतक्रत उद्धंशमिव येमिरे ॥ १ ॥

१३४५ यत्सानोः सान्वाखहो भूर्यस्पष्ट कर्तवम् । तदिन्द्रो अर्थं जेतति यूथेन वृष्णिरेजति ॥ २ ॥

१३४६ युक्त्वा हि कैशिना हरी वृषणा कक्ष्यप्रा । अथा न इन्द्र सोमपा गिरामुपश्रुतिं चर ॥ ३ ॥ ॥२३(बी)॥

॥ इति द्वादशः खण्डः ॥ १२ ॥ [धा० २५ । उ० ३ । स्व० ४]

इति पञ्चमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, पञ्चमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ५-२ ॥

॥ इति दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥

अथ एकादशोऽध्यायः ।

[१]

अथ षष्ठप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ६ ॥

(१-११) मेधातिथिः काण्वः, २, १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः, ३ प्रगाथः काण्वः, ४ परासरः शाक्यः, ५ प्रगाथो घोरः काण्वः, ६ मेधातिथिः काण्वः, ७ अरुणश्चैवृष्णः, ८ असदस्युः पौरुक्लस्यः, ९ अग्नयो धिषण्या ऐश्वराः, १० विरण्यस्तूप आङ्गिरसः, १० सारंपाङ्गी ॥ १ आप्रीसूक्तं = (१ इधमः समिद्धोऽग्निर्वा, २ तनूनपाव, ३ नराशंस, ४ इळः); २ आदित्यः, ३, ५-६ इन्द्रः, ४, ७-९ पवमानः सोमः, १० अग्निः, ११ आत्मा, सूर्यो वा । १-३ ११ गायत्री, ४ त्रिष्टुप्, ५-६ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); ७ पिपीलिकमध्या अनुष्टुप्, ८ द्विषदा विराट्, ९ जगती, १० विराट् ॥

१३४७ सुषमिन्द्रो न आ वह देवाः अग्ने हविष्मते । होतः पावक यक्षि च ॥ १ ॥

१३४८ मधुमन्तं तनूनपाद्यज्ञं देवेषु नः कवे । अथा कणुहयूतये ॥ २ ॥

१३४९ नगाशंसमिह प्रियमस्मिन्त्यङ्ग उप ह्वये । मधुजिह्वं हविष्कृतम् ॥ ३ ॥

१३५० अग्ने सुखतमे रथे दवाँ ईडित आ वह । असि होता मनुर्हितः ॥ ४ ॥ ॥ १(रा) ॥

[धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० २]

१३५१ यदद्य सूर उदितेऽनागा मित्रो अर्यमा । सुवाति सविता भगः ॥ १ ॥

१३५२ सुप्रावीरस्तु स क्षयः प्र नु यामन्त्सुदानवः । ये नो अँहोऽतिपिप्रति ॥ २ ॥

१३५३ उत स्वराजो अदितिरदब्धस्य व्रतस्य ये । महो राजान ईशते ॥ ३ ॥ ॥ २(खि) ॥

[धा० ११ । उ० २ । स्व० ३]

१३५४ उ त्वा मदन्तु सोमाः कृणुष्व राधो अद्रिवः । अव ब्रह्मद्विषो जहि ॥ १ ॥

१३५५ पदा पणीनराधसो नि बाधस्व महाँ असि । न हि त्वा कश्च न प्रति ॥ २ ॥

१३५६ त्वमीशिषे सुतानामिन्द्र त्वमसुतानाम् । त्वँ राजा जनानाम् ॥ ३ ॥ ॥ ३(ठि) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[धा० १३ । उ० २ । स्व० ३]

१३५७ आ जागृर्विप्र ऋतं मतीनाँ सोमः पुनानो असदच्चमूषु ।

सपन्ति यं मिथुनासो निकामा अध्वर्यवो रथिरासः सुहस्ताः ॥ १ ॥

१३५८ स पुनान उप सूरं दधान ओमे अप्रा रोदसी वी ष आवः ।

प्रिया चिद्यस्य प्रियसास ऊती सतो धनं कारिणे न प्र यँसत् ॥ २ ॥

१३५९ स वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमो मीढ्वाँ अभि नो ज्योतिषावित् ।

यत्र नः पूर्वं पितरः पदज्ञाः स्वर्विदो अभि गा अद्रिमिष्णन् ॥ ३ ॥ ॥ ४(तै) ॥

[धा० १९ । उ० १ । स्व० ८]

१३६० मा चिदन्यद्वि शँसत सखायो मा रिषण्यत ।

इन्द्रमिस्तोता वृषणँ सचा सुते मुहुर्बुक्था च शँसत ॥ १ ॥

१३६१ अवक्रक्षिणं वृषभं यथा जुवं गां न चर्षणीसहम् ।

विद्वेषणँ संवननमुभयङ्करं मँहिष्ठमुभयाविनम् ॥ २ ॥ ५ ॥ ॥ ५(यी) ॥

[धा० १७ । उ० ना । स्व० ४]

१३६२ उडु त्ये मधुमत्तमा गिरः स्तोमास ईरते । सत्राजितो धनसा अश्वितोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ १ ॥

१३६३ कण्वा इव भृगवः सूर्या इव विश्वमिद्धीतमाशत ।

इन्द्रँ स्तोमेभिर्महयन्त आयवः प्रियमेधासो अस्वरन् ॥ २ ॥ ॥ ६(ला) ॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० २]

^{२३१ २२३ १२ ३१२ ३ १२ ३१२ ३२३१ २ ३१२}
१३६४ पर्युषु प्र धन्व वाजसातये परि वृत्राणि सक्षणिः । द्विपस्तरध्या ऋणया न ईरसे ॥ १ ॥

^{१२ ३१२ ३१२ ३२३ १ २३१२ १२ ३१२ ३१२}
१३६५ अजीजनो हि पवमान सूर्य विधारे शकमना पयः । गोजीरया रक्षमाणः पुरंध्या ॥ २ ॥

^{२३१ २३१ २३१ २}
१३६६ अनु हि त्वा सुतः सोम मदामसि ॥ ३ ॥ ॥ ७(ल)॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० १]

^{२३१ २ १}
१३६७ परि प्र धन्व ॥ १ ॥

^{३१ २२ ३१ २२३ २ ३१२ ३२ ३१२}
१३६८ एवामृताय महे क्षयाय स शुक्रो अर्ष दिव्यः पीयूषः ॥ २ ॥

^{१२ ३१२ ३२३१ २३१२ ३२}
१३६९ इन्द्रस्ते सोम सुतस्य पेयात्कत्वे दक्षाय विश्वे च देवाः ॥ ३ ॥ ॥ ८(ला)॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥२॥ [धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० २]

^{१२ ३१२ ३१२ ३१२ ३१२ ३१२}
१३७० सूर्यस्येव रश्मयो द्रावयित्त्वो मत्सरासः प्रसुतः साकमीरते ।
^{१ २३२३ ३१२ ३२३१ २३१२ ३२३ २३२}
तन्तुं ततं परि सर्गास आशवो नेन्द्रादृते पवते धाम किं चन ॥ १ ॥

^{१ २३२ ३१२ ३ २३१२ ३१२ ३२३१२}
१३७१ उपो मतिः पृच्यते सिच्यते मधु मन्द्राजनी चोदते अन्तरासनि ।
^{१२ ३१२ ३१२ ३१२ ३१२ ३१२}
पवमानः सन्तनिः सुन्वतामिव मधुमान् द्रप्सः परि वारमर्षति ॥ २ ॥

^{३१२ ३१२ ३१२ ३१२ २३१२ ३२}
१३७२ उक्षा मिमेति प्रति यान्ति धेनवो देवस्य देवीरुप यान्ति निष्कृतम् ।
^{१२ ३१२३ १२३ २३२ ३२३३ ३१२}
अत्यक्रमीदर्जुनं वारमव्ययमत्कं न नित्कं परि सोमो अव्यत ॥ ३ ॥ ॥ ९(ग)॥

[धा० २६ । उ० ३ । स्व० १]

^{३२३ ३१२ ३२३१२ ३२ ३१२ ३१२ ३२}
१३७३ अग्निं नरो दीधितिभिररण्योहस्तच्युतं जनयत प्रशस्तम् । दूरेदृशं गृहपतिमथव्युम् ॥१॥

^{२३२३ ३१२३ २२ ३२३१२३१२ ३२ ३२३ ३२३१२}
१३७४ तमग्निमस्ते वसवो न्युण्वन्त्सुप्रतिचक्षमवसे कुतश्चित् । दक्षाय्यो यो दम आस नित्यः ॥२॥

^{१२ ३१ २२ ३२२ १ २२३१२ ३१२}
१३७५ प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो नोऽजस्रया सूर्या यविष्ट । त्वाँ शश्वन्त उप यान्ति वाजाः ॥३॥ ॥१०(डी)॥

[धा० २८ । उ० ३ । स्व० ४]

^{१ २२ ३१२ ३१२३२ ३१२ ३१ २}
१३७६ आयं गौः पृश्निरक्रमीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्त्स्वः ॥ १ ॥

^{३१२ ३२३ ३१२ ३२ २२ ३१२}
१३७७ अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानती । व्यख्यन्महिषो दिवम् ॥ २ ॥

^{३२३ ३१२ २ १ २३१२ २३२ ३२३१२}
१३७८ त्रिंशद्भाम वि राजति वाक्पतङ्गाय धीयते । प्रति वस्तोरहं शुभिः ॥ ३ ॥ ॥११(छि)॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥३॥ [धा० १७ । उ० २ । स्व० ३]

इति षष्ठ्यपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ६-१ ॥

एकादशोऽध्यायः समाप्तः ॥ ११ ॥

अथ द्वादशोऽध्यायः ।

[१]

अथ षष्ठप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥६-२॥

- (१-२०) १ (१-२) गोतमो राहुगणः; १ (३), ८, ११ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २, ७ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ३ प्रजा-
पतिर्वैश्वामित्रो वाच्यो वा; ४, १३ सोमरिः काण्वः; ५ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ; ६ (१) ऋजिष्ठा भारद्वाजः;
६ (२) ऊर्ध्वसद्या जागिरसः; ९ तिरश्चीराङ्गिरसः; १० सुतंभर जात्रेयः; १२, १९ नृमेध-पुरुमेधावाङ्गिरसौ;
१४ शुनःशेष जाजीगर्तिः; १५ नोधा गौतमः १६ मेध्यातिथिः काण्वः; १७ रेणुवैश्वामित्राः; १८ कुत्स जाङ्गि-
रसः; २० अगस्त्यो मैत्रावरुणः ॥ १-२, ७, १०, १३-१४ जमिः; ३, ६, ८, ११, १५, १७-१८ पत्रमानः
सोमः; ४, ५, ९, १२, १६, १९, २० इन्द्रः ॥ १-२, ७, १०, १४, गायत्री; ३, ९, १९ (१-२) २०
(२-३) अनुष्टुप्; ४, ६-१३ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप्, समा सतोवृहती); ५, १९
(३), बृहती; ८, ११, १५, १८ त्रिष्टुप्; १२, १६ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोवृहती);
१७ जगती; २० (१) स्कन्धोग्रीवी बृहती ॥

- १३७९ उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाग्नये । आरे अस्मे च शृण्वते ॥ १ ॥
१३८० यः स्नीहितीषु पूव्यः संजग्मानासु कृष्टिषु । अरक्षदाशुषे गयम् ॥ २ ॥
१३८१ स नो वेदो अमात्यमग्नी रक्षतु शन्तमः । उतास्मान्पात्व हंसः ॥ ३ ॥
१३८२ उत ब्रुवन्तु जन्तव उदग्निर्वृत्रहाजनि । धनञ्जयो रणेरणे ॥ ४ ॥ ॥ १ (ति) ॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १९ । उ० १ । स्व० ३]
१३८३ अग्ने युंश्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः । अरं वहन्त्याशवः ॥ १ ॥
१३८४ अच्छा नो याह्या वहामि प्रयासि वातये । आ देवान्त्सोमपीतये ॥ २ ॥
१३८५ उदग्ने भारत धुमदजस्त्रेण दविद्युतत् । शोचा वि भाह्यजर ॥ ३ ॥ ॥ २ (यी) ॥
[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ४]
१३८६ प्र सुन्वानायांन्धसो मर्तो न वष्ट तद्वचः । अप श्वानमराधस हता मखं न भृगवः ॥ १ ॥
१३८७ आ जामिरत्के अव्यत भुजे न पुत्र ओण्योः । सरजारो न योषणां वरो न योनिमासदम् ॥ २ ॥
१३८८ स वीरो दक्षसाधनो वि यस्तस्तम्भ रोदसी । हरिः पवित्रे अव्यत वेधा न योनिमासदम् ॥ ३ ॥ ॥ ३ (खै) ॥
[धा० २१ । उ० २ । स्व० ८]
१३८९ अश्रातृव्यो अना त्वमनापिरिन्द्र जनुषा सनादासि । युधेदापित्वमिच्छसे ॥ १ ॥
१३९० न की रेवन्त सखयाय विन्दसे पीयन्ति ते सुराश्वः ।
यदा कृणोषि नदनु समूहस्यादित्पितेव ह्यसे ॥ २ ॥ ॥ ४ (गि) ॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]

१३९१ आ त्वा सहस्रमा शतं युक्ता रथे हिरण्यये । ब्रह्मयुजो हरय इन्द्र केशिनो वहन्तु सोमपीतये ॥ १ ॥
 १३९२ आ त्वा रथे हिरण्यये हरी मयूरशेप्या । शितिपृष्ठा वहतां मध्वो अन्धसो विवक्षणस्य पीतये ॥ २ ॥
 १३९३ पिबा त्वेस्य गिविणः सुतस्य पूर्वपा इव । परिष्कृतस्य रसिन इयमासुतिश्चारुमदाय पत्यते ॥ ३ ॥ (प)
 [धा० २० । उ० १ । स्व० १]

१३९४ आ सोता परि विञ्चताश्वं न स्तोममन्तुरं रजस्तुरम् । वनप्रक्षमुदप्रुतम् ॥ १ ॥
 १३९५ सहस्रधारं वृषभं पयोदुहं प्रियं देवाय जन्मने ।
 ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं बृहत् ॥ २ ॥ ॥ ६ (या) ॥
 ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० २]

१३९६ अग्निवृत्राणि जङ्घनद्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ॥ १ ॥
 १३९७ गर्भे मातुः पितुः पिता विदिद्युतानो अक्षरे । सीदन्मृतस्य योनिमा ॥ २ ॥
 १३९८ ब्रह्म प्रजावदा भर जातवेदो विचर्षणे । अग्ने यद्दीदयदिवि ॥ ३ ॥ ॥ ७ (व) ॥
 [धा० १० । उ० नास्ति । स्व० १]

१३९९ अस्य प्रेपा हेमना पूयमानो देवो देवेभिः समपृक्त रसम् ।
 सुतः पवित्रं पयति रेभन्मिमेव सद्यः पशुमन्ति होता ॥ १ ॥
 १४०० भद्रा वस्त्रा समन्याः वसानो महान्कविर्निवचनानि शंसन् ।
 आ वच्यस्य चम्योः पूयमानो विचक्षणो जागृविदेववीतौ ॥ २ ॥
 १४०१ समु प्रियो मृज्यते सानो अव्ये यशस्तरो यशसां क्षेतो अस्मे ।
 अभि स्वर धन्वा पूयमानो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ३ ॥ ॥ ८ (रि) ॥
 [धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१४०२ एतो न्विन्द्रं स्तवाम शुद्धं शुद्धेन साम्ना । शुद्धैरुक्थैर्वावृध्वारं स शुद्धैराशीर्वान्ममत्तु ॥ १ ॥
 १४०३ इन्द्र शुद्धो न आ गहि शुद्धः शुद्धामिच्छतिभिः । शुद्धो रथि वि धारय शुद्धो ममाङ्घ्रि सोम्य ॥ २ ॥
 १४०४ इन्द्र शुद्धो हि नो रथि शुद्धो रत्नानि दाशुषे ।
 शुद्धो वृत्राणि जिघ्रसे शुद्धो वाजं सिंघाससि ॥ ३ ॥ ॥ ९ (यी) ॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१४०५ अग्ने स्तोमं मनामहे सिध्ममद्य दिविरुपृशः । देवस्य द्रविणस्यवः ॥ १ ॥
 १४०६ अग्निर्जुषत नो गिरो होता यो मानुषेष्वा । स यक्षदैव्यं जनम् ॥ २ ॥

१४०७ त्वमग्ने सप्रथा असि जुष्टो होता वरेण्यः । त्वया यज्ञं वि तन्वते ॥ ३ ॥ ॥१०(रि)॥
[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१४०८ अभि त्रिपृष्ठं वृषणं वयोधामङ्गोषिणमवावशंत वाणीः ।
वना वसानो वरुणो न सिन्धुर्वि रत्नधा दयते वार्याणि ॥ १ ॥

१४०९ शूरग्रामः सर्ववीरः सहावान् जेता पवस्व सनिता धनानि ।
तिग्मायुधः क्षिप्रधन्वा समत्स्वपादः साह्वान्पृतनासु शत्रून् ॥ २ ॥

१४१० उरुगव्यूतिरभयानि कृण्वन्तसमीचीने आ पवस्वा पुरन्धी ।
अपः सिपासन्नुपसः स्वऽर्गाः सं चिक्रदे महो अस्मभ्यं वाजान् ॥ ३ ॥ ॥११(५)॥
[धा० ३० । उ० १ । स्व० ६]

१४११ त्वमिन्द्र यशा अस्य जीपी शवसस्पतिः । त्वं वृत्राणि ह२ स्यप्रतीन्येक इत्पुर्वनुत्तश्चरिणीभृतिः ॥ १ ॥

१४१२ तमु त्वा नूनमसुर प्रचेतस२ राधो भागमिवेमहे ।
महीव कृत्तिः शरणा त इन्द्र प्र ते सुम्ना नो अश्नवन् ॥ २ ॥ ॥१२(त)॥
[धा० १४ । उ० १ । स्व० १]

१४१३ यजिष्ठं त्वा ववृमहे देवं देवत्रा होतारममर्त्यम् । अस्य यज्ञस्य सुकतुम् ॥ १ ॥

१४१४ अपां नपात२ सुभग२ सुदीदितिमग्निमु श्रेष्ठशोचिषम् ।
स नो मित्रस्य वरुणस्य सो अपामा सुहं यक्षते दिवि ॥ २ ॥ ॥१३(ता)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १४ । उ० १ । स्व० २]

१४१५ यमग्ने पृत्सु मर्त्यमवा वाजेषु यं जुनाः । स यन्ता शश्वतीरिषः ॥ १ ॥

१४१६ न किरस्य सहन्त्य पर्येता कयस्य चित् । वाजो अस्ति श्रवाय्यः ॥ २ ॥

१४१७ स वाजं विश्वर्चर्षणिरर्वद्भिरस्तु तरुता । विप्रेभिरस्तु सनिता ॥ ३ ॥ ॥१४(ठा)॥

[धा० १६ । उ० २ । स्व० २]

१४१८ साकमुक्षो मर्जयन्त स्वसारो दश धीरस्य धीतयो धनुत्रीः ।
हरिः पर्यद्रवज्जाः सूर्यस्य द्रोणं ननक्षे अलो न वाजी ॥ १ ॥

१४१९ सं मातृभिर्न शिशुर्वविशानो वृषा दधन्वे पुरुवारो अद्भिः ।
मर्यो न योषामभि निष्कृतं यन्तसं गच्छते कलश उस्त्रियाभिः ॥ २ ॥

३१ २२ ३ २ ३१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २
१४२० उत प्र पिप्य ऊधरन्त्याया इन्दुधाराभिः सचते सुमेधाः ।

३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २
सूधानं गावः पयसा चमूष्वभि श्रीणन्ति वसुभिर्न नितैः

॥ ३ ॥ ॥ १५ (बू) ॥

[धा० ३० । उ० नास्ति । स्व० ६]

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२१ पिवा सुतस्व रसिनो मत्स्वा न इन्द्र गोमतः ।

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
आपिनो बोधि सधमाद्ये वृधेऽस्माँ अवन्तु ते धियः

॥ १ ॥

३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२२ भूयाम ते सुमतौ वाजिनो वयं मा न स्तरमिमातये ।

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
अस्माँ चित्राभिरवतादभिष्टिमिरा नः सुक्षेपु यामय

॥ २ ॥ ॥ १६ (ल) ॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० १]

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२३ त्रिरस्मै सप्त धेनवो दुदुहिरे सत्यामाशिरं परमे व्योमनि ।

३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
चत्वार्यन्या भुवनानि निर्णिजे चारुणि चक्रे यद्वतैरवधत

॥ १ ॥

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२४ स भक्षमाणो अमृतस्य चारुण उभे द्यावा काव्येना वि शश्रथे ।

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
तेजिष्ठा अपो मँहना परि व्यत यदी देवस्य श्रवसा सदो विदुः

॥ २ ॥

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२५ ते अस्य सन्तु केतवोऽमृत्यवोऽदाभ्यासो जनुषी उभे अनु ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
येभिर्नृणा च देव्या च पुनत आदिद्राजानं मनना अगृभ्णत

॥ ३ ॥ ॥ १७ (चे) ॥

॥ हति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

[धा० ३२ । उ० १ । स्व० ७]

३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२६ अभि वायुं वीत्यर्षा गृणानोऽभि मित्रावरुणा पूयमानः ।

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
अभी नरं धीजवनं रथेष्टाममीन्द्रं वृषणं वज्रबाहुम्

॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२७ अभि वखा सुवसनान्यर्षाभि धेनूः सुदुधाः पूयमानः ।

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
अभि चन्द्रा भर्तवे नो हिरण्याभ्यश्वात्रथिनो देव सोम

॥ २ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२८ अभी नो अर्ष दिव्या वसूत्यभि विश्वा पार्थिवा पूयमानः ।

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
अभि येन द्रविणमश्वामाभ्यापयं जमदग्निवज्रः

॥ ३ ॥ ॥ १८ (ख) ॥

[धा० २१ । उ० २ । स्व० ७]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४२९ यज्जायथा अपूर्व्य मघवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्तभ्ना उतो दिवम् ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४३० तत्ते यज्ञो अजायत तदर्क उत हस्कृतिः । तद्विश्वमभिभूरसि यज्जातं यच्च जन्त्वम् ॥ २ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१४३१ आमासु पक्वमैरय आ सूर्यं रोहयो दिवि ।

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
अमं न सामं तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टे गिर्वणसे वृहत्

॥ ३ ॥ ॥ १९ (पे) ॥

[धा० ३० । उ० १ । स्व० ७]

१४३२ मत्स्यपायि ते महः पात्रस्येव हरिषो मत्सरो मदः । वृषा ते वृष्ण इन्दुर्वाजी सहस्रसातमः ॥ १ ॥

१४३३ आ नस्ते गन्तु मत्सरो वृषा मदो घरेण्यः । सहावाँ इन्द्र सानसिः पृतनाषाडमर्त्यः ॥ २ ॥

१४३४ त्वँ हि शूरः सनिता चोदयो मनुषा रथम् ।

सहावान्दस्युमव्रतमोषः पात्रं न शोचिषा

॥३॥ ॥(२२)वि॥

॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

[धा० २५ । उ० ३ । स्व० ३]

॥ इति षष्ठप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ६-२ ॥

इति द्वादशोऽध्यायः समाप्तः ॥ १२ ॥

अथ त्रयोदशोऽध्यायः ।

[३]

अथ षष्ठप्रपाठके तृतीयोऽर्धः ॥ ६-३ ॥

(१-२०) १ कविर्भार्गवः; २, ९, १६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ३ असितः काश्यपो देवको वा, ४ सुकक्षः आंगिरसः;

५ विश्राट्सौर्यः; ६, ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १०-१७ भार्गवः प्रागाथः; १०, १७ विश्वामित्रो गाथिनः; ११ मेधातिथिः

काण्वः; १२ शतं वैश्वानसाः; १३ यजत आत्रेयः; १४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; १५ उशना काव्यः; १८ हर्यतः प्रागाथः;

१९ बृहद्विष आथर्वणः; २० गृत्समदः शौनकः ॥ १, ३, १५ पवमानः सोमः; २, ४, ६, ७, १४, १९, २०

इन्द्रः; ८ सरस्वान्; ९ सरस्वती; १० सविता; ११ गङ्गास्पतिः; १२ अग्निः पवमानः; १३ मित्रावरुणौ;

१६-१८ अग्निः; १८ हवींषि वा; ५ सूर्यः ॥ १, ३-४, ८-१४, १६ (२-३) १८ गायत्री; २ (१-३)

अनुष्टुप्, २ (४) बृहती, ६, ७ प्रगाथः=(विषमा बृहती, समा सतोबृहती); १६ (१) वर्धमाना,

१९ त्रिष्टुप्; २० (१) अष्टिः; २० (२-३) अतिशकरी, ५ जगती ॥ १५

१४३५ पवस्व वृष्टिमा सु नोऽपामूर्मि दिवस्पतिः । अयक्ष्मा बृहतीरिषः ॥ १ ॥

१४३६ तथा पवस्व धारया यया गाव इहागमन् । जन्यास उप नो गृहम् ॥ २ ॥

१४३७ घृते पवस्व धारया यक्ष्णेषु देववीतमः । अस्मभ्यं वृष्टिमा पव ॥ ३ ॥

१४३८ स न ऊर्जे व्यश्न्ययं पवित्रं धाव धारया । देवासः शृणवन् हि कम ॥ ४ ॥

१४३९ पवमानो असिष्यदद्रक्षाँस्यपजङ्गनत् । प्रत्नवद्रोचयन्नुचः ॥ ५ ॥ ॥१(वी)॥

[धा० २२ । उ० १ । स्व० ४]

१४४० प्रत्यस्मै पिपीषते विश्वानि विदुषे भर । अरङ्गमाय जग्मयेऽपश्चादध्वने नरः ॥ १ ॥

१४४१ एमेनं प्रत्येतन सोमेभिः सोमपातमम् । अमत्रेभिर्ऋजीषिणामिन्द्रं सुतेभिरिन्दुभिः ॥ २ ॥

१४४२ यदी सुतेभिरिन्दुभिः सोमेभिः प्रतिभूयथ । वेदा विश्वस्य मेधिरो धृषत्तन्तमिदेषते ॥ ३ ॥

१४४३ अस्माअस्मा इदन्वसोऽध्वर्यो प्र भरा सुतम् । कुवित्समस्य जेज्यस्य शर्धतोऽभिशस्तेरवस्वरत् ४ ॥ २ (उ)

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० २३ । उ० २ । स्व० १]

- १४४४ वध्रवे नु स्वतवसेऽरुणाय दिविस्पृशे । सोमाय गाथमर्चत ॥ १ ॥
 १४४५ हस्तच्युतेभिरद्रिभिः सुतः सोमं पुनीतन । मध्वावा धावता मधु ॥ २ ॥
 १४४६ नमसेदुप सीदत दधेदभि श्रीणीतन । इन्दुमिन्द्रे दधातन ॥ ३ ॥
 १४४७ अभित्रहा विचर्षणिः पवस्व सोम शं गवे । देवेभ्यो अनुकामकृत् ॥ ४ ॥
 १४४८ इन्द्राय सोम पातवे मदाय परि पिच्यसे । मनश्चिन्मनसस्पतिः ॥ ५ ॥
 १४४९ पवमान सुवीर्यः रथिः सोम रिरीहि णः । इन्द्रविन्द्रेण नो युजा ॥ ६ ॥ ॥ ३(यू) ॥
 [धा० ३२ । उ० नास्ति । स्व० ६]
- १४५० उद्धेदभि श्रुतामघं वृषमं नर्यापसम् । अस्तारमेपि सूर्य ॥ १ ॥
 १४५१ नव यो नवर्ति पुरो विभेद बाह्वोजसा । अहिं च वृत्रहावर्थात् ॥ २ ॥
 १४५२ स न इन्द्रः शिवः सखाश्वावह्नोमयवमत् । उरुधारेव दोहते ॥ ३ ॥ ॥ ४(ती) ॥
 ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ९ । उ० १ । स्व० ४]
- १४५३ विभ्राड् बृहत्पिबतु सोम्यं मध्वायुर्दधयन्नपतावबिहुतम् ।
 वातजूतो यो अभिरक्षति त्मना प्रजाः पिपर्ति बहुधा वि राजति ॥ १ ॥
 १४५४ विभ्राड् बृहत्सुभृतं वाजसातमं धर्मं दिवो धरुणे सत्यमर्पितम् ।
 अमित्रहा वृत्रहा दस्युहन्तमं ज्योतिर्जज्ञे असुरहा सपत्नहा ॥ २ ॥
 १४५५ इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरुत्तमं विश्वजिद्धनजिदुच्यते बृहत् ।
 विश्वभ्राड् भ्राजो महि सूर्यो दश उरु पप्रथे सह औजो अच्युतम् ॥ ३ ॥ ॥ ५(जि) ॥
 [धा० २७ । उ० ३ । स्व० ३]
- १४५६ इन्द्रं कृतं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा । शिक्षा णो अस्मिन्पुरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ १ ॥
 १४५७ मा नो अज्ञाता वृजना दुराध्योऽ माशियासोऽव क्रमुः ।
 त्वया वयं प्रवतः शश्वतीरपोति शूर तरामासि ॥ २ ॥ ॥ ६(ल) ॥
 [धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १४५८ अद्याद्या श्वःश्व इन्द्र त्रास्व परे च नः । विश्वा च नो जरितृन्तसत्पते अहा दिवा नक्तं च रक्षिषः ॥ १ ॥
 १४५९ प्रमङ्गी शूरो मध्वा तुवीमघः सम्मिश्रो वीर्याय कम् ।
 उभा ते बाहू वृषणा शतकतो नि या वज्रं मिमिक्षतुः ॥ २ ॥ ॥ ७(वी) ॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१४६० ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २} जनीयन्ती न्वग्रवः पुत्रीयन्तः सुदानवः । सरस्वन्तश्चवावहे ॥ १ ॥ ॥८(रौ)॥

[धा० ३ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१४६१ ^{३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २} उत नः प्रिया प्रियासु सतस्वसा सुजुष्टा । सरस्वती स्तोम्या भूत ॥ १ ॥ ॥९(हौ)॥

[धा० १ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१४६२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २} तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ १ ॥

१४६३ ^{३ २ ३ १ २} सोमानां स्वरणं । ॥ २ ॥

१४६४ ^{२ ३ १ २ ३} अग्न आयूँपि पवसे । ॥ ३ ॥ ॥१०(य)॥

[धा० २ । उ० नास्ति । स्व० १]

१४६५ ^{१ २ ३ १ २} ता नः शक्तं पार्थिवस्य ॥ १ ॥

१४६६ ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ऋतमृतेन सपन्तेषिरं दक्षमाशाते । अद्रुहा देवौ वधेते ॥ २ ॥

१४६७ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वृष्टिद्यावा रीत्यापेपस्पती दानुमत्याः । बृहन्तं गर्तमाशाते ॥ ३ ॥ ॥११(पा)॥

[धा० ५ । उ० १ । स्व० २]

१४६८ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} युञ्जन्ति ब्रध्नमरुपं चरन्तं परि तस्थुपः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥ १ ॥

१४६९ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपक्षसा रथे । शोणा धृष्णू नृवाहसा ॥ २ ॥

१४७० ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुषद्भिरजायथाः ॥ ३ ॥ ॥१२(य)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

[धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० १]

१४७१ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अयंसोम इन्द्र तुभ्यंसुन्वे तुभ्यं पवते त्वमस्य पाहि । ॥ १ ॥

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं ह यं चकृषे त्वं ववृष इन्द्रं मदाय युज्याय सोमम् ॥ १ ॥

१४७२ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स ईरथो न भुरिषाडयोजि महः पुरूणि सातये वसूनि । ॥ २ ॥

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आर्दी विश्वा नहुष्याणि जाता स्वर्पाता वन ऊर्ध्वा नवन्त ॥ २ ॥

१४७३ ^{३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ ३ २} शुष्मी शधो न मारुतं पवस्वानभिश्स्ता दिव्या यथा विद् । ॥ ३ ॥ ॥१३(घी)॥

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आपो न मक्षू सुमतिर्भवा नः सहस्राप्साः पृतनापाग्न यज्ञः ॥ ३ ॥ ॥१३(घी)॥

[धा० २६ । उ० ४ । स्व० ४]

१४७४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वमग्ने यज्ञानां होता विश्वेपांहितः । देवोभिर्मानुषे जने ॥ १ ॥

१४७५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स नो मन्द्राभिरध्वरे जिह्वाभिर्यजा महः । आ देवान्वाक्षि यक्षि च ॥ २ ॥

- १४७६ वेत्था हि वेधो अध्वनः पथश्च देवाञ्जसा । अग्ने यज्ञेषु सुकतो ॥ ३ ॥ ॥ १४(हौ) ॥
[धा० ६ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]
- १४७७ होता देवो अमर्त्यः पुरस्तादेति मायया । विदधानि प्रचोदयन् ॥ १ ॥
- १४७८ वाजी वाजेषु धीयतेऽध्वरेषु प्रणीयते । विप्रो यज्ञस्य साधनः ॥ २ ॥
- १४७९ धिया चक्रे वरेण्यो भूतानां गर्भमा दधे । दक्षस्य पितरं तना ॥ ३ ॥ ॥ १५(रा) ॥
इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १४८० आ सुते सिञ्चत श्रियं रोदस्योरभिश्रियम् । रसा दधीत वृषभम् ॥ १ ॥
- १४८१ ते जानत स्वमोक्यं सं वत्सासो न मातृभिः । मिथो न सन्त जामिभिः ॥ २ ॥
- १४८२ उप स्रक्केषु वसतः कृण्वते धरुणं दिवि । इन्द्रे अग्रा नमः स्वः ॥ ३ ॥ ॥ १६(च) ॥
[धा० १२ । उ० १ । स्व० १]
- १४८३ तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेषनुग्गः ।
सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शत्रून्नु यं विश्वे मदन्त्यूमाः ॥ १ ॥
- १४८४ वावृधानः शवसा भूर्योजाः शत्रुर्दासाय भियसं दधाति ।
अद्यनच्च व्यनच्च सस्त्रि सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु ॥ २ ॥
- १४८५ त्वे क्रतुमपि वृञ्जन्ति विश्वे द्विर्यदेते त्रिर्भवन्त्यूमाः ।
स्वादोः स्वादीयः स्वादुना खृजा समदः सु मधु मधुनामि योधीः ॥ ३ ॥ ॥ १७(णी) ॥
[धा० २३ । उ० ५ । स्व० ४]
- १४८६ त्रिकद्रुकेषु महिपो यवाशिरं तुविशुष्मस्तृम्पत्सोममपिवद्विष्णुना सुतं यथावशम् ।
स ई ममाद महि कर्म कर्तवे महामुरुँ सैनँ सश्रदेवो देवँ सत्य इन्दुः सत्यमिन्द्रम् ॥ १ ॥
- १४८७ साकं जातः क्रतुना साकमोजसा ववक्षिथ साकं वृद्धो वीर्यः सासहिर्मृधो विचरषणिः ।
दाता राध स्तुवते काम्यं वसु प्रचेतन सैनँ सश्रदेवो देवँ सत्य इन्दुः सत्यमिन्द्रम् ॥ २ ॥
- १४८८ अध त्विषीमाँ अभ्योजसा कृवि युधाभवदा रोदसी आपृणदस्य मज्जना प्र वावृधे ।
अधत्तान्यं जठरे प्रेमरिच्यत प्र चेतय सैनँ सश्रदेवो देवँ सत्य इन्दुः सत्यमिन्द्रम् ॥ ३ ॥ ॥ १८(थि) ॥
इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० ५४ । उ० २ । स्व० १३]

॥ इति षष्ठप्रपाठके तृतीयोऽर्धः षष्ठः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ६ ॥

इति त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥

अथ चतुर्दशोऽध्यायः ।

[१]

अथ सप्तमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ७-१ ॥

(१-१६) १, २ प्रियमेध आङ्गिरसः; २ नृमेध-पुरुमेधावाङ्गिरसौ; ३, ७ अयुरुणस्त्रैवृष्णः, त्रसदस्युः पौरुकुत्सः; ४ शुनः-
 शेष आजीगर्तिः; ५ वसः काण्वः; ६ अग्निस्तापसः; ८ विश्वमना वैयश्वः; १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ११ सौभरिः काण्वः;
 १२ शतं वैखानसः; १३ वसूयव आत्रेयः; १४ गीतमो राहूगणः; १५ केतुरात्रेयः; १६ विरूप आङ्गिरसः ॥ १-२,
 ५, ८-९ इन्द्रः; ३, ७ पवमानः सोमः; ४, १०-११, १३-१६ अग्निः; ६ विश्वे देवाः, १२ अग्निः पवमानः ॥
 १, ४-५, १२-१६ गायत्री; २, १० प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); ३, ७ ऊर्ध्वा बृहती;
 ६ अनुष्टुप्, ८-९ उष्णिक्; ११ बृहती ॥

१४८९ अभि प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्च यथा विदे । सूनूँ सत्यस्य सत्पतिम् ॥ १ ॥

१४९० आ हरयः ससृजिरेऽरुषीराधि बर्हिषि । यत्राभि संनवामहे ॥ २ ॥

१४९१ इन्द्राय गाव आशिरं दुदुहे वज्रिणे मधु । यत्सीमुपहरे विदत् ॥ ३ ॥ ॥१(हा)॥
 [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० २]

१४९२ आ नो विश्वासु हव्यमिन्द्रँ समत्सु भूपत । उप ब्रह्माणि सवनानि वृत्रहन्परमज्या ऋचीषम ॥१॥

१४९३ त्वं दाता प्रथमो राधसामस्यसि सत्य ईशानकृत् ।

तुविद्युन्नस्य युज्या वृणीमहे पुत्रस्य शवसो महः ॥ २ ॥ ॥२(या)॥

[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]

१४९४ प्रलं पीयूषं पूर्वं यदुक्थ्यं महो गाहादिव आ निरधुक्षत । इन्द्रमभि जायमानँ समस्वरन् ॥ १ ॥

१४९५ आदौ के चित्पश्यमानास आप्यं वसुरुचो दिव्या अभ्यनूषत । दिवो न वारँ सविता व्यूर्णुते ॥२॥

१४९६ अध यदिमे पवमान रोदसी इमा च विश्वा भुवनाभि मज्मना ।

यूथे न निष्ठा वृषभो वि राजसि ॥ ३ ॥ ॥३(ख)॥

[धा० १६ । उ० २ । स्व० ६]

१४९७ इममू पु त्वमरमाकँ सनिं गायत्रं नव्याँसम् । अग्ने देवेषु प्र वोचः ॥ १ ॥

१४९८ विभक्तासि चित्रमानो सिन्धोरूर्मा उपाक आ । सद्यो दाशुवे क्षरसि ॥ २ ॥

१४९९ आ नो भज परमेष्वा वाजेषु मध्यमेषु । शिक्षा वस्वो अन्तमस्य ॥ ३ ॥ ॥४(ग)॥

[धा० १३ । उ० १ । स्व० २]

१५०० अहमिद्धि पितुषरि मेधामृतस्य जग्रह । अहँसूर्य इवाजनि ॥ १ ॥

१५०१ अहँ प्रत्नेन जन्मना गिरः शुम्भामि कण्ववत् । येनेन्द्रः शुष्ममिद्धे ॥ २ ॥

१५०२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ये त्वामिन्द्र न तुष्टुवुक्त्वयो ये च तुष्टुवुः । ममेद्वर्धस्व सुष्टुतः ॥ ३ ॥ ५(थु)॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १४ । उ० २ । स्व० ५]

१५०३ ^{२ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अग्ने विश्वेभिरग्निभिर्जोषि ब्रह्म सहस्कृत । ये देवत्रा य आयुषु तेभिर्नो महया गिरः ॥ १ ॥

१५०४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्र स विश्वेभिरग्निभिरग्निः स यस्य वाजिनः । तनये तोके अस्मदा सम्यङ्वाजैः परीवृतः ॥ २ ॥

१५०५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं नो अग्ने अग्निभिर्ब्रह्म यज्ञं च वर्धय । त्वं नो देवतातये रायो दानाय चोदय ॥ ३ ॥ ६(डि)॥

[धा० १८ । उ० ३ । स्व० ३]

१५०६ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वे सोम प्रथमा वृक्तवर्हिपो महे वाजाय श्रवसे धियं दधुः । स त्वं नो वीर वीर्याय चोदय ॥ १ ॥

१५०७ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अभ्यभि हि श्रवसा ततर्दिथोत्सं न कं विज्जनपानमक्षितम् । शर्याभिर्न भरमाणो गभस्तयोः ॥ २ ॥

१५०८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अजीजनो अमृत मर्त्याय अमृतस्य धर्मन्मृतस्य चारुणः ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सदासरो वाजमच्छा सनिष्यदत्

॥ ३ ॥ ७(ले) ॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० ७]

१५०९ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} एन्दुमिन्द्राय सिञ्चत पिवाति सोम्यं मधु । प्र राधाँसि चोदयते महित्वना ॥ १ ॥

१५१० ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उपो हरीणां पतिं राधः पृञ्चन्तमब्रवम् । नूनँश्रुधि स्तुवतो अद्वयस्य ॥ २ ॥

१५११ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} न ह्यँशग पुरा च न जज्ञे वीरतरस्त्वत् । न की राया नैवथा न भन्दना ॥ ३ ॥ ८(चा) ॥

[धा० १७ । उ० १ । स्व० २]

१५१२ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} नदं व ओदतीनां नदं योयुवतीनाम् । पतिं वो अन्ध्यानां धेनूनामिपुध्यसि ॥ १ ॥ ९(व) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]

१५१३ ^{३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} देवो वो द्रविणोदाः पूर्णां विवष्ट्रासिचम् । उद्धा सिञ्चध्वमुप वा पृणध्वमादिहो देव ओहते ॥ १ ॥

१५१४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तँहोतारमध्वरस्य प्रचेतसं वह्निं देवा अकृण्वत ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दधाति रत्नं विधते सुवीर्यमग्निर्जनाय दाशुपे

॥ २ ॥ १०(लि)॥

[धा० १४ । उ० ना० । स्व० ३]

१५१५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अदर्शि गातुविस्तमो यस्मिन्वतान्यादधुः । उपो पु जातमार्यस्य वर्धनमग्निं नक्षन्तु नो गिरः ॥ १ ॥

१५१६ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यस्माद्रेजन्त कृष्टयश्चर्कृत्यानि कृण्वतः । सहस्रसां मेघसाताविव त्मनाग्निं धीभिर्नमस्यत ॥ २ ॥

१५१७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्र देवोदासो अग्नि

॥ ३ ॥ ११(हा)॥

[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० २]

^{२ ३ १ २ ३}
१५१८ अग्न आयूँषि पवस

॥ १ ॥

^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ २}
१५१९ अग्निर्ऋषिः पवमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम्

॥ २ ॥

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२० अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम् । दधद्र्यि मयि पोषम्

॥ ३ ॥ ॥१२(फ)॥

[धा० १० । उ० २ । स्व० १]

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२१ अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्वया । आ देवान्वक्षि यक्षि च

॥ १ ॥

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२२ तं त्वा घृतस्नवीमहे चित्रमानो स्वर्दशम् । देवाँ आ वीतये वह

॥ २ ॥

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२३ वीतिहोत्रं त्वा कवे द्युमन्तँ समिधीमहि । अग्ने बृहन्तमध्वरे

॥ ३ ॥ ॥१३(टौ)॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥३॥ [धा० १८ । उ० १ । स्व० नास्ति ।]

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२४ अवा नो अग्न ऊतिमिर्गायत्रस्य प्रभर्मणि । विश्वासु धीषु वन्द्य

॥ १ ॥

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२५ आ नो अग्ने रयि भर सत्रासाहं वरेण्यम् । विश्वासु पृतसु दुष्टरम्

॥ २ ॥

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२६ आ नो अग्ने सुचेतुना रयि विश्वायुपोपसम् । मर्डीकं धेहि जीवसे

॥ ३ ॥ ॥१४(वौ)॥

[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२७ अग्निँ हिन्वन्तु नो धियः सप्तिमाशुमिवाजिषु । तेन जेष्म धनं धनम्

॥ १ ॥

^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२८ यया गा आकरामहे सेनयाग्ने तवोत्या । तां नो हिन्व मघत्तये

॥ २ ॥

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५२९ अग्ने स्थूरँ रयि भर पृथुं गोमन्तमश्विनम् । अङ्घ्रिं खं वर्तया पविम्

॥ ३ ॥

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५३० अग्ने नक्षत्रमजरमा सूर्यँ रोहयो दिवि । दधत्तु योतिर्जनेभ्यः

॥ ४ ॥

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५३१ अग्ने केतुर्विशामसि प्रेष्टः श्रेष्ठ उपशसत् । बोधा स्तोत्रे वयो दधत्

॥ ५ ॥ ॥१५(था)॥

[धा० १९ । उ० २ । स्व० २]

^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५३२ अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपाँ रेताँसि जिह्वति

॥ १ ॥

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५३३ ईशिषे वार्यस्य हि दात्रस्याग्ने स्वः पतिः । स्तोता स्यां तव शर्मणि

॥ २ ॥

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
१५३४ उदग्ने शुचयस्तव शुक्रा आजन्त ईरते । तव योतीँष्य वर्यः

॥ ३ ॥ ॥१६(ली)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ४ । उ० नास्ति । स्व० ४]

॥ इति सप्तमप्र ठके द्रथमोऽर्धः ॥ ७-१॥]

॥ इति चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥

[२]

ऊर्ध्वं भानुः सूर्यस्य स्तभायन् दिवो वसुभिररतिर्वि भाति ॥ २ ॥

३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २
१५४८ भद्रो भद्रया सचमान आगात्स्वसारं जारो अभ्येति पश्चात् ।

३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
सुप्रकेतैर्धुभिरभिर्वितिष्ठप्रुशद्भिर्वर्णैरभि राममस्थात्

॥ ३ ॥ ॥५(यो)॥

[धा० २७ । उ० नास्ति । स्व० ९]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २
१५४९ कया ते अग्ने अङ्गिर ऊर्जो नपादुपस्तुतिम् । वराय देव मन्यवे

॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २
१५५० दाशेम कस्य मनसा यज्ञस्य सहसो यहो । कदु वोच इदं नमः

॥ २ ॥

१ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५१ अधा त्वं हि नस्करो विश्वा अस्मभ्यं सुक्षितीः । वाजद्रविणसो गिरः

॥ ३ ॥ ॥६(ट)॥

[धा० १८ । उ० १ । स्व० १]

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५२ अग्न आ याह्यग्निभिर्होतारं त्वा वृणीमहे । आ त्वामनक्तु प्रयता हविष्मती यजिष्ठं बर्हिंरासदे ॥ १ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५३ अच्छा हि त्वा सहसः सूनो अङ्गिरः सुचश्चरन्त्यध्वरे ।

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
ऊर्जो नपातं घृतकेशमीमहेऽग्निं यज्ञेषु पूर्व्यम्

॥ २ ॥ ॥७(या)॥

[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५४ अच्छा नः शीरशोचिषं गिरो यन्तु दर्शतम् । अच्छा यज्ञासो नमसा पुरुषसुं पुरुप्रशस्तमूतये ॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५५ अग्निं सूनुं सहसो जातवेदसं दानाय तार्याणाम् ।

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
द्विता यो भूदमृतो मर्त्येष्व्वा होता मन्द्रतमो विशि

॥ ५ ॥ ॥८(टा)॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

[धा० ८ । उ० १ । स्व० २]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५६ अदाभ्यः पुरणता विशामग्निर्मानुषीणाम् । तूर्णी रथः सदा नवः

॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५७ अभि प्रयांसि वाहसा दाश्वा अश्नोति मर्त्यः । क्षयं पावकशोचिषः

॥ २ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५८ साह्यान्विश्वा अभियुजः क्रतुर्देवानाममृक्तः । अग्निस्तुविश्रवस्तमः

॥ ३ ॥ ॥९(वि)॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० ३]

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५५९ भद्रो नो अग्निराहुतो भद्रा रातिः सुभग भद्रो अध्वरः । भद्रा ऊत प्रशस्तयः ॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५६० भद्रं मनः कृणुष्व वृत्रनूर्यं येना समत्सु सासहिः ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
अव स्थिरा तनुहि भूरि शर्धतां वनेमा ते अभिष्टये

॥ २ ॥ ॥१०(लि)॥

[धा० ४ । उ० नास्ति । स्व० ३]

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५६१ अग्ने वाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो । अस्मे देहि जातवेदो महि श्रवः ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५६२ स इधानो वसुष्कविरग्निरिडेन्यो गिरा । रेवदस्मभ्यं पूर्वणीक दीदिहि

॥ २ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१५६३ क्षपो राजन्नुत त्मनाग्ने वस्तोरुतोपसः । स तिमजम्भ रक्षसो दह प्रति

॥ ३ ॥ ॥११(टा)॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

[धा० १३ । उ० १ । स्व० २]

१५६४ विशोविशो वो अतिथि वाजयन्तः पुरुप्रियम् । अग्निं वो दुर्यं वच स्तुषे शूषस्थे मन्मभिः ॥ १ ॥

१५६५ यं जनासो हविष्मन्तो मित्रं न सर्पिरासुतिम् । प्रशंसन्ति प्रशस्तिभिः ॥ २ ॥

१५६६ पन्यासं जातवेदसं यो देवतात्युद्यता । हव्यान्यैरयद्वि ॥ ३ ॥ ॥१२(टा)॥

[धा० १३ । उ० १ । स्व० २]

१५६७ समिद्धमग्निं समिधा गिरा गृणे शुचिं पावकं पुरो अध्वरे ध्रुवम् ।

विप्रः होतारं पुरुवारमद्रुहं कविः सुक्षैरीमहे जातवेदसम् ॥ १ ॥

१५६८ त्वां दूतमग्ने अमृतं युगेयुगे हव्यवाहं दधिरे पायुमीड्यम् ।

देवासश्च मर्तासश्च जागृर्वि विभुं विष्णुं नमसा निषेदिरे ॥ २ ॥

१५६९ विभूषन्नग्ने उभयाः अर्द्धं वता दूतो देवानां रजसी समीयसे ।

यत्ते धीतिः सुमतिमावृणीमहेऽध स्म नस्त्रिवरुथः शिवो भव ॥ ३ ॥ ॥१३(या)॥

[धा० २२ । उ० नास्ति । स्व० २]

१५७० उप त्वा जामयो गिरो देदिशतीर्हविष्कृतः । वायोरनीके अस्थिरन्

॥ १ ॥

१५७१ यस्य त्रिधात्ववृतं बर्हिस्तस्यावसन्दिनम् । आपश्चित्रि दधा पदम्

॥ २ ॥

१५७२ पदं देवस्य मीढुषोऽनाधुष्टाभिरुतिभिः । भद्रा सूर्य हवोपदक्

॥ ३ ॥ ॥१४(हु)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० ५]

॥ इति सप्तमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ७-२ ॥

॥ इति पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः ॥ १५ ॥

अथ षोडशोऽध्यायः ।

[३]

अथ सप्तमप्रपाठके तृतीयोऽर्धः ॥ ७-३ ॥

(१-२१) १, ८, १८, मेध्यातिथिः काण्वः; २ विश्वामित्रो गायिनः; ३-४ भर्गः प्रागाथः; ५ सोमरिः काण्वः;

६, १५ शुनःशेष आजिगर्तिः; ७ सुकश्च आजिगर्तः; ८ विश्वकर्मा भौवनः; १० जनानतः पारुच्छेपिः; ११ भरद्वाजो

बार्हस्पत्यः; १२ गोतमो राहुगणः; १३ अजिष्वा भारद्वाजः; १४ वामदेवो गौतमः; १५ देवातिथिः काण्वः; १६ वाल-

खिल्यः (श्रुष्टिः काण्वः); २० पर्वतनारदौ; २१ अत्रिर्मौमः ॥ १, ३-४, ७-८, १५, १७-१९ इन्द्रः;

२ इन्द्राग्नी; ६ बरुणः; ९ विश्वकर्मा; १०, २०, २१ पवमानः सोमः; ११ पूषा; १२ मरुतः; १३ विश्वे देवाः;

१४ धावापृथिवी, १६ अग्निः हवींषि वा ॥ १, ३-५, ८, १७-१९ प्रगाथः= (विषमा बृहती, समा

सतोष्टृहती); २, ६-७, ११-१६ गायत्री; ९ त्रिष्टुप्, १० अत्यष्टिः; २० उष्णिक्; २१ जगती ॥

१५७३ अभि त्वा पूर्वपीतय इन्द्र स्तोमेभिरायवः । समीचीनास ऋभवः समस्वरज्जुद्रा गृणन्त पूर्व्यम् ॥१॥

१७ (सा. सं.)

१५७४ ^{३ १ २ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्वेदिन्द्रो वावृधे वृष्ण्यँशवो मदं सुतस्य विष्णवि ।

^{३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २} अद्या तमस्य महिमानमायवोऽनु ष्टुवन्ति पूर्वथा

॥ २ ॥ ॥ १ (रि) ॥

[धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ३ ।

१५७५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ २ ३ १ २} प्र वामर्चन्त्युक्थिनो नीथाविदो जरितारः । इन्द्राग्नी इष आ वृणे

॥ १ ॥

१५७६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राग्नी नवर्ति पुरो दासपत्नीरधूनुतम् । साकमेकेन कर्मणा

॥ २ ॥

१५७७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राग्नी अपसस्पर्युष प्र यन्ति धीतयः । ऋतस्य पथ्याऽनु

॥ ३ ॥

१५७८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राग्नी तविषाणि वाऽसधस्थानि प्रयाँसि च । युवोरन्त्युँहितम्

॥ ४ ॥ ॥ २ (दा) ॥

[धा० १३ । उ० १ । स्व० १]

१५७९ ^{३ २ ५ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} शग्धूँ पु शचीपत इन्द्र विश्वामिरूतिभिः । भगं न हि त्वा यशसं वसुविदमनु शूर चरामसि ॥ १ ॥

१५८० ^{३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पौरो अश्वस्य पुरुकृद्रवामस्युत्सो देव हिरण्ययः ।

^{२ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २} न किर्हि दानं परि मर्धिषत्वे यद्यद्यामि तदा भर

॥ २ ॥ ॥ ३ (चु) ॥

[धा० १७ । उ० १ । स्व० ५]

१५८१ ^{२ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वँहोहि चैरवे विदा भगं वसुत्तये । उद्वावृषस्व मघवन्गाविष्टय उदिन्द्राश्वमिष्टये ॥ १ ॥

१५८२ ^{२ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं पुरु सहस्राणि शतानि च यूथा दानाय मँहसे ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आ पुरंदरं चक्रम विप्रवचस इन्द्रं गायन्तोऽवसे

॥ २ ॥ ॥ ४ (फौ) ॥

[धा० १५ । उ० २ । स्व० नास्ति]

१५८३ ^{२ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यो विश्वा दयते वसु होता मन्द्रो जनानाम् । मघोर्न पात्रा प्रथमान्यस्मै प्र स्तोमा यन्त्वग्नये ॥ १ ॥

१५८४ ^{२ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अश्वं न गीर्भी रथ्यँसुदानवो मर्मृज्यन्ते देवयवः ।

^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उमे तौके तनये दस्म विदपते पर्षि राधो मघोनाम्

॥ २ ॥ ॥ ५ (पु) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[धा० १५ । उ० १ । स्व० ५]

१५८५ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृडय । त्वामवस्युरा चके

॥ १ ॥ ॥ ६ (व) ॥

[धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]

१५८६ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} कया त्वं न ऊत्याभि प्र मन्दसे वृषन् । कया स्तोतृभ्य आ भर

॥ १ ॥ ॥ ७ (य) ॥

[धा० २ । उ० नास्ति । स्व० १]

१५८७ ^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इद्रमिदेवतातय इन्द्रं प्रयत्यध्वरे । इन्द्रं ससीके वनिनो हवामह इन्द्रं धनस्य सातये ॥ १ ॥

१५८८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रो मद्वा रोदसी पप्रथच्छव इन्द्रः सूर्यमरोचयत् ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रे ह विश्वा भुवनानि येमिर इन्द्रे स्वानास इन्दवः

॥ २ ॥ ॥ ८ (वा) ॥

[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० २]

१५८९ वि॒श्वक॑र्मन्ह॒विषा॑ वावृ॒धानः॑ स्वयं यज॑स्व तन्व॒३५॥ स्वा॑ हि ते ।

मुह्यन्त्व॒न्ये अ॒भितो॑ जना॒स इहा॑स्माकं मघ॒वा सूरि॑रस्तु

॥ १ ॥ ॥ ९(ला) ॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० २]

१५९० अया॑ रु॒चा हरि॑ण्या पु॒नानो॑ वि॒श्वा द्वेपा॑सि तरति॒ सयु॑ग्वभिः सूर॑ो न सयु॑ग्वभिः ।

धारा॑ पृ॒ष्ठस्य॑ रोचते पु॒नानो॑ अरु॒षो हरिः॑ । वि॒श्वा यद्रू॑पा परि॒यास्य॑कभिः स॒प्तस्ये॑भिर्ऋ॒ग्वभिः॑ ॥ १ ॥

१५९१ प्राची॑मनु प्रदिशं॒ याति॑ चे॒कित॑त्स॒ रश्मि॑भिर्यतते दर्श॒तो रथो॑ दै॒व्यो दर्श॑तो रथः ।

अ॒ग्नम॒नुव॑थानि पौ॒ंस्येन्द्रं॑ जैत्राय॒ हर्ष॑यन् । वज्र॑श्च य॒द्रवथो॑ अन॒पच्यु॑ता स॒मत्स्व॑नपच्यु॒ता ॥ २ ॥

१५९२ त्व॒ह त्व॑त्पणीनां विदो वसु॒ सं मातृ॑भिर्मर्जयसि स्व आ दम॒ ऋत॑स्य धीतिभिर्दमे ।

परा॑वतो न साम तद्य॒त्रा रण॑न्ति धी॒तयः॑ । त्रिधा॑तुभि॒ररु॑षीभिर्वयो दधे रोच॒मानो॑ वयो दधे ॥ ३ ॥ ॥ १०(डे) ॥

॥ इति॑ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ४१ । उ० ५ । स्व० ७]

१५९३ उत॑ नो गो॒षणि॑ जियम॒श्वसां॑ वाज॒सामुत॑ । नृव॒त्कृणु॑ह्युतये

॥ १ ॥ ॥ ११(यौ) ॥

[धा० २ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१५९४ श॒शमा॑नस्य वा नरः स्वे॒दस्य॑ सत्यश॒वसः॑ । वि॒दा का॑मस्य वे॒नतः॑

॥ १ ॥ ॥ १२(व) ॥

[धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]

१५९५ उप॑ नः सू॒नवो॑ गिरः शृ॒ण्वन्त्व॑मृतस्य ये । सु॒मृडी॑का भवन्तु नः

॥ १ ॥ ॥ १३(रौ) ॥

[धा० ३ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१५९६ प्र॒वां म॒हि यवी॑ अ॒भ्युप॑स्तुतिं भ॒राम॑हे । शु॒ची॑ उप॒ प्रश॑स्तये

॥ १ ॥

१५९७ पु॒नाने॑ तन्वा मिथः स्वे॒न द॑क्षेण राज॒थः । ऊ॒ह्याथे॑ स॒नाद॑तम्

॥ २ ॥

१५९८ म॒ही मि॒त्रस्य॑ साध॒थस्तर॑न्ती पि॒प्रती॑ ऋ॒तम् । परि॑ यज्ञं पे॒दथुः॑

॥ ३ ॥ ॥ १४(का) ॥

[धा० ६ । उ० १ । स्व० २]

१५९९ अ॒यमु॑ ते स॒मत॑सि क॒पोत॑ इव गर्भ॒धिम् । वच॑स्तच्चि॒न्न ओ॒हसे॑

॥ १ ॥

१६०० स्तोत्रं॑ रा॒धानां॑ पते गि॒र्वाहो॑ वी॒र यस्य॑ ते । वि॒भूति॑रस्तु सू॒नृता॑

॥ २ ॥

१६०१ उ॒र्ध्वस्ति॑ष्ठा न ऊ॒तये॑ऽसिन्वाजे श॒तक्र॑तो । स॒मन्ये॑षु ब्र॒वाव॑है

॥ ३ ॥ ॥ १५(ह) ॥

[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० १]

१६०२ गा॒व उप॑ व॒दाव॑टे म॒ही य॒ज्ञस्य॑ र॒प्सुदा॑ । उ॒भा क॑र्णा हिर॒ण्यया॑

॥ १ ॥

१६०३ अ॒भ्यार॑मि॒दद्र॑यो नि॒षिक्तं॑ पु॒ष्करे॑ मधु । अ॒वद॑स्य वि॒सर्ज॑ने

॥ २ ॥

१६०४ ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} सिञ्चन्ति नमसावटमुच्चाचक्रं परिज्मानम् । नीचीनबारमक्षितम् ^{३ १ २ ३ १ २} ॥ ३ ॥ ॥ १६(रा) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० २]

१६०५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मा भेम मां श्रमिष्मोग्रस्य सख्ये तव । महत्ते वृष्णो अभिचक्ष्य कृतं पश्येम तुर्वशं यदुम् ॥ १ ॥

१६०६ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सव्यामनु स्फिग्यं वावसे वृषा न दानो अस्य रोषति ।

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मध्वा संपृक्ताः सारधेण धेनवस्तूयमेहि द्रवा पिव

॥ २ ॥ ॥ १७(वी) ॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० ४]

१६०७ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इमा उ त्वा पुरुवसो गिरो वर्धन्तु या मम । पावकवर्णाः शुचयो विपश्चितोऽभि रतोमिरनूयत ॥ १ ॥

१६०८ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अयं सहस्रमृषिभिः सहस्कृतः समुद्र इव पप्रथे ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सत्यः सो अस्य महिमा गृणे शवो यज्ञेषु विप्रराज्ये

॥ २ ॥ ॥ १८(रि) ॥

[धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१६०९ ^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यस्यायं विश्व आर्यो दासः शेषधिपा अरिः । तिरश्चिदयं रुशमे पचीरवि तुभ्येतसो अज्यते रयिः ॥ १ ॥

१६१० ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तुरण्यवो मधुमन्तं घृतश्चुतं विप्रासो अर्कमानृचुः ।

^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्मे रयिः पप्रथे वृष्णयं शवोऽस्मे स्वानास इन्दवः

॥ २ ॥ ॥ १९(त) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० १]

१६११ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} गोमन्त्र इन्द्रो अश्ववत्सुतः सुदक्ष धनिव । शुचिं च वर्णमधि गोषु धारय ॥ १ ॥

१६१२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स नो हरीणां पत इन्द्रो देवप्सरस्तमः । सखेव सख्ये नयो रुचे भव ॥ २ ॥

१६१३ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सनेमि त्वमस्मदा अदेवं कं चिदत्रिणम् । साहा ५ इन्द्रो परि बाधो अप द्वयम् ॥ ३ ॥ ॥ २०(ल) ॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० १]

१६१४ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अज्यते व्यज्यते समज्यते क्रतुं रिहन्ति मध्वाभ्यज्यते ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सिन्धोरुच्छ्रासे पतयन्तमुक्षणं हिरण्यपावाः पशुमप्सु गृभ्णते

॥ १ ॥

१६१५ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विपश्चिते पवमानाय गायत मही न धारात्यन्धो अर्षति ।

^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अहिर्न जूर्णामति सर्पति त्वचमत्यो न क्रीडन्नसरद्वृषा हरिः

॥ २ ॥

१६१६ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अग्रेगो राजाण्यस्तविष्यते विमानो अहां भुवनेष्वर्षितः ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} हरिर्घृतस्नुः सुदृशीको अर्णवो ज्योतीरथः पवते राय ओक्वयः

॥ ३ ॥ ॥ २१(ले) ॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ३९ । उ० नास्ति । स्व० ७]

॥ इति सप्तमप्रपाठस्य तृतीयोऽर्धः, सप्तमः प्रपाठश्च समाप्तः ॥ ७-३ ॥

॥ इति षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥

अथ सप्तदशोऽध्यायः ।

[१]

अथाष्टमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ८-१ ॥

(१-१४) १, ७ शुनःशेष आजीर्गतिः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ शंयुर्बाहिरूपलः; (तृणपाणिः) ४ वसिष्ठो मैत्रा-
वरुणिः; ५ वामदेवो गांतमः; ६ रेभसून् काश्यपौ; ७ नृमेघ आंगिरसः; ९, ११ गोपूक्त्यश्वसूक्तिनौ काण्वायनौ; १०
श्रुत्कक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; १२ विरूप आंगिरसः; १३ वत्सः काण्वः ॥ १, ३, ७, १२ अग्निः; २, ८—११,
१३ इन्द्रः; ४ विष्णुः; ५ (१) वायु, ५ (२-३) इन्द्रवायूः ६ पचमानः सोमः ॥ १-२, ७, ९, १०, १२,
१३ गायत्री; ३, ८ प्रगाथः= (विषमा बृहती, समा सप्तोबृहती); ४ त्रिष्टुप्; ५, ६ अनुष्टुप्; ११ उणिक् ।

१६१७ विश्वेभिरग्ने अग्निभिरिमं यन्नमिदं वचः । चनो धाः सहसो यहो ॥ १ ॥
१६१८ यच्चिद्धि शश्वता तना देवंदेवं यजामहे । त्वे इद्धयते हविः ॥ २ ॥
१६१९ प्रियो नो अस्तु विस्पतिर्होता मन्द्रो वरेण्यः । प्रियाः स्वग्नयो वयम् ॥ ३ ॥ ॥१(ही)॥
[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१६२० इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥ १ ॥
१६२१ स नो वृषन्नमुं चरुं सत्रादावन्नपा वृधि । अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः ॥ २ ॥
१६२२ घृषा यूथेव वरुणः कृषीरित्यो जसा । ईशानो अप्रतिष्कृतः ॥ ३ ॥ ॥२(र)॥
[धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० १]

१६२३ त्वं नश्चिन्न ऊत्या वसां राधांसि चोदय । अस्य रायस्त्वमग्ने रथीरसि विदा गाधं तुचे तु नः ॥ १ ॥
१६२४ पर्षिं तोकं तनयं पर्वभिष्टुमदधैरप्रयुत्वभिः ।
अग्ने हेडांसि देव्या युयोधि नोऽदेवानि हरांसि च ॥ २ ॥ ॥३(की)॥
[धा० ११ । उ० १ । स्व० ४]

१६२५ किमिच्छे विष्णो परिचक्षि नाम प्र यद्वक्षे शिपिविष्टो असि ।
मा वर्षा अस्मदप गूह एतच्चदन्यरूपः समिथे वभूथ ॥ १ ॥
१६२६ प्र तत्ते अद्य शिपिविष्ट हव्यमयः शंसामि वयुनानि विद्वान् ।
तं त्वा गृणामि तवसमतव्यान्क्षयन्तमस्य रजसः पराके ॥ २ ॥
१६२७ वषट् ते विष्णवांस आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट हव्यम् ।
वर्धन्तु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ३ ॥ ॥४(ते)॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १॥ [धा० ४४ । उ० १ । स्व० ७]

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६२८ वायो शुक्रो अयामि ते मध्वो अग्रं दिविष्टिषु । आ याहि सोमपीतये स्पाहो देव नियुत्वता ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६२९ इन्द्रश्च वायवेपांसोमानां पीतिमर्हथः । युवांसि यन्तीन्दवो निस्त्रमापो न सध्र्यक् ॥ २ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३० वायविन्द्रश्च शुष्मिणा सरथश्शवसस्पती । नियुत्वन्ता न ऊतय आ यातंसोमपीतये ॥ ३ ॥ ५(ता) ॥

[धा० १९ । उ० १ । स्व० २]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३१ अध क्षपा परिष्कृतो वाजांसि अभि प्र गाहसे । यदी विवस्वतो धियो हरिंसिन्ध्वन्ति यातवे ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३२ तमस्य मर्जयामसि मदो य इन्द्रपातमः । यं गाव आसभिर्दधुः पुरा नूनं च सूरयः ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३३ तं गाथया पुराण्या पुनानमभ्यनूयत । उतो कृणन्त धीतयो देवानां नाम विभ्रतीः ॥ ३ ॥ ६(लु) ॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ५]

२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३४ अश्वं न त्वा वारवन्तं चन्दध्या अग्निं नमोभिः । सम्राजन्तमध्वराणाम् ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३५ स घा नः सनुः शवसा पृथुप्रगामा सुशेवः । मीद्वांसस्माकं बभूयात् ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३६ स नो दूराच्चासाञ्च नि मर्त्यादधायोः । पाहि स दमिद्विश्वायुः ॥ ३ ॥ ७(टि) ॥

[धा० १३ । उ० १ । स्व० ३]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३७ त्वमिन्द्र प्रतूर्तिष्वभि विश्वा असि स्पृधः । अशस्तिहा जनिता वृत्रतूरसि त्वं तूर्य तरुण्यतः ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३८ अनु ते शुष्मं तुरयन्तमीयतुः क्षोणी शिशु न मातरा ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
विश्वास्ते स्पृधः श्रथयन्त मन्यवे वृत्रं यदिन्द्र तूर्वसि

॥ २ ॥ ८(टा) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १८ । उ० १ । स्व० २]

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३९ यज्ञ इन्द्रमवर्धयद्यद्भूमिं व्यवर्तयत् । चक्राण ओपशं दिवि ॥ १ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३
१६४० व्यञ्जन्तरिक्षमतिरन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिनद्वलम् ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४१ उद्रा आजदङ्गिरोभ्य आविष्कण्वन्गुहा सतीः । अर्वाञ्च नुनुदे वलम् ॥ ३ ॥ ९(पी) ॥

[धा० २० । उ० १ । स्व० ४]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४२ त्यमु वः सत्रासाहं विश्वासु गीर्वायतम् । आ च्यावयस्यूतये ॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४३ युध्मंसन्तमनर्वाणंसोमपामनपच्युतम् । नरमवार्यक्रतुम् ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४४ शिक्षा ण इन्द्र राय आ पुरु विद्वांस्रुचीपम । अवा नः पार्य धने ॥ ३ ॥ १०(ता) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० २]

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३
१६४५ तव त्यादिन्द्रियं बृहत्तव दक्षमुत क्रतुम् । वज्रं शिशाति ध्रिषणा वरेण्यम् ॥ १ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३
१६४६ तव द्यौरिन्द्र पौंस्यं पृथिवी वर्धति श्रवः । त्वामापः पर्वतासश्च हिन्विरे ॥ २ ॥

१६४७ त्वां विष्णुर्बृहन्क्षयो मित्रो गृणाति वरुणः । त्वां शङ्खो मदत्यनु मारुतम् ॥ ३ ॥ ॥११(टी)॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १३ । उ० २ । स्व० ४ ।]

१६४८ नमस्ते अग्न ओजसे गृणन्ति देव कृष्टयः । अमैरमित्रमर्दय ॥ १ ॥

१६४९ कुवित्सु नो गविष्टयेऽग्ने संवेपिषो रयिम् । उरुदुरु णस्कृधि ॥ २ ॥

१६५० मा नो अग्ने महाधने परा वर्गारभृद्यथा । संवर्गं स रयिं जय ॥ ३ ॥ ॥१२(प)॥

[धा० १५ । उ० १ । स्व० १]

१६५१ समस्य मन्यवे विशो विश्वा नमन्त कृष्टयः । समुद्रायेव सिन्धवः ॥ १ ॥

१६५२ वि चिद्वज्रस्य दोधतः शिरो विभेद वृष्णिना । वज्रेण शतपर्वणा ॥ २ ॥

१६५३ ओजस्तदस्य तित्विष उभे यत्समवर्तयत् । इन्द्रश्चमेव रोदसी ॥ ३ ॥ ॥१३(तौ)॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० नास्ति]

१६५४ सुमन्मा वस्वी रन्ती सूनरी ॥ १ ॥

१६५५ सरूप वृषन्ना गहीमो भद्रौ धुर्यावभि । ताविमा उप सर्पतः ॥ २ ॥

१६५६ नीच शीर्षाणि मृद्वं मध्य आपस्य तिष्ठति । शूङ्गेभिर्दशभिर्दिशन् ॥ ३ ॥ ॥१४(यि)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० ३]

इत्यष्टम-प्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ८-१ ॥ ॥ इति सप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥

अथाष्टादशोऽध्यायः ।

[१]

अथाष्टमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ८-२ ॥

(१-१९) १ मेधातिथिः काण्वः प्रियमेधश्चाङ्गिरसः; २ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; ३ शुनःशेष आजीगर्तिः;

४ शंयुर्बाह्विस्पत्यः; ५ मेधातिथिः काण्वः; ६, ९ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ७ वालखिल्यम् (आयुः काण्वः); ८ अम्ब-

रिषो वार्षागिरः, ऋजिश्वा भारद्वाजश्च; १० विश्वमना वैयश्वः; ११ सोमरिः काण्वः; १२ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो

बाह्विस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः, ३ गोतमो राहूगणः, ४ अत्रिर्भौमः, ५ विश्वामित्रो गाथिनः, ६ जमदग्निर्भागवः,

७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः); १३ कलिः प्रागाथः; १४, १७ विश्वामित्रः प्रागाथः; १५ मेधातिथिः काण्वः,

१६ निधुविः काश्यपः; १८ भरद्वाजो बाह्विस्पत्यः ॥ १-२, ४, ६-७, ९-१०, १३, १५ इन्द्रः; ३, ११

१८ अग्निः; ५ विष्णुः, ५ (६) देवो वा; ८, १२, १६ पवमानः सोमः; १४, १७ इन्द्राग्नी ॥ १-५,

१४ १६-१८ गायत्री; ६, ७, ९, १२, १३ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती);

८ अनुष्टुप् १० उष्णिक्, ११ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप्, समा सतोबृहती); १५ बृहती ॥

१६५७ पन्यंपन्यमित्सोतार आ धावत मद्याय । सोमं वीराय शूराय ॥ १ ॥

१६५८ एह हरीं ब्रह्मयुजा शग्मा वक्षतः सखायम् । इन्द्रं गीर्भिर्गिर्वणसम् ॥ २ ॥

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ १ २ ३ १ २
१६५९ पाता वृत्रहा सुतमा घा गमन्नारे अस्मत् । नि यमते शतमूतिः ॥ ३ ॥ ॥१(ति)॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६० आ त्वा विशन्तिवन्दवः समुद्रमिव सिन्धवः । न त्वामिन्द्राति रिच्यते ॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६१ विष्यकथ महिना वृषन्भक्षः सोमस्य जागृवे । य इन्द्र जठरेषु ते ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६२ अरं त इन्द्र कुक्षये सोमो भवतु वृत्रहन् । अरं धामभ्य इन्दवः ॥ ३ ॥ ॥२(क)॥

[धा० ११ । उ० १ । स्व० १]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६३ जरायोध तद्विविड्ढि विशोविशो यक्षियाय । स्तोमः रुद्राय दृशीकम् ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६४ स नो महाः अनिमानो धूमकेतुः पुरुश्चन्द्रः । धिये वाजाय हिन्वतु ॥ २ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६५ स रेवाः इव विश्वपतिर्देव्यः केतुः शृणोतु नः । उक्थैरग्निर्वृहद्भानुः ॥ ३ ॥ ॥३(ह)॥

[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० १]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६६ तद्वो गाय सुते सचा पुरुहताय सत्वने । शं यद्वे न शाकिने ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६७ न घा वसुर्नि यमते दानं वाजस्य गोमतः । यत्सीमुपश्रवद्भिरः ॥ २ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६८ कुवित्सस्य प्र हि वज्रं गोमन्तं दस्युहा गमत् । शचीभिरप नो वरत् ॥ ३ ॥ ॥४(फी)॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १५ । उ० २ । स्व० ४]

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६६९ इदं विष्णुर्वि चक्रमे त्रेधा नि दधे पदम् । समूढमस्य पांसुले ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७० त्रीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः । अतो धर्माणि धारयन् ॥ २ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७१ विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥ ३ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७२ तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥ ४ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७३ तद्विप्रासो विपन्युवो जागृवांसः समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥ ५ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७४ अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्या अधि सानवि ॥ ६ ॥ ॥५(हृ)॥

[धा० ३३ । उ० २ । स्व० ६]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७५ मो षु त्वा वाघतश्च नारे असन्नि रीरमन् । आरात्ताद्वा सधमादं न आ गहीह वा सन्नुप श्रुधि ॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७६ इमे हि ते ब्रह्मकृतः सु ते सचा मधौ न मक्ष आसते ।

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
इन्द्रे कामं जरितारो वसूयवो रथे न पादमा दधुः

॥ २ ॥ ॥६(डी)॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६७७ अस्तावि मन्म पूर्व्यं ब्रह्मेन्द्राय वोचत । पूर्वार्कृतस्य बृहतीरनूपत स्तोतुर्मैधा असृक्षत ॥ १ ॥

[धा० १३ । उ० ४ । स्व० ४]

१६७८ ^{२३ ३ १ २ ३ १२ ३ २ ३ २३ ३ १२} समिन्द्रो रायो बृहतीरधूनुत सं क्षोणीं समु सूर्यम् ।

^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} सँशुक्रासः शुचयः सं गवाशिरः सोमा इन्द्रममन्दिषुः

॥ २ ॥ ॥ ७(ठा) ॥

[धा० १३ । उ० २ । स्व० २]

१६७९ ^{१ २ ३ १२ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने परि पिच्यसे । नरे च दक्षिणावते वीराय सदानासदे ॥ १ ॥

१६८० ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तँ सखायः पुरुषं वयं यूयं च सूरयः । अश्याम वाजगध्रं सनेम वाजस्पत्यम् ॥ २ ॥

१६८१ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ २ २} परित्यँ हर्यतँ हरि

॥ ३ ॥ ॥ ८(हा) ॥

[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० २]

१६८२ ^{१ २ ३} कस्तमिन्द्र त्वा वस [वसो । आ]

॥ १ ॥

१६८३ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मघोनः स्म वृत्रहत्येषु चोदय ये ददति प्रिया वसु ।

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तष प्रणीती हर्यश्च सूरिभिर्विश्वा तरेम दुरिता

॥ २ ॥ ॥ ९(यि) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१६८४ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पदु मधोर्मदिन्तरँ सिञ्चाध्वर्यो अन्धसः । एवा हि वीर स्तवते सदावध्रः

॥ १ ॥

१६८५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्र स्थातर्हरीणां न किष्टे पूर्यस्तुतिम् । उदानँश शवसा न भन्दना

॥ २ ॥

१६८६ ^{१ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तं वो वाजानां पतिमहमाहि श्रवस्यवः । अप्रायुभिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यम्

॥ ३ ॥ ॥ १०(क) ॥

[धा० १६ । उ० १ । स्व० १]

१६८७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तं गूर्द्धया स्वर्णरं देवासो देवमरति दधन्विरे । देवत्रा हव्यमूहिषे

॥ १ ॥

१६८८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विभूतरातिं विप्र चित्रशोचिषमग्निमीडिष्व यन्तुरम् ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्य मेधस्य सोम्यस्य सोभरे प्रेमध्वराय पूर्यम्

॥ २ ॥ ॥ ११(या) ॥

[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]

१६८९ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आ सोन स्वानो अद्रिभिस्तिरो वाराण्यव्यया । जनो न पुरि चम्बोर्विशद्वरिः सदा वनेषु दध्रिषे १

१६९० ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स मामृजे तिरो अण्वानि मेधयो मीढ्वाँत्सप्तिर्न वाजयुः ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अनुमाद्यः पवमानो मनीषिभिः सोमो विप्रेभिर्ऋक्भिः

॥ २ ॥ ॥ १२(तु) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० ५ ।]

१६९१ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वयमेनमिदा होऽपीपेमेह वज्रिणम् । तस्मा उ अद्य सवने सुतं भरा नूनं भूषत श्रुते

॥ १ ॥

१६९२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वृकश्चिदस्य वारण उरामधिरा वयुनेषु भूषति ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सेमं न स्तोमं जुजुषाण आ गहीन्द्र प्र चित्रया धिया

॥ २ ॥ ॥ १३(खा) ॥

[धा० १६ । उ० २ । स्व० २]

- १६९३ इन्द्राग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषथः । तद्वां चेति प्र वीर्यम् ॥ १ ॥
- १६९४ इन्द्राग्नी अपसस्परि ॥ २ ॥
- १६९५ इन्द्राग्नी तविषाणि वां ॥ ३ ॥ ॥१४(क)॥
- [धा० ६ । उ० १ । स्व० १]
- १६९६ क ई वेद सुते सच्चा ॥ १ ॥
- १६९७ दाना मृगो न वारणः पुरुत्रा चरथं दधे । न किष्वा नि यमदा सुते गमो महाः श्रस्योजसा ॥ २ ॥
- १६९८ य उग्रः सन्ननिष्टृतः स्थिरो रणाय सःस्कृतः ।
- यदि स्तोतुर्मघवां शृणवद्धवं नेन्द्रो योषत्या गमत् ॥ ३ ॥ ॥१५(ही)॥
- ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १६९९ पवमाना असृक्षत सोमाः शुक्रास इन्दवः । अभि विश्वानि काव्या ॥ १ ॥
- १७०० पवमाना दिवस्पर्यन्तरिक्षादसृक्षत । पृथिव्या अधि सानवि ॥ २ ॥
- १७०१ पवमानास आशवः शुभ्रा असृग्रमिन्दवः । मन्तो विश्वा अप द्विषः ॥ ३ ॥ ॥१६(फ)॥
- [धा० १५ । उ० २ । स्व० १]
- १७०२ तोशा वृत्रहणा हुवे सजित्वानापराजिता । इन्द्राग्नी वाजसातमा ॥ १ ॥
- १७०३ प्र वामर्चन्त्युषिधनः ॥ २ ॥
- १७०४ इन्द्राग्नी नवर्ति पुरो ॥ ३ ॥ ॥१७(र)॥
- [धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १७०५ उप त्वा रण्वसंहशं प्रयस्वन्तः सहस्कृत । अग्ने ससृज्महे गिरः ॥ १ ॥
- १७०६ उप च्छायामिव घृणेरगन्म शर्मे ते वयम् । अग्ने हिरण्यसंहशः ॥ २ ॥
- १७०७ य उग्र इव शर्यहा तिग्मशृङ्गो न वःसगः । अग्ने पुरो खरोजिथ ॥ ३ ॥ ॥१८(य)॥
- [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १७०८ ऋतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ॥ १ ॥
- १७०९ य इदं प्रतिपप्रथे यज्ञस्य स्वरुत्तिरन् । ऋतूनुत्सृजते वशी ॥ २ ॥
- १७१० अग्निः प्रियेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य । सम्राडेको विराजति ॥ ३ ॥ ॥१९(का)॥
- ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ११ । उ० १ । स्व० २]
- इत्यष्टमपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ८-२ ॥
- ॥ इत्यष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

अथैकोनविंशोऽध्यायः ।

[६]

जथाष्टमपाठके तृतीयोऽर्चः ॥ ८-३ ॥

(१-१८) १ विरूप आङ्गिरसः; २, १८ अंशस्तारः काश्यपः; ३ विश्वामित्रो गायिनः; ४ देवातिथिः काण्वः; ५, ८, ९, १६ गोतमो राहूगणः; ६ वामदेवो गौतमः; ७ प्रस्कण्वः काण्वः; १० वसुध्रुत आत्रेयः; ११ सत्यश्रवा आत्रेयः; १२ अश्वश्रुतात्रेयः; १३ बुधगविष्टिरावात्रेयौ; १४ कुत्स आङ्गिरसः; १५ जन्निभौमः; १७ दीर्घतमा औचध्यः ॥ १, १०, १३ अग्निः; २, १८ पवमानः सोमः; ३-५ इन्द्रः; ६, ८, ११, १४ (१ उत्तरार्धः रात्रिश्च), १६ उषाः; ७, ९, १२, १५, १७ अश्विनौ ॥ १-२, ६-७, १८ गायत्री; ३, १३-१५ त्रिष्टुप्; ४-५ प्रगाथः= (विषमा बृहती, समा सतीबृहती); ८-९ उष्णिक् १०-१२ पङ्क्तिः; १६, १७ जगती ॥

१७११ अग्निः प्रलेन जन्मना शुष्मानस्तन्व ३९ स्वाम् । कविर्विप्रेण वावृधे ॥ १ ॥

१७१२ ऊर्जो नपातमा हुवेऽग्निं पावकशोचिषम् । अस्मिन्यज्ञे स्वध्वरे ॥ २ ॥

१७१३ स नो मित्रमहस्त्वमग्ने शुक्रेण शोचिषा । देवैरा सत्सि बर्हिषि ॥ ३ ॥ ॥ १ (ली) ॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१७१४ उत्से शुष्मासो अस्थू रक्षो भिन्दन्तो अद्रिवः । नुदस्व याः परिस्पृधः ॥ १ ॥

१७१५ अया निजग्निरोजसा रथसङ्गे धने हिते । स्तवा अविभ्युषा हृदा ॥ २ ॥

१७१६ अस्य व्रतानि नाधृषे पवमानस्य दूढ्या । रुज यस्त्वा पृतन्यति ॥ ३ ॥

१७१७ तं हिन्वन्ति मदच्युतं हरिं नदीषु वाजिनम् । इन्दुमिन्द्राय मत्सरम् ॥ ४ ॥ ॥ २ (पी) ॥

[धा० २० । उ० १ । स्व० ४]

१७१८ आ मन्द्रैरिन्द्र हरिभिर्याहि मयूररोमभिः । मा त्वा के चिन्नि येमुरिन्न पाशिनोऽति धन्वेव तां इहि १

१७१९ वृत्रखादौ वलं रुजः पुरां दमो अपामजः । स्थाता रथस्य हयोरभिस्वर इन्द्रो दृढा चिदारुजः ॥ २ ॥

१७२० गम्भीरां उदधीं रिव क्रतुं पुष्यासि गा इव ।

प्र सुगोपा यवसं धेनवो यथा हृदं कुल्या इवाशत ॥ ३ ॥ ॥ ३ (छा) ॥

[धा० १७ । उ० २ । स्व० २]

१७२१ यथा गौरो अपा कृतं तृष्यन्नेत्यवेरिणम् । आपित्वे नः प्रपित्वे तूयमा गहि कण्वेषु सु सचा पिव ॥ १ ॥

१७२२ मन्दन्तु त्वा मघवन्निन्द्रेन्दवो राधोदेयाय सुन्वते ।

आमुष्या सोममपिबश्चमू सुतं ज्येष्ठं तद्वधिषे सहः ॥ २ ॥ ॥ ४ (घ) ॥

[धा० २१ । उ० ४ । स्व० १]

१७२३ त्वमङ्ग प्र शंसिषो देवः शविष्ठ मर्त्यम् । न त्वदन्यो मघवन्नस्ति मर्दितेन्द्र ब्रवीमि ते वचः ॥ १ ॥

१७२४ मा ते राधासि मा त ऊतयो वसोऽस्मान्कदा चना दभन ।

विश्वा च न उपमिमीहि मानुष वसुनि चर्षणिभ्य आ

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० २१ । उ० १ । ख० १]

१७२५ प्रति प्या सूनरी जनी व्युच्छन्ती परि स्वासुः । दिवो अदर्शि दृष्टिता

|| १ ||

१७२६ अश्वेव चित्राक्षी माता गवामृतावरी । सखा भूदश्विनोरुषाः ।

॥ २ ॥

१७२७ उत सखास्यश्विनोरुत माता गवामसि । उतोषो वस्व ईशिषे

॥ ३ ॥ ॥ ६ (लि) ॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१७२८ पापे उषा अपूर्व्या व्युच्छति प्रिया दिवः । स्तुपे वामश्विना बृहत्

11 2 11

१७२९ या दत्ता सिन्धुमातरा मनोतरा रयीणाम् । धिया देवा वसुविदा

॥ २ ॥

१७३०- बन्धुन्ते वां ककुहासो जूर्णायामधि विप्रपि । यद्वाँ रथो विभिष्यतात्

॥ ३ ॥ ॥७(लि)॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१७३१ उपस्तथिब्रमा भरासभ्यं वाजिनीवति । येन तोकं च तनयं च धामहे

॥ २ ॥

१७३२ उपो अघेह गोमत्यश्वावति विभावरि । रेवदस्मे व्युच्छ सूनृतावति

॥ २ ॥

१७३३ युंक्ष्वा द्वि वाजिनीवत्यश्वाः अद्यारुणाः उपः । अथा नो विश्वा सौभगान्या वह ॥ ३ ॥ ॥८(द्वि)॥

[धा० ६ । उ० ना० । स्व० ३]

१२ ३२३ १ २४ ३ १२. ३१३ ३ १२ ३ १२
१७३४ अश्विना वर्तिरस्मदा गोमदस्त्रा हिरण्यवत् । अवाग्रथः समनसा नि यच्छतम् ॥ १ ॥

१७३५ एह देवा मयोभुवा दत्ता हिरण्यवर्तनी । उपर्वुधो वहन्तु सोमपीतये

1211

१७३६ यावित्था श्लोकमा दिवो ज्योतिर्जनाय चक्रथुः। आ न ऊर्जं वहतमश्विना युवम् ॥ ३ ॥ ॥९(भा)॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० २० । उ० ४ । स्व० १]

३ १ २५ ३ २४ ३ २ ३ १ २५ ३ १ २
१७३७ अग्निं तं मन्ये यो वसुरस्तं यं यन्ति धेनवः ।

२ ३ १ २   ३ १ २   ३ १ २   ३ २ ३ १ २   ३ २ ३ १ २
अस्तमर्वन्त आशवोऽस्तं नित्यासो वाजिन इषं स्तोतृभ्य आ भर

11 2 11

१७३८ अग्निर्हि वाजिनं विशे ददाति विश्वचर्षणिः ।

अग्नी राये स्वाभुव॑ स प्रीतो॑ याति वार्यमि॑न् स्तोत॒भ्य आ भर॑

॥ २ ॥

१७३९ सो अग्निर्यो वसुगृणे सं यमायन्ति धेनवः ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
समर्वन्तो रघुद्रुवः स सुजातासः सुरय इष स्तोतृभ्य आ भर

॥ ३ ॥ ॥ १०(घु)॥

[प्रा०-१६। उ० ४। स्थ० ५]

१७४० महे नो अबोधयोपो राये दिवित्मती ।

यथा चित्रो अबोधयः सत्यश्रवसि वाय्ये सुजाते अश्वसूनुते

॥ १ ॥

१७४१ या सुनीथे शौचद्रथे व्यौच्छो दुहितर्दिवः ।

सा व्युच्छ सहीयसि सत्यश्रवसि वाय्ये सुजाते अश्वसूनुते

॥ २ ॥

१७४२ सा नो अद्याभरदसुव्युच्छा दुहितर्दिवः ।

यो व्यौच्छः सहीयसि सत्यश्रवसि वाय्ये सुजाते अश्वसूनुते

॥ ३ ॥ ॥११(तु)॥

[धा० १९ । उ० १ । स्वा० ५]

१७४३ प्रति प्रियतमं रथं वृषणं वसुवाहनम् ।

स्तोता वामश्विनावृषि स्तोमेभिर्भूषति प्रति माध्वी मम श्रुतं हवम्

॥ १ ॥

१७४४ अत्यायातमश्विना तिरो विश्वा अहं सना ।

वस्त्रा हिरण्यवर्तनी सुपुम्णा सिन्धुवाहसा माध्वी मम श्रुतं हवम्

॥ २ ॥

१७४५ आ नो रत्नानि विभ्रतावश्विना गच्छतं युवम् ।

रुद्रा हिरण्यवर्तनी जुषाणा वाजिनीवसू माध्वी मम श्रुतं हवम्

॥ ३ ॥ ॥१२(घा)॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

[धा० ३० । उ० नास्ति । स्वा० २]

१७४६ अबोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति श्रेणुमिवायतीमुषासम् ।

यद्वा इव प्र वयामुज्जिहानाः प्र भानवः सस्रते नाकमच्छ

॥ १ ॥

१७४७ अबोधि होता यजथाय देवानूध्वो अग्निः सुमनाः प्रातरस्थात् ।

समिद्धस्य रुशददर्शि पाजो महान् देवस्तमसो निरमोचि

॥ २ ॥

१७४८ यदीं गणस्य रशनामर्जागः शुचिरङ्गते शुचिभिर्गोभिरग्निः ।

आहक्षिणा युज्यते वाजयंत्युत्तानामूध्वो अधयज्जुह्वभिः

॥ ३ ॥ ॥१३(लि)॥

[धा० १९ । उ० नास्ति । स्वा० ३]

१७४९ इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरागाध्विप्रः प्रकेतो अजनिष्ट विश्वा ।

यथा प्रसूता सवितुः सवायैवा रात्र्युषसे योनिमारैक्

॥ १ ॥

१७५० रुशदत्सा रुशती श्वेत्यागादारैर्गु कृष्णा सदनान्यस्याः ।

समानबन्धू अमृते अनूची द्यावा वर्णं चरत आमिनाने

॥ २ ॥

१७५१ ^{३ २३ ३ १ २ ३२३ ३ १ २ ३१ २} समानो अध्वा स्वस्त्रोरनतस्तमन्यान्वा चरतो देवशिष्टे ।

^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} न मेथेते न तस्थतुः सुमेके नक्तोषासा समनसा विरूपे

॥ ३ ॥ ॥ १४(म) ॥

[धा० ३० । उ० ५ । स्व० १]

१७५२ ^{१ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आ भात्यग्निरुषसामनीकमुद्विप्राणां देवया वाचो अस्थुः ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अर्वाञ्चा नूनं रथ्येह यातं पीपिवां समश्विना घर्ममच्छ

॥ १ ॥

१७५३ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} न सस्कृतं प्रमिमीतो गमिष्ठान्ति नूनमश्विनोपस्तुतेह ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दिवाभिपित्वेऽवसागमिष्ठा प्रत्यवर्ति दाशुषे शम्भविष्ठा

॥ २ ॥

१७५४ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उता यातं संगवे प्रातरहो मध्यन्दिन उदिता सूर्यस्य ।

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दिवा नक्तमवसा शन्तमेन नेदानीं पीतिरश्विना ततान

॥ ३ ॥ ॥ १५(लो) ॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

[धा० २४ । उ० नास्ति । स्व० ९]

१७५५ ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} एता उ त्या उपसः कतुमकत पूर्वे अर्धे रजसो भानुमञ्जते ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} निष्कृण्वाना आयुधानीव धृष्णवः प्रति गावोऽरुषीर्यन्ति मातरः

॥ १ ॥

१७५६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उदपसन्नरुणा भानवो वृथा स्वायुजो अरुषीर्गा अयुक्षत ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अक्रुण्णसो वयुनानि पूर्वथा रुशन्तं भानुमरुषीरशिथ्र्युः

॥ २ ॥

१७५७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अर्चन्ति नारीरपसो न विष्टिभिः समानेन योजनेना परावतः ।

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इषे वहन्तीः सुकृते सुदानवे विश्वेदह यजमानाय सुन्वते

॥ ३ ॥ ॥ १६(कि) ॥

[धा० २६ । उ० १ । स्व० ३]

१७५८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अवोध्यग्निर्म उदेति सूर्यो व्यूः प्राश्रन्द्रा म्हावो अर्चिषा ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आयुक्षातामश्विना यातवे रथं प्रासावीदेवः सविता जगत्पृथक्

॥ १ ॥

१७५९ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यद्युजाथे वृषणमश्विना रथं घृतेन नो मधुना क्षत्रमुक्षतम् ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्माकं ब्रह्म पृतनासु जिन्वतं वयं धना शूरसाता भजेमहि

॥ २ ॥

१७६० ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अर्वाङ् त्रिचक्रो मधुवाहनो रथो जीराश्वो अश्विनोर्यातु सुष्टुतः ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्रिबन्धुरो मधवा विश्वसौभगः शं न आ वक्षद्विपदे चतुष्पदे

॥ ३ ॥ ॥ १७(छा) ॥

[धा० २२ । उ० २ । स्व० २]

१७६१ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्र ते धारा असश्चतो दिवो न यन्ति वृष्टयः । अच्छा वाजं सहस्रिणम्

॥ १ ॥

१७६२ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अभि प्रियाणि काव्या विश्वा चक्षाणो अर्षति । हरिस्तुजान आयुधा

॥ २ ॥

१७६३ स मर्मृजान आयुभिरिभो राजेव सुव्रतः । श्येनो न वसु षीदति

॥ ३ ॥

१७६४ स नो विश्वा दिवो वसूतो पृथिव्या अधि । पुनान इन्द्रवा भर

॥ ४ ॥ ॥ १८ (ती) ॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १४ । उ० १ । स्व० ४]

॥ इति अष्टमप्रपाठके तृतीयोऽर्धः, अष्टमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ८ ॥

॥ इत्येकोनविंशोऽध्यायः ॥ १९ ॥

अथ विंशोऽध्यायः ।

[१]

अथ नवमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ९-१ ॥

(१-१८) १ नृमेध आङ्गिरसः; २... ३ प्रियमेध आङ्गिरसः; ४ दीर्घतमा औत्तथ्यः; ५ वामदेवो गौतमः; ६ प्रस्कण्वः

काण्वः; ७ बृहदुक्थो वामदेव्यः; ८ बिन्दुः पूतदक्षो वा आङ्गिरसः; ९, १७ जमदग्निर्भागवः; १० सुकक्ष आङ्गिरसः;

११-१३ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १४ सुदाः पैजवनः; १५ भेषातिथिः काण्वः; १६ नीपातिथिः काण्वः; १८ परच्छेपो

देवोदासिः ॥ १, १७ पवमानः सोमः; ३, ७, १०, १६ इन्द्रः; ४-६, १८ अग्निः; ९ मरुतः; १० सूर्यः;

२..... ॥ १, ८, १०, १५-१७ गायत्री; (१७ नित्यपदा) २... ..; ३ अनुष्टम्बः प्रगाथः=

(१ अनुष्टुप्+गायत्र्यौ); ४, ११, १३ विराट्; ५ पदपंक्तिः; ६, ९, १२ प्रगाथः (विषमा बृहती,

समा सतो बृहती); ७ त्रिष्टुप्; १४ शकरी; १८ अत्यष्टिः ॥

१७६५ प्रास्य धारा अक्षरन्वृणः सुतस्याजसः । देवा अनु प्रभूषतः

॥ १ ॥

१७६६ ससि मृजन्ति वेधसो गृणन्तः कारवो गिरा । ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यम्

॥ २ ॥

१७६७ सुषहा सोम तानि ते पुनानाय प्रभूवसो । वर्धा समुद्रमुक्थ्य

॥ ३ ॥ ॥ १ (यि) ॥

[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१७६८ एष ब्रह्मा य ऋत्विग इन्द्रो नाम श्रुतो गृणे

॥ १ ॥

१७६९ त्वामिच्छवसस्पते यन्ति गिरो न संयतः

॥ २ ॥

१७७० वि स्तुतयो यथा पथः

॥ ३ ॥ ॥ २ (प) ॥

[धा० ५ । उ० १ । स्व० १]

१७७१ आ त्वा रथं यथोतये

॥ १ ॥

१७७२ तुविशुष्म तुविकतो शचीवो विश्वया मते । आ पप्राथ महित्वना

॥ २ ॥

१७७३ यस्य ते महिना महः परि ज्मायन्तमीयतुः । हस्ता वज्रं हिरण्ययम्

॥ ३ ॥ ॥ ३ (व) ॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० १]

१७७४ आ यः पुरं नार्मिणीमदीदैत्यः कविर्नभन्योऽर्वा । सूरौ न रुक्मां छतात्मा

॥ १ ॥

- १७७५ अभि द्विजन्मा ग्री रोचनानि विश्वा रजाँसि शुशुचानो अस्थात् । होता यजिष्ठो अपाँ सधस्थे ॥२॥
 १७७६ अयँ स होता यो द्विजन्मा विश्वा दधे वार्याणि श्रवस्या । मतो यो अस्मै सुतुको ददाश ॥३॥४(छ)॥
 [धा० १२ । उ० २ । स्व० १]

- १७७७ अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हृदिस्पृशम् । ऋध्यामा त ओहैः ॥ १ ॥
 १७७८ अधा ह्यग्ने क्रतोर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः । रथीर्ऋतस्य बृहतो बभूथ ॥ २ ॥
 १७७९ एभिर्नो अकैर्भवा नो अर्वाङ्क्वस्वर्णं ज्योतिः । अग्ने विश्वेभिः सुमना अनीकैः ॥ ३ ॥ ॥५(चि)॥
 ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० ७ । उ० १ । स्व० ३]

- १७८० अग्ने विवस्वदुषसाश्चित्रं राधो अमर्त्य । आ दाशुषे जातवेदो बहा त्वमद्या देवाँ उषर्बुधः ॥ १ ॥
 १७८१ जुष्टो हि दूतो असि हव्यवाहनोऽग्ने रथीरध्वराणाम् ।
 सजूरध्वभ्यामुषसा सर्वार्यमस्मे धेहि श्रवो बृहत् ॥ २ ॥ ॥६(ला)॥
 [धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० २]

- १७८२ विधुं वद्राणँ समने बहूनां युवानँ सन्तं पलितो जगार ।
 देवस्य पश्य काव्यं महित्वाद्या ममार स ह्यः समान ॥ १ ॥
 १७८३ शाफमना शाको अरुणः सुपर्ण आ यो महः शूरः सनादनीडः ।
 यधिकेत सत्यमिस्तन्न मोषं वसु स्पार्हमुतं जेतोत दाता ॥ २ ॥
 १७८४ ऐभिर्वदे वृष्ण्या पौँस्यानि येभिरौक्षन्नब्रह्मत्याय वज्री ।
 ये कर्मणः क्रियमाणस्य महः ऋते कर्ममुदजायन्त देवाः ॥ ३ ॥ ॥७(घे)॥
 [धा० ३१ । उ० ४ । स्व० ७]

- १७८५ अस्ति सोमो अयँ सुतः पिबन्त्यस्य मरुतः । उत स्वराजो अश्विना ॥ १ ॥
 १७८६ पिबन्ति मित्रो अर्यमा तना पूतस्य वरुणः । त्रिषधस्थस्य जावतः ॥ २ ॥
 १७८७ उतो न्वस्य जोषमा इन्द्रः सुतस्य गोमतः । प्रातहोतेव मत्सति ॥ ३ ॥ ॥८(ली)॥
 [धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ४]

- १७८८ वणमहाँ असि सूर्ये बडादित्यं महाँ असि । महस्ते सतो महिमा पनिष्टम मन्ना देव महाँ असि ॥१॥
 १७८९ बट् सूर्ये श्रवसा महाँ असि सत्रा देव महाँ असि ।
 महा देवानामसुर्यः पुरोहितो विभु ज्योतिरदाभ्यम् ॥ २ ॥ ॥९(त)॥
 ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १४ । उ० १ । स्व० १]

- १७९० उप नो हरिभिः सुतं याहि मदानां पते । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ १ ॥
 १७९१ द्विता यो वृत्रहन्तमो विद इन्द्रः शतकतुः । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ २ ॥
 १७९२ त्वं हि वृत्रहन्नेषां पाता सोमानामसि । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ ३ ॥ ॥१०(री)॥

[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ४]

- १७९३ प्र वो महे महेवृधे भरध्वं प्रचेतसे प्र सुमर्ति कृणुध्वम् । विशः पूर्वीः प्र चर चर्षणिप्राः ॥ १ ॥
 १७९४ उरुयचसे महिने सुवृक्तिमिन्द्राय ब्रह्म जनयन्त विप्राः । तस्य व्रतानि न भिनन्ति धीराः ॥ २ ॥
 १७९५ इन्द्रं वाणीरनुत्तमन्युमेव सत्रा राजानं दधिरे सहध्वै । हर्यश्वाय पर्हया समापीन ॥ ३ ॥ ॥११(हि)॥

[धा० २६ । उ० नास्ति । स्व० ३]

- १७९६ यदिन्द्र यावत्स्त्वमेतावद्दहमीशीय । स्तोतारमिद्वधिषे रदावसो न पापत्वाय रक्षसिपम् ॥ १ ॥
 १७९७ शिक्षेयमिन्महयते दिवेदिवे राय आ कुहचिद्विदे ।
 न हि त्वदन्यन्मघवन्न आप्य वस्यो अस्ति पिता च न ॥ २ ॥ ॥१२(ता)

[धा० १४ । उ० १ । स्व० २]

- १७९८ श्रुधी हव विपिपानस्याद्देवोधा विप्रस्यार्चतो मनीषाम् । कृष्वा दुवाः स्यन्तमा सचेमा ॥ १ ॥
 १७९९ न ते गिरो अपि मृष्ये तुरस्य न सुष्टुतिमसुर्यस्य विद्वान् । सदा ते नाम स्वयशो विवाक्मि ॥ २ ॥
 १८०० भूरि हि ते सवना मानुषेषु भूरि मनीषा हवते त्वामित् । मारे अस्मन्मघवं ज्योक्तः ॥ ३ ॥ ॥१३(बा)॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १५ । उ० २ । स्व० २]

- १८०१ प्रो ष्वस्मै पुरोरधमिन्द्राय शूषमर्चत । अभीके चिदु लोककृतसङ्गे समत्सु वृत्रहा ।
 अस्माकं वोधि चोदिता नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ १ ॥
 १८०२ त्वं सिधूँरवासृजोऽधराचो अहन्नहिम् । अशत्रुर्निद्र जज्ञिषे विश्वं पुण्यासि वार्यम् ।
 तं त्वा परि ष्वजामहे नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ २ ॥
 १८०३ वि षु विश्वा अरातयोऽर्यो नशन्त नो धियः । अस्तासि शत्रवे वधं यो न इन्द्र जिघांसति ।
 या ते रातिर्दिवसु नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ ३ ॥ ॥१४(टि)॥

[धा० ४३ । उ० १ । स्व० ३]

- १८०४ रेवाँ इद्रेवत स्तोता स्यात्वावतो मघोनः । प्रेदु हरिवः सुतस्य ॥ १ ॥
 १८०५ उक्थं च न शस्यमानं नागो रयिरा चिकेत । न गायत्रं गीयमानम् ॥ २ ॥
 १८०६ मा न इन्द्र पीयत्नवे मा शर्धते परा दाः । शिक्षा शचीवः शन्वीभिः ॥ ३ ॥ ॥१५(ति)॥
 [धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]

- १८०७ एन्द्र याहि हरिभिरुप कण्वस्य सुष्टुतिम् । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ॥ १ ॥
 १८०८ अत्रा वि नेमिरेषामुरां न धूनुते वृकः । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ॥ २ ॥
 १८०९ आ त्वा प्रावा वदन्निह सोमी घोषेण वक्षतु । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ३ ॥ १६(व) ॥
 [धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]

- १८१० पवस्व सोम मन्दयन्निन्द्राय मधुमत्तमः ॥ १ ॥
 १८११ ते सुतासो विपश्चितः शुक्रा वायुमसृक्षत ॥ २ ॥
 १८१२ असृग्रं देववीतये वाजयन्तो रथा हव ॥ ३ ॥ ॥ १७(रौ) ॥
 इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

- १८१३ अग्निं होतारं मन्ये दास्वन्तं वसोः सूनुं सहसो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।
 य ऊर्ध्वरो स्वध्वरो देवो देवाच्या कृपा । घृतस्य विभ्राष्टिमनु शुक्रशोचिप आजुह्वानस्य सर्पिपः ॥ १ ॥
 १८१४ यजिष्ठं त्वा यजमाना हुवेम ज्येष्ठमङ्गिरसां विप्रं गन्मभिर्विप्रेभिः शुक्रं मन्मभिः ।
 परिजमानमिव द्यां होतारं चर्षणीनाम् । शोचिकेशं वृषणं यमिमा विशः प्रावन्तु जूतये विशः ॥ २ ॥
 १८१५ स हि पुरु चिदोजसा विरुक्मता दीद्यानो भवति द्रुहन्तरः परशुनं द्रुहन्तरः ।
 वीडु चिद्यस्य समृतौ ध्रुवद्वनेव यत्स्थिरम् । निष्पहमाणो यमते नायते धन्वासहा नायते ॥ ३ ॥ १८(डी) ॥
 [धा० ४३ । उ० २ । स्व० ४]

॥ इति नवमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ९-१॥

[२]

अथ नवमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ९-२ ॥

- (१-१३) १ अग्निः पावकः; २ सोमरिः काण्वः; ३ अरुणो वैतहव्यः; ५-६ अवरसारः काश्यपः; ९ गोपूस्त्यश्वसूक्तनौ काण्वायनौ; १० त्रिशिरास्वाहूः, सिन्धुद्वीप आम्बरीषो वा; ११ उलो वातायनः; १३ वेनो भार्गवः; ४, ७, ८, १२ । १-४; ७-८, १२ अग्निः; ५-६ विश्वे देवाः; ९ इन्द्रः, १० आपः; ११ वायुः १३ वेनः, १ (१-२) विष्टार-
 पंक्तिः; १ (३-५) सतोवृहती, १ (६) उपरिष्टाज्ज्योतिः, २ काकुभः प्रगाथः= (विषमा ककुप, समा सतोवृहती); ३ जगती; ५-६, १३ त्रिष्टुप्; ४, ७-११, गायत्री; ४, ७, ८, १२ ।

- १८१६ अग्ने तव श्रवो वयो महि भ्राजन्ते अर्चयो विभावसो ।
 वृहद्भानो शवसा वाजमुक्थ्या २३ दधासि दाशुषे कवे ॥ १ ॥
 १८१७ पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुना ।
 पुत्रो मातरा विचरन्नुपावसि पृणक्षि रोदसी उभे ॥ २ ॥

१८१८ ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर्मन्दस्व श्रीतिभिर्हितः ।

२३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
त्वे इषः सं दधुर्भूरिवर्षसश्चित्रोतयो वामजाताः

॥ ३ ॥

१८१९ इरज्यन्नग्ने प्रथयस्व जन्तुभिरस्मे रायो अमर्त्य ।

१ १२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
स दर्शतस्य वपुषो वि राजसि पृणक्षि दर्शतं क्रतुम्

॥ ४ ॥

१८२० इष्कर्तारमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्तं राधसो महः ।

३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
रार्ति वामस्य सुभगां महीमिपं दधासि सानसि रयिम्

॥ ५ ॥

१८२१ ऋतावानं महिपं विश्वदर्शतमग्निं सुस्त्राय दधिरे पुरो जनाः ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
श्रुत्कर्णं सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा

॥ ६ ॥ ॥ १(दि) ॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ५९ । उ० ३ । स्व० ३]

१८२२ प्र सो अग्ने तयोतिभिः सुवीराभिस्तरति वाजकर्मभिः । यस्य त्वं सख्यमाविथ ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१८२३ तव द्रप्सो नीलवान्वाश ऋत्विय इन्धानः सिष्णवा ददे ।

१ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
त्वं महीनामुपसामसि प्रियः क्षपो वस्तुषु राजसि

॥ २ ॥ ॥ २(यी) ॥

[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१८२४ तमोषधीर्दधिरे गर्भमृत्वियं तमापो अग्निं जनयन्त मातरः ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
तमित्समानं वनिनश्च वीरुधोऽन्तर्वतीश्च सुवते च विश्वहा

॥ १ ॥ ॥ ३(रि) ॥

[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१८२५ अग्निरिन्द्राय पवते दिवि शुक्रो वि राजति । महिषीव वि जायते

॥ १ ॥ ॥ ४(या) ॥

[धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० २]

१८२६ यो जागार तमृचः कामयन्ते यो जागार तमु सामानि यन्ति ।

२ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
यो जागार तमयं सोम आह तवाहमस्मि सख्ये न्योकाः

॥ १ ॥ ॥ ५(या) ॥

[धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० २]

१८२७ अग्निर्जागार तमृचः कामयन्तेऽग्निर्जागार तमु सामानि यन्ति ।

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
अग्निर्जागार तमयं सोम आह तवाहमस्मि सख्ये न्योकाः

॥ १ ॥ ॥ ६(वा) ॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० २]

१८२८ नमः सखिभ्यः पूर्वसद्भ्यो नमः साकंनिषेभ्यः । युञ्जे वाचं शतपदीम्

॥ १ ॥

१८२९ युञ्जे वाचं शतपदीं गाये सहस्रवर्तनि । गायत्रं त्रैष्टुभं जगत्

॥ २ ॥

१८३० गायत्रं त्रैष्टुभं जगद्धिश्वा रूपाणि सम्भृता । देवा ओकांसि चक्रिरे ॥ ३ ॥ ॥७(यु)॥
[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ५]

१८३१ अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निरिन्द्रो ज्योतिर्ज्योतिरिन्द्रः । सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः ॥ १ ॥

१८३२ पुनरूर्जा नि वर्तस्व पुनरग्न इषायुषा । पुनर्नः पाह्यंहसः ॥ २ ॥

१८३३ सह रय्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया । विश्वस्न्या विश्वतस्परि ॥ ३ ॥ ८ ॥ (उ)॥
॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० ८ । उ० २ । स्व० २]

१८३४ यदिन्द्राहं यथा त्वमीशीय वस्व एक इत् । स्तोता मे गोसखा स्यात् ॥ १ ॥

१८३५ शिक्षेयमस्मै दित्सेयं शचीपते मनीषिणे । यदहं गोपतिः स्याम् ॥ २ ॥

१८३६ धेनुष्ट इन्द्र सूनृता यजमानाय सुन्वते । गामश्वं पिप्पुपी दुहे ॥ ३ ॥ ॥९(पि)॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]

१८३७ आपो हि घ्रा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥ १ ॥

१८३८ यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥ २ ॥

१८३९ तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ॥ ३ ॥ ॥१०(वा)॥
[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० २]

१८४० वात आ वातु भेषजं शम्भु मयोभु नो हृदे । प्र न आयूषि तारिषत् ॥ १ ॥

१८४१ उत वात पितासि न उत भ्रातोत नः सखा । स नो जीवातवे कृधि ॥ २ ॥

१८४२ यददो वात ते गृहेऽमृतं निहितं गुहा । तस्य नो धेहि जीवसे ॥ ३ ॥ ॥११(पौ)॥
[धा० १० । उ० १ । स्व० नास्ति]

१८४३ अभि वाजी विश्वरूपो जनित्रं हिरण्यं बिभ्रदत्कं सुपर्णः ।

सूर्यस्य भानुमृतुथा वसानः परि स्वयं मेधमृजो जजान ॥ १ ॥

१८४४ अप्सु रेतः शिश्रिये विश्वरूपं तेजः पृथिव्यामधि यत्संबभूव ।

अन्तरिक्षे स्वं महिमानं मिमानः कनिक्रान्ति वृष्णो अश्वस्य रेतः ॥ २ ॥

१८४५ अयं सहस्रा परि युक्ता वसानः सूर्यस्य भानुं यज्ञो दाधार ।

सहस्रदाः शतदा भूरिदावा धर्ता दिवो भुवनस्य विश्रुतिः ॥ ३ ॥ ॥१२(पु)॥

१८४६ नाके सुपर्णमुप यत्पतन्तं हृदा वेनन्तो अभ्यचक्षत त्वा ।

हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य धोनौ शकुनं भुरण्युम् ॥ १ ॥
[धा० २० । उ० १ । स्व० ५]

१८४७ ऊर्ध्वो गन्धर्वो अधि नाके अस्थात्प्रत्यङ्चित्रा विभ्रदस्यायुधानि ।

वसानो अत्कं सुरभिं दृशे कं स्वाङ्गं नाम जनत प्रियाणि

॥ २ ॥

१८४८ द्रप्सः समुद्रमभि यज्जिगाति पश्यन् गृध्रस्य चक्षसा विधर्मन् ।

भानुः शुकेण शोचिषा चकानस्तृतीये चक्रे रजसि प्रियाणि

॥ ३ ॥ ॥ १३ (ख) ॥

॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [धा० २६ । उ० २ । स्व० ५]

॥ इति नवमप्रपाठस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ ९-२ ॥ ॥ इति विंशोऽध्यायः ॥ २० ॥

अथैकविंशोऽध्यायः ।

[३]

अथ नवमप्रपाठके तृतीयोऽर्धः ॥ ९-३ ॥

(१-९) १-४, ५ (१-२), अप्रतिरथ ऐन्द्रः; ५ (३), ६ (३), ८ (१, ३) पायुर्भरद्वाजः; ७ (१-२) शासो
भारद्वाजः; ९ (१) जय ऐन्द्रः; ९ (२-३) गोतमो राहूगणः; ४ (३) ६ (१-२) -? ७ (३)... ८ (२)...

॥ १, २ (२-३), ३-४, ५ (२), ६, ७, ९ (१) इन्द्रः; ५ (२) इन्द्रो मरुतो वा; २ (१) बृहस्पतिः;

५ (१) अप्वा देवी, ५ (३) इषवः; ६ (३) (संग्रामाशिषः) युद्धभूमि-कवच-ब्राह्मणस्पर्श्यादितयः;

८ (१, ३ [संग्रामाशिषः १ वर्म-सोम-वरुणाः, ३ देवब्रह्माणि]; ९ सोमावरुणौ । (२-३) विश्वे

देवाः; ८ (३)... ॥ ३ ॥ १-४, ५ (१), ६ (१) ८ (१) ९ (१-२) त्रिष्टुप् ।

५ (२-३), ६ (२) ७ (१-२), ८ (२) अनुष्टुप्; ६ (३) पंक्तिः;

९ (३) विराट्स्थाना; ७ (३) विराड् जगती ८ (२)... ॥

१८४९ आशुः शिशानो वृषभो न भीमो घनाघनः क्षोभणश्चर्यणीनाम् ।

सङ्क्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शतं सेना अजयत्साकमिन्द्रः

॥ १ ॥

१८५० सङ्क्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्चयवनेन धृष्णुना ।

तदिन्द्रेण जयत तत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा

॥ २ ॥

१८५१ स इषुहस्तेः स निषङ्गिभिर्वशी सस्त्रा स युध इन्द्रो गणेन ।

सं सृष्टजित्सोमपा बाहुशर्ष्यैश्च धन्वा प्रतिहिताभिरस्ता

॥ ३ ॥ ॥ १ (फे) ॥

[धा० ४० । उ० २ । स्व० ७]

१८५२ बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहामित्रा अपवाधमानः ।

प्रभञ्जन्सेनाः प्रमृणो युधा जयन्नस्माकमेध्याविता रथानाम्

॥ १ ॥

१८५३ बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान्वाजी सहमान उग्रः ।

अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैवमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्

॥ २ ॥

१८५४ गोत्रभिदं गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमजम प्रमृणन्तमोजसा ।

इमं सजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रं सखायो अनु स रमध्वम्

॥ ३ ॥ ॥२(हे)॥

[धा० ३६ । उ० नास्ति । स्व० ७]

१८५५ अभि गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदयो वीरः शतमन्युरिन्द्रः ।

दुश्चयवनः पृतनापाड्युध्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु

॥ १ ॥

१८५६ इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर प्तु सोमः ।

देवसेनानामभिभजतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रम्

॥ २ ॥

१८५७ इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुताः शर्ध उग्रम् ।

महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात्

॥ ३ ॥ ३ ॥(च)॥

[धा० २७ । उ० १ । स्व० १]

१८५८ उद्धर्षय मध्वन्नायुधान्युत्सत्स्वनां मामकानां मनांसि ।

उद्ध्वहन्वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयतां यन्तु घोषाः

॥ १ ॥

१८५९ अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु ।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मा उ देवा अवता हवेषु

॥ २ ॥

१८६० असौ या सेना मरुतः परेषामभ्येति न ओजसा स्पर्धमाना ।

तां गूहत तमसापवतेन यथैतेषामन्यो अन्यं न जानात्

॥ ३ ॥ ॥४(चु)॥

[धा० ३२ । उ० १ । स्व० ५]

१८६१ अमीषां चित्तं प्रतिलोभयन्ती गृहाणाङ्गान्यप्ये परेहि ।

अभि प्रेहि निर्दह हत्सु शोकेरन्धेनामित्रास्तमसा सचन्ताम्

॥ १ ॥

१८६२ प्रेता जयता नर इन्द्रो वः शर्म यच्छतु । उग्रा वः सन्तु बाहवोऽनाधृष्या यथासथ ॥२॥

१८६३ अवसृष्टा परा पत शरव्ये ब्रह्मसंशिते । गच्छामित्रान्प्र पद्यस्व मामीषां कं च नोच्छिषः ३ ॥५(ठा)

[धा० १८ । उ० २ । स्व० २]

१८६४ कङ्गाः सुपर्णा अनु यन्त्वेनान् गृहाणामन्नमसावस्तु सेना ।

मैषां मोच्यघहारश्च नेन्द्र वयांस्येनाननुसंयन्तु सर्वान्

॥ १ ॥

१८६५ अभित्रसेनां मध्वन्नस्मां छत्रयतीमभि । उभौ तामिन्द्र वृत्रहन्नग्निश्च दहतं प्रति ॥ २ ॥

१८६६ यत्र बाणाः संपतन्ति कुमारा विशिखा इव ।

तत्र नो ब्रह्मणस्पतिरदितिः शर्म यच्छतु विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥ ३ ॥ ॥ ६ (या) ॥

[धा० २७ । उ० नास्ति । स्व० २]

१८६७ वि रक्षो वि मृधो जहि वि वृत्रस्य हनू रुज । वि मन्युमिन्द्र वृत्रहन्मित्रस्याभिदासतः ॥ १ ॥

१८६८ वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छं पृतन्यतः । यो अस्माँ अभिदासत्यधरं गमया तमः ॥ २ ॥

१८६९ इन्द्रस्य बाहू स्थविरौ युवानावनाधृष्यौ सुप्रतीकावसहौ ।

तौ युजीत प्रथमौ योग आगते याभ्यां जितमसुराणाँ सहौ महत् ॥ ३ ॥ ॥ ७ (थि) ॥

[धा० २९ । उ० २ । स्व० ३]

१८७० मर्माणि ते वर्मणा च्छादयामि सोमस्त्वा राजामृतेनानु वस्ताम् ।

उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयन्तं त्वानु देवा मदन्तु ॥ १ ॥

१८७१ अन्धा अमित्रा भवताशीर्षाणोऽहय इव । तेषां वो अग्निनुन्नानामिन्द्रो हन्तु वरंवरम् ॥ २ ॥

१८७२ यो नः स्योऽरणो यश्च निष्ठयो जिघाँसति ।

देवास्तँ सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरँ शर्म वर्म ममान्तरम् ॥ ३ ॥ ॥ ८ (वी) ॥

[धा० २५ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१८७३ मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत आ जगन्था परस्याः ।

सृक् सँशाय पविमिन्द्र तिगं वि शत्रुं ताहि मृधो नुदस्व ॥ १ ॥

१८७४ भद्रं कर्णभिः शृणुयाम देवां भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।

स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाँ सस्तनूभिर्व्यशेमहि देवहितं यदायुः ॥ २ ॥

१८७५ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।

स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥

ॐ स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥ ३ ॥ ॥ ९ (कृ) ॥

[धा० २६ । उ० १ । स्व० ६]

॥ इति नवमप्रपाठकस्य तृतीयोऽर्धः, नवमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ९-३ ॥

॥ इत्येकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥

॥ इत्युत्तरार्चिकः समाप्तः ॥

॥ इति सामवेदसंहिता समाप्ता ॥

सामवेदमन्त्राणां वर्णानुक्रमसूची ।

अक्रात्समुद्रः प्रथमे (५२९; १२५३) १.६.१.४.७; २.५.२.१.१.१
 अक्षन्नमीमदन्त (४१५) १.५.१.३.७ ।
 अगन्म महा नमसा (१३०४) २.५.२.९.१ ।
 अगन्म वृत्रहन्तमं (८९) १.१.२.४.९ ।
 अम आ याहि वीतये (१; ६६०) १.१.१.१.१; २.१.१.४.१ ।
 अम आ याह्यग्निभिर्होतारं (१५५२) २.७.१.७.१ ।
 अम आयूंषि पवस (६२७; १४६४; १५१८) २.६.३.१०.३;
 २.७.१.१२. १ ।
 अम ओजिष्ठमा भर (८१) १.१.२.४.१ ।
 अग्निः प्रत्नेन जन्मना (१७११) २.८.३.१.१ ।
 अग्निः प्रियेषु धामसु (१७१०) २.८.२.१९.३ ।
 अग्निं तं मन्ये (४२५; १७३७) १.५.१.४.७; २.८.३.१०.१ ।
 अग्निं दूतं वृणीमहे (३; ७९०) १.१.१.१.३; २.२.१.६.१ ।
 अग्निं नरो दीधितिभिः (७२; १३७३) १.१.२.२.१०;
 २.६.१.१०. १ ।
 अग्निं वो देवमग्निभिः (६२१९) २.५.१.९.१ ।
 अग्निं वो वृधन्तम् (२१; ९४६) १.१.१.३.१; २.३.१.२०.१ ।
 अग्निं सूर्यं सहस्रो (१५५५) २.७.२.८.२ ।
 अग्निं हिन्वन्तु नो (१५२७) २.७.१.१५.१ ।
 अग्निं होतारं मन्ये (४६५; १८१३) १.५.१.३.९; २.९.१.१८.१ ।
 अग्निनाग्निः समिध्यते (८४४) २.२.२.५.१ ।
 अग्निमग्निं हवीमभिः (७९१) २.२.१.६. २ ।
 अग्निमिधानो मनसा (१९) १.१.१.२.९ ।
 अग्निमीडिष्वावसे (४९) १.१.१.५.५ ।
 अग्निमीडे पुरोहितं (६०५)
 अग्निरस्मि जन्मना (६१३)
 अग्निरिन्द्राय पवते (१८२५) २.९.२.४.१ ।
 अग्निरुक्थे पुरोहितो (४८) १.१.१.५.४ ।
 अग्निर्ऋषिः पवमानः (१५१२) २.७.१.१२.२ ।
 अग्निर्जागार तमृचः (१८२७) २.२.२.६.१ ।
 अग्निर्जुषत नो गिरो (१४०६) २.६.२.१०.२ ।
 अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिराग्निः (१८३१) २.९.२.८.१ ।
 अग्निर्मूर्धा दिवः (२७; १५३२) १.१.१.३.७; २.७.१.१६.१ ।
 अग्निर्वृत्राणि जघनद् (४; १३९६) १.१.१.१.४; २.६.२.७.१ ।
 अग्निर्हि वाजिनं विशे (१७३८) २.८.३.१०.१ ।

१७ (सा. सं.)

अग्निस्तिग्मेन शोचिषा (२२) १.१.१.३.२ ।
 अग्ने केतुर्विंशामसि (१५३१) २.७.१.१५.५ ।
 अग्ने जरितर्विंशपतिः (३९) १.१.१.४.५ ।
 अग्ने तमयाश्वं (४३४; १७७७) १.५.१.५.८; २.९.१.५.१ ।
 अग्ने तव श्रवो वयो (१८१६) २.९.२.१.१ ।
 अग्ने त्वं नो अन्तम (४४८; ११०७) १.५.२.२.२;
 २.४.१.२२.१ ।
 अग्ने देवां इहा (७९२) २.२.१.६.३ ।
 अग्ने नक्षत्रमजरमा (१५३०) २.७.१.१५.४ ।
 अग्ने पवस्व स्वपा (१५२०) २.७.१.१२.३ ।
 अग्ने पावक रोचिषा (१५२१) २.७.१.१३.१ ।
 अग्ने मृड महीं अस्यय (२३) १.१.१.३.३ ।
 अग्ने यजिष्ठो अध्वरे (१००) १.२.१.१.४ ।
 अग्ने युंश्वा हि ये तव (२५, १३८३) १.१.१.३.५;
 २.६.२.२.१ ।
 अग्ने रक्षा णो अंहसः (२४) १.१.१.३.४ ।
 अग्ने वाजस्य गोमत (९९; १५६१) १.२.१.१.३;
 २.७.२.११.१ ।
 अग्ने विवस्वदा (१०) १.१.१.१.१० ।
 अग्ने विवस्वदुषसः (४०; १७८०) १.१.१.४.६; २.९.१.६.१ ।
 अग्ने विश्वेभिरग्निभिर्जोषि (१५०३) २.७.१.६.१ ।
 अग्ने सुखतमे रथे (१३५०) २.६.१.१.४ ।
 अग्ने स्तोमं सनामहे (१४०५) २.६.२.१०.१ ।
 अग्नेनो राजाप्यस्तविष्यते (१६१६) २.७.३.२१.३ ।
 अग्ने सिन्धूनां पवमानो (१०३३) २.४.१.१.३ ।
 अचिक्रदद्वृषा हरिः (४९७; १०४२) १.६.१.२.१;
 २.४.१.३.६ ।
 अचेत्यग्निश्चिकितिः (४४७) १.५.२.२.१ ।
 अचोदसो नो धन्वग्निवन्दवः (५५५) १.६.२.२.२ ।
 अच्छा कोशं मधुश्चुतं (६५८) २.१.१.३.९ ।
 अच्छा नः शीरशोचिषं (१५५४) २.७.२.८.१ ।
 अच्छा नो याहा (१३८४) २.६.२.२.२ ।
 अच्छा व इन्द्रं मतयः (३७५) १.४.२.४.६ ।
 अच्छा समुद्रमिन्दवो (६५९) २.१.१.३.३ ।
 अच्छा हि त्वा सहसः (१५५३) २.७.२.७.२ ।
 अजीजनो अमृत (१५०८) २.७.१.७.३ ।

अजीजो हि पवमान (१३६५) २.६.१.७.२ ।
 अजते व्यजते समजते (५६४; १६१४) १.६.२.२.११;
 २.७.३.२१.१ ।
 अतश्चिदिन्द्र न उपा (२१५) १.३.१.३.२ ।
 अतस्त्वारयिः (८३८) १.२.२.३.३ ।
 अतीहि मन्युषाविणं (२२३) १.३.१.४.१ ।
 अतो देवा अवन्तु नो (१६७४) २.८.२.५.६ ।
 अत्यायातमश्विना तिरो (१७४४) २.८.३.१२.२ ।
 अत्या हियाना न (११९१) २.५.१.३.५ ।
 अत्रा वि नेमिरेषामुरां (१८०८) २.९.१.१६.२ ।
 अत्राह गोरमन्वत (१७७; ९१५) १.२.१.१.३; २.३.१.८.३ ।
 अथा ते अन्तर्मानां (१०८९) २.४.१.१५.३ ।
 अदर्दस्तमलजो (३१५) १.४.१.३.३ ।
 अदर्शि गातुवितमो (४७; १५१५) १.१.१.५.३;
 २.७.१.११.१ ।
 अदाभ्यः पुरेता (१५५६) २.७.२.९.१ ।
 अदध्रमस्य केतवो (६३४)
 अयाथा श्वः श्व इन्द्र (१४५८) २.६.३.७.१ ।
 अया नो देव सविता (१४१) १.२.१.५.७ ।
 अध क्षपा गरिष्कतो (१६३१) २.८.१.६.१ ।
 अध जमो अध वा दिवो (५२) १.१.१.५.८ ।
 अध त्विषीमां अभ्योजसा (१४८८) २.६.३.१८.३ ।
 अध धारया मध्वा (१०२०) २.३.२.२०.२ ।
 अध यदिमे पवमान (१४९६) २.७.१.३.३ ।
 अधा त्वं हि नृकरो (१५५१) २.७.२.६.३ ।
 अधा हिन्वान इन्द्रियं (८३९) २.२.२.३.४ ।
 अधा हीन्द्र गर्विण (४०६; ७१०) १.५.१.२.८; २.१.१.२३.१ ।
 अधा ह्यग्ने क्रतोः (१७७८) २.९.१.५.२ ।
 अधि यदस्मिन्वाजिनीव (५३९) १.६.१.५.७ ।
 अभुक्षत प्रियं मधु (१०३९) २.४.१.३.३ ।
 अध्वर्यो अद्रिमिः (४९९; १२२५) १.६.१.२.३; २.५.१.११.१ ।
 अध्वर्यो द्रावया त्वं (३०८) १.४.१.२.६ ।
 अनवस्ते रथं (४४०) १.५.२.१.४ ।
 अनु ते शुष्मं तुरयन्तमीयतुः (१६३८) २.८.१.८.२ ।
 अनु त्वा रोदसी उमे (९८९) २.३.२.२.२ ।
 अनु प्रयत्नस्यौकसो (७४४) २.१.२.११.२ ।
 अनु प्रत्नास आयवः (५०२) १.६.१.२.६ ।
 अनु हि त्वा सुतं (४३२; १३६६) १.५.१.५.६; २.६.१.७.३ ।
 अनूपे गोमान् गोभिः (९९८) २.३.१.१२.२ ।
 अन्तश्चरति रोचनास्य (६३१; १३७७) २.६.१.११.२ ।

अन्धा अमित्रा भवता (१८७१) २.२.३.८.२ ।
 अपघ्नन्तो अराव्णः (११९५) २.५.१.३.९ ।
 अपघ्नन्पवते मृधो (५१०; १२२३) १.६.१.२.१४; २.५.१.७.१ ।
 अपघ्नन्पवसे मृधः (४९२; १२३७) १.६.१.१.६; २.५.१.१५.३ ।
 अपत्यं वृजिनं रिपुं (१०५) १.२.१.१.९ ।
 अपत्ये तायवो (६३३)
 अप द्वारा मतीनां (११२४) २.४.२.१.९ ।
 अपां नपातं सुभगं (१४१४) २.६.२.१३.२ ।
 अपां फेनेन नमुचेः (२११) १.३.१.२.८ ।
 अपादु शिष्यन्वसः (१४५) १.२.२.१.१ ।
 अपामीवामपस्त्रिध (३९७) १.५.१.१.७ ।
 अपामिवेदूर्मयस्ततुराणाः (५४४) १.६.१.५.१२ ।
 अपिवत्कद्रुवः (१३१) १.२.१.४.७ ।
 अपूर्व्या पुरुतमा (३२२) १.४.१.३.१० ।
 अप्सा इन्द्राय वायवे (२९५) २.३.२.११.२ ।
 अप्सु रेतः शिश्रिये (१८४४) २.९.२.१२.२ ।
 अबोधि होता यज्ञथाय (१७४७) २.८.३.१३.२ ।
 अबोध्यग्निः समिधा (७३; १७४६) १.१.२.३.१; २.८.३.१३.१ ।
 अबोध्यग्निजर्म उदेति (१७५८) २.८.३.१७.१ ।
 अमिह्रन्दन्कलशं (१०३२) २.४.१.१.२ ।
 अमि गव्यानि वीतये (१०६२) २.४.१.६.२ ।
 अमि गावो अधन्विपुरापो (९६२) २.३.२.३.२ ।
 अमिगोत्राणि सहसा (१८५५) २.९.३.३.१ ।
 अमि ते मधुना (६५२) २.१.१.१.२ ।
 अमित्यं देवं सविता (४६४) १.५.२.३.८ ।
 अमि त्वं मेघं (३७६) १.४.२.४.७ ।
 अमि त्रिष्टुत्रं वृषणं (५२८; १४०८) १.६.१.४.६; २.६.२.११.१ ।
 अमि त्वा पूर्वपीतय (२५६; १५७३) १.३.२.२.४; २.७.३.१.१ ।
 अमि त्वा वृषभा सुते (१६१; ७३१) १.२.२.२.७; २.१.२.७.१ ।
 अमि त्वा शूर नोनुमो (२३३; ६८०) १.३.१.५.१;
 २.१.१.११.१ ।
 अमि युत्रं वृहद्यश (५७२; १०११) १.६.२.४.२; २.३.२.१७.१ ।
 अमि द्रोणानि वभ्रवः (७६५) २.१.१.१९.२ ।
 अमि द्विजन्मा त्री (१७७५) २.९.१.४.२ ।
 अमि प्र गोपतिं (१६८; १४८९) १.२.२.३.४; २.७.१.१.१ ।
 अमि प्रयांसि वाहसा (१५५७) २.७.१.९.२ ।
 अमि प्र वः सुराधसं (२३५; ८११) १.३.१.५.३; २.२.१.१३.१ ।
 अमि प्रियं दिवस्पदम् (११२७) २.४.२.१.१२ ।
 अमिप्रियाणि कान्या (१७६२) २.८.३.१८.२ ।
 अमि प्रियाणि पवते (५५४; ७००) १.६.२.२.१; २.१.१.१९.१ ।

अभि प्रिया दिवः (१२०४) २.५.१.४.९ ।
 अभि ब्रह्मीरनूपत (८७०) २.२.२.१४.२ ।
 अभि वज्रा सुवसनान्यर्षाभि (१४७७) २.६.२.१८.२ ।
 अभि वाजी विश्वरूपो (१८४३) २.९.२.१२.१ ।
 अभि वायुं विश्वर्षा (१४२६) २.६.२.१८.१ ।
 अभि विप्रा अनूषत (११९७) २.५.१.४.२ ।
 अभि वो वीरमन्धसो (२६५) १.३.२.३.३ ।
 अभि व्रतानि पवते (१०२१) २.३.२.२०.३ ।
 अभि सोमास आयवः (५१८, ८५६) १.६.१.३.८; २.२.२.९.१ ।
 अभि हि सत्यं सोमपा (१२४८) २.५.१.१९.२ ।
 अभी नवन्ते अद्रुहः (५५०) १.६.२.१.६ ।
 अभी नो अर्ष दिव्या (१४२८) २.६.२.१८.३ ।
 अभी नो वाजसातमं (५४९; १२३८) १.६.२.१.५; २.५.१.१६.१ ।
 अभीषतस्तदा (३०९) १.४.१.२.७ ।
 अभी पु णः सखीनाम् (६८४) २.१.१.१२.३ ।
 अभ्यभि हि श्रवसा (१५०७) २.७.१.७.२ ।
 अभ्यर्षं वृहद्यशो (९७१) २.३.२.४.४ ।
 अभ्यर्षं स्वानुध (१०५३) २.४.१.४.७ ।
 अभ्यर्षानिपच्युतो (१०५४) २.४.१.४.८ ।
 अभ्यारमिद्रयो (१६०३) २.७.३.१६.२ ।
 अघ्रातृव्यो अना (३९९; १३८९) १.५.१.२.१; २.६.२.४.१ ।
 अमित्र सेनां मघवन् (१८६५) २.९.३.६.२ ।
 अमित्रहा विचर्षणिः (१४४७) २.६.३.३.४ ।
 अभी ये देवाः (३६८) १.४.२.३.९ ।
 अभीषां चित्तं प्रति (१८६१) २.९.३.५.१ ।
 अयं त इन्द्र सोमो (१५९; ७२५) १.२.२.२.५; २.१.२.५.१ ।
 अयं दक्षाय साधनोऽयं (११००) २.४.१.१९.३ ।
 अयं पुनान उषसो (८२३) २.२.१.१७.३ ।
 अयं पूषा रथिभेगः (५४६; ८१८) १.६.२.१.२; २.२.१.१६.१ ।
 अयं भराय सानसिः (६९५) २.१.१.१७.२ ।
 अयं यथा न आभुवत् (९४७) २.३.१.२०.२ ।
 अयं वां मधुमत्तमः (३०६) १.४.१.२.४ ।
 अयं वां मित्रावरुणा (९१०) २.३.१.७.१ ।
 अयं विचर्षणिर्हितः (५०८) १.६.१.२.१२ ।
 अयं विश्वा अभि (९४८) २.३.१.२०.३ ।
 अयं विश्वानि तिष्ठति (७५७) २.१.२.१६.३ ।
 अयं स यो दिवस्पति (९००) २.३.१.४.३ ।
 अयं सहस्रमानवो (४५८) १.५.२.३.२ ।
 अयं सहस्रमृषिभिः (१६०८) २.७.३.१८.२ ।
 अयं सहस्रा परि युक्ताः (१८४५) २.९.२.१२.३ ।

अयं स होता यो (१७७६) २.९.१.४.३ ।
 अयं सूर्य इवोपहग्यं (७५६) २.१.२.१६.२ ।
 अयं सोम इन्द्र (१४७१) २.६.३.१३.१ ।
 अयमग्निः सुवीर्यस्य (६०) १.१.२.१.६ ।
 अयमु ते समतसि (१८३; १५९९) १.२.२.४.९; २.७.३.१५.१ ।
 अया चित्तो विपानया (८०५) २.२.१.१०.३ ।
 अया धिया च गन्धया (१८८) १.२.२.५.४ ।
 अया निजघ्निरौजसा (१७१५) २.८.३.२.२ ।
 अया पवस्य देवयु (७७२) २.१.२.२२.१ ।
 अया पवस्व धारया (४२३; १२२६) १.६.१.१.७; २.५.१.८.१ ।
 अया पवा पवस्वेना (५४१; ११०४) १.६.१.५.९; २.४.१.२२.१ ।
 अया रुचा हरिण्या (४६३; १५९०) १.५.२.३.७; २.७.३.१०.१ ।
 अया वाजं देवहितं (४५४) १.५.२.२.८ ।
 अयावीती परित्स्त्र (४९५; १२१०) १.६.१.१.९; २.५.१.६.१ ।
 अया सोम सुकृत्यया (५०७) १.६.१.२.११ ।
 अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः (६३९)
 अयुक्त सूर एतशं (१२१७) २.५.१.८.२ ।
 अयुक्त इयुद्धा वृत्तं (१३४०) २.५.२.२१.३ ।
 अरं त इन्द्र कुक्षये (१६६२) २.८.२.२.३ ।
 अरं त इन्द्र श्रवसे (२०२) १.३.१.२.६ ।
 अरण्योर्निहितो जातवेदा (७९) १.१.२.३.७ ।
 अरमश्वाय गायत (११८) १.२.१.३.४ ।
 अरुरुचदुपसः वृद्धिः (५९६; ८७७) २.२.२.१६.३ ।
 अर्चत प्रार्चत (३६२) १.४.२.३.३ ।
 अर्चति नारीरपसो (१७५७) २.८.३.१६.३ ।
 अर्चस्वर्कं मरुतः (४४५; १११४) १.५.२.१.९; २.४.१.२४.२ ।
 अर्वाङ् त्रिचक्रो (१७६०) २.८.३.१७.३ ।
 अर्वा नः सोम शं गवे (१३३७) २.५.२.२०.३ ।
 अर्षा सोम द्युमत्तमो (५०३; २९४) १.६.१.२.७; २.३.२.११.१ ।
 अलर्षिराति वसुदामुप (१३२०) २.५.२.१४.२ ।
 अवकृष्णिं वृषभं (१३६१) २.६.१.५.२ ।
 अव द्युतानः कलशौ (७०२) २.१.१.१९.४ ।
 अवद्रप्सो अंशुमतीः (३२३) १.४.१.४.१ ।
 अवस्रष्टा परापत (१८६३) २.९.३.५.३ ।
 अव स्म दुर्हणायतो (१०९२) २.४.१.१६.३ ।
 अवा नो अग्न ऊतिभिः (१५२४) २.७.१.१४.१ ।
 अव्या वारे परि (११३३) २.४.२.२.६ ।
 अव्या वारैः परि (१२०७) २.५.१.५.३ ।
 अश्वं न गीर्षी रथ्यं (१५८४) २.७.३.५.२ ।
 अश्वं न त्या वारवन्तं (१७; १६३४) १.१.१.२.७; २.८.१.७.१ ।

अश्विना षर्तिरस्मदा (१७३४) २.८.३.९.१ ।
 अश्वी रथी सुहृष (२७७) १.३.२.४.५ ।
 अश्वे चित्रारुषी (१७२६) २.८.३.६.२ ।
 अश्वो न चक्रदो वृषा (७८३) २.२.१.३.३ ।
 अषाढमुग्रं घृतनासु (११५६) २.४.२.८.२ ।
 असर्जि कलशां अमि (९४२) २.३.१.१८.३ ।
 असर्जि रथ्यो यथा (४९०) १.६.१.१.४ ।
 असर्जि वक्त्रा रथ्ये (५४३) १.६.१.५.११ ।
 असावि देवं (३१३) १.४.१.३ ।
 असावि सोम इन्द्र (३४७; १०२८) १.४.२.१.६; २.३.२.२३.१ ।
 असावि धोमो अरुषो (५६२; १३१६) १.६.२.२.९;
 २.५.२.१३.१ ।
 असाव्यर्धुर्मदायाप्सु (४७३; १००८) १.५.२.४.७; २.३.२.१६.१ ।
 असि हि वीर सेन्यो (१००३) २.३.२.१४.२ ।
 अश्वक्षत प्र वाजिनो (४८२; १०३४) १.५.२.५.६; २.४.१.२.१ ।
 अमृगं देववीतये (१८१९) २.९.१.१७.३ ।
 अलप्रमिन्दवः पथा (११२८) २.४.२.२.१ ।
 अलप्रमिन्द्र ते गिरः (२०५) १.३.१.२.२ ।
 असौ या सेना मरुतः (१८६०) २.९.३.४.३ ।
 अस्तावि मन्म पूर्य (१६७७) २.८.२.७.१ ।
 अस्ति सोमो अयं सुतः (१७४; १७८५) १.२.२.३.१०;
 २.९.१.८.१ ।
 अस्तु श्रौषट् पुरो (४६१) १.५.२.३.५ ।
 अस्मभ्यं त्वा वसुविदममि (५७५) १.६.२.३.१० ।
 अस्मभ्यं रोदसी (११३६) २.४.२.२.२ ।
 अस्मभ्यमिन्द्रविन्द्रियं (१०४६) २.४.१.३.१० ।
 अस्मा अस्मा इदं धसो (१४४३) २.६.३.२.४ ।
 अस्माकमिन्द्रः समृतेषु (१८५२) २.९.३.४.२ ।
 अस्य प्रत्नामनुद्युतं (७५५) २.१.२.१६.१ ।
 अस्य प्रेषा हेमना (५२६; १३९९) १.६.१.४.४; २.६.२.८.१ ।
 अस्य व्रतानि शृषे (१७१६) २.८.३.२.३ ।
 अस्येदिन्द्रो मदेष्वा (६९६) २.१.१.१७.३ ।
 अस्येदिन्द्रो वावृधे (१५७४) २.७.३.१.२ ।
 अहं प्रत्नेन जन्मना (१५०१) २.७.१.५.२ ।
 अहमस्मि प्रथमजा (५९४)
 अहमिद्धि पितृष्परि (१५२; १५००) १.२.२.१.८; २.७.१.५.१ ।
 आ गन्ता मा रिषण्यत (४०१) १.५.१.२.३ ।

आग्निं न स्ववृक्षमिः (४९०) १.५.१.४.२ ।
 आग्ने स्थूरं रयिं (१५२९) २.७.१.१५.३ ।
 आ घा गमयदि श्रवत् (७४५) २.१.२.११.३ ।
 आ घा त्वावान् त्मना (१०८५) २.४.१.१४.२ ।
 आ घा ये अग्निमिधते (१३३; १३३८) १.२.१.४.९;
 २.५.२.२१.१ ।
 आ जागृविर्विप्र ऋतं (१३५७) २.६.१.४.१ ।
 आ जामिरत्के अव्यत (१३८७) २.६.२.३.२ ।
 आ जुहोता हविषा (६३) १.१.२.२.१ ।
 आ तिष्ठ वृत्रहन्त्रं (१०२९) २.३.२.२३.२ ।
 आ तू न इन्द्र क्षुमन्तं (१६७; ७२८) १.२.२.३.३; २.१.२.६.१ ।
 आ तू न इन्द्र वृत्रहन (१८१) १.२.२.४.७ ।
 आ ते अग्न इधीमहि (४१९; १०२२) १.५.१.४.१;
 २.३.२.२१.१ ।
 आ ते अग्न ऋचा हविः (१०२३) २.३.२.२१.२ ।
 आ ते दक्षं मयोमुवे (४९८; ११३७) १.६.१.२.२; २.४.२.२.१० ।
 आ ते वत्सो मनो (८; ११६६) १.१.१.१.८; २.४.२.१२.१ ।
 आ त्वा गिरो (३४९) १.४.२.१.८ ।
 आ त्वा ग्रावा वदन्निह (१८०९) २.९.१.१६.३ ।
 आ त्वा रेय सवर्तुषां (२९५) १.४.१.१.३ ।
 आ त्वा ब्रह्मयुजा हरी (६६७) २.१.१.६.२ ।
 आ त्वा रथं यथो (३५४; १७७२) १.४.२.२.३; २.९.१.३.१ ।
 आ त्वा रथे हिरण्यये (१३९२) २.६.२.५.२ ।
 आ त्वा विशन्तिवन्दवः (१९७; १६६०) १.३.१.१.४;
 २.८.२.२.१ ।
 आ त्वा सखायः (३४०) १.४.१.५.९ ।
 आ त्वा सहस्रमा (२४५; १३२१) १.३.२.१.३; २.६.२.५.१ ।
 आ त्वा सोमस्य (३०७) १.४.१.२.५ ।
 आ त्वेता नि धादते (१६४; ७४०) १.२.२.२.१०;
 २.१.२.१०.१ ।
 आदह स्वश्रामनु (८५१) २.२.२.७.२ ।
 आदिप्रत्नस्य रेतसो (२०) १.१.१.२.१० ।
 आदित्यैरिन्द्रः सगणो (१११२) २.४.१.२३.३ ।
 आदौ हंसो यथा गणं (७७०) २.१.२.२१.२ ।
 आदौ केचिस्पश्यमानास (१४९५) २.७.१.३.२ ।
 आदौ त्रितस्य येषणो (७७१) २.१.२.२१.३ ।
 आदीमध्वं न (१०१०) २.३.२.१६.३ ।
 आ न इन्द्रो शान्तिवने (८३५) २.२.२.२.३ ।

आ नः सुतास (१३२८) २.५.१.१७.३ ।
 आ नः सोम संयते (११५४) २.४.१.७.३ ।
 आ नः सोम सहो (८३४) २.२.१.२.२ ।
 आ नस्ते गन्तु मत्सरो (१४३३) २.६.२.२०.२ ।
 आ नो अग्ने रथि (१५२५) २.७.१.१४.२ ।
 आ नो अग्ने वयोवृधं (४३) १.१.१.४.९ ।
 आ नो अग्ने सुचेतुना (१५२६) २.७.१.१४.३ ।
 आ नो भज परमेष्ठा (१४९९) २.७.१.४.३ ।
 आ नो मित्रावरुणा (२२०; ६६३) १.३.१.३.७; २.१.१.५.१ ।
 आ नो रत्नानि विभ्रतौ (१७४५) २.८.३.१२.३ ।
 आ नो वयो वयः (३५३) १.४.२.२.२ ।
 आ नो विश्वासु हव्यमिन्द्रं (२६३; १४९२) १.३.२.३.७;
 २.७.१.२.१ ।
 आ पप्राथ महिना (८६३) २.२.२.११.२ ।
 आ पवमान धारया (१२०३) २.५.१.४.८ ।
 आ पवमान सुवृत्ति (९०६) २.३.१.५.३ ।
 आ पवस्व सुवीर्यं (७८६) २.२.१.४.३ ।
 आ पवस्व मदन्तम (१२०८) २.५.१.५.४ ।
 आ पवस्व महीमिषं (८९५) २.३.१.३.४ ।
 आ पवस्व सहस्रिणं (५०१) १.६.१.२.५ ।
 आपानासो विवस्वतो (११२३) २.४.२.१.८ ।
 आपो हि ह्य मयोभुवः (१८३७) २.२.२.१०.१ ।
 आ प्रागाद्भद्रा (६०८)
 आ बुन्दं व्रत्रहा ददे (२१६) १.३.१.३.३ ।
 आ भात्यमित्रपसां (१७५२) २.८.३.१५.१ ।
 आभिष्टवमभिष्टिभिः (६४२)
 आ मन्द्रमा वरेण्यमा (११३८) २.४.२.२.११ ।
 आ मन्द्रैरिन्द्र हरिभिः (२४६; १७१८) १.३.२.१४;
 २.८.३.३.१ ।
 आमामु पक्कमैरय (१४३१) २.६.२.१२.३ ।
 आ मित्रे वरुणे भगे (११३५) २.४.२.२.८ ।
 आ यः पुरं नामिणीम् (१७७४) २.२.१.४.१ ।
 आर्यं गोः पृश्निरक्रमीद् (६३०; १३७६) २.६.१.११.१ ।
 आ यद् दुवः शतक्रतवा (१०८६) २.४.१.१४.३ ।
 आ ययोजिंशतं (१०६०) २.४.१.५.४ ।
 आ याहि वनसा (४४३) १.५.२.१.७ ।
 आ याहि सुयुमा हि त (१९१; ६६६) १.२.२.५.७;
 २.१.१.६.१ ।

आ याह्यमिन्द्रवे (४०२) १.५.१.२.४ ।
 आ याह्युप नः सुते (२२७) १.३.१.४.५ ।
 आ योनिमरुणो (९२५) २.३.१.१२.२ ।
 आ रयिमा सुचेतुनमा (११३९) २.४.२.२.१२ ।
 आ व इन्द्रं कृवि यथा (२१४) १.३.१.३.१ ।
 आ वंसते मघवा (८७९) २.२.२.१७.२ ।
 आ वच्यस्व महि (१०३८) २.४.१.३.२ ।
 आ वच्यस्व सुदक्ष (१०१२) २.३.२.१७.२ ।
 आविर्मर्या आ वाजं (४३५) १.५.१.५.९ ।
 आविवासनपरावतो अथो (९०२) २.३.१.४.५ ।
 आविशन्कलशं सुतो (४८२) १.६.१.१.३ ।
 आ वो राजानमध्वरस्य (६९) १.१.२.२.७ ।
 आशुः शिशानो वृषभो (१८४९) २.९.३.१.१ ।
 आशुरर्षं बृहन्मते (८९८) २.३.१.४.१ ।
 आ सुते मिश्रत थियं (१४८०) २.६.३.१६.१ ।
 आ सोता परि (५८०; १३९४) १.६.२.४.३; २.६.२.६.१ ।
 आ सोम स्वानो (५१३; १६८९) १.६.१.३.३; २.८.२.१२.१ ।
 आ हरयः ससृजिरे (१४९०) २.७.१.१.२ ।
 आ हर्यताय वृष्णवे (५५१) १.६.२.१.७ ।
 आ हर्यतो अर्जुनो (७६८) २.१.२.२०.२ ।
 इच्छन्ति देवाः सुन्वन्तं (७२१) २.१.२.३.३ ।
 इच्छन्नश्वस्य यच्छिरः (९१४) २.३.१.८.२ ।
 इडामग्ने पुरुदसे (७६) १.१.२.३.४ ।
 इत ऊति वो अजरं (२८३) १.३.२.५.१ ।
 इत एत उदारहन् (९२) १.१.२.५.२ ।
 इत्या हि सोम (४१०) १.५.१.३.२ ।
 इदं त एकं पर उ त (६५) १.१.२.२.३ ।
 इदं वसो सुतमन्यः (१२४; ७३४) १.२.१.३.१०;
 २.१.२.८.१ ।
 इदं वो मदिनं (१०७५) २.४.१.१०.३ ।
 इदं विष्णुर्विचक्रमे (२२२; १६६९) १.३.१.३.९;
 २.८.२.५.१ ।
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां (१७४९) २.८.३.१४.१ ।
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां (१४५५) २.६.३.५.३ ।
 इदं हान्वोजसा सुतं (१६५; ७३७) १.२.२.३.१; २.१.२.२.१ ।
 इनो राजन्नरतिः समिद्धो (१५४६) २.७.२.५.१ ।
 इन्दुः पविष्ट (४३१) १.५.१.५.५ ।
 इन्दुः पविष्ट चेतनः (४८१) १.५.२.५.५ ।
 इन्दुरिन्द्राय पवत (८७३) २.२.२.१५.२ ।

इन्द्रुर्वाजी पवते (५४०; १०१९) १.६.१.५.८;
२.३.२.२०-२१ ।

इन्द्रो यथा तव (९७६) २.३.२.५.२ ।

इन्द्रो यद्विदिमिः (९६४) २.३.२.३.४ ।

इन्द्र आसां नेता (१८५६) २.९.३.३.२ ।

इन्द्र इदयोः सचा (५९७; ७९७) २.२.१.८.२ ।

इन्द्र इमो महोनां (७१५) २.१.२.१.३ ।

इन्द्र इषे ददातुन (१९९) १.३.१.१.६ ।

इन्द्र उक्थेभिर्मद्विष्टो (२२६) १.३.१.४.४ ।

इन्द्रः स दामने (१२२३) २.५.१.१०.२ ।

इन्द्रं वयं महाधन (१३०) १.२.१.४.६ ।

इन्द्रं वाणीरनुत्तमन्तुं (१७९५) २.९.१.११.३ ।

इन्द्रं विधां अवी (३४३; ८२७) १.४.२.१.२;
२.२.१.१९.१ ।

इन्द्रं वो विश्वतस्परि (१६२०) २.८.१.२.१ ।

इन्द्रं कर्तुं न आ भर (२५९; १४५६) १.३.२.२.७;
२.६.३.६.१ ।

इन्द्र जठरं नव्यं (९५३) २.३.१.२२.२ ।

इन्द्र जुषस्व प्र वहा (९५२) २.३.१.२२.१ ।

इन्द्र ज्येष्ठं न आ भर (५८६)

इन्द्र तुभ्यमिदविबो (४१२) १.५.१.३.४ ।

इन्द्र त्रिधातु शरणं (२६६) १.३.२.३.४ ।

इन्द्र नेदीय एदिहि (२८२) १.३.२.४.१० ।

इन्द्रं तं शुम्भ पुरुहन् (९३४) २.३.१.१५.२ ।

इन्द्रं नरो नेमयिता (३१८) १.४.१.३.६ ।

इन्द्रं धनस्य सातये (६४७)

इन्द्रमग्निं कविच्छदा (६७१) २.१.१.७.३ ।

इन्द्रमच्छ सुता (५६६; ६९४) १.६.२.३.१; २.१.१.१७.१ ।

इन्द्रमिन्द्राग्निं वृहन् (१९८; ७९६) १.३.१.१.५; २.२.१.८.१ ।

इन्द्रमिद्वेवतातय (२४९; १५८७) १.३.२.१.७; २.७.३.८.१ ।

इन्द्रमिद्वरी वहतो (१०३०) २.३.२.२३.३ ।

इन्द्रमिशानमोजसाभि (१२५२) २.५.१.२०.३ ।

इन्द्र वाजेषु नोऽव (५९८; ७९८) २.२.१.८.३ ।

इन्द्र शुद्धो न आगहि (१४०३) २.६.२.९.२ ।

इन्द्र शुद्धो हि नो (१४०४) २.६.२.९.३ ।

इन्द्रश्च वायवेष्वां (१६२९) २.८.१.५.२ ।

इन्द्र सुतेषु सोमेषु (३८१; ७४६) १.४.२.५.१; २.१.२.१२.१ ।

इन्द्रस्तुरावाभिजो (९५४) २.३.१.२२.३ ।

इन्द्रस्ते सोम सुतस्य (१३६९) २.६.१.८.३ ।

इन्द्र स्थातर्हरीणां (१६८५) २.८.२.१०.२ ।

इन्द्रस्य तु वीर्याणि (६१२)

इन्द्रस्य बाहू स्थविरी (१८६९) २.९.३.७.३.

इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य (१८५७) २.९.३.३.३ ।

इन्द्रस्य सोम पवमान (१२३०) २.५.१.१२.३ ।

इन्द्रस्य सोम राधसे (११८०) २.५.१.२.३ ।

इन्द्राग्नि अपसस्पयुषं (१५७७; १६९४) २.७.३.२.३;
२.८.२.१४.२ ।

इन्द्राग्नी अपादियं (२८१) १.३.२.४.९ ।

इन्द्राग्नी आगतं सुतं (६६९) २.१.१.७.१ ।

इन्द्राग्नी जरितुः सचा (६७०) २.१.१.७.२ ।

इन्द्राग्नी तविषाणि वां (१५७८; १६९५) २.७.३.२.४;
२.८.२.१४.३ ।

इन्द्राग्नी नवति पुरो (१५७६; १७०४) २.७.३.२.२;
२.८.२.१७.३ ।

इन्द्राग्नी युवामिमे (९९१) २.३.२.१०.१ ।

इन्द्राग्नी रोचना दिवः (१६९३) २.८.२.१४.१ ।

इन्द्रा तु पूषणा वयं (२०२) १.३.१.१.९ ।

इन्द्रापर्वता बृहता (३३८) १.४.१.५.७ ।

इन्द्राय गाव आशिर् (१४९१) २.७.१.१.३

इन्द्राय गिरो अनिधित (३३९) १.४.१.५.८ ।

इन्द्राय नूनमर्चत (९५१) २.३.१.२१.३ ।

इन्द्राय पवते मदः (५२०) १.६.१.३.१० ।

इन्द्राय मद्रने सुतं (१५८; ७२२) १.२.२.२.४; २.१.२.४.१ ।

इन्द्राय साम गायत (३८८; १०२५) १.४.२.५.८; २.३.२.२२.१ ।

इन्द्राय सोम सुषुतः (५६१) १.६.२.२.८ ।

इन्द्राय सोम पातवे मदाय (१४४८) २.६.३.३.५ ।

इन्द्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने (१३३१; १६७९) २.५.२.१८.३;
२.८.२.८.१ ।

इन्द्रा याहि चित्रभानो (११४६) २.४.२.५.१ ।

इन्द्रा याहि दूतुजानः (११४८) २.४.२.५.३ ।

इन्द्रा याहि धियेषितो (११४७) २.४.२.५.२ ।

इन्द्रायेन्द्रो मरुत्वते (४७२; १०७६) १.५.२.४.६; २.४.१.११.१ ।

इन्द्रे अमा नमो बृहन् (८००) २.२.१.९.१ ।

इन्द्रेण सं हि दक्षणे (८५०) २.२.२.७.१ ।

इन्द्रेहि मत्स्यन्वसो (१८०) १.२.२.४.६ ।

इन्द्रो अंग महद्भयम् (२००) १.३.१.१.७ ।

इन्द्रो दधीचो अस्थभिः (१७२; ९१३) १.२.२.४.५; २.३.१.८.१ ।

इन्द्रो दीर्घाय चक्षस (७९९) २.२.१.८.४ ।

इन्द्रो मदाय वावृधे (४११; १००२) १.५.१.३.३; २.३.२.१४.१ ।

इन्द्रो महा रोदसी (१५८८) २.७.३.८.२ ।
 इन्द्रो राजा जगतः (५८७)
 इन्द्रो विश्वस्य (४५६) १.५.२.२.१० ।
 इन्धे राजा समर्थो (७०) १.१.२.२.८ ।
 इम इन्द्र मदाय तो (२९४) १.४.१.१.२ ।
 इम इन्द्राय सुन्विरे (२९३) १.४.१.१.१ ।
 इमा उ त्वा पुरुषसो (१४६) १.२.१.१.२ ।
 इम उ त्वा विचक्षते (१३६) १.२.१.५.२ ।
 इमं स्तोममर्हते (६६; १०६४) १.१.२.२.४; २.४.१.७.१ ।
 इममिन्द्र सुतं पिब (३४४; ९४९) १.४.२.१.३; २.३.१.१.१ ।
 इममू पु त्वमस्माकं (२८; १४९७) १.१.१.३.८; २.७.१.४.१ ।
 इमं मे वरुण ध्रुवी (१५८५) २.७.३.६.१ ।
 इमं वृषणं कृणुतैकमिन्माम् (५९१)
 इमा उ त्वा पुरुषसो गिरो (२५०; १६०७) १.३.२.१.८;
 २.७.३.१८. १ ।
 इमा उ त्वा सुतेसुते (२०१) १.३.१.१.८ ।
 इमा उ वां दिविष्टय (३०४; ७५३) १.४.१.२.२; २.१.२.१५.१ ।
 इमा नु कं भुवना (४५२; १११०) १.५.२.२.६; २.४.१.२३.१ ।
 इमास्त इन्द्र पृथ्व्यो (१८७) १.२.२.५.३ ।
 इमे त इन्द्र ते वयं (३७३) १.४.२.४.४ ।
 इमे त इन्द्र सोमाः (२१२) १.३.१.२.९ ।
 इमे हि ते ब्रह्मकृतः (१६७६) २.८.२.६.२ ।
 इयं वामस्य मन्मन (९१६) २.३.१.९.१ ।
 इरज्यन्ते प्रथयस्व (१८१९) २.९.२.१.४ ।
 इषं तोकाय नो दधत् (९९६) २.३.२.१.३ ।
 इषे पवस्व धारया (५०५; ८४१) १.६.१.२.९; २.२.२.४.१ ।
 इष्कतरिमध्वरस्य (१८२०) २.९.२.१.५ ।
 इष्टा होत्रा असृक्षत (१५१) १.२.२.१.७ ।
 इह त्वा गोपरीणसं (७३३) २.१.२.७.३ ।
 इहेव शृण्व एषां (१३५) १.२.१.५.१ ।
 इडिष्वा हि प्रतीच्यां (१०३) १.२.१.१.७ ।
 ईक्षयंतीरपस्युव (१७५) १.२.२.४.१ ।
 ईडेन्यो नमस्यस्तिरस्तमांसि (१५३८) २.७.२.२.१ ।
 ईशान इमा भुवनानि (९५७) २.३.२.१.३ ।
 ईशिषे वार्यस्य हि (१५३३) २.७.१.१६.२ ।
 ईशो हि शक्स् (६४६)
 उक्थं च न शस्यमानं (२२५; १८०५) १.३.१.४.३;
 २.९.१.१५.२ ।
 उक्थमिन्द्राय शंस्यम् (३६३) १.४.२.३.४ ।

उक्षा मिमेति प्रति (१३७२) २.६.१.९.३ ।
 उग्रा विघनिना मृध (८५४) २.२.२.८.२ ।
 उच्चा ते जातमन्धसो (४६७; ६७२) १.५.२.४.१; २.१.१.८.१ ।
 उत त्या हरितो रथे (१२१८) २.५.१.८.३ ।
 उत न एना पवया (११०५) २.४.१.२.२.१ ।
 उत नः प्रिया प्रियासु (१७६१) २.६.३.९.१ ।
 उत नो गोमतीरिषो (१०६३) २.४.१.६.३ ।
 उत नो गोविदश्ववित् (९७७) २.३.२.५.३ ।
 उत नो गोषणि (१५२३) २.७.३.१.१.१ ।
 उत नो वाजसातये (११९०) २.५.१.३.४ ।
 उत प्र पिप्य उधरघ्नयाया (१४२०) २.६.२.१५.३ ।
 उत व्रुवन्तु जन्तवः (१३८२) २.६.२.१.४ ।
 उत वात पितासि नः (१८४१) २.९.२.१.२.१ ।
 उत सखास्यश्विनोस्त (१७२७) १.१.८.१.६.३ ।
 उत स्या नो दिवा (१०२) १.२.१.१.६ ।
 उत स्वराजो अदितिरदन्धस्य (१३५३) २.६.१.२.३ ।
 उता यातं संगवे (१७५४) २.८.३.१५.३ ।
 उतो न्वस्य जोषमा (१७८७) २.९.१.८.३ ।
 उत्तिष्ठभोजसा सह (९८८) २.३.२.९.१ ।
 उत्ते वृहन्तो अर्चयः (१५४१) २.७.२.३.१ ।
 उत्ते शुष्मास ईरते (१२०५) २.५.१.५.१ ।
 उत्ते शुष्मासो अस्थू (१७१४) २.८.३.२.१ ।
 उत्त्वा मंदन्तु सोमाः (१९४; १३५४) १.३.१.१.१;
 २.६.१.३.१ ।
 उदग्ने भारत द्युमत (१३८५) २.६.२.२.३ ।
 उदग्ने शुवयस्तव (१५३४) २.७.१.१६.३ ।
 उदपत्तन्नरुणा भानवो (१७५६) २.८.३.१६.२ ।
 उदुत्तमं वरुण पाशमस्मद् (५८९)
 उदु त्थं जातवेदसं (३१) १.१.१.३.११ ।
 उदु त्थे मधुमत्तमा (२५१; १३६२) १.३.२.१.९; २.६.१.६.१ ।
 उदु त्थे सुनवो गिरः (२२१) १.३.१.३.८ ।
 उदु ब्रह्माणैरत (३३०) १.४.१.४.८ ।
 उदुस्त्रियाः सृजते सूर्यः (७५२) २.१.२.१४.२ ।
 उग्रा आजदाग्निरोग्न्यः (१६४१) २.८.१.९.३ ।
 उद्वेदमि ध्रुतामघं (१२५; १४५०) १.२.१.४.१; २.६.३.४.१ ।
 उद्वर्षय मघवन् (१८५८) २.९.३.४.१ ।
 उद्यस्य ते नवजातस्य (१२२१) २.५.१.९.३ ।
 उद्यामपि रजः (६३८)
 उपच्छायामिव घृणेः (१७०६) २.८.२.१८.२ ।

उप त्रितस्य पाण्यो (१०१४) २.३.२.१८.२ ।
 उप त्वा कर्मन्तूतये स नो (७०९) २.१.१.२२.२ ।
 उप त्वामे दिवेदिवे (१४) १.१.१.२.४ ।
 उप त्वा जामयो गिरो (१३; १५७०) १.१.१.२.३;
 २.७.२.१४.१ ।
 उप त्वा जुहो३ मम (१५४२) २.७.२.३.२ ।
 उप त्वा रण्वसंष्टशं (१७०५) २.८.२.१८.१ ।
 उप नः सवना गहि (१०८८) २.४.१.१५.२ ।
 उप नः सूनवो गिरः (१५९५) २.७.३.१३.१ ।
 उप नो हरिभिः (१५०; १७९०) १.२.२.१.६; २.९.१.१०.१ ।
 उप प्रक्षे मधुमति (४४४; १११५) १.५.२.१.८;
 २.४.१.२.४ ।
 उपप्रयन्तो अध्वरं (१३७९) २.६.२.१.१ ।
 उप शिक्षापतस्थवो (७६१) २.१.२.१८.१ ।
 उप स्रक्केषु वप्सतः (१४८२) २.६.३.१६.३ ।
 उपह्वरे गिरीणाम् (१४३) १.२.१.५.९ ।
 उपास्मै गायता नरः (६५१; ७६३) २.१.१.१.१;
 २.१.२.१८.३ ।
 उपो मतिः पृच्यते (१३७१) २.६.१.९.२ ।
 उपो पु जातमप्तुरं (४८७; ७६२; १३३५) १.६.१.१.१;
 २.१.२.१८.२; २.५.२.२०.१ ।
 उपोषु शृणुहि (४१६) १.५.१.३.८ ।
 उपो हरीणां पतिं (१५१०) २.७.१.८.२ ।
 उभयं शृणवच्च न (२९०; १२३३) १.३.२.५.८;
 २.५.१.१४.१ ।
 उभयतः पवमानस्य (८८७) २.३.१.१.१ ।
 उभे यदिन्द्र रोदधी (३७९; १०९०) १.४.२.४.१०;
 २.४.१.१६.१ ।
 उरुगव्यतिरभयानि (१४१०) २.६.२.११.३ ।
 उरुव्यचसे महिने (१७९४) २.९.१.११.२ ।
 उरुशंसा नमोवृधा (६६४) २.१.१.५.२ ।
 उपस्तन्वित्रमा भरा (१७३१) २.८.३.८.१ ।
 उषा अप स्वसुष्टमः (४५१) १.५.२.२.५ ।
 उषो अद्येह गोमत्य (१७३२) २.८.३.८.२ ।
 उस्मा वेद वसूनां (१०५८) २.४.१.५.२ ।
 ऊर्जा मित्रो वरुणः (४५५) १.५.२.२.९ ।
 ऊर्जो नपाज्जातवेदः (१८१८) २.९.२.१.३ ।
 ऊर्जो नपातमा (१७१२) २.८.३.१.१ ।
 ऊर्जो नपातं स (७०४) २.१.१.२०.२ ।

ऊर्ध्व ऊ षु ण ऊतये (५७) १.१.२.१.३ ।
 ऊर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतये (१६०१) २.७.३.१५.३ ।
 ऊर्ध्वो गन्धर्वो अधि (१८४७) २.९.२.१३.२ ।
 ऊर्ध्वं साम यजामहे (३६९) १.४.२.३.१० ।
 ऋजुनीती नो वरुणो (२१८) १.३.१.३.५;
 ऋतमृतेन सपन्तेषिरं (१४६६) २.६.३.११.२ ।
 ऋतस्य जिह्वा पवते (७०१) २.१.१.१९.२ ।
 ऋतावानं महिषं (१८२१) २.९.२.१.६ ।
 ऋतावानं वैश्वानरं (१७०८) २.८.२.१९.१ ।
 ऋतेन मित्रावरुणा (८४८) २.२.२.६.२ ।
 ऋतेन यावृनावृधा (७२४) २.२.१.७.२ ।
 ऋधक्सोम स्वस्तये (६५६) २.१.१.२.३ ।
 ऋषिमना य ऋषिकृत्स्वर्षाः (११७६) २.५.१.१.२ ।
 ऋषिर्विप्रः पुरेता (६७९) २.१.१.१०.३ ।
 एतं त्वं हरितो दश (१२७९) २.५.२.४.६ ।
 एतं त्रितस्य योषणो (१२७५) २.५.२.४.२ ।
 एतमु त्वं दश (१०८१) २.४.१.१३.१ ।
 एतमु त्वं दश क्षिपो (१२७३) २.५.२.३.८ ।
 एतमु त्वं मदच्युतं (५८१) १.६.२.४.४ ।
 एतं मृजन्ति मर्ज्यमुप (१२६८) २.५.२.३.३ ।
 एता उ त्या उपसः (१७५५) २.८.३.१६.१ ।
 एते असृप्रमिन्दवः (८३०) २.२.२.१.१ ।
 एते सोमा अग्नि (११७८) २.५.१.२.२ ।
 एते सोमा असृक्षत (१०६१) २.४.१.६.१ ।
 एतो निवन्दं स्तवाम शुद्धम् (३५०; १४०२) १.४.२.१.९;
 २.६.२.९.१ ।
 एतो निवन्दं स्तवाम सखायः (३८७) १.४.२.५.७ ।
 एदु मघोर्मदिन्तरं (३८५; १६८४) १.४.२.५.५; २.८.२.१०.१ ।
 एना विश्वान्यर्य आ (५९३; ६७४) २.१.१.८.३ ।
 एना वो अग्नि नमसो (४५; ७४९) १.१.१.५.१;
 २.१.२.१३.१ ।
 एन्दुमिन्द्राय सिञ्चत (३८६; १५०९) १.४.२.५.६;
 २.७.१.८.१ ।
 एन्द्र नो गधि प्रिय (३३३; १२४७) १.५.१.१.३;
 २.५.१.१९.१ ।
 एन्द्र पृथु कासु (२३१) १.३.१.४.९ ।
 एन्द्र याहि हरिभिः (३४८; १८०७) १.४.२.१.७ ।
 २.९.१.१६.१ ।

एन्द्र यादयुप नः (४५९) १.५.२.३.३ ।
 एन्द्र सानसिं राथि (१२९) १.२.१.४.५ ।
 एभिर्नो अकैर्मेवा (१७७९) २.२.१.५.३ ।
 एमेनं प्रयेतन (१४४१) २.६.३.२.२ ।
 एवा नः सोम परि (८६१) २.२.२.१०.३ ।
 एवा पवस्व मदिरा (८०८) २.२.१.११.३ ।
 एवा मृताय महे (१३६८) २.६.१.८.२ ।
 एवा रातिस्तुविमघ (८२५) २.२.१.१८.२ ।
 एवा ह्यसि वीरयुरेवा (२३२; ८२४) १.३.१.४.१०;
 २.२.१.१८.१ ।

एवा हि शक्रो (६४३)
 एवाह्योऽऽऽऽऽ व (६५०)
 एष इन्द्राय वायवे (१२८७) २.५.२.६.२ ।
 एष उ स्य पुरुवतो (१२६५) २.५.२.२.१० ।
 एष उ स्य वृषा (१२७४) २.५.२.४.१ ।
 एष कविरभिःकृतः (१२८६) २.५.२.६.१
 एष गव्युरचिक्रदत् (१२८९) २.५.२.६.४ ।
 एष दिवं वि धावति (१२६२) २.५.२.२.७ ।
 एष दिवं व्यासरतिरो (१२६३) २.५.२.२.८ ।
 एष देवः शुभायते (१२८९) २.५.२.५.३ ।
 एष देवो अमर्त्यः (१२५६) २.५.२.२.१ ।
 एष देवो रथयति (१२५२) २.५.२.२.४ ।
 एष देवो विपग्युमिः (१२६०) २.५.२.२.५ ।
 एष देवो विषा कृतो (१२६१) २.५.२.२.६ ।
 एष धिया धास्यग्या (१२६६) २.५.२.३.१ ।
 एष नृमिर्वि नीयते (१२८८) २.५.२.६.३ ।
 एष पवित्रे अक्षरत्तोमो (१२८१) २.५.२.५.२ ।
 एष पुरु धियायते (१२६७) २.५.२.३.२ ।
 एष प्र कोशे मधुमौ (५५६) १.६.२.२.३ ।
 एष प्रत्नेन जन्मना (७५८; १२६४) २.१.२.१७.१; २.५.२.२.९ ।
 एष प्रत्नेन मन्मना (७५९) २.१.२.१७.२ ।
 एष ब्रह्मा य ऋत्विष (४३८; १७६८) १.५.२.१.२;
 २.२.१.२.१ ।

एष रुक्मिभिरीयते (१२७०) २.५.२.३.५ ।
 एष वसूनि पिबन्धनः (१२७२) २.५.२.३.७ ।
 एष वाजी हितो (१२८०) २.५.२.५.१ ।
 एष विप्रैरभिष्टुतो (१२५७) २.५.२.२.२ ।
 एष विश्वानि वार्था (१२५८) २.५.२.२.३ ।
 १८ (सा. सं.)

एष वृषा कनिकदत् (१२८३) २.५.२.५.४ ।
 एष शुष्मप्रदाभ्यः (१२३१) २.५.२.६.६ ।
 एष शुष्मसिष्यदत् (१२९०) २.५.२.६.५ ।
 एष शृङ्गाणि दोधुवच्छिशीते (१२७१) २.५.२.३.६ ।
 एष सूर्यमरोचयत् (१२८४) २.५.२.५.५ ।
 एष सूर्येण हासते (१२८५) २.५.२.५.६ ।
 एष स्य ते मधुमौ (५३१) १.६.१.४.९ ।
 एष स्य धारया (५८४) १.६.२.४.७ ।
 एष स्य पीतये सुतो (१२७८) २.५.२.४.५ ।
 एष स्य मयो रसोऽव (१२७७) २.५.२.४.४ ।
 एष स्य मानुषीध्वा (१२७६) २.५.२.४.३ ।
 एष हितो वि नीयते (१२६९) २.५.२.३.४ ।
 एतो उषा अपूर्व्या (१७८; १७२८) १.२.२.४.४; २.८.३.७.१ ।
 एह देवा मयोभुवा (१७३५) २.८.३.९.२ ।
 एह हरी ब्रह्मयुजा (१६५८) २.८.२.१.२ ।
 एतूपु ब्रवाणि तेऽग्र (७; ७०५) १.१.१.१.७; २.१.१.२.१ ।
 ऐभिर्द्वे वृष्ण्या (१७८४) २.९.१.७.३ ।
 ओजस्तदस्य तित्विष (१८२; १६५३) १.२.२.४.८;
 २.८.१.१३.३ ।

ओमे सुश्वन्द्र विश्वते (१०२४) २.३.२.२.१.३ ।
 ओर्वभृगुवच्छुचिम् (१८) १.१.१.१.८ ।
 क इमं नाहुषीष्वा (१९०) १.२.२.५.६ ।
 क ई वेद सुते सचा (२९७; १६९६) १.४.१.१.५;
 २.८.२.१५.१ ।
 क ई व्यक्ता नरः (४३३) १.५.१.५.७ ।
 कङ्काः सुपर्णा अनु (१८६४) २.९.३.६.१ ।
 कण्वा इन्द्रं यदकत (१३०८) २.५.२.१०.२ ।
 कण्वा इव भृगवः (१३६३) २.६.१.६.२ ।
 कण्वेभिर्दृष्णवा वृषद् (८६६) २.२.२.१२.३ ।
 कदा चन स्तरीरसि (३००) १.४.१.१.८ ।
 कदा मर्तमराधसं (१३४३) २.५.२.२२.३ ।
 कदा वसो स्तोत्रं हर्यत (२२८) १.३.१.४.६ ।
 कदु प्रचेतसे महे (२२४) १.३.१.४.२ ।
 कनिकन्ति हरिरा (५३०) १.६.१.४.८ ।
 कया ते अग्ने अक्षिर (१५४९) २.७.२.६.१ ।
 कया त्वं न ऊत्याभि (१५८६) २.७.३.७.१ ।
 कया नश्चित्र आ (१६९; ६८२) १.२.२.३.५; २.१.१.२.१ ।
 कविमन्त्रिमुप स्तुहि (३२) १.१.३.३.१२ ।

कविमिव प्रशंस्य (१२४५) २.५.१.१८.२ ।
 कविर्वैधस्या पर्येषि (१३१८) २.५.२.१३.३ ।
 कवी नो गित्रावरुणा (८४९) २.२.२.६.३ ।
 कश्यपस्य स्त्रर्विदो (३६१) १.४.२.३.२ ।
 कस्तमिन्द्र त्वा वसवा (२८०; १६८२) १.३.२.४.८; २.८.२.९.१ ।
 कस्ते आमिर्जनानाममे (१५३५) २.७.२.१.१ ।
 कस्त्वा सत्यो मदानो (६८३) २.१.१.६२.२ ।
 कस्य नूनं परीणसि (३४) १.१.१.३.१४ ।
 कायमानो वना त्वं (५३) १.१.१.५.२ ।
 किमिते विष्णो परिचक्षि (१६२५) २.८.१.४.१ ।
 कुवित्सस्य प्रं हि (१६६८) २.८.२.४.३ ।
 कुवित्सु नो गविष्ठये (१६४९) २.८.१.६२.२ ।
 कुष्ठः को वामश्चिना (३०५) १.४.१.२.३ ।
 कृण्वन्तो वरिवो गवे (८३२) २.२.२.१.३ ।
 कृष्णा यदेनीमभि (१५४७) २.७.२.५.२ ।
 केतुं कृण्वं दिवस्पति (९५९) २.३.२.२.२ ।
 केतुं कृण्वन्केतवे (१४७०) २.६.३.१२.३ ।
 को अथ युष्कं (३४१) १.४.१.५.१० ।
 कत्वा महीं अनुध्ववं (४२३) १.५.१.४.५ ।
 कीडुर्मखो न मेहयुः (९७३) २.३.१.४.७ ।
 क्वरस्य वृषभो (१४२) १.२.१.५.८ ।
 क्वेयथ क्वेदसि (२७१) १.३.२.३.२ ।
 क्षभो राजन्नुत त्मनामे (१५६३) २.७.२.११.३ ।
 गम्भीराँ उदर्धारिव (१७२०) २.८.३.३.३ ।
 गर्भे मातुः पितुषिपता (१३९७) २.६.२.७.२ ।
 गव्यो धु णो यथा पुरा (१८६) १.२.२.५.२ ।
 गायत्रं त्रैष्टुभं जगत् (१८३०) २.९.२.७.३ ।
 गायन्ति त्वा गायत्रिणं (३४२; १३४४) १.४.२.१.१;
 २.५.२.२३.१ ।
 गाव उप वदावटे (११७; १६०२) १.२.१.३.३; २.७.३.१६.१ ।
 गावश्चिद् घा समन्यवः (४०४) १.५.१.२.६ ।
 गिरस्त इन्द्र ओजसा (१०४३) २.४.१.३.७ ।
 गिरा वज्रो न सम्भृतः (१२२४) २.५.१.१०.३ ।
 गिर्वणः पाहि नः सुतं (१९५) १.३.१.१.२ ।
 गृणाना जमदग्निना (६६५) २.१.१.५.३ ।
 गृणे तदिन्द्र ते शव (२९१) १.५.१.१.१ ।
 गोत्रमिदं गोविदं (१८५४) २.९.३.२.३ ।
 गोमघ इन्द्रो अश्ववत् (५७४; १६११) १.६.२.३.९;
 २.७.३.२०.१ ।

गोवित्पवस्व वसुविन् (२५५) २.३.२.१.१ ।
 गोषा इन्द्रो वृषा (१०४५) २.४.१.३.२ ।
 गौर्धयति मरुतां (१४९) १.२.२.१.५ ।
 घृतं पवस्व धारया (१४३७) २.६.३.१.३ ।
 घृतवती भुवनानाम (३७८) १.४.२.४.९ ।
 चक्रं यदस्याप्स्वा (३३१) १.४.१.४.९ ।
 चन्द्रमा अप्स्वां (४१७) १.५.१.३.९ ।
 चमूषच्छयनः शकुनो (११७७) २.५.१.१.३ ।
 चर्वणीधृतं मघवानं (३७४) १.४.२.४.५ ।
 चित्रं देवानामुदगादनाकं (६२९)
 चित्र इच्छिशोस्तृणस्य (६४) १.१.२.२.२ ।
 जगृह्णा ते दक्षिगम् (३१७) १.४.१.३.५ ।
 जघ्निर्वृत्रममित्रियं (८१६) २.२.१.१५.२ ।
 जज्ञानः सप्त मातृभिः (१०१) १.२.१.१.५ ।
 जज्ञानो वाचमिष्यसि (९६०) २.३.२.२.३ ।
 जनस्य गोषा अजनिष्ट (९०७) २.३.१.६.१ ।
 जनीयन्तो न्वप्रवः (१४६०) २.६.३.८.१ ।
 जराबोध तद्विविद्धि (१५; १६६३) १.१.१.२.५; २.८.२.३.१ ।
 जातः परेण धर्मणा (९०) १.१.२.४.१० ।
 जुष्ट इन्द्राय मत्सरः (१२९४) २.५.१.३.८ ।
 जुष्टो हि दुनो असि (१७८१) २.९.१.६.२ ।
 ज्योतिर्वृक्षस्य पवते (१०३१) २.४.१.१.१ ।
 तं वः सखायो मदाय (५६९; १०९८) १.६.२.३.४;
 २.४.१.१९.१ ।
 तं वो दस्ममृतीषहं (२३६; ६८५) १.३.१.५.४; २.१.१.१३.१ ।
 तं वो वाजानां पतिं (१६८६) २.८.२.१०.३ ।
 तं सखायः पुरुषं (१६८०) २.८.२.८.२ ।
 तं हिन्वन्ति मदच्युतं (१७१७) २.८.३.२.४ ।
 तं हि स्वराज्यं वृषभं (१२३४) २.५.१.१४.२ ।
 तं होतारमध्वरस्य (१५१४) २.७.१.१०.२ ।
 तक्षयदी मनसो (५३७) १.६.१.५.५ ।
 तं गाथया पुराण्या (१६३३) २.८.१.६.३ ।
 तं गृध्या स्वर्णरं (१०९; १६८७) १.२.१.२.३; २.८.२.११.१ ।
 ततो विराडजायत (६२१)
 तत्त यज्ञो अजायत (१४३०) २.६.२.१९.२ ।
 तत्सवितुर्वरेण्यं (१४६२) २.६.३.१०.१ ।
 तदमे युष्मन्मा भर (११३) १.२.१.२.७ ।
 तदया चित्त उक्थिनो (८८२) २.२.२.१८.३ ।
 तदिदास भुवनेषु (१४८३;) २.६.३.१७.१ ।

तद्विप्रासो विपन्यवो (१६७३) २.८.२.५.५ ।
 तद्विष्णोः परमं पदं (१६७२) २.८.२.५.४ ।
 तद्वो गाय सुते सचा (११५; १६६६) १.२.१.३.१; २.८.२.४.१ ।
 तं ते मदं गृणीमसि (१८३; ८८०) १.४.२.५.३; २.२.२.१८.१ ।
 तं ते यवं यथा गोमिः (७३६) २.१.२.८.३ ।
 तं त्वा गोपवन्नो (२९) १.१.१.३.२ ।
 तं त्वा घृतलवीमहे (१५२२) २.७.१.१३.२ ।
 तं त्वा घर्तारमोष्योः (८०४) २.२.१.१०.२ ।
 तं त्वा नृष्णानि विश्रतं (८३६) २.२.२.३.१ ।
 तं त्वा मदाय धृष्वय (१०४४) २.४.१.३.८ ।
 तं त्वा विप्रा वचोविदः (१०७७) २.४.१.११.२ ।
 तं त्वा शोचिष्ठदीदिवः (११०९) २.४.१.२२.३ ।
 तं त्वा समिद्धिर्गिरो (६६१) २.१.१.४.२ ।
 तं दुरोषमभी नरः (६९९) २.१.१.१८.३ ।
 तपोष्पवित्रं निततं (८७६) २.२.२.१६.२ ।
 तममिमस्ते वधवो (१३७४) २.६.१.१०.२ ।
 तमस्य मर्जयामसि (१६३२) २.८.१.६.२ ।
 तमिद्वर्धन्तु नो गिरो (१३३६) २.५.२.२०.२ ।
 तमिन्द्र जोहवीमि (४६०) १.५.२.३.४ ।
 तमिन्द्रं वाजयामसि (११९; १२२२) १.२.१.३.५; २.५.१.१०.१ ।
 तमीडिष्व यो अर्चिषा (११४९) २.४.२.६.१ ।
 तमु अभि प्रगायत (३८२) १.४.२.५.२ ।
 तमु त्वा नूनमसुर (१४१२) २.६.२.१२.२ ।
 तमु छवाम यं गिर (८८५) २.२.२.१९.३ ।
 तमु हुवे वाजसातय (७४८) २.१.२.१२.३ ।
 तमोषवीर्दधिरे (१८२४) २.९.२.३.१ ।
 तथा पवस्व धारया (१४३६) २.६.३.१.२ ।
 तरणिं वो जनानाम् (२०४) १.३.१.२.१ ।
 तरणिरिन्धिषासति (२३८; ८६७) १.३.१.५.६; २.२.२.१३.१ ।
 तरणिर्विश्वदर्शतो (६३५)
 तरस्स मन्दी वावति (५००; १०५७) १.६.१.२.४; २.४.१.५.१ ।
 तरस्समुद्रं पवमान (८५७) २.२.२.९.२ ।
 तरोभिर्बो विदद्वसुमिन्द्रं (२३७; ६८७) १.३.१.५.५;
 २.१.१.१४.१ ।
 तव क्त्वा तवोतिमिः (१०५२) २.४.१.४.६ ।
 तव त्य हन्द्वा अन्धसो (१२२६) २.५.१.११.२ ।
 तव त्यदिन्द्रियं वृद्धत्तव (१६४५) २.८.१.११.१ ।
 तव त्यर्ग्यं नृतोऽय (४६६) २.५.२.३.१० ।
 तव द्यौरिन्द्र पौत्यं (१६४६) २.८.१.११.२ ।

तव द्रप्सा उदप्रुन (१३२७) २.५.२.१७.२ ।
 तव द्रप्सा नीग्वान् (१८२३) २.९.२.२.२ ।
 तव श्रियो वर्ण्यस्येव (९८२) २.३.२.७.१ ।
 तवाहं नक्तमुत सोम (९२३) २.३.१.११.२ ।
 तवाहं सोमं रारण (५१६; ९२२) १.६.१.३.६; २.३.१.११.१ ।
 तवेदिन्द्रावमं वसु (२७०) १.३.२.३.८ ।
 तस्मा अरं गमाम वो (१८३९) २.९.२.१०.३ ।
 ता अस्य नमसा सहः (१०७७) २.३.२.१५.३ ।
 ता अस्य पृशनायुवः (१००६) २.३.२.१५.२ ।
 ता नः शक्तं पार्थिवस्य (११४५; १४६१) २.४.२.४.३;
 २.६.३.११.१ ।
 ता नो वाजवतीरिष (११५१) २.४.२.६.३ ।
 तामिरा गच्छतं (९९३) २.३.२.१०.३ ।
 ता वां सम्यगद्गृहाण (९८६) २.३.२.८.२ ।
 ता वां गीर्भिर्विपन्युवः (८०२) २.२.१.९.३ ।
 तावानस्य महिमा (६२०)
 ता सन्नाजा घृतासुती (९९२) २.३.१.७.३ ।
 ता दि शङ्खन्त ईडत् (८०१) २.२.१.९.२ ।
 ता हुवे ययोरिदं (८५३) २.२.२.८.१ ।
 तिष्ठो वाच ईरयति (५२५; ८५२) १.६.१.४.३; २.२.२.१०.१ ।
 तिष्ठो वाच उदीरते (४७१; ८६९) १.५.२.४.५; २.२.२.१४.१ ।
 तुचे तुनाय तसु नो (३९५) १.५.१.१.५ ।
 तुभ्यं सुतासः सोमाः (२१३) १.३.१.२.१० ।
 तुभ्येमा भुवना कवे (७७७) २.२.१.१.३ ।
 तुरण्यवो मधुमन्तं (१६१०) २.७.३.१९.२ ।
 तुविशुष्म तुविक्रतो (१७७२) २.१.१.३.२ ।
 ते अस्य सन्तु केतवो (१४२५) २.६.२.१७.३ ।
 ते जानत स्वमोक्ष्यं (१४८१) २.६.३.१६.२ ।
 ते नः सहस्रिणं (११९२) २.५.१.३.६ ।
 ते नो वृष्टिं दिवस्पति (११६५) २.४.२.११.३ ।
 ते पूतासो विपश्चितः (११०२) २.४.१.२०.२ ।
 ते मन्वत प्रथमं (६०६)
 ते विश्वा दाशुषे (१०३६) २.४.१.२.३ ।
 ते सुतासो विपश्चितः (१८११) २.९.१.१७.२ ।
 ते स्याम देव वरुण (१०६२) २.४.१.३.३ ।
 तोशा वृत्रहणा हुवे (१७०२) २.८.२.१७.१ ।
 तोशासा रथयादाना (१०७४) २.४.१.१०.२ ।
 त्वमु वः सन्नासाहं (१७०; १६४२) १.२.२.३.६; २.८.१.१०.१ ।
 त्वमु वो अप्रहणं (३५७) १.४.२.२.६ ।

त्वमृषु वाजिनं (३३२) १.४.१.५.१ ।
 त्वं सु मेघं महया (६७७) १.४.२.४.८ ।
 त्रातारमिन्द्रं (३३३) १.४.१.५.२ ।
 त्रिशद्वाम वि राजति (६३२; १३७८) २.६.१.११.३ ।
 त्रिकद्रुकेषु चेतनं (७२४) २.१.२.४.३ ।
 त्रिकद्रुकेषु महिषो (४५७; १४८६) १.५.२.३.१; २.६.३.१८.१ ।
 त्रिपादध्वं उदैत्पुरुषः (६१८)
 त्रिरस्मै सप्त धेनवो (५६०; १४२३) १.६.२.२.७; २.६.२.१७.१ ।
 त्रीणि त्रितस्य धारया (१०१५) २.३.२.१८.३ ।
 त्रीणि पदा वि चक्रमे (१६७०) २.८.२.५.२ ।
 त्वं यविष्ठ दाशुषो (१२४६) २.५.१.१८.३ ।
 त्वं राजेव सुव्रतो (९७२) २.३.२.४.५ ।
 त्वं यरुण उत मित्रो (१३०३) २.५.२.९.३ ।
 त्वं बलस्य गोमतो (१२५१) २.५.१.२०.२ ।
 त्वं विप्रस्त्वं कविर्मधु (१०९४) २.४.१.१७.२ ।
 त्वं समुद्रिया अपो (७७६) २.२.१.१.२ ।
 त्वं सिधूँरवासृजो (१८०९) २.९.१.१४.२ ।
 त्वं सुतो मदन्तिमो (१३२४) २.५.२.१६.२ ।
 त्वं सुष्वाणो अत्रिभिः (१३२५) २.५.२.१६.३ ।
 त्वं सूर्ये न आ भज (१०५१) २.४.१.४.५ ।
 त्वं सोम नृमादनः (९६५) २.३.२.३.५ ।
 त्वं सोम परि स्त्रव (९८१) २.३.२.६.३ ।
 त्वं सोमामि भारयुर्मन्द्र (१३२३) २.५.२.१६.१ ।
 त्वं ह त्यत्पणीनां (१५९२) २.७.३.१०.३ ।
 त्वं ह त्यस्समभ्यो (३२६) १.४.१.४.४ ।
 त्वं हि क्षैतवद्यशो (८४) १.१.२.४.४ ।
 त्वं हि नः पिता वसो (११७०) २.४.२.१३.२ ।
 त्वं हि राधसस्पते (१३२२) २.५.२.१५.२ ।
 त्वं हि वृत्रहृजेपो (१७९२) २.९.१.१०.३ ।
 त्वं हि शश्वतीनामिन्द्र (१२४९) २.५.१.१९.३ ।
 त्वं हि शूरः सनिता (१४३४) २.६.२.२०.३ ।
 त्वं ह्यारुह्य दैव्यं (५८३; ९३८) १.६.२.४.६; २.३.१.१७.१ ।
 त्वं होहि चेरवे (२४०; १५८१) १.३.२.५.८; २.७.३.४.१ ।
 त्वं जामिर्जनानाममे (१५३६) २.७.२.१.२ ।
 त्वं दाता प्रथमो राश्रसां (१४९३) २.७.१.२.२ ।
 त्वं द्यौं च महिषत (१०१८) २.३.२.१९.३ ।
 त्वं न इन्द्र वाजयुस्त्वं (७१८) २.१.२.२.३ ।

त्वं न इन्द्राभर (४०५; ११६९) १.५.१.२.७; २.४.२.१३.१ ।
 त्वं नश्चित्र ऊया (४१; १६२३) १.१.१.४.७; २.८.१.३.१ ।
 त्वं नृचक्षा असि गोम (९५६) २.३.२.१.२ ।
 त्वं नो अग्ने अग्निमित्रं (१५०५) २.७.१.६.३ ।
 त्वं नो अग्ने महोमिः (६) १.१.१.१.६ ।
 त्वमग्ने गृहपतिस्त्वं (६१) १.१.२.१.७ ।
 त्वमग्ने यज्ञानां होता (२; १४७४) १.१.१.१.२; २.६.३.१४.१ ।
 त्वमग्ने वसूँरिह (९६) १.१.२.५.६ ।
 त्वमग्ने सप्रथा असि (१४०७) २.६.२.१०.३ ।
 त्वमज्ञ प्र शंसिषो देवः (२४७; १७२३) १.३.२.१.५; २.८.३.५.१ ।
 त्वमित्सप्रथा अस्यग्ने (४१) १.१.१.४.८ ।
 त्वमिन्द्र प्रतूर्तिष्वग्नि (३११; १६३७) १.४.१.२.३; २.८.१.८.१ ।
 त्वमिन्द्र बलादधि (१२०) १.२.१.३.६ ।
 त्वमिन्द्र यशा अस्यृजी (२४८; १४११) १.३.२.१.६; २.६.२.१२.१ ।
 त्वमिन्द्राभिभूरसि (१०२६) २.३.२.२२.२ ।
 त्वमिमा ओषधीः (६०४)
 त्वमीशिषे सुतानामिन्द्र (१३५६) २.६.१.३.३ ।
 त्वं पुरु सहस्राणि (१५८२) २.७.३.४.२ ।
 त्वमेतदधारयः कृष्णासु (५९५)
 त्वया वयं पवमानेन (५९०)
 त्वया ह स्विष्णुजा (४०३) १.५.१.२.५ ।
 त्वया नो दैव्यं वचः (२९९) १.४.१.१.७ ।
 त्वां यज्ञैरविमृधन् (१०५५) २.४.१.४.९ ।
 त्वां रिहन्ति धीतयो (१०१७) २.३.२.१९.२ ।
 त्वां विश्वे अमृत जायमानं (११४१) २.४.२.३२.२ ।
 त्वां विष्णुर्ब्रह्मक्षयो (१६४७) २.८.१.११.३ ।
 त्वां शुष्मिन्पुरुहूत (११७१) २.४.२.१३.३ ।
 त्वां दूतमग्ने अमृतं (१५६८) २.७.२.१३.२ ।
 त्वामग्ने अक्षिरसो मुहा (२०८) २.३.१.६.२ ।
 त्वामग्ने पुष्करादध्य (९) १.१.१.१.९ ।
 त्वामिच्छवसस्पते (१७६९) २.९.१.२.२ ।
 त्वामिदा ह्यो नरो (३०२; ८१३) १.४.१.१.१०; २.२.१.१४.१ ।
 त्वामिदि हवामहे (२३४; ८०२) १.३.१.५.२; २.२.१.१२.१ ।
 त्वावतः पुरुवसो (१९३) १.२.२.५.२ ।
 त्वे अग्ने स्वाहुत (३८) १.१.१.४.४ ।
 त्वे कतुमपि वृजन्ति (१४८५) २.६.३.१७.३ ।

त्वे विश्वे सजोषसो (१०९५) २.४.१.१७.३ ।
 त्वेषस्ते धूम ऋष्यति (८३) १.१.२.४.३ ।
 त्वे सोम प्रथमा (१५०६) २.७.१.७.१ ।
 दधन्वे वा यदीमनु (९४) १.१.२.५.४ ।
 दधिक्राव्णो अकारिषं (३५८) १.४.२.२.७ ।
 दवियुतत्या रुचा (६५४) २.१.१.१.१ ।
 दाना मृगो न वारणः (१६९७) २.८.२.१५.२ ।
 दाशेम कस्य मनसा (१५५०) २.७.२.६.२ ।
 दिवः पीयूषमुत्तमं (१२२७) २.५.१.११.३ ।
 दिवो धर्तासि शुक्रः (१२४३) २.५.१.१७.३ ।
 दिवो नाभा विचक्षणो (११९९) २.५.१.४.४ ।
 दीर्घं ह्यङ्कुशं यथा (१०९१) २.४.१.१६.२ ।
 दुहान ऊर्ध्वर्द्ध्वं (६७६) २.१.१.९.२ ।
 दुहानः प्रत्नमित्ययः (७६०) २.१.२.१७.३ ।
 दृतं वो विश्वेदेसं (१२) १.१.१.२.२ ।
 दूरदिहेव यत्सतो (२१९) १.३.१.३.६ ।
 देवानामिद्वो महत् (१३८) १.२.१.५.४ ।
 देवेभ्यस्त्वा गदाय (११८२) २.५.१.२.५ ।
 देवो वो द्रविणोदाः (५५; १५१३) १.१.२.१.१; २.७.१.१०.१ ।
 दोषो आगाद् बृहदाय (१७७) १.२.२.४.३ ।
 युक्षं सुदानुं तविधीभिः (६८६) २.१.१.१३.२ ।
 द्रप्सः समुद्रमभि यत् (१८४८) २.२.२.१३.३ ।
 द्विता यो वृत्रहन्तमो (१७९१) २.२.१.१०.२ ।
 द्विर्धं पंच स्वयशसं (१३३०) २.५.२.१८.२ ।
 धर्ता दिवः पवते (५५८; १२२८) १.६.२.२.५ । २.५.१.१२.१ ।
 धानावन्तं करम्भिणाम् (२१०) १.३.१.१.७ ।
 धिया चक्रे वरेण्यो (१४७३) २.६.३.१५.३ ।
 धीभिर्मृजन्ति वाजिनं (२४१) २.३.१.१८.२ ।
 धेनुष्ट इन्द्र सूनुता (१८३६) २.९.२.२.३ ।
 ध्वस्योः पुरुषयोरौ (१०५९) २.४.१.५.३ ।
 न कि इन्द्र खदुत्तरं (२०३) १.३.१.१.१० ।
 नकि देवा इनीमसि (१७६) १.२.२.४.२ ।
 न किरस्य सहन्त्य (१४१६) २.६.२.१४.२ ।
 नकिष्टं कर्मणा (२४३; ११५५) १.३.२.१.१; २.४.२.८.१ ।
 न किष्टवद्रथीतरो (९५०) २.३.१.५१.२ ।
 न की रेवन्तं सख्याय (१३९०) २.६.२.४.२ ।
 न घा वधुर्नि यमते (१६६७) २.८.२.४.२ ।
 न येमन्यदा पपनं (७२०) २.१.२.३.२ ।

न तमंहो न दुरितं (४२६) १.५.१.४.८ ।
 न तस्य मायया च (१०४) १.२.१.१.८ ।
 न ते गिरो अपि मृष्ये (१७९९) २.२.१.१३.२ ।
 न त्वा वृद्धन्तो अद्रयो (२९६) १.४.१.१.४ ।
 न त्वावाँ अन्यो (६८१) २.१.१.११.२ ।
 न त्वा शतं च न (१२१५) २.५.१.७.३ ।
 नदं व ओदतीनां (१५१२) २.७.१.९.१ ।
 न दुष्टुतिर्द्रविणोदेपु (८६८) २.२.२.१३.२ ।
 नमः सखिभ्यः (१८२८) २.९.२.७.१ ।
 नमसेदुप सीदत (१४४६) २.६.३.३.३ ।
 नमस्ते अग्न ओजसे (११; १६४८) १.१.२.२.१;
 २.८.१.१२.१ ।
 न यं दुध्रा वरन्ते न स्थिरा (६८८) २.१.१.१४.२ ।
 नराशंसमिह (१३४९) २.६.१.१.३ ।
 नव यो नवति पुरो (१४५१) २.६.३.४.२ ।
 न संस्कृतं प्रमिमीतो (१७५३) २.८.३.१५.२ ।
 न सोमदेव आप (२६८) १.३.२.३.६ ।
 न हि ते पूर्वमक्षिपद्भुवक्केमानां (७०७) २.१.१.२१.३ ।
 न हि त्वा शूर देवा न (७३०) २.१.२.६.३ ।
 न हि वध्वरमं च न (२४१) १.३.१.५.९ ।
 न ह्यंशग पुरा च न (१५११) २.७.१.८.३ ।
 नाके सुपर्णमुप (३२०; १८४६) १.४.१.३.८; २.९.२.१३.१ ।
 नाभा नाभि न आ ददे (११२६) २.४.२.१.११ ।
 नाभि यज्ञानां सदनं (११४२) २.४.२.३.३ ।
 नित्यस्तोत्रो वनस्पतिः (१२८९) २.५.१.४.७ ।
 नि त्वा नक्ष्य विशपते (२६) १.१.१.३.६ ।
 नि त्वामग्ने मनुर्दधे (५४) १.१.१.५.१० ।
 नियुत्वान्वायवा गह्वरं (६००)
 नीव शीर्षाणि मृह्वं (१६५६) २.८.१.१४.३ ।
 नूनं पुनानांऽविभिः (१३१४) २.५.२.१२.२ ।
 नू नो रयि महामिन्द्रो (९२६) २.३.१.१२.३ ।
 नृचक्षसं त्वा वयमिन्द्रपीतं (११८५) २.५.१.२.८ ।
 नृभिर्धौतः सुतो अश्नैरन्या (७३५) २.१.२.८.२ ।
 नृभिर्धैमाणो हर्यतो (८५८) २.२.२.९.३ ।
 नेमि नमन्ति चक्षसा (९३१) २.३.१.१४.२ ।
 पदं देवस्य मीढुवो (१५७२) २.७.२.१४.३ ।
 पदा पणोनराधसो (१३५५) २.६.१.३.२ ।
 पञ्चपञ्चमिसोतारः (१२३; १६५७) १.२.१.३.९; २.८.२.१.१ ।

पन्यासं जातवेदसं (१५६६) २.७.२.१२.३ ।
 परि कोशं मधुश्चुतं (५७७) १.६.२.३.१२ ।
 परि त्वं हयंते (५५२; १३२९; १६८१) १.६.२.१.८;
 २.५.१.१८.१; २.८.२.८.३ ।
 परि युक्षं सनद्वयि (४९६) १.६.१.१.१० ।
 परि णः शर्मयन्त्या (८९७) २.३.१.३.६ ।
 परि णो अश्वमश्वविद् (१२१२) २.५.१.६.३ ।
 परि प्र धन्वेन्द्राय (४२७; १३६७) १.५.१.५.१; २.६.१.८.१ ।
 परि प्रासिष्यदत्कविः (४८६) १.५.२.५.१० ।
 परि प्रिया दिवः (४७६; ९३५) १.५.२.४.१०; २.३.१.१६.१ ।
 परि यत्काव्या (१२३१) २.४.२.२.४ ।
 परि वाजपतिः कविः (३०) १.१.१.३.१० ।
 परि विश्वानि चेतसा (९७०) २.३.२.४.३ ।
 परिष्कृण्वन्निकृतं (८९९) २.३.१.४.२ ।
 परि स्य स्वानो (१२४०) २.५.१.१६.३ ।
 परि स्वानश्चक्षते (१३१५) २.५.२.२२.३ ।
 परि स्वानास इन्द्रो (४८५; ११२२) १.५.२.५.९; २.४.२.१.७ ।
 परि स्वानो गिरिष्ठाः (४७५; १०९३) १.५.२.४.९;
 २.४.१.१७.१ ।
 परीतो विद्यता सुतं (५१२; १३१३) १.६.१.३.२; २.५.२.१२.१ ।
 पर्यन्यः पिता महिषस्य (१३१७) २.५.२.१३.२ ।
 पर्युषु प्र धन्व (४२८; १३६४) १.५.१.५.२; २.६.१.७.१ ।
 पयिं तोक्तं तनयं (१६२४) २.८.१.३.२ ।
 पयते हयंते हरिरति (५७६; ७७३) १.६.२.३.११;
 २.१.२.२२.२ ।
 पयन्ते वाजसातये (११८९) २.५.१.३.३ ।
 पवमान धिया हितो (९२१) २.३.१.१०.३ ।
 पवमान नि तोशसे (१२३६) २.५.१.१५.२ ।
 पवमानमवस्थवो (११८८) २.५.१.३.२ ।
 पवमान रसस्तव (८९०) २.३.१.२.२ ।
 पवमान रुचारुचा (९०५) २.३.१.५.२ ।
 पवमान व्यश्नुहि (१३१२) २.५.२.११.३ ।
 पवमान सुवीर्यं रयिं (१४४९) २.६.३.३.८ ।
 पवमानस्य जिघ्रन्तो (१३१०) २.५.२.११.१ ।
 पवमानस्य ते कवे (६५७) २.१.२.३.१ ।
 पवमानस्य ते रसो (८२१) २.३.१.२.३ ।
 पवमानस्य ते वयं (७८७) २.२.१.५.१ ।
 पवमानस्य विश्वविष्णु (९५८) २.३.२.२.१ ।

पवमाना असृक्षत पवित्रमति (५२२) १.६.१.३.१२ ।
 पवमाना असृक्षत सोमाः (१६९९) २.८.२.१६.१ ।
 पवमाना दिवस्पर्थन्तरिक्षादसृक्षत (१७००) २.८.२.१६.२ ।
 पवमानास आशवः (१७०१) २.८.२.१६.३ ।
 पवमानो अजीजनत् (४८४; ८८९) १.५.२.५.८; २.३.१.२.१ ।
 पवमानो अग्निं स्पृधो (११३२) २.४.२.२.५ ।
 पवमानो असिष्यदत् (१४३९) २.६.३.१.५ ।
 पवमानो रधीतमः (१३११) २.५.२.११.२ ।
 पवस्व दक्षसाधनो (४७४; ९१९) १.५.२.४.८; २.३.१.१०.१ ।
 पवस्व देव आयुष (४८३; १२३५) १.५.२.५.७; २.५.१.१५.१ ।
 पवस्व देववीतय (५७१; १३२६) १.६.२.३.६; २.५.२.१७.१ ।
 पवस्व देववीरति (१०३७) २.४.१.३.१ ।
 पवस्व मधुमत्तम (५७८; ६९२) १.६.२.४.१; २.१.१.१६.१ ।
 पवस्व वाचो अग्रियः (७७५) २.२.१.१.१ ।
 पवस्व वाजसातमो (५२१) १.६.१.३.११ ।
 पवस्व वाजसातये (१०१६) २.३.२.१९.१ ।
 पवस्व विश्ववर्षण (८२६) २.३.१.३.५ ।
 पवस्व वृत्रहन्तम (९६६) २.३.२.३.६ ।
 पवस्व वृष्टिमा सु नो (१४३५) २.६.३.१.१ ।
 पवस्व सोम युग्मी (४३६) १.५.१.५.१० ।
 पवस्व सोम मधुमौ (५३२) १.३.१.४.१० ।
 पवस्व सोम मन्दयन् (१८१०) २.९.१.१७.१ ।
 पवस्व सोम महान् (४२९; १२४१) १.५.१.५.३; २.५.१.१७.१ ।
 पवस्व सोम महे (४३०; १३३२) १.५.१.५.४; २.५.२.१९.१ ।
 पवस्वेन्द्रो वृषा सुतः (४७९; ७७८) १.५.२.५.३; २.२.१.२.१ ।
 पवित्रं ते विततं (५६५; ८७५) १.६.२.२.१२; २.२.२.१६.१ ।
 पवीतारः पुनीतन (१०५०) २.४.१.४.४ ।
 पातं नो मित्रा पायुभिः (९८७) २.३.२.८.३ ।
 पाता वृत्रहा सुतमा (१६५९) २.८.२.१.३ ।
 पात्यग्निर्विपो अग्ने (६१४)
 पान्तमा वो अन्वस (१५५; ७१३) १.२.२.२.१; २.१.२.१.१ ।
 पावक्वर्चाः शुक्वर्चा (१८१७) २.९.२.१.२ ।
 पावका नः सरस्वती (१८९) २.२.२.५.५ ।
 पावमानीर्दधन्तु न (१३०१) २.५.२.८.४ ।
 पावमानीर्यो अध्येत् (१२९९) २.५.२.८.२ ।
 पावमानीः स्वस्त्ययनीः (१३००) २.५.२.८.३ ।
 पावमानीः स्वस्त्ययनीस्तामिर्गच्छति (१३०३) २.५.२.८.४ ।
 पाहि गा अग्निसो मद (१८९) १.३.२.५.७ ।

पाहि नो अम एकया (३६; १५४४) १.१.१.४.२; २.७.२.४.१ ।
 पाहि विश्वस्मादक्षसो (१५४५) २.७.२.४.२ ।
 पिबन्ति मित्रो अर्यमा (१७८६) २.९.१.८.२ ।
 पिबा त्वत्स्य गिर्वणः (१३९३) २.६.२.५.३ ।
 पिबा सुतस्य रसिनो (२३९; १४२१) १.३.१.५.७;
 २.६.२.१६.१ ।
 पिबा सोममिन्द्र (३९८; ९२७) १.५.१.१.८ । २.३.१.१३.१ ।
 पुनर्कर्जा नि वर्तस्व (१८३२) २.९.२.८.२ ।
 पुनाता दक्षसाधनं (११५९) २.४.२.९.३ ।
 पुनानः कलशेषा (११८३) २.५.१.९.६ ।
 पुनानः सोम जागृविः (५१९) १.६.१.३.९ ।
 पुनानः सोम धारयापो (५११; ६७५) १.६.१.३.१; २.१.१.९.१ ।
 पुनानासस्वमूषदो (११७९) २.५.१.२.२ ।
 पुनाने तन्वा मिथः (१५९७) २.७.३.१४.२ ।
 पुनानो अक्रमीदभि (४८८; ९२४) १.६.१.१.२; २.३.१.१२.१ ।
 पुनानो देववीतय (८४३) २.२.२.४.३ ।
 पुनानो वरिवस्कुधि (८४२) २.२.२.४.२ ।
 पुनानो वारे पवमानो (६०८०) २.४.१.१२.२ ।
 पुरः सद्य इत्थाधिये (११११) २.५.१.६.२ ।
 पुरां मिन्दुर्युवा (३५९; ११५०) १.४.२.२.८; २.५.१.२०.१ ।
 पुरुत्रा हि सदृङ्खसि (११६७) २.४.२.१२.२ ।
 पुरु त्वा दामिर्वा वाचे (९७) १.२.१.१.१ ।
 पुरुष एवेदं सर्वं (६१९)
 पुरुहूतं पुरुष्टुतं (७१४) २.१.२.१.२ ।
 पुरुतमं पुरुणामीशानं (७४१) २.१.२.१०.२ ।
 पुरुषणा चिद्धयस्त्यवो (९८५) २.३.२.८.१ ।
 पुरोजिती वो अन्धसः (५४५; ६९७) १.६.२.१.१; २.१.१.१८.१
 पूर्वस्य यत्ते अद्रिवो (६४८)
 पूर्वोदिन्द्रस्य रातयो (८२९) २.२.१.१९.३ ।
 पौरो अश्वस्य (१५८०) २.७.३.२.२ ।
 प्र कविर्देववीतये (९६८) २.३.२.४.१ ।
 प्र काव्यमुशनेव (५२४; १११६) १.६.१.४.२; २.४.२.१.१ ।
 प्र केतुना ब्रह्मता (७१) १.१.२.२.९ ।
 प्रक्षस्य वृष्णो अरुषस्य (६०९)
 प्र गायताभ्यर्चाम (५३५) १.६.१.५.३ ।
 प्रजामृतस्य पिप्रतः (१३०९) २.५.२.१०.३ ।
 प्र त आश्विनीः पवमान (८८६) २.३.१.१.१ ।

प्र तत्ते अद्य क्षिपिविष्ट (१६२६) २.८.१.४.१ ।
 प्रति स्यं चारुमध्वरं (१६) १.१.१.२.६ ।
 प्रति प्रियतमं रथं (४१८; १७४३) १.५.१.३.१०; २.८.३.१२.१
 प्रीति वां सुर उदिते (१०६७) २.४.१.८.१ ।
 प्रति ण्या सूनरी जनी (१७२५) २.८.३.६.१ ।
 प्र तु द्रव परि कोशं (५२३; ६७७) १.६.१.४.१; २.१.१.१०.१ ।
 प्र ते अश्वेतु कुक्षयोः (७३९) २.१.२.९.३ ।
 प्र ते धारा असश्वतो (१७६१) २.८.३.१८.१ ।
 प्र ते धारा मधुमतीः (५३४) १.६.१.५.२ ।
 प्र ते सोतारो रसं (१३३३) २.५.२.१९.२ ।
 प्रतनं पीयूषं पूर्य (१४२४) २.७.१.३.१ ।
 प्रत्यमे हरसा हरः (९५) १.१.२.५.५ ।
 प्रत्यङ् देवानां विशः (६३६)
 प्रत्यस्मै पिपीषते (३५२; १४४०) १.४.२.२.१; २.६.३.२.१ ।
 प्रत्यु अददयार्थित (३०३; ७५१) १.४.१.२.१; २.१.२.१४.१ ।
 प्रथश्च यस्य सप्रथश्च (५९९)
 प्र देवमच्छा मयुमन्त (५६३) १.६.२.२.१० ।
 प्र देवोदासो (५१; १५१७) १.१.१.५.७; २.७.१.११.३ ।
 प्र धन्वा सोम जागृविः (५६७) १.६.२.३.२ ।
 प्र धारा मघो अग्रियो (११२९) २.४.२.२.२ ।
 प्र न इन्द्रो महे तु न (५०९) १.६.१.२.१३ ।
 प्र पवमान धन्वसि (९६३) २.३.२.३.३ ।
 प्र पुनानाय वेधसे (५७३) १.६.२.३.८ ।
 प्रप्र क्षयाय पन्थये (९३७) २.३.१.१६.३ ।
 प्रप्र वज्रिण्डुभमिपं (३६०) १.४.२.३.१ ।
 प्रमज्जी शूरो मघवा (१४५९) २.६.३.७.२ ।
 प्र भूर्जयन्तं मघां (७४) १.१.२.३.२ ।
 प्रभो जनस्य वृत्रहन् (६४९) २.६ ।
 प्र मंहिष्ठाय गायत (१०७; ८७८) १.२.१.२.१; २.२.२.१७.१ ।
 प्र मन्दिने पितुमदर्शता (३८०) १.४.२.४.११ ।
 प्र मित्राय प्रार्थ्यन्ते (२५५) १.३.२.२.३ ।
 प्र यज्ञावो न भूर्णयः (४९१; ८९२) १.६.१.१.५; २.३.१.३.१ ।
 प्र युजा वाचो अग्रियो (११३०) २.४.२.२.३ ।
 प्र यो राये निनीषति (५८) १.१.२.१.४ ।
 प्र यो रिरिक्ष ओजसा (३१२) १.४.१.२.१० ।
 प्र व इन्द्राय वृहते (२५७) १.३.२.२.५ ।
 प्र व इन्द्राय मादनं (१५६; ७१६) १.२.२.२.२; २.१.२.२.१ ।

प्र व इन्द्राय वृत्रहन्तमाय (४४६; १११३) १.५.२.१.१०;

२.४.१.२.४ ।

प्र वामर्चनयुक्थिनो (१५७५; १७०३) २.७.३.२.१;

२.८.२.१७.२ ।

प्र वां महि शवी (१५९६) २.७.३.१४.१ ।

प्र वाचमिन्दुरिष्यति (१२०१) २.५.१.४.६ ।

प्र वाज्यक्षाः सहस्रधारस्तिरः (११६०) २.४.२.१०.१ ।

प्र वो धियो मन्द्रयुवो (११५३) २.४.२.७.२ ।

प्र वो महे मतयो (४६२) १.५.२.३.६ ।

प्रवो महे महे (३१८; १७९३) १.४.१.४.६; २.२.१.११.१ ।

प्र वो मित्राय गायत (११४३) २.४.२.४.१ ।

प्र वो यहुं पुरुषाम् (५९) १.१.२.१.५ ।

प्र सभ्राजमसुरस्य (७८) १.१.२.३.६ ।

प्र सभ्राजं चर्षणीनाम् (१४४) १.२.१.५.१० ।

प्र स विश्वेभिरग्निभिरग्निः (१५०४) २.७.१.६.२ ।

प्रसवे त उदीरते (१२०६) २.५.१.५.२ ।

प्र मुन्वानायान्धसो (५५३; ७७४; १३८६) १.६.२.१.२;

२.१.२.२२.३; २.६.२.३.१ ।

प्र सेनानीः शूरो (५३३) १.६.१.५.१ ।

प्र सो अग्ने तथेतिभिः (१०८; १८२२) १.२.२.२.२; २.२.२.२.१ ।

प्र सोम देववीतये (५१४; ७६७) १.६.१.३.४; २.१.२.२०.१ ।

प्र सोम याहीन्द्रस्य कुक्षा (११६२) २.४.२.१०.३ ।

प्र सोमासो अधनिष्ठः (९६१) २.३.२.३.१ ।

प्र सोमासो मदच्युतः (४७७; ७६९) १.५.२.५.१; २.१.२.२१.१ ।

प्र सोमासो विर्पाश्चतो (४७८; ७६४) १.५.२.५.२; २.१.२.१९.१ ।

प्र स्वानासो रथा इव (१११२) २.४.२.१.४ ।

प्र हंसासस्तृपला (१११७) २.४.२.१.२ ।

प्र हिन्वानो जनिता (५३६) १.६.१.५.४ ।

प्र होता जातो महान् (७७) १.१.२.३.५ ।

प्र होत्रे पूर्व्यं धनो (९८) १.१.१.१.२ ।

प्रार्थीमनु प्रदिशं याति (१५९१) २.७.३.१०.२ ।

प्रागा शिशुर्महीनां (५७०; १०१३) १.६.२.३.५; २.३.२.१८.१ ।

प्रातरग्निः पुष्टप्रियो (८५) १.१.२.४.५ ।

प्रावीविपद्वाच ऊर्ध्वं (९४५) २.३.१.१९.३ ।

प्रास्य धारा अक्षरन् (१७६५) २.९.१.१.१ ।

प्रियो नो अस्तु विरपतिः (१६१९) २.८.१.१.३ ।

प्रता जयता नर (१८६२) २.९.३.५.२ ।

प्रदो अग्ने वीदिहि (१३७५) २.६.१.१०.३ ।

प्रेष्ठ वो अतिथिं (५; १२४४) १.१.१.१.५; २.५.१.१८.१ ।

प्रेहामीहि धृष्णुहि (४१३) १.५.१.३.५ ।

प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः (५६) १.१.२.१.२ ।

प्रो अयासीदिन्दुरिन्द्रस्य (५५७; ११५२) १.६.२.२.४;

२.४.२.७.४ ।

प्रोथदध्वा न यवसे (१२२०) २.५.१.२.२ ।

प्रो ष्वस्मै पुरोरथं (१८०१) २.९.१.१४.१ ।

वत् सूर्यं श्रवसा महीं (१७८९) २.२.१.९.२ ।

वणमहो अस्ति सूर्य (२७६; १७८८) १.३.२.४.४; २.९.१.२.१ ।

वधवे नु स्वतवसे (१४४४) २.६.३.३.१ ।

वलविज्ञायः स्थविरः (१८५३) २.२.३.२.२ ।

वृषदुक्थं हवामहे (२१७) १.३.१.३.४ ।

वृहदिन्द्राय गायत (२५८) १.३.२.२.६ ।

वृहद्विरे अर्चिमिः (३७) १.१.१.४.३ ।

वृहद्वयो हि भानवे (८८) १.१.२.४.८ ।

वृहन्निदिधम एषां (१३३९) २.५.२.२१.२ ।

वृहस्पते परि वीया रथेन (१८५२) २.९.३.२.१ ।

वोधन्मना इदस्तु नो (१४०) १.२.१.५.६ ।

वोधा सु मे मघवन् (२२९) २.३.१.१३.३ ।

ब्रह्मा ज्ञानं प्रथमं (३२१) १.४.१.३.९ ।

ब्रह्मा प्रजावदा भर (१३९८) २.६.२.७.३ ।

ब्रह्मा देवानां पदवीः (९४४) २.३.१.१९.२ ।

ब्रह्माण इन्द्रं (४३९) १.५.२.१.३ ।

ब्रह्माणस्त्वा युजा वयं (६६८) २.१.१.६.३ ।

ब्राह्मणादिन्द्र राधसः (२२९) १.३.१.४.७ ।

भर्गो न चित्रो (४४९) १.५.२.२.३ ।

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः (१८७४) २.९.३.९.१ ।

भद्रं नो अपि वातय (४२२) १.५.१.४.४ ।

भद्रंभद्रं न वा भरे (१७३) १.२.२.३.९ ।

भद्रं मनः कृणुष्व (१५६०) २.७.२.१०.२ ।

भद्रावस्त्रा समन्याः वसानो (१४००) २.६.२.८.२ ।

भद्रो नो अग्निराहुतो (१११; १५५९) १.२.१.२.५;

२.७.२.१०.१ ।

भद्रो भद्रया सचमान (१५४८) २.७.२.५.३ ।

भरामेधं कृणवामा (१०६५) २.४.१.७.२ ।

भिन्वि विश्वा अप द्विषः (१३४; १०७०) १.२.१.४.१०;

२.४.१.९.१ ।

भूयाम ते सुमतौ (१४२२) २.६.२.१६.२ ।

भूरि हि ते सवना (१८००) २.९.१.१३.३ ।

भ्राजन्त्यग्ने समिधान (६१५)

मघोन आ पवस्व (११८४) २.५.१.२.७ ।

मघोनः स्म वृत्रहस्येषु (१६८३) २.८.२.९.२ ।

मस्ति वायुमिष्टये (१२५४) २.५.१.१.२ ।

मत्स्यपायि ते महः (१४३२) २.६.२.२०.१ ।

मत्स्वा सुषिप्रिन्ह (८१४) २.२.१.१४.२ ।

मदच्युक्षेति सादने (११९८) २.५.१.४.३ ।

मधुमन्तं तनूनपायज्ञं (१३४८) २.६.१.१.२ ।

मनीषिभिः पवते (८२२) २.२.१.१७.२ ।

मन्दन्तु त्वा मघवन् (१७२२) २.८.३.४.२ ।

मन्द्रं होतारमृत्विजं (१५४३) २.७.२.३.३ ।

मन्द्रया सोम धारया (५०६) १.६.१.२.१० ।

मन्ये वां द्यावापृथिवी (६२२)

मायै वचो अथोयशो (६०२)

मर्माणि ते वर्मणा (१८७०) २.९.३.८.१ ।

महत्तत्सोमो महिषश्चकारापां (५४२; १२५५) १.६.१.५.१०;
२.५.१.१.३ ।

महौ इन्द्रः पुरश्चनो (१६६) १.२.२.३.२ ।

महौ इन्द्रो य ओजसा (१३०७) २.५.२.१०.१ ।

महान्तं त्वा महीरनु (१०४०) २.४.१.३.४ ।

महि त्रीणामवरस्तु (१९२) १.२.२.५.८ ।

मही मित्रस्य साधयः (१५९८) २.७.३.१४.३ ।

महीमे अस्य वृष नाम (११०६) २.४.१.२.१.३ ।

महे च न त्वादिवः (२९१) १.३.२.५.९ ।

महे नो अद्य बोधयोपो (४२१; १७४०) १.५.१.४.३;
२.८.३.११.१ ।

महो नो राय आ भर (१६१४) २.५.१.७.२ ।

मा चिदन्यद्वि शंसत (२४२; १३६०) १.३.१.५.१०; २.६.१.५.१ ।

मा ते राधांसि मा त (१७२४) २.८.३.५.२ ।

मा त्वा मूरा आविष्यवो (७३२) २.१.२.७.२ ।

मा न इन्द्र परा कृणु (२६०) १.३.२.२.८ ।

मा न इन्द्र पीयूषमेवे (१८०६) २.९.१.१५.३ ।

मा न इन्द्राभ्याश्चक्षिः (१२८) १.२.१.४.४ ।

मा नो अग्ने महाधने (१३५०) २.८.१.१२.३ ।

मा नो अज्ञाता वृत्रना (१४५७) २.६.३.६.२ ।

मा नो हृणीथा अनिधि (११०) १.२.१.२.४ ।

मा पापस्थाय नो (९१८) २.३.१.९.३ ।

मा भेम मा श्रमिष्मोग्रस्य (१६०५) २.७.३.१७.१ ।

मित्रं वयं हवामहे (७९३) २.२.१.७.१ ।

मित्रं हुवे पूतदक्षं (८४७) २.२.२.६.१ ।

मूर्धानं दिवो अरति (६७; ११४०) १.१.२.२.५; २.४.२.३.१ ।

मृगो न भूमिः कुचगे (१८७३) २.९.३.९.१ ।

मृजान्तं त्वा दश क्षिपो (११८१) २.५.१.२.४ ।

मृज्यमानः सुहस्त्या (५१७; १०७९) १.६.१.३.७; २.४.१.२२.१ ।

मेडिं न त्वा वज्रिणं (३२७) १.४.१.२.५ ।

मेधाकारं विदथस्य (९८४) २.२.२.७.३ ।

मो घु त्वा वाघनश्च (२८४; १६७५) २.३.२.५.२; २.८.२.६.१ ।

मो घु त्रक्षेव तन्द्रयुः (८२६) २.२.१.१८.३ ।

य आनयत्परावतः (१२७) १.२.१.४.३ ।

य आर्जोकेषु कृत्वसु (११३३) २.४.२.११.२ ।

य इदं प्रतिपश्ये (१७०९) २.८.२.१९.२ ।

य इह आविवासति (११५०) २.४.२.६.२ ।

य इन्द्र चमसेष्वा (१६२) १.२.२.२.८ ।

य इन्द्र सोमपातमो (३९४) १.५.१.१.४ ।

य उग्र इव शर्यहा (१७०७) २.८.२.१८.३ ।

य उग्रः सन्ननिष्ठृतः (१६९८) २.८.२.१५.३ ।

य उन्मिया अपि या (५८५) १.६.२.४.८ ।

य कृते चिदभिथिपः (२४४) १.३.२.१.२ ।

य एक इद्विदयते (३८९; १३४१) १.४.२.५.९; २.५.१.२२.२ ।

य ओजिष्ठस्तमा भर (८२०) २.२.१.१६.३ ।

यः पावमानोर्ध्वेति (१२९८) २.५.१.८.१ ।

यः सत्राहा विचर्षणिः (२८६) १.३.२.५.४ ।

यः सोमः कलशेष्वा (१२००) २.५.१.४.५ ।

यः स्नीहितीषु पृथ्वीः (१३८०) २.६.२.१.२ ।

यं रक्षन्ति प्रच्यतसो (१८५) १.२.२.५.१ ।

यं वृत्रेषु क्षितय (३३७) १.४.१.५.६ ।

यच्चिद्धि शश्वता (१६१८) २.८.१.१.२ ।

यच्छकासि परावति (२६४) १.३.२.३.२ ।

यजा नो मित्रावरुणा (१५३७) २.७.२.१.३ ।

यजामह इन्द्रं वज्रं दक्षिणं (३३४) १.४.१.५.३ ।

यजिष्ठं त्वा यजमाना (१८१४) २.९.१.१८.२ ।

यजिष्ठं त्वा ववृमहे (११२; १४१३) १.२.१.२.६; २.६.२.१३.२ ।

यज्जायथा अपृथ्वी (६०१; १४२३) १.६.२.१२.१ ।

यज्ञ इन्द्रमवधीयद् (१२१;१६३२) १.२.१.३.७;२.८.१.९.१।
 यज्ञं च नस्तन्वं च (११११) २.४.१.२३.२।
 यज्ञस्य केतुं प्रथमं (९०९) २.३.१.६.३।
 यज्ञस्य हि स्थ ऋत्विजा (१०७३) २.४.१.१०.१।
 यज्ञायज्ञा वो अग्रये (३५;७०३) १.१.१.४.१;२.१.१.२०.२।
 यं जनासो हविष्मन्तो (१५६५) २.७.२.१२.२।
 यत इन्द्र भयामहे (२७४;१३२१) १.३.२.४.२;२.५.२.१५.१।
 यत्ते दिक्षु प्रार्थ्य मनो (११७४) २.४.२.१४.३।
 यत्र क्व च ते मनो (७०६) २.१.१.२१.२।
 यत्र बाणाः संपतन्ति (१८६६) २.९.३.६.३।
 यस्मानोः सान्वा रुहो (१३४५) २.५.२.२३.३।
 यस्मिन् चित्रमुक्थ्यं (९३९) २.३.२.१३.१।
 यत्सोममिन्द्र विष्णवे (३८४) १.४.२.५.४।
 यथा गौरो अपा कृतं (२५२;१७२१) १.३.२.१.१०;२.८.३.४.१।
 यददो वात ते गृहे (१८४२) २.९.२.११.३।
 यदद्भिः परिषिच्यसे (७८५) २.२.१.४.२।
 यदथ कच्च वृत्रहन् (१२६) १.२.१.४.२।
 यदय सूर उदिते (१३५१) २.६.१.१.१।
 यदा कदा च मीढुषे (२८८) १.३.२.५.६।
 यदिन्द्र चित्र म इह (३४५;११७२) १.४.२.१.४;२.४.२.१४.१।
 यदिन्द्र नाहुपीष्वा (२६२) १.३.२.२.१०।
 यदिन्द्र प्रागमागुदन्तः (२७९;१२३१) १.३.२.४.७;
 २.५.१.१३.१।
 यदिन्द्र यावत्स्वमेता (३१०;१७९६) १.४.१.२.८;
 २.९.१.१२.१।
 यदिन्द्र शांसो अग्रतं (२९८) १.४.१.१.६।
 यदिन्द्राहं यथा त्वं (१२२;१८३४) १.२.१.३.८;२.९.२.९.१।
 यदिन्द्रो अनयद्रितो (१४८) १.२.२.१.४।
 यदि वीरो अनुष्याद् (८२) १.१.२.४.२।
 यदौ गणस्य रजनाम् (१७४८) २.८.३.१३.३।
 यदी वदन्त्याशवो (३५६) १.४.२.२.५।
 यदी सुतेभिरिन्दुभिः (१४४२) २.६.३.२.३।
 यदुदीरत आजयो (४१४;१००४) १.५.१.३.६;२.३.२.१४.३।
 यद् व्याव इन्द्र ते शतं (२७८;८६२) १.३.२.४.६;२.२.२.११.१।
 यद्युजाथे वृषणम् (१७५९) २.८.३.१७.२।
 यद्वर्चो हिरण्यस्य (६२४)।
 यद्वा उ विशपतिः (११४) १.२.१.२.८।

यद्वा स्मे रुशमं (१२३२) २.५.१.१३.२।
 यद्वाहिष्ठं तदग्रये (८६) १.१.२.४.६।
 यद्दीढाविन्द्र यस्मिन् (२०७;१०७२) १.३.१.२.४;२.४.१.९.३।
 यन्मन्यसे वरेण्यमिन्द्र (११७३) २.४.२.१४.२।
 यममे पृतसु मर्त्यमवा (१४१५) २.६.२.१४.१।
 यथा गा आकरामहे (१५२८) २.७.१.१५.२।
 यव्यवं नो अन्धसा (२७५) २.३.२.५.१।
 यशो मा द्यावापृथिवी (६११)।
 यश्चिद्धि त्वा बहुभ्य आ (१३४२) २.५.२.२२.२।
 यस्त इन्द्र नवीयसो (८८४) २.२.२.१९.२।
 यस्ते अनु स्वधामसत् (७३८) २.१.२.९.२।
 यस्ते नूनं शतक्रतुर्विद्र (११६) १.२.१.३.२।
 यस्ते मदो युज्यश्वाः (९२८) २.३.१.१३.२।
 यस्ते मदो वरेण्यः (४७०;८१५) १.५.२.४.४;२.२.१.१५.२।
 यस्ते शृङ्गवृषो णपात् (७०७) २.१.२.५.३।
 यस्त्वामग्ने हविष्पतिः (८४५) २.२.२.५.२।
 यस्माद्देजन्त कृष्टयश्चर्कृत्यानि (१५१६) २.७.१.११.२।
 यस्मिन्विधा अधि (७२३) २.१.२.४.२।
 यस्य त इन्द्रः पिवायस्य (१०९७) २.४.१.१८.२।
 यस्य ते पीत्वा वृषभो (६९३) २.१.१.१६.२।
 यस्य ते महिना महः (१७७३) २.९.१.३.३।
 यस्य ते विश्वमानुषगभूरेर्दत्तस्य (१०७१) २.४.१.९.२।
 यस्य ते सख्ये वयं (७७९) २.२.१.२.२।
 यस्य त्यच्छम्बरं (३९२) १.५.१.१.२।
 यस्य त्रिधात्ववृत्तं (१५७१) २.७.२.१४.२।
 यस्यायं विश्व आयो (१६०९) २.७.३.१९.१।
 यस्येदमा रजोयुजस्तुजे (५८८)।
 या इन्द्र भुज आभरः (२५४) १.३.२.२.२।
 या ते भीमान्यायुधा (७८०) २.२.१.२.३।
 या दस्त्रा सिन्धुमातरा (१७२९) २.८.३.७.२।
 या वां सन्ति (९९२) २.३.२.१०.२।
 यावित्था श्लोकमा दिवो (१७३६) २.८.३.९.३।
 या सुनीये शौचद्वये (१७४१) २.८.३.११.२।
 यास्ते धारा मधुश्रुतो (९७९) २.३.२.६.१।
 युंक्वा हि केशिना (१३४६) २.५.२.२३.३।
 युंक्वा हि वाजिनीवती (१७३३) २.८.३.८.३।
 युंक्वा हि वृत्रहन्तम (३०१) १.४.१.१.९।

युञ्जन्ति ब्रह्मसंखं (१४६८) २.६.३.१२.१ ।
 युञ्जन्ति हरी इषिरस्य (७१२) २.१.१.२३.३ ।
 युञ्जन्त्यस्य काम्या (१४६९) २.६.३.१२.२ ।
 युञ्जे वाचं शतपदी (१८२९) २.९.२.७.२ ।
 युष्मं सन्तमनवर्णं (१६४३) २.८.१.१०.२ ।
 युवं चित्रं ददथुर्भोजनं (७५४) २.१.२.१५.२ ।
 युवं हि स्थः स्वःपती (१००१) २.३.२.१३.३ ।
 ये ते पन्था अधो दिवो (१७२) १.२.२.३.८ ।
 ये ते पवित्रमूर्मयो (७८८) २.२.१.५.२ ।
 ये त्वामिन्द्र न तुष्टुः (१५०२) २.७.१.५.३ ।
 येन ज्योतीष्यायवे (८८१) २.२.२.१८.२ ।
 येन देवाः पवित्रेणात्मानं (१३०२) २.५.२.८.५ ।
 येना नवग्वा दध्यध् (२३९) २.३.१.१७.२ ।
 येना पावक चक्षसां (६३७)
 ये सोमासः परावति (११६३) २.४.२.११.१ ।
 यो अग्निं देवधीतये (८४६) २.२.२.५.३ ।
 योगेयोगे तवस्तरं (१६३; ७४३) १.२.२.२.९; २.१.२.११.१ ।
 यो जागार तमृचः (१८२६) २.९.२.५.१ ।
 यो जिनाति न जीयते (९७८) २.३.२.५.३ ।
 यो धारया पावकया (६३८) २.१.१.१८.२ ।
 यो न इदमिदं पुरा (४००) १.५.१.२.२ ।
 यो नः स्वोऽरणो यश्च (१८७१) २.९.३.८.३ ।
 योनिष्ठ इन्द्र सद्ने (३१४) १.४.१.३.२ ।
 यो नो वनुष्यन् (३३६) १.४.१.५.५ ।
 यो महिष्ठो मघोनाम् (६४५)
 यो रथि वो रथिन्तमो (३५१) १.४.२.१.१० ।
 यो राजा चर्षणीनां (१७३; ९३३) १.३.२.४.१; २.३.१.१५.१ ।
 यो वः शिवतमो रसः (१८३८) २.९.२.१०.२ ।
 यो विधा दयते वसु (७४; १५८३) १.१.१.४.१०; २.७.३.५.१ ।
 रक्षोहा विश्वचर्षणिर्गमि (६२०) २.१.१.१५.२ ।
 रथिं नश्चित्रमश्विनम् (१०५६) २.४.१.४.१० ।
 रसं ते मित्रो अयमा (१०७८) २.४.१.११.३ ।
 रसाय्यः पयसा (८०७) २.२.१.११.२ ।
 राजानावनभिद्रुहा (९११) २.३.१.७.२ ।
 राजानो न प्रशस्तिमिः (११२१) २.४.२.१.६ ।
 राजा मेधामिरीयते (८३३) २.२.२.२.१ ।
 रायः समुद्रांश्चतुरो (८७१) २.२.२.१४.३ ।
 राया हिरण्यया (१०६८) २.४.१.८.२ ।

राये अग्ने महे (९३) १.१.२.५.३ ।
 रशद्वत्सा रशती (१७५०) २.८.३.१४.२ ।
 रैवतीर्नः सधमाद (१५३; १०८४) १.२.२.१.९; २.४.१.१४.१ ।
 रेवो इमेवत स्तोता (१८०४) २.९.१.१५.१ ।
 रच्यन्ते वा ककुहासो (१७३०) २.८.३.७.३ ।
 रयः सुपर्णा उप (३१९) १.४.१.३.७ ।
 रयं घ त्वा सुतावन्तः (१६१; ८६४) १.३.२.२.९; २.२.२.१२.१ ।
 रयं घा ते अपि स्मसि (२३०) १.३.१.४.८ ।
 रयं ते अस्य राधसो (१२३९) २.५.१.१६.२ ।
 रयमिन्द्र त्वावयो (१३२) १.२.१.४.८ ।
 रयसु त्वामपूर्व्य (४०८; ७०८) १.५.१.२.१०; २.१.१.२२.१ ।
 रयसु त्वा तदिदृथा (१५७; ७१९) १.२.२.२.३; २.१.२.३.१ ।
 रयमेनमिदा (२७२; १६९१) १.३.२.३.१०; २.८.२.१३.१ ।
 रयश्चित्ते पतत्रिणो (३६७) १.४.२.३.८ ।
 ररिवोधातमो भुवा (६९१) २.१.१.१५.३ ।
 ररुणः प्राविता भुवन्मित्रो (७९५) २.२.१.७.३ ।
 रषट् ते विष्णवांस (१६२७) २.८.१.४.३ ।
 रसन्त इन्नु रन्त्या (६१६)
 रसुरमिर्वसुश्रवा (११०८) २.४.१.२२.२ ।
 रस्यां इन्द्रासि मे (२९२) १.३.२.५.१० ।
 वाचमष्टापदीमहं (९९०) २.३.२.९.३ ।
 वाजी वाजेषु धीयते (१४७८) २.६.३.१५.२ ।
 वात आ वातु भेपजं (१८४; १८४०) १.२.२.४.१०; २.९.२.११.१ ।
 वातोपजुत इषितो (९८३) २.३.२.७.२ ।
 वायविन्द्रश्च शुष्मिणा (१६३०) २.८.१.५.३ ।
 वायो शुक्रो अयामि (१६२८) २.८.१.५.१ ।
 वार्णं त्वा यज्याभिर्वर्धन्ति (७११) २.१.१.२३.२ ।
 वायुधानः शवसा (१४८४) २.६.३.१७.२ ।
 वाय्वा अर्धन्तान्द्रवो (११२३) २.५.१.३.७ ।
 वास्तोष्पते भुवा (२७५) १.३.२.४.३ ।
 विघ्नन्तो दुरिता (८३१) २.२.२.१.२ ।
 वि चिद् वृत्रस्य दौघतः (१६५२) २.८.१.१३.२ ।
 वि त्वदापो न पर्वतस्य (६८) १.१.२.२.६ ।
 विदा मघवन् विदा (६४१)
 विदा राये सुवीर्यं (६४४)
 विज्ञा हि त्वा बुविकूर्मि (७१९) २.१.२.६.२ ।
 विष्णु द्वाणं समने (३२५; १७८२) १.४.१.४.३; २.९.१.७.१ ।

वि न इन्द्र मृधो जहि (१८६८) २.९.३.७.२ ।
 विपश्चिते पवमानाय (१६१५) २.७.३.२१.२ ।
 विभक्तासि चित्रभानो (१४९८) २.७.१.४.२ ।
 विभूतराति विप्र (१६८८) २.८.२.११.२ ।
 विभूषणम उभयौ (१५६९) २.७.२.१३.३ ।
 विभोष्ट इन्द्र राघसो (३६६) १.४.२.३.७ ।
 विभ्राजं ज्योतिषा (१०२७) २.६.२.२२.३ ।
 विभ्राड् बृहदिपवतु (६२८; १४५३) २.६.३.५.१ ।
 विभ्राड् बृहत्सुभृतं (१४५४) २.६.३.५.२ ।
 वि रक्षो वि मृधो जहि (१८६७) २.९.३.७.१ ।
 विध्यकथ महिना (१६६१) २.८.२.२.२ ।
 विशो विशो वा आतिथिं (८७; १५६४) १.२.४.७; २.७.२.१२.१ ।
 विश्वकर्मन्हविषा वावृधानः (१५८९) २.७.३.९.१ ।
 विश्वतोदावन्विश्वतो (४३७) १.५.२.१.१ ।
 विश्वस्मा इ स्वर्देशे (८४०) २.२.२.३.५ ।
 विश्वस्य प्र स्तोम पुरो (४५०) १.५.२.२.४ ।
 विश्वाः घृतना अभिभूतरं (३७०; ९३०) १.४.२.४.१;
 २.३.१.१४.१ ।
 विश्वा धामानि विश्वचक्ष (८८८) २.३.१.१.३ ।
 विश्वानरस्य वरपतिम् (३६४) १.४.२.३.५ ।
 विश्वे देवा मम शृण्वन्तु (६१०) ।
 विश्वेभिरग्ने अभिमिरिभं (१६१७) २.८.१.१.१ ।
 वि पु विश्वा अरातयो (१८०३) २.९.१.१४.३ ।
 विष्णोः कर्माणि पश्यत (१६७१) २.८.२.५.३ ।
 वि स्रुतयो यथा पथा (४५३; १७७०) १.५.२.२.७; २.९.१.२.३ ।
 वीडु चिदाकृतलुभिः (८५२) २.२.२.७.३ ।
 वीतिहोत्रं त्वा कवे (१५२३) २.७.१.१३.३ ।
 वृकश्चिदस्य वारण (१६९२) २.८.२.१३.२ ।
 वृत्रक्षादो वलं रुजः (१७१९) २.८.३.२.२ ।
 वृत्रस्य त्वा भ्रसथा (३२४) १.४.१.४.२ ।
 वृषणं त्वा वयं (१५४०) २.७.२.२.३ ।
 वृषा पवस्व धारया (४६९; ८०३) १.५.२.४.३; २.२.१.१०.२ ।
 वृषा पुनान आर्युषि (१०००) २.३.२.१३.२ ।
 वृषा मतीनां पवते (५५९; ८२१) १.६.२.२.६; २.२.१.१७.१ ।
 वृषा यूथेव वंसगः (१६२२) २.८.१.२.३ ।
 वृषा शोणो अभि (८०६) २.२.१.११.१ ।
 वृषा सोम युमौ (५०४; ७८१) १.६.१.२.८; २.२.१.३.१ ।
 वृषा ह्यसि भानुना (४८०; ७८४) १.५.२.५.४; २.२.१.४.१ ।

वृषो अग्निः समिध्यते (१५३९) २.७.२.२.२ ।
 वृष्टि दिवः परि स्रव (११८६) २.५.१.२.९ ।
 वृष्टिद्यावः रीत्यापेषस्पती (१४६७) २.६.३.११.३ ।
 वृष्णस्ते वृष्ण्यं शवो (७८२) २.२.१.३.२ ।
 वेत्था हि निर्ऋतीनां (३९६) १.५.१.१.६ ।
 वेत्था हि वेधो (१४७६) २.६.३.१४.३ ।
 व्यन्तरिक्षमतिरन्मदे (१६४०) २.८.१.९.२ ।
 शंसेदुक्थं सुदानव (७१७) २.१.२.२.२ ।
 शं नो देवीरभिष्टये (३३) १.१.१.३.१३ ।
 शं पदं मघं (४४१) १.५.२.१.५ ।
 शक्रेम त्वा समिधं (१०६६) २.४.१.७.३ ।
 शग्ध्युष्टु शचीपत (२५३; १५७२) १.३.२.२.१; २.७.३.३.१ ।
 शचीभिर्नः शचीवमू (२८७) १.३.२.५.५ ।
 शतानीकेव प्र जिगाति (८१२) २.२.१.१३.२ ।
 शशमानस्य वा नरः (१५९४) २.७.३.१२.१ ।
 शाकमना शाको भरुणः (१७८३) २.९.१.७.२ ।
 शाचिगो शाचिपूजनायं (७२६) २.१.२.५.२ ।
 शिक्षा ण इन्द्र राय (१६४४) २.८.१.१०.३ ।
 शिक्षेयमस्मै दित्सेयं (१८३५) २.९.२.९.२ ।
 शिक्षेयमिम्महयते (१७९७) २.१०.२.१२.२ ।
 शिशुं जज्ञानं हरिं (१३३४) २.५.२.१९.३ ।
 शिशुं जज्ञानं हर्यतं (११७५) २.५.१.१.१ ।
 शुकः पवस्व देवेभ्यः (१२४२) २.५.१.१७.२ ।
 शुकं ते अन्धद्यजतं (७५) १.१.२.३.३ ।
 शुचिः पावक उच्यते (९६७) २.३.२.३.७ ।
 शुनं हुवेम मघवानं (३२२) १.४.१.४.७ ।
 शुभ्रमन्धो देववातमस्रु (१००९) २.३.२.१६.२ ।
 शुम्भमाना ऋतायुभिः (१०३५) २.४.१.२.२ ।
 शुष्मी शर्धो न मारुतं (१४७३) २.६.३.१३.३ ।
 शूरग्रामः सर्ववीरः (१४०३) २.६.२.११.२ ।
 शूरो न घत आयुधा (१२२९) २.५.१.१२.२ ।
 शृणुतं जरितुः (९१७) २.३.१.९.६ ।
 शृण्वे वृष्टिर्व स्वनः (८९४) २.३.१.३.३ ।
 शेषे वनेषु मातृषु (४६) १.१.१.५.२ ।
 श्रोत दधामि प्रथमाय (३७१) १.४.२.४.२ ।
 श्रायन्त इव सूर्य (२६७; १३१९) १.३.२.३.५; २.५.२.१४.१ ।
 श्रुतं वा वृत्रहन्तम् (२०८) १.३.१.२.५ ।

श्रुधि श्रुत्कर्ण वह्निभिः (५०) १.१.१.५.६ ।
 श्रुषी हवँ तिरश्च्या (३४६; ८८४) १.४.२.१.५; २.२.२.१९.१ ।
 श्रुषी हवँ विषिपानस्य (१७९८) १.२.१.१३.१ ।
 श्रुत्क्यमे नवस्य मे (१०६) १.२.१.१.१० ।
 स इधानो वसुष्कविः (१५६२) २.७.२.११.२ ।
 स इषुहस्तैः स निषङ्गिभिः (१८५१) २.९.३.१.३ ।
 स ई रथो न (१४७२) २.६.३.१३.२ ।
 सं ते पर्यासि समु (६०३)
 सं वरस इव मातृभिः (१०९९) २.४.१.१९.२ ।
 संवृक्तवृष्णमुक्थ्यं (८३७) २.२.२.३.२ ।
 सखाय आ नि (५६८; ११५७) १.६.२.३.३; २.४.२.९.१ ।
 सखाय आ शिषामहे (३९०) १.४.२.५.१० ।
 सखायस्त्वा ववृमहे (६२) १.१.२.१.८ ।
 सख्ये त इन्द्र वाजिनो (८२८) २.२.१.१९.२ ।
 स घा तं वृषणं (४२४) १.५.१.४.६ ।
 स घा नः सूनुः (१६३५) २.८.१.७.२ ।
 स घा नो योग आ (७७२) २.१.२.१०.३ ।
 स घा यस्ते दिवो (३६५) १.४.२.३.६ ।
 संकंदनेनानिमिषेण (१८५०) २.९.३.१.२ ।
 सत्यमित्था वृषेदसि (२६३) १.३.२.३.१ ।
 सत्राहणं दातृषि (३३५) १.४.१.५.४ ।
 स त्रितस्याधि सानवि (१२९५) २.५.२.७.३ ।
 स त्वं नश्चित्र वज्रहस्त (८१०) २.२.१.१२.२ ।
 सदसस्पतिमद्भुतं (१७१) १.२.२.३.७ ।
 सदा गावः शुचयो (४४२) १.५.२.१.६ ।
 सदा व इन्द्रश्चर्कपदा (१२६) १.३.१.१.३ ।
 स देवः कविनेषिनो (१२९७) २.५.२.७.६ ।
 स न इन्द्रः शिवः (१४५२) २.६.३.४.३ ।
 स न इन्द्राय यज्यवे (५९२; ६७३) २.१.१.८.२ ।
 स न ऊर्जे व्यश्चय्य (१४३८) २.६.३.१.४ ।
 स नः पवस्व शं गवे (६५३) २.१.१.१.३ ।
 स नः पुनान आ भर (७८९) २.२.१.५.३ ।
 स नः पृथु श्रवाऽप्यमच्छा (६६२) २.१.१.४.३ ।
 सना च सोम जेषि (१०४७) २.४.१.४.१ ।
 सना ज्योतिः सना (१०४८) २.४.१.४.२ ।
 सना दक्षमुत (१०४९) २.४.१.४.३ ।
 सनादमे मृणसि (८०) १.१.२.३.८ ।
 सनेमि त्वमस्मदा (१६१३) २.७.३.२०.३ ।

स नो दूराच्चासाच्च (१६३६) २.८.१.७.३ ।
 स नो भगाय वायवे (१०८३) २.४.१.१३.३ ।
 स नो मन्द्राभिरध्वरे (१४७५) २.६.३.१४.२ ।
 स नो मर्द्वा अनिमानो (१६६४) २.८.२.३.२ ।
 स नो मित्रमहः (१७१३) २.८.३.१.२ ।
 स नो विश्वा दिवो (१७६४) २.८.३.१८.४ ।
 स नो वृषजमुं चरुं (१६२१) २.८.१.२.० ।
 स नो वेदो अमात्यमर्मा (१३८१) २.६.२.१.३ ।
 स नो हरीणां पत (१६११) २.७.३.२०.२ ।
 सं देवैः शोभते (९२०) २.३.१.१०.२ ।
 स पवस्व मद्विन्तम (१२०९) २.५.१.५.५ ।
 स पवस्व य आविथ्यन्द्रं (४९४) १.६.१.१.८ ।
 स पवित्रे विचक्षणो (१२९३) २.५.२.७.२ ।
 स पुनान उप सूरै (१३५८) २.६.१.४.२ ।
 स पूर्यो मर्दानो (३५५) १.४.२.२.४ ।
 सप्त त्वा हरितो रथे (६४०)
 सप्ति मृजन्ति वेधसो (१७६६) २.९.१.१.२ ।
 स प्रथमे व्योमनि देवानां (७४७) २.१.२.१२.२ ।
 स भक्षमाणो अमृतस्य (१४२४) २.६.२.१७.२ ।
 समस्त्वग्निमवसे (१६६८) २.४.२.१२.३ ।
 समन्या यन्त्युपयन्त्यन्याः (६०७)
 स मर्भुजान आयुभिः (१७६३) २.८.३.१८.३ ।
 समस्य मन्यवे विशो (१३७; १६५१) १.२.१.५.३; २.८.१.१३.१ ।
 स महा विश्वा (१३०५) २.५.२.९.२ ।
 समानो अध्वा स्वस्वोः (१७५१) २.८.३.१४.३ ।
 स मामृजे तीरे (१६९०) २.८.२.१२.२ ।
 समिद्धमग्निं समिधा (१५३७) २.७.२.१३.१ ।
 समिद्रेणोत वायुना (१०८२) २.४.१.१३.२ ।
 समिद्रे रायो वृहतीः (१६७८) २.८.२.७.२ ।
 समी वत्सं न मातृभिः (११५८) २.४.२.२.२ ।
 समीचीना अनूपत (९०३) २.३.१.४.६ ।
 समीचीनास आशत (११२५) २.४.२.१.१० ।
 समुद्रो अप्सु मामृजे (१०४१) २.४.१.३.५ ।
 समु प्रिया अनूपत (८१९) २.२.१.१६.२ ।
 समु प्रियो मृज्यते सानो (१४०१) २.६.२.८.३ ।
 समु रेभासो अस्वरन् (९३२) २.३.१.१४.३ ।
 समेत विश्वा ओजसा (३७२) १.४.२.४.३ ।
 सं मातृभिर्न शिशुर्वाविशानो (१४१९) २.६.२.१५.२ ।
 सम्मिश्रो अरुषो भुवः (८१७) २.२.१.१५.३ ।

सघ्राजा या मृतयोनी (११४४) २.४.२.४.२ ।
 स योजत उरगायस्य (१११८) २.४.२.१.३ ।
 स योजते अरुषा (७५०) २.१.२.१३.२ ।
 सरूप घृषा गहीमौ (६६५५) २.८.१.१४.२ ।
 स रेवाँ इव विस्पतिर्वैव्यः (१६६५) २.८.२.३.३ ।
 स वर्धिता वर्धनः (१३५३) २.६.१.४.३ ।
 स वहिरप्सु दुष्टो (९७३) २.३.२.४.६ ।
 स बाजं विश्ववर्षणिरवज्जिरस्तु (१४१७) २.६.२.१४.३ ।
 सा बाजी रोचनं (१२९४) २.५.२.७.३ ।
 स वाज्यक्षाः सहस्रेताः (११६१) २.४.२.१०.२ ।
 स बायुमिद्रमधिना (११३४) २.४.२.२.७ ।
 स वीरो दक्षसाधनो (१३८८) २.६.२.३.३ ।
 स वृत्रहा घृषा (१२९६) २.५.२.७.५ ।
 सव्यामनु स्वित्रयं वावसे (१६०६) २.७.३.१७.२ ।
 स सुतः पीतये (१२९२) २.५.२.७.१ ।
 स सुन्वे यो वपूनां (५८२, १०९६) १.६.२.४.५; २.४.१.१८.१ ।
 स सुनुमातरा (९३६) २.३.१.१६.२ ।
 सह रथ्या नि वर्तेस्व (१८३३) २.९.२.८.३ ।
 सहर्षमाः सहवस्याः (६२६)
 सहस्रधारः पवते (८७४) २.२.२.१५.३ ।
 सहस्रधारं वृषमं (१३९५) २.६.२.६.२ ।
 सहस्तम इन्द्र (६२५)
 सहस्रशीर्षाः पुरुषः (६१७)
 स हि पुरु चिदोजसा (१८१५) २.२.१.१८.३ ।
 स हि ष्मा जरितुभ्य (९६९) २.३.२.४.२ ।
 साकं जातः कृतुना (१४८७) २.६.३.१८.२ ।
 साकमुक्षो मर्जयेत (५३८; १४१८) १.६.१.५.६; २.६.२.१५.१ ।
 सा नो अथाभरद्वसुः (१७४२) २.८.३.११.३ ।
 साह्यान्वित्रा अमियुजः (१५५८) २.७.२.९.३ ।
 सिञ्चन्ति नमसावटमुच्चाचकं (१६०४) २.७.३.१६.३ ।
 सीदन्तस्ते वयो (४०७) २.५.१.२.२ ।
 सुत एति पवित्र आ (९०१) २.३.१.४.४ ।
 सुता इन्द्राय वायवे (७६६) २.१.२.१९.३ ।
 सुतासो मधुमतमाः (५४७; ८७२) १.६.२.१.३; २.२.२.१५.१ ।
 सुनीधो वा स मर्थो (२०६) १.३.१.२.३ ।

सुनोता सोमपति (२८५) १.३.२.५.३ ।
 सुप्रावीरस्तु स क्षयः (१३५२) २.६.१.२.२ ।
 सुमन्मा वरुवी (१६५४) २.८.१.१४.१ ।
 सुरूपकृतुसुतये (१६०; १०८७) १.२.२.२.६; २.४.१.१५.१ ।
 सुवितस्य वनामहे (८९३) २.३.१.३.२ ।
 सुवमिद्धो न आ वह (१३४७) २.६.१.१.१ ।
 सुवहा सोम तानि ते (१७६७) २.९.१.१.३ ।
 सुष्वाणास इन्द्र (३१६) १.४.१.३.४ ।
 सुष्वाणासो व्याद्रेभिश्चिताना (११०३) २.४.१.२०.३ ।
 सूर्यस्येव रश्मयो (१३७०) २.६.१.९.१ ।
 सो अमिर्यो वसुगृणे (१७३९) २.८.३.१०.३ ।
 सो अर्षेन्द्राय पीतये (९८०) २.३.२.६.२ ।
 सोम उ ष्वाणः सोतृमिराधि (५१५; ९९७) १.६.१.३.५;
 २.३.२.१२.१ ।
 सोमः पवते जनिता (५२७; ९४३) १.६.१.४.५; २.३.१.१९.१ ।
 सोमः पुनान कर्मिणाव्यं (५७२; ९४०) १.६.२.३.७; २.३.१.१८.१ ।
 सोमः पुनानो अर्षति (११८७) २.५.१.३.१ ।
 सोमः पूषा च (१५४) १.२.२.१.१० ।
 सोमं गावो धेनवो (८६०) २.२.२.१०.२ ।
 सोमं राजानं वरुणं (९१) १.१.२.५.१ ।
 सोमा असुप्रमिन्दवः (११९६) २.५.१.४.१ ।
 सोमाः पवन्त इन्द्रवो (५४८; ११०१) १.६.२.१.४; २.४.१.२०.१ ।
 सोमानो स्वरणं (१३९; १४६३) १.२.१.५.५; २.६.३.१०.२ ।
 स्तोत्रं राधानां पते (१६००) २.७.३.१५.२ ।
 स्वरन्ति त्वा सुते (८६५) २.२.२.१२.२ ।
 स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः (१८७५) २.९.३.९.३ ।
 स्वादिष्ठया मदिष्ठया (४६८; ६८९) १.५.२.४.२; २.१.२.१५.१ ।
 स्वादोरित्य विपूवतो (४०२; १००५) १.५.१.३.१; २.३.२.१५.१ ।
 स्वायुधः पवते देव (६७८) २.१.१.१०.२ ।
 ह्यो यत्राण्यार्या (८५५) २.२.२.८.३ ।
 हरी त इन्द्र इमश्रूण्युतो (६२३)
 हस्तच्युतेभिराग्निभिः (१४४५) २.६.३.३.२ ।
 हिन्वान्ति सूरमुत्तयः (९०४) २.३.१.५.१ ।
 हिन्वानासो रथा (११२०) २.४.२.१.५ ।
 हिन्वानो हेतुभिः (६५५) २.१.१.२.२ ।
 होता देवो अमर्त्यः (१४७७) २.६.३.१५.१ ।

सूची—सङ्केताः ।

सोमानां स्वरणं (१३९; १४६३) १.२.१.५.५; २.६.३.१०.२ ।

विवरणं=एष मन्त्रः पूर्वार्चिके १३९ क्रमसंख्यास्थाने (१० पृष्ठे), उत्तरार्चिके च १४६३ स्थाने (९८ पृष्ठे)
 द्रष्टव्यः । प्रपाठकानुसारेण=(१) पूर्वार्चिकस्य, (२) द्वितीयप्रपाठकस्य, (३) प्रथमार्थे, (५) पञ्चमदशत्या (५) पञ्चमोऽर्थ
 मन्त्रः । तथा (२) उत्तरार्चिकस्य, (६) षष्ठप्रपाठकस्य, (३) तृतीयार्थे, (१०) दशमसूक्ते, (१) द्वितीयोऽर्थ मन्त्रः ।

सामवेदस्य जैमिनीय-संहिता

पाठविशेषाः ।

प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

अथाम्रेयं पर्व ।

[तत्र गायत्र्यश्वतुस्त्रिंशत् ।] (जैमिनीये १।१।१।१—१।१।३।१४)

अम्र...ते गिरः (१-३३) ॥ इति गायत्र्यः ॥ (खण्डाः १-३) ॥ मन्त्राः ३४ ॥

[अथ बृहत्योऽष्टाविंशतिः] (जै० १।१।४।१—१।१।६।८)

यज्ञायज्ञा... पाह्यत्...वसो (३५-३६) । बृहन्निरग्ने... (३७) त्वे अग्ने... । अग्ने... अमर्त्यम् । ...देवं उपबुधः (३८-४०) । त्वं...गिरः (४१-४७) । अग्निरुक्थे...देवो वरेण्यम् । ...पृण (४८-५२) । कायमानो... अने-हसम् (५३-६२) ॥ इति बृहत्यः ॥ (खण्डाः ४-६) ॥ मन्त्राः २८ ॥

[अथाष्टादश त्रिष्टुभः ।] (जै० १।१।७।१—१।१।८।८)

[तत्र ' चित्र० ' (६४) इति, ' इमं स्तोमं० ' (६६) इत्यृचौ जगत्यौ, ' अग्निं नरो ' (७२) इति विराट्]

आजुहोता... कृणुध्वम् (६३-६९) । इन्धे... । ...सबाधो अग्नि...मशोचि । ...दैव्यायाः (७०-८०) इति त्रिष्टुभः ॥ (खण्डौ ७-८) ॥ मन्त्राः १८ ॥

[अथ षोडशानुष्टुभः ।] (जै० १।१।९।१—१।१।१।१०।६)

अग्न... भरा... । ... हवाभुवत् (८१-९४) । त्वमग्ने... प्रुषम् (९६) । प्रत्य... विश्वतः प्रति । ... वीर्यम् (९५) इत्यनुष्टुभः ॥ (खण्डौ ९-१०) ॥ मन्त्राः १६ ॥

[अथाष्टादशोष्णिहः ।] (जै० १।१।११।१—१।१।१२।१०)

[तत्राष्टान्त्यः ककुभः । ततो ' ऽयमग्नि ' रित्यनुष्टुप् । ' आदित्ये ' ति त्रिष्टुप् ।]

पुरु त्वा दाशिवं वोचे... । ... वेधसे (९७-९८) । अग्ने... (९९-१०१) । उत... । ... मयस्करादप... । ...शोचि-षम् (१०२-१०३) । न तस्य...च ना... । ...स्वध्वरः । (१०४-११०) । भद्रो...सुभगा... । ...सुकुतुम् (१११-११२) । तदग्ने...यत्सासह । ... सेधति (११३-११४) ॥ ८ ॥

अयमग्निः श्रेष्ठतमो अयं वा मधुमत्तमः । अयं सहस्रसातमो अस्मिन्नस्तु सुवीर्यम् ॥ ९ ॥

आदित्यः शुक्र उदगास्पुरस्तात् ज्योतिः कृणवन् वि तमो बाधमानः ।

आभासमानः प्रदिशोऽनु सर्वा भद्रस्य कर्ता रुचयन्न आगात् ॥ १० ॥

(खण्डौ ११-१२) ॥ मन्त्राः २० ॥ इत्याम्रेयं पर्व समाप्तम् ॥ (आग्नेयपर्वमन्त्राः ११६)

अथैन्द्रं पर्व ।

(जै० १।२।१।१।१—१।२।३।१२।१०)

[तत्र सप्तदशोत्तराः शतमृचो गायत्र्यः । तन्मध्ये ' पान्तमे ' (१५५) त्यनुष्टुप्]

तद्वो...भुवत् (११५—११९) त्वमिन्द्र...सहसा जात... बृवेदसि (१२०) । यज्ञ...भर (१२१—१२४) । इहेव...नियामैः ऋज्वते (१२५) । इम... यवाशिरः (१२६—१४५) । इमा उ त्वा पुरोवसो... रश्नोर्हितः (१४६—१५४) । पान्तमा... शवः (१५५—१६६) । ना तू न...चित्रं रामे... । ... चरामसि (१६७-१७६) । दोषो...सुमहामा... ।

...धिषावसुः (१७७-१८९) । क इमं...तर्पयत् । ... । न देव ऋतः शूर इन्द्रः (१२०-१९६) । आ त्वा... मित्रा
पान्त्यमुहः । (१९७-२०६) । यद्वीडा...भवसे (१९७-२१७) । ऋजुनीती...विद्वांसम् । ...सखा (२१८-२२६) ।
ब्राह्मणादिन्द्रं (२२९) । वयं० (२३०) । आयायुषं० (२२७) । कदा० (२२८) । एन्द्र...चिन्तुमणम्... । ...
पौश्यम् (२३१) + ॥ ९ ॥

अयमेनं सचतां सुतो मन्दिमिन्द्राय मन्दिने । चर्किं विश्वानि चक्रये ॥ १० ॥

इति गायत्र्यः ॥ (खण्डः १-१२) ॥ मन्त्राः ११८ ॥

[अथाशीतिर्बृहत्तयः ।] (जै० १।२।२।१।१-१।२।२।२।१०)

अभि...।...अर्चतः (२३३-२३४) । अभिप्र...।...पुरोवसुः...शिक्षति (२३५) । तं वो...शंसत (२३६-२४२) ।
मर्कटं...मृभुवत...ओजसा (२४३) । य ऋते... । पुरोवसु... पुनः (२४४) । आ त्वा...पीतये (२४५) । आमे-
न्द्र...।...नि येसुर्विभ्र...इहि (२४६) । त्वमङ्ग...वचः (२४७) । त्वामिन्द्र...।...इत्पुरुनुत्ताश्वर्षणीधृतिः (२४८) ।
इन्द्र...सातये (२४९) । इमा...पुरोवसो...अशीमहि (२५०-२५९) । मा न...सधमायः । ...वृणक् (२६०) । वयं...
महौ असि (२६१-२७६) । यदिन्द्र...तुर्वशे (२७७) । कस्तमिन्द्र...दधर्षते । ...सिषासति (२८०) । अशी रथी सुरुपयू
गोमौ य...उप (२७७) । यद्याव...रोदसी (२७८) । इन्द्राग्नी...हिरण्ययः (२८१-२८३) । उभयं...। मघवा सोम...
गमत् (२९०) । महे...मिनाति ते (२९१-२९६) । क ई वेद...पिबन्तः...दधुः । ...शिप्रियन्धसः (२९७) । यदिन्द्र
...।...अशुर्म... बर्हय (२९८) । त्वष्टा...सूनरी (२९९-३०३) । इमा...अयं वामं ह्ययवसे...गच्छथः (३०४) ।
कुष्टः... । ...क्षयमाणो...न्यथा (३०५) । अयं वां...वृत्रहा (३०६-३०८) । अभीषत... । पुरोवसुः...।...ववक्षिथ
(३०९-३१२) ॥ इति बृहत्तयः ॥ (खण्डः १-८) ॥ मन्त्राः ८० ॥

[अथैकोनविंशतिप्रभुमः ।] (जै० १।२।३।१।१-१।२।३।३।१०)

[तत्र ' म वो मह ' (३२८) इति त्रिपदा विरोधः]

असावि...रयिदाः (३१३-३१७) इन्द्रं...युनजन्ते...।...जीवात् (३१८-३४१) ॥ इति त्रिप्रभुमः ॥ (खण्डः १-३)
॥ मन्त्राः २९ ॥

[अथाष्टाविंशत्यनुप्रभुमः ।] (जै० १।२।३।४।१-१।२।३।४।१०)

गायन्ति...हस्तिया भरा (३४२-३४५) । श्रुधी...रश्मिभिः (३४६-३४७) । एन्द्र...। देवा अमुष्य... वसो (३४८) ।
आ त्वा गिरो...विवासति (३४९-३६०) । कश्यपस्य...य आहुः...। ...वते निचाय्य (३६१) । विश्वानरस्य० (३६४) ।
स वा...शर्मतः । ...तरति (३६५) ।

अर्चतं० (३६२-३६३) । विभोष्ट० (३६६) । वयश्चित्ते० (३६७) । अमी...मध्ये ये रोचने दिवः । ...वक्षतः
(३६८-३६९) ॥ इत्यनुप्रभुमः ॥ (खण्डः ४-६) ॥ मन्त्राः २८ ॥

[अथैकादशजगत्यः ।] (जै० १।२।४।१।१-१।२।४।१।११)

[तद्भेदा एव महापंक्तिरुभे यदिन्देति (३७९) षडष्टाष्टाक्षराः पादान्निभिरर्थैः ।]

विष्वाः० (३७०) । अस्ते...अहन्यत...अद्रिवः (३७१) । समेत...हुवेमहि (३७९-३८०) । इति जगत्यः ॥
खण्डः १ ॥ मन्त्राः ११ ॥

अथ सप्तदश पंक्तयः । [तत्र न तं (४२६) इत्युपरिष्ठाद्बृहती] (जै० १।२।४।२।१-१।२।४।३।८)
स्वादोरिस्था... विवक्षसे (४०९-४२९) । क्त्वा महौ अनुष्वधो... मायसम् (४२३) । स वा...। ...
नयन्ति...द्विषः (४२४-४२६) ॥ इति पंक्तयः ॥ (खण्डो २-३) ॥ मन्त्राः १८ ॥

+ जैमिनीयसंहितायां अत्रत्य ' एवाहामि ' (२३२) इति मन्त्र आरण्यके द्वितीयखण्डे पञ्चमो वर्तते ।

[अथ परिप्रधन्वेति दश] (जै० १।२।४।४।१—१०)

[तत्र 'पयूषु' (४२८) 'अनुदी' ति (४३२) च द्वे पिपीलिकमध्वे त्रिपदेऽनुष्टुभौ । 'आविर्मये' ति (४३५) पुर-
उष्णिक्, 'अग्ने तमये' ति (४३४) पदपंक्तिः, तस्याज्यः पश्चाक्षराः पादाश्चतुर्थश्च चतुरस्रः पञ्चमः पादः षष्ठ्यक्षरः । शिष्टा षड् द्विपदाः ।]

परि प्र...गाहसे (४२७-४३२) । क ई...मर्या यथा स्वस्थाः (४३३) । अग्ने...मोहैः (४३४) । आवि... सवे ।
...जयत ॥... पूर्यः (४३५-४३६) ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ मन्त्राः १० ॥

अथ सप्तदशोष्णिहः । (जै० १।२।४।५।१—१।२।४।६।८) [तत्र 'पिबे' ति (३९८) विराट्]

इन्द्र० (३८१-३८३) । यत्सोममिन्द्र विष्णवे ... हन्तुभिः (३८३) । एतु ... अन्धसा । ... वृषः (३८५) । एतु-
मिन्द्राय...पिबत... चोदयता महित्वना (३८६) । एतोन्विन्द्रं...ष्टणवे (३८७-३९०) । एन्द्र० (३९३) । यत्स०
(३९२) । गृणे० (३९१) । य इन्द्र... नावां (३९३-३९८) । इत्युष्णिहः ॥ (खण्डौ ५-६) ॥ मन्त्राः १८ ॥

[अथ दश ककुभः ।] (जै० १।२।४।७।१-१०)

अभ्रातृव्यो...उदभिः (३९९-४०६) । सीदन्तस्ते...गोश्रीस्ते मधोर्मदिरौ विवक्षणः । ... नोनुमः (४०७) वयमु...
हवामहे (४०८) ॥ इति ककुभः ॥ सप्तमः खण्डः ॥ मन्त्राः १० ॥

[अथैकोनविंशतिर्द्विपदाः ।] (जै० १।२।४।८।१-९।१०)

[तत्र 'इन्द्रो विश्वस्य' (४५६) इत्येकपदा]

विश्वतो ... देवाः (४३७-४५२) । ऊर्जा० (४५५) । विश्वतो... (४५३) अया वाजं० (४५३) । इन्द्रो विश्वस्य
राजति (४५६) ॥ (खण्डौ ८-९) ॥ मन्त्राः २० ॥

अथाष्टयः ।

['त्रिकद्रुके' (४५७) ति दशस्वादिमाष्टिः, द्वितीया (४५८) जगती, 'एन्द्रायहि' (४५९), 'अस्तु श्रौषट्' (४६१),
'अग्निं होतारं' (४६५), 'अया रुचा' (४६३), इति चतस्रोऽष्टयः । 'अभि त्वं' 'तव त्वं' (४६४, ४६६) इमे-
ऽप्यत्यष्टीति केचित् अष्टीत्यपरे । 'प्र वो महे' (४६२), 'तमिन्द्रं' (४६०) इति चातिजगत्यौ ।]

त्रिकद्रुकेषु... गोः (४५७-४५८) । एन्द्र... । विदधानेव...सातये (४५९) । तमिन्द्रं...प्रतिष्कृतं... । ... वज्री
(४६०) । अभिर्य० (४६४) । तव त्वं...असुं रिणक्षपः...द्विषम् (४६६) । अस्तु श्रौषट् (४६१) । प्र वो महे...
अक्राभिः (४६२-४६३) । अग्निं होतारं...सर्पिषः (४६५) ॥ इत्यष्टयः ॥ इति दशमः खण्डः ॥ मन्त्राः १० ॥

॥ इति ऐन्द्रं पर्वं समाप्तम् ॥ (ऐन्द्रपर्वमन्त्राः ३५२)

अथ पवमानं पर्व ।

[तत्र चतुर्थवारिशिष्टाष्टयः] (जै० १।३।१।१—१।३।४।१४)

उष्णा ते...निष्कृतम् (४६७-५१०) ॥ इति गायत्र्यः ॥ (खण्डाः १-४) ॥ मन्त्राः ४४ ॥

[अथ द्वादश वृद्धयः] (जै० १।३।५।१-१२)

पुनानः सोम...मिमिक्ष णः (५११-५१९) । पवमानः असु० (५२०) । पवस्व० (५२१) । इन्द्राय पवते० (५२०)
॥ इति वृद्धयः ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ मन्त्राः १२ ॥

[अथ द्वाविंशतिर्त्रिष्टुभः] (जै० १।३।६।१-७।१२)

प्र तु...होता (५२३-५२६) । अक्रान्तसमुद्रः... इन्द्रगानः (५२९-५३२) । सोमः पवते...वार्याणि (५२७-५२८) ।
प्र सेनानी...वाजी (५३३-५३८) । इन्द्रवाजी० (५४०) । अभि यदस्मिन्० (५३९) । महत्सोमो (५४१) । अवां०
(५४४) । अया पवा० (५४१) । असर्भि० (५४३) ॥ इति त्रिष्टुभः ॥ (खण्डौ ६-७) ॥ मन्त्राः २२ ॥ (जै० १।३।८।१-९)

१० (सा. सं.)

[अथ ' पुरोजितो वो ' इति नवर्चः । तत्र ' आहयंत ' (५५१) इति वृहती, शिष्टाष्टावनुष्टुभः ।]
पुरोजितो वो... उभे (५४५-४४६) । आ हयताय... गच्छति (५५१-५५२) । सुतासो... नातरः (५४७-५५०) ।
प्रसुन्वानाय० (५५३) ॥ इति अष्टमः खण्डः ॥ मन्त्राः ९ ॥

[अथ द्वादश जगत्यः] (ज० १।३।९।१-१२)

अभि प्रियाणि... धियः (५५४-५५५) । एष... । अभिमृतस्य... धेनवः (५५६) । प्रो अयासी० (५५७) । अर्ता...
कृत्वियो... नदीष्वा (५५८) । वृषा० (५५९) । असावि... धिरे (५६१-५६३) । त्रिरस्मै०... इन्द्रवः (५६०-५६१)
युजते... तदाशत (५६४-५६५) ॥ इति जगत्यः ॥ इति नवमः खण्डः ॥ मन्त्राः १२ ॥

[' इन्द्रमच्छ ' (५५६-५५७) ' पवम्ब ' (५७८-५८५) इति खण्डौ द्वादशाष्टको । औष्णिगः प्रथमः खण्डः । द्वितीयः
खण्डोऽत्र तु ' स सुन्वे ' (५८२) इति गायत्री यवमध्येति केचन । अक्षरवृद्धनादेवा ककुब्वेति केचन । ' य उत्तिया ' (५८५)
इति सतोवृहती । सा च ' एष स्य ' (५८४) इति ककुप्पूर्वेति । ते उभे मिलित्वा काकुभः प्रगाथः ।]

इन्द्रमच्छः... रुज (५६६-५८५) ॥ इत्युष्णिगकृमः ॥ (खण्डौ १०-११) ॥ मन्त्राः २० ॥

॥ इति पर्वमानं पर्व समाप्तम् ॥ (पर्वमानमन्त्राः १०९)

आरण्यकं पर्व ।

(ज० २।१।१-२।६।५)

इन्द्रो राजा... अर्वाक् (५८७) । स ते... वृष्णिगान्य... धिन्व (६०३) । त्वमिमा... ववर्थ (६०४) । मयि वचो अथो
भगमथो... हंतु (६०२) ॥ १-४ ॥

इदं छन्दो जमदग्ने ऋतवृधो येन देवाय अमृतत्वमायन् । तत्र द्यावापृथिवी धत्तमस्मान्यत्र देवानां गुह्यं निधाम ॥५॥
समन्या... । तमोऽशुचं... यन्वापः (६०७) । ते मन्त्रा... गावः (६०३) । महषभा... स्त (६२६) ॥ ६-८ ॥ आरंभुपर्णाः
पततुमाश्चानमाशितं करत् । तीर्थानि सुपपाणानि सुगं गोपदनं करत् ॥ ९ ॥

अग्निमीडे... धातमम् (६०५) । [खण्डः १] मन्ये... सुभोजना... । अंहसः (६२२) । यशसां मा द्यावापृथिवी भगे-
नेन्द्रा... । यशस्यस्याः... प्रवदिता स्यामहं भूयासमुत्तमः (६११) । प्रक्षस्य... अग्नये (६०९) । विश्वे देवा... मदेम (६१०) ।
एवाहसि... मनः (६३२) । आपागान्... समीप्सति । रात्रिरुग्रं वाक्षिन्त्यकर्मन् (६०८) । आग्निरास्मि० (६१३) । पात्यग्निः...
होदाः (६१४-६१५) । [खण्डः २] इन्द्रस्य० (६१२) । विश्राट्... आयुर्दा... । ... ज्ञाना... विरजति (६१८) ।
वसन्त० (६१६) ॥ ३ ॥

तव स्ये पितो ददतस्तव स्वादिष्ठ ते पितो । प्र ह्यद्वाहो रसानां तुविम्रीवा हवेरते । (ऋ० १।१।८।५) ॥ ४ ॥

इन्द्रः फलुत वृत्रहा परस्पा नो वरेण्यः । स नो रक्षिषच्चरमं स मध्यमं स पश्चात्पातु नः पुरः । (ऋ० ८।६।१।५) ॥५॥
सहस्रशीर्षा० (६१७) । त्रिपादूर्ध्व... । विष्कामद्... अभि (६१८) । पुरुष... सर्वं भव्यम् । दिवि (६१९) ।
तावान् पुरः (६२०-६२१) ॥ १० ॥ [खण्डः ३]

यपुरुषेण इविषा देवा यज्ञमतन्वतः । वसन्तो अस्यासीदाज्यं ग्रीष्म इध्मः शरद्धविः (ऋ० १०।१०।६) ॥ १ ॥

सारास्यासन्परिधयस्त्रिः सप्त सभिधः कृताः । देवा यजते तन्वाना अयज्ञपुरुषं हविः ॥ (ऋ० १०।१०।११) ॥ २ ॥

हरी... हसीता हरी । कारवः... गवः (६२२) ।

ऋत्याय इन्द्र भूक्षिति मघवस्त्रिन्द्र भूक्षिति । इन्द्रश्चरपूतः ॥ ४ ॥

यद्वचो० (६२४) । चित्रं० (६२९) ॥ ५-६ ॥

यदितस्तन्वो नम दोषा रसस्य भेजिरे । नराशंसेन सोमेनाहं तत्पुनराददे । युष्मदप्सरमस्परि ॥ ७ ॥

यस्येदं० (५८८) । सहस्तस्र० (६२५) । इन्द्र ज्येष्ठ० (५८६) [खण्डः ४] उदुत्तनं... वनामहे (५८९-५९३) । त्वं०

(५९५) प्रथमं (५९९) । इन्द्र इन्द्र (५९७) इन्द्र वाजेषु (५९८) । अरुरुचुं...मिमिति...आदुः (५९६) ।
बजायथा...वृत्रहथाय ।...दिवम् (६०१) । अग्रं (६०७) आयं गौं...युभिः (६३०-६३२) ॥

॥ षष्ठः खण्डः ॥ इत्यारण्यकम् ॥ मन्त्राः ५४ ॥

[अथ शक्त्यर्थः] । [जै० २।७।१-३]

विदा मधवन्विदा...पुरोवसो (६४१) । अभिष्ट्व...इषे (६४२) । एवाहि शक्रः...मन्स्व (६४३) ॥ १ ॥ विदा
राये...शूराणाम् (६४४) । यो मंहिष्ठो मघोनाम् । चिकिष्वोऽभि नो नयेन्द्रो विदे तमु स्तुहि (६४५) । ईशे हिं (६४६)
॥ २ ॥ इन्द्रं धनस्य... । पूर्वस्य यत्ते अद्रिवो । सुन्न आ धेहिं...सन्धसे (६४७-६४८) । प्रभुर्जनस्य...स्तवामहे ।
शूरो...सुशेवो अद्रयुः (६४९) ॥ ३ ॥ इति शक्त्यर्थः ॥ मन्त्राः ३ ॥

अथ पुरीषपदानि । (जै० २।७।४)

एवा० (६५०) । इति पुरीषपदानि ॥ मन्त्रः १ ॥ इति प्रकृत्युचः ॥

अथोत्तरार्चिकम् ।

[अथ गायत्रम् ।]

नमः पितृभ्यः पूर्वसङ्गयो नमः साकं निपद्मयः । (१८२८)

युञ्जे वाचं शतपदीं गये सहस्रवर्तनि ॥ १ ॥ (१८२९)

गायत्रं त्रेष्टुभं जगत् । विश्वा रूपाणि संभृतम् । देवा ओकांसि चक्रिरे ॥ २ ॥ (१८३०) ॥ मन्त्रौ २ ॥

उपास्मै...धीतये (६५१-६५८) । अच्छा...तृम्यताम् । (६५९-६७१) । इति गायत्रम् ॥ खण्डौ १-२ ॥ मन्त्राः २१ ॥

(जै० ३।१।१-३।२।१२)

(उच्चा ते०...मघोनाम् (६७२-६९१) । अया पवस्व...यशः (७७२-७७३) । पुरोजितो वो...तनुनाम् (६९७-
७०४) । इत्यग्निष्टोमः ॥ खण्डौ ३-५ ॥ मन्त्राः ३० ॥ (जै० ३।३।१-३।५।१३)

[अथातिरात्रः ।]

एष्टुषु...स्वर्विदा (७०५-७१२) । इन्द्र जुषस्व...सोमस्य (९५२-९५४) पान्तमा...महमभिलुह्या यमत् (७१३-
७१५) । प्र व इन्द्राय... पिबा सुतस्य गिर्वणः (७१६-७२७) । प्र ते अमोतु...राघसा (७२९) । यस्ते अनु...सोम्य
(७३८) । आ त्वेता...ऊतये (७४०-७४३) आ घा गमत्...हवम् (७४५) । अनु प्रत्नस्य...हुवे (७४४) । इन्द्र
सुतेषु...वृधे (७४६-७४८) । इत्यतिरात्रः ॥ खण्डाः ६-९ ॥ मन्त्राः ४७ ॥ [जै० ३।६।१-३।९।१२]

[अथ प्रथममहः ।]

एना वो अग्निं...जनानाम् (७४९-७५०) । प्रति वो दृश्यायत्युच्छन्ती...अक्रमुः (७५१-७६९) । पवते...मृगवः
(७७३-७७४) ॥ इति प्रथममहः । खण्डाः १०-१२ ॥ मन्त्राः ६३ ॥ (जै० ३।१०।१-३।१२।८)

[अथ द्वितीयमहः ।]

पवस्व वाचो...जज्ञाना पूतवक्षसा (७७५-७९३) । ऋतेन...ऊतिभिः (७९४-७९८) । इन्द्रो...योनिमा (८००-८१७) ।
पवस्व...मदः (८१७) । इन्द्रमच्छ...स्वर्विदः (८१४) । अयं पूषा...मघम् (८१८-८१९) इति द्वितीयमहः । खण्डाः
१३-१६ ॥ मन्त्राः ५६ ॥

[अथ तृतीयमहः ।]

एते...भरम् (८३०-८३८) । विश्वस्मा...विभरत् (८४०) । अथा...चर्षणिः (८३९) । इषे पवस्व...शिशुम् (८४१-
८७०) । राये समुद्र...महन्निगम् (८७१) । आ सोता...उदग्रुतम् (१८८०; १३९४) । सखाय...अग्नि (५६८; ११५७) ।
सुतामो... (८७९) । इन्द्रः...मघस्य तेः...भोजसा (८७३) । महन्धारः...आगत (८७४ ८७५) । तपोष्वा...शोचन्तो

अस्य...तिष्ठन्ति तेजसा (८७६) । अरुरुचदु... मिमाति...दधुः (८७७) । प्र मंहि...वनामहे (८७८-८८५) ॥
इति तृतीयमहः ॥ खण्डाः १७-२० ॥ मन्त्राः ५८ ॥

[अथ चतुर्थमहः]

प्र त...बृहत् (८८६-८८९) ।

पवमानस्य ते रसो मदो राजन्नदुच्छ्रुतः । वि वारमन्यमर्षति । (८९०)

पवमान रसस्तव दक्षो विराजति द्युमान् । ज्योतिर्विश्वं स्वर्दशे । (८९१)

प्र यत्...संयतम् (८९२-९०६) । अग्निर्वृत्रोणि...दिवि (१३९६-१३९८) । जनस्य...नार्वा (९०७-९२७) ।
बोधा...जुषस्व (९२९) । यस्ते...ममत्तु (९२८) । विश्वा...कविक्रतुः (९३०-९३५) । प्र प्र...पिनष्टये (९३७) ।
स...ऋतावृधा (९३६) । त्वं ह्यङ्ग...सहः (९३८-९५१) ॥ इति चतुर्थमहः । खण्डाः २१-२४ ॥ मन्त्राः ६९ ॥

[अथ पञ्चमोऽध्यायः ।]

गोवित्...जीवसे (९५५-९५६) । ईशान...वीयसे...सुपर्णयः...ऋष्टयः (९५७) । पवमानस्य...पयः (९५८-९८१) । अग्ने स्तोमं वनामहे...द्रविणस्य वः (१४०५) । अग्नि...तन्वते (१४०६-१४०७) । तव...धक्षतः (९८२-९८३) । मेधाकारं...परिभूतमं...तत् (९८४) । पुरुषाणां...सुतम् (९८५-९८८) । अनु...अददातम्...भुवः (९८९) ।
त्राचं...स्वां इन्द्र वसौ दधः (९९०-१००४) । स्वादो...द्विता (१००५-१०१३) । त्रीणि...सुक्रतुः (१०१५) ।
उत...प्रियम् (१०१४) । पवस्व...मधुमत्तमः (१०१६) । त्वां...मानुषाणाम् । (१०१७-१०३०) ॥ इति पञ्चमो-
ऽध्यायः । खण्डाः २५-३० ॥ मन्त्राः ७९ ॥

[अथ षष्ठोऽध्यायः ।]

ज्योतिः...जमदग्निना (१०३१-१०६३) ।

प्रागनये वाचमीरय वृषभाय क्षितीनाम् । स नः पर्षदति द्विषः ।

यः परस्याः परावतन्तिरो धन्वाति रोचते । स नः पर्षदति द्विषः ।

यो विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति । स नः पर्षदति द्विषः । (क्र० १०१८७।१-२, ४)

इमं...बोधतम् (१०६४-१०७३) । हृदं वाचं...बोधतम् (१०७५) । तोशासा...बोधतम् (१०७४) । इन्द्रायेन्दो...
ध्रुवि (१०७६-१०८७) । अथा ते...गहि (१०८९) । उप नः...मदः (१०८८) । उभे...अजीजनत् (१०९०-१०९१)

अव त्या बृहतीरिषो विश्वश्चन्द्रा अमित्रहन् । शचीभिः शत्रु धनुषे

इन्द्र विश्वाभिरुतिभिर्देवी जनिष्यजीजनद्भद्रा जनिष्यजीजनत् ॥ (क्र० १०१९३।३)

परि...इन्द्र (१०९३-१११५) ॥ इति षष्ठोऽध्यायः ॥ खण्डाः ३१-३४ ॥ मन्त्राः ८८ ॥

[अथ सप्तमोऽध्यायः ।]

प्र काव्यं...आयवः [१११६-११२४] । नाभा...दुहे (११२६) । समीची...जामयः । ...पिप्रतः (११२५) ।
अभि...पुरुस्पृहम् (११२७-११३९) ।

वैश्वानरो अजीजनदग्निर्नो नव्यसीं मतिम् । क्षया वृधा न ओजसा ॥ १ ॥

दिविस्पृष्टो अरोचताग्निर्वैश्वानरो बृहत् । ज्योतिषा बाधते तमः ॥ २ ॥

स नः पावक दीविह्यग्ने वैश्वानर द्युमान् । जयदग्नेर्भराहुतः ॥ ३ ॥

मूर्धानं...चन (११४०-११४८) । प्रो अयासी...ओजसा (११५२-११५५) । अषाढमुग्रं...जायमानो अनोनहुः
प्राव श्वाभैरनोनयः (११५६) । एपस्य...हव (५८४) । य उन्मिया...रुज (५८५) । सखाय...भर (११५७-११७२) ।
यत्तं...सातये (११७४) । यन्मन्यसे...दावने (११७३) ॥ इति सप्तमोऽध्यायः ॥ खण्डाः ३५-४० ॥ मन्त्राः ६९ ॥

[अथाष्टमोऽध्यायः ।]

शिशुं...सुवीर्यम् (११७५-११९०) । ते नः...हृन्दवः (११९२) । अथा...आशवः (११९१) । बाभ्रा...विशः (११९३-१२०९) । स पवस्व (४९४) ।

त्वांतासस्तवावसा स्याम वन्वन्त किंकरः । सोम वतेषु जागृहि ॥ १ ॥

सुवीरासो वयं धना जयेम सोम मीढवः । पुनाने वर्धनो गिरः ॥ २ ॥ (ऋ० १।६।१।२४, २३)

अपघ्नन् (१२१३) । न त्वा० (१२१५) । महो० (१२१४) । अया० (१२१०) । पुरः० (१२११) परि० (१२१२) ।

त्वमग्ने अग्निना विप्रो विप्रेण सन्सता । सखा सख्या समिध्यसे ॥ १ ॥

त्वं सुन्वतो यजमानाय रयिर्मे हि सहस्रिणम् । अग्ने वीरवतीमिषत् ॥ २ ॥

अग्ने आतः सहस्कृत रोहिदश्च शुचिमत । इम स्तोमं जुपस्व नः ॥ ३ ॥

(पाठभेदसहितः मं० २) (ऋ० ८।४३।१४-१६)

आग्निं...देवान् (१२१९-१२२१) । यदद्य...ईशत (१२५१-१२५३) । तमिन्द्र...विभासहम् (१२२२-१२३८) । परि० (१२४०) । वयं० (१२३९) । पवस्व...पुरुषदुतः (१२४१-१२५०) । त्वं देवासो अग्नि...आविषुः (१२५१) ।

तवाहं शूर रातिभिः प्रत्यायं सिन्धुमावदन् । उपातिष्ठन्त गिर्वणो विदुषुतस्य कारवः ॥

इत्यष्टमोऽध्यायः ॥ खण्डाः ४९-४८ ॥ मन्त्राः ८४ ॥

(ऋ० १।११।६ मन्त्रः पाठः)

[अथ नवमोऽध्यायः ।]

अक्रान्तसमुद्रः (१२५३) । महत्० (१२५५) । मस्ति० (१२५४) । एष० (१२५६) । एष देवो० (१२६१) । एष देवो विप० (१२६०) । एष विश्वानि० (१२५८) । एष देवो रथ्यं० (१२५९) । एष विप्रै० (१२५७) । एष दिवं...आशत (१२६२-१२६७) । एष हितो...गच्छति (१२६९-१२७२) । एतं० (१२६८) । एतमु० (१२७३) । एष कवि...स्तुतः (१२८६-१२८९) । एष शुष्यदाभः सोमो वाजमिवासरत । देवावीरघशंसहा (१२९१) । एष...इन्द्र मा (१२९०) । एष वाजी...विश्वाविन्...विश्वावसूयाविशन् (१२८०-१२८१) । एष देवः...धावति (१२८२-१२८४) । एष सूर्येण...पवित्रे मत्सरो मदः (१२८४) । एष सूर्यं... । विश्वा वसूनि विश्ववित (१२८५) । एष...वारेभिरर्षति । ...सहस्रिणम् (१२७४) । एतं० (१२७५) । एतं त्वं० (१२७९) । एष स्य० (१२७६) । एष स्यपी० (१२७८) । एषस्य मद्यो० (१२७७) । स सुतः...मह्यन् (१२९०-१२९७) । पवमानस्य...योनिमा (६५७-६५९) । उप त्वा...रुजिथ (१७०५-१७०७) । अगन्म...सदानः (१३०४-१३०६) ।

प्र मित्रयोर्वरुणयोः स्तोमो न एतु श्रुण्यः । नमस्त्वान्तुविजातयोः ॥ १ ॥

या दक्षपितरो देवाः सुदक्षा धारयन्त । आसूर्याय प्र मंहसा ॥ २ ॥

ता नः स्तिपा तनूपा वरुण जरितृणाम् । मित्र साधयतं धियः ॥ ३ ॥ (ऋ० ७।६६।१-३)

(द्वितीयस्य मन्त्रः पाठः)

महां इन्द्रो...धनाय (१३०७-१३३२) । शिशुं० (१३३४) । प्र ते० (१३३३) । उपोषु० (१३३५) । अर्षा० (१३३७) । तमिन्त्० (१३३६) । भद्रो० (१५५९) । भद्रं० (१५६०) । य एक...चर (१३४१-१३४६) । इति नवमोऽध्यायः । खण्डाः ४९-५६ ॥ मन्त्राः ९५ ॥

[अथ दशमोऽध्यायः ।]

सुषमिद्रो...कृणुहि वीतये (१३४७-१३४८) । नराशंसं...हितः (१३४९-१३५०) । ता नः शक्तं...रजायथा (१३५५-१३७०) । तमीडिष्व...वोढवे (१३४९-१३५१) । प्रत्नं० (१३५४) । अध० (१३५६) । आदीं... । वारं न देवः सविता व्यृणुते (१३५५) । आजामृविः...अस्वरन् (१३५७-१३६३) । पवस्व...वृषभं भरत् (६९२-६९६) । पार्थुं पु...अथव्युम् (१३६४-१३७३) । प्रेद्धो० (१३७५) । तमग्निं० (१३७४) । आर्यं गौः...प्रियन्स्ववः (१३७६) ।

अन्तः...धुभिः (१३७७-१३७८) ॥ इति दशमोऽध्यायः ॥ खण्डः ५७-५९ ॥ मन्त्राः ४३ ॥

[अथैकादशोऽध्यायः ।]

अया...दधे (१५९०-१५९२) । । प्रोष्व...त्वं सिंधुमरा...जाका...धन्वसु (१८०१-१८०३)

प्र वो वाजा अभिद्यवो हविष्मन्तो घृताच्या । देवाजिगाति सुमन्युः ॥ १ ॥

ईडे अग्निं विपश्चितं गिरा यज्ञस्य साधनम् । श्रुष्टीवानं धितावानम् ॥ २ ॥

अग्ने शक्रेम ते वयं यमं देवस्य वाजिनः । अतिद्वेषांसि तरेम ॥ ३ ॥

उदु० (३१) । तरणि० (६३५) । प्रत्यङ् (६३६) । उद्वेदभि...दोदते (१४५०-१४५१) । इन्द्राग्नी रोचना० (१६९३) । इन्द्राग्नी तविषाणि० (१६९५) । इन्द्राग्नी अपस० (१६९४) । विश्राट्...अच्युतम् (१४५३-१४५५) । षण्मह्यं सूर्य० (१७८८) । सत् सूर्यं श्रवसा...अदाभ्यः (१७८९) । उप० (१५७०) । ये ते सरस्वधूर्मयो मधुमन्ता वृहश्चुतम् । तेभिर्नोऽविता भव । (ऋ० ७।९६।५) । उत० (१४६१) । सोमानां० (१४६३) तत्सवितु० (१४६२) । अग्न० (१४६४) । अग्ने पतस्व० (१५२०) । अग्निः० (१५१९) । अयं...सुकतो (१४७१-१४७३)

तमीं हिन्वन्त्यधुवो धमन्ति बाकुरं दतिम् । त्रिधातुसारणं मधु ॥ १ ॥

अभीममन्त्या उत श्रीणन्ति धेनवः शिशुम् । सोममिन्द्राय पातवे ॥ २ ॥

अस्येदिन्द्रो मदेष्वा विश्वा वृत्राणि जिघ्रते । शूरो मघा च मंहते ॥ ३ ॥ (ऋ० ९।१।८-१०)

सः स्तोम्यः स हव्यः सत्यः स स्वा तुविकूर्मिः । एकश्चित्सत्रभिभूतिः ॥ १ ॥

तमर्केभिस्तं सामभिस्तं गायत्रैश्चर्षणयः । इन्द्रं वर्धन्ति क्षितयः ॥ २ ॥

प्रणेतारं वस्यो अच्छा कर्तारं ज्योतिः समस्तु । सासह्यांसं युधामित्रान् ॥ ३ ॥

स नः पप्रिः पारयाति स्वस्ति नावा पुरुहूतः । इन्द्रो विश्वा अति द्विषः ॥ ४ ॥ (ऋ० ८।१६।८-११)

तदिदास...विश्वेमवन्त्ययोः (१४८३) । वावृधानः...योधीः (१४८४-१४८५) । प्र यो० (३१२) ।

न किः परिष्टिर्मघवन्मघस्य ते यद्वाशुषे दशस्यसि । अस्माकं बोध्युच्यथस्य चोदिता मंहिष्ठो वाजसातये ॥ (ऋ० ८।८।६)

शिशानो वृषभो यथाग्निः शृङ्गे दविध्यत् । तिग्मा अस्य हनवो न प्रतिष्ठे सुजम्भः सहसो यदुः ॥ (ऋ० ८।६०।१३)

उप०...हवोपहृक् (१५७०-१५७२) । अग्नि० (२२)

सुवीरो रयिमाभर जातवेदो विचर्षणे । जहि रक्षांसि सुकतो ॥ १ ॥

त्वं नः पाण्डुसो जातवेदो अधायतः । रक्षाणो ब्रह्मणस्कवे ॥ २ ॥ (ऋ० ६।१६।२९-३०)

उने...मत्सरः (१७१४-१७१७) । प्र ते...भर (१७६१-१७६४) । उन्वा...जनानाम् (१३५४-१३५६) ।

समास्य...रोदवी (१६५१-१६५३) । नि त्वाम० (५४)

त्वेषासो अग्नेरवमन्तो अर्चयो भीमासो न प्रतीयते ।

रक्षस्विनः सद्मिष्ठातुमावतो विश्वं समन्त्रिणं दद ॥ (ऋ० १।३६।२०)

यद्वध० (१२६)

यद्वा प्रवृद्ध सत्पते न मरा इति मन्यसे । उतो तत्सत्यमित्तव ॥

यो सोमासः परावति ये अर्वावति सुन्विरे । सर्वास्तां इन्द्र गच्छसि ॥

(ऋ० ८।१३।५-६)

इदं...जाततं (१६६९-१६७२) । जराबोध...वरन् (१६६३-१६६८) । यत्सोमं...सिण्वे...आप्ये...इन्दुभिः (३८४) ।

यद्वा शक्र परावति समुद्रे अधिमन्दसे । अस्माकमित्सुते रणा समिन्दुभिः ।

यद्वासु सुन्वतो वृधो यजमानस्य सत्पते । उक्थे वा यस्य रण्यसि समिन्दुभिः ॥ (ऋ० ८।१२।१७-१८)

नहि ते अग्ने तन्वै क्रनुरम विवेद मर्त्यः । कपिर्बभूति ते जनं पुनर्जरायु गौरिव ॥ ३ ॥

त्वेष तु वेत्सं च विवेच क्रण्वसि यदुत्तराद्रा उपरेषु खादसि ।

शीर्ष्णा शिरो वक्षसा वक्षो अर्चयन्तुं विभर्षि [रासद मयासद्वत्री भिनत्पुरः] हरिते भिरासभिः ॥ ४ ॥ कवेयथ० (२७१) ।

प्रास्मै गायत्रमर्चत वावातुर्यः पुरंदरः । याभिः काण्वरयेप वादिरेसदं यासद्वत्री भिनत्पुरः ॥ ६ ॥

ये ते सन्ति दशरिवनः शतितो ये सहस्रिणः । अश्रासो ये ते वृषणो रघुद्रुवस्तेभिर्नस्तृथमा गहि ॥७॥ गौर्ययति० (१४९)

(ऋ० ८११८-९)

यस्य देवा उपस्थे व्रता विश्वे धारयन्ते । सूर्यामासा दशे कम् ।

तत्सु नो विश्वे अर्य आ सदा गृणन्ति कारवः । मरुतः सोमपीतये ॥ (ऋ० ८१९४२-३) सत्राहण० (३३५)

अयं वृतश्चायते समीचीर्य आजिपु मघवा शृण्व एकः । अयं वाजं भरति यं सनोत्यस्य प्रियासः सत्ये स्याम ॥

अयं शृण्वे अथ जयन्तुत धनस्यमुत प्र कृणुते युधा गाः ।

यदा सत्यं कृणुते मन्युमिन्द्रो विश्वे ददं भयत एजदस्मात् ॥

(ऋ० ४११७१९-१०)

विश्वेत्ता विष्णुनाभरदुरुकमस्त्वेषितः । शतं महिषान्क्षीरपाकमोदनं वराहमिन्द्र एमुयम् ॥

तुविश्वं ते सुकृतं सूमयं धनुः साधुर्बुन्दो हिरण्यथः । उभा ते बाहू रण्या सुसंस्कृत ऋदूपे चिद्वृथा ॥ (ऋ० ८१७७१०-११)

यो विश्वा...मघोनाम् (१५८३-१५८४) । अग्ने...वृहत् (१७८०-१७८१) इमम् (१४९७) । आ नो (१४९९) ।

विभक्तासि० (१४९८) । अहं...प्रत्नेन मन्मना...सुष्टुतः (१५००-१५०१) । अग्न० (१५१८) अग्ने पवस्व०

(१५२०) । अग्नि० (१५१९) । अग्ने पावक० (१५२१)

स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवं हहावह । उप यज्ञं हविश्च नः । (ऋ० ११२११०) यो अग्नि० (८४६)

अग्निः शुचिर्व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः । शुची रोचत आहुतः । (ऋ० ८१४४२१) उदमे (१५३४)

शुचिः पावक वन्द्योऽग्ने वृहद्विरोचसे । त्वं घृतेभिराहुतः । (ऋ० २१७४)

कस्ते...श्रवत् (१५३५-१५३६) । इनो...अस्यात् (१५३६-१५३८) । पाहि...वृत्रे (१५३४-१५३५) । कथा

...गिरः । (१५३९-१५४१) । अच्छा...विशि (१५५४-१५५५) । अग्नि० (४९) ।

अग्निं द्वेषो योतवै नो गृणीमस्यग्निं शं योश्च दातवे । विश्वासु विक्ष्वविते च हव्यो भुवद्विस्तुरर्षणिम् । (ऋ० ८१७११५)

अदाभ्यः ० (१५५६) । साद्यन् विश्वा० (१५५८) अभि० (१५५७) । अग्ने...मवा (१५६१-१५६२)

आ नो यज्ञं दिविस्पृशं वायो याहि सुमन्मभिः । अन्तः पवित्र उपरि धीणानोऽयं शुक्रो अयामि त ॥

वेत्यध्वर्युः पथिभो रजिष्ठैः प्रति हव्यानि वीतये ।

अधा नियुक्त्व उभयस्य नः पित्र शुचिं सोमं गवाशिरम् ॥ (ऋ० ८११०११९-१०)

इन्द्र हस्तोमपा एक इन्द्रः सुतपा विश्वायुः । अन्तर्देवान्मर्त्याश्च ॥

न यं शुक्रो न दुराशीर्न वृषा उरुच्यचसम् । अपस्पृण्वते सुदार्दम् ॥

गोभिर्यदीमन्ये अस्मन्मृगं न वा मृगयन्ते । अभिःसरन्ति धेनुभिः ॥

त्रय इन्द्रस्य सोमाः सुतासः सन्तु देवस्य । स्वे क्षये सुतपायः ॥

त्रय कोशासः श्रोतन्ति तिस्रश्चम्वः सुपूर्णः । समाने अधि भार्मन् ॥

शुचिरसि पुरुनिः छाः क्षीरैर्मध्यत आशीर्तः । दध्ना मन्दिष्ठः शूरस्य ॥ (ऋ० ८१२४४-९) इन्द्राय० (१६७९)

स वां यज्ञेषु मानवी इन्दुर्जनिष्ठ रोदसी । देवो देवी गिरिष्ठा अस्तेष्वन्तं तुविष्वणि ॥ (ऋ० ५१९८१९) तं...

यूयं वयं च० (१६७९) । आ वा...सखा (१६३८-४०) ।

पुतो न्विन्द्रं स्तवाम सखायः स्तोम्यं नरम् । कृधीर्यो विश्वा अभ्यस्येक इत् ॥

अगोरुवाय गविषे बुक्षाय दस्यं वचः । घृतास्वादीयो मधुनश्च घोचत ॥

यस्यामितानि वीर्याः न राधः पर्येतवे । ज्योतिर्न विश्वमभ्यस्ति दक्षिणा ॥ (ऋ० ८१२४११९-२१)

सुमन्वा वस्विनरन्ति सुमरी (१६५४) सुरूप वृषज्ञागहि (१६५५)

इमौ भद्रौ धुर्यावभि त्वाविमा उपसर्पतः ॥ निव० (१६५६) ।

अग्ने विश्वेभिरा गहि देवेभिर्हव्यदातये । होतारं त्वा वृणीमहे ॥

यजमानाय सुन्वत आग्ने सुवीर्यं वह । देवैरा सत्सि बर्हिषि ॥
 समिधानः सहस्रजिदग्ने धर्माणि पुण्यसि । देवानां दूत उक्थ्यः ॥ (ऋ० ५।२६।४-६)
 विश्वस्य हि प्रचेतसा वरुण मित्र राजश्रः । ईशाना पिप्यतं धियः ॥
 आ नो गन्तं रिशादसा वरुण मित्र बर्हणा । उपेमं चारुमध्वरम् ॥
 उप नः सुतमा गतं वरुण मित्र दाशुषः । अस्य सोमस्य पीतये ॥ (ऋ० ५।७।११-३)
 आ नो विश्वेषां रसं मध्वः सिञ्चन्त्वद्वयः । ये परावति सुन्विरे जनेष्वा ये अर्वावतीन्दवः ॥
 विश्वा द्वेषांसि जहि चाव चा कृधि विश्वे सुन्वन्त्वा वसु ।
 शीष्टेषु चित्ते मदिरासो अंशवो यत्रा सोमस्य तृष्पसि ॥ (ऋ० ८।५३।३-४)
 आ नो...महः (१४९२-१४९३) । यस्यायं...इन्दवः (१६०९-१६१०) ।
 मन्द्रो होता गृहपतिरग्ने दूतो विशामपि । त्वे विश्वा संगतानि व्रता ध्रुवा यानि देवा अकृण्वत ॥
 त्वे हृदमे सुभगे यविष्ठय विश्वमा हूयते हविः । स त्वं नो अद्य सुमना उतापरं यक्षि देवान्सुवीर्या ॥ दूतं (१२)
 (ऋ० १।३६।५-६)

स हि वेदा वसुधितिं महौ आरोधनं दिवः । स देवाँ एह वक्षति ॥
 स वेद देव आनमं देवाँ कृतायते दमे । दाति प्रियाणि चिद्वसु ॥ (ऋ० १।८।२-३)
 राजा सिन्धूनामवसिष्ठ वास क्रतस्य नावमारुहद्रजिष्ठाम् ।
 अप्सु दुप्सो वावृधे इयेनजूतो दुह ईं पिता दुह ईं पितुर्जाम् ॥
 सिंहं नसन्त मध्वो अयासं हरिमरुषं दिवो अस्य पतिम् ।
 शूरो युत्सु प्रथमः पृच्छते गा अस्य चक्षसा परि पात्युक्षा ॥
 मधुपृष्ठं घोरमयासमश्वं रथे युजन्त्युरुचक्रं कृष्वम् ।
 स्वसार ईं जामयो मर्जयन्ति सनाभयो वाजिनमूर्जयन्ति ॥ (ऋ० १।८९।२-४) मा मे...पित्रा (१६०५-१६०६)
 सत्यमिथा वृषेदमि वृषजृतिर्नोऽवृत्तः । वृषा ह्युग्र शृण्वपे परावति वृषो अर्वावति युतः ॥
 वृषणस्ते अभीशवो वृषा कशा हिरण्ययी । वृषा रथो मघवन्वृषणा हरी वृषा त्वं शतक्रतो ॥
 वृषा सोता सुनोतु ते वृषन्तृजीपिज्ञा भर । वृषा दधन्वे वृषणं नदीष्वा नुभ्यं स्थानर्हरीणाम् ॥
 (ऋ० ८।३३।१०-१२)

हमा...विप्रराज्ये (१६०७-१६०८) । अजृते (१६१४) । अग्ने गो (१६१६) । विपश्चिते (१६१५)
 देवो घो... दाशुषे (१५१३-१५१४) । अदशिं (१५१५) । अस्मत्...शर्मणि (१५१६-१५१७)
 मधोर्धारामनु क्षर तीव्रः मधस्थमासदः । चारुर्कृताय पीतये ॥
 प्र निञ्जनेव सिन्धवो प्रन्तो वृत्राणि भूर्णयः । सोमा असृग्रमाशवः ॥
 अभि सुवानास इन्द्रवो वृष्टयः पृथिवीमिव । इन्द्रं सोमासो अक्षरन् ॥ (ऋ० १।१७।८, १, २)
 हमे त इन्द्र सोमास्तीवा अस्मे सुतायः । शुक्रा आशिरं याचन्ते ॥
 तौ आशिरं पुगेकाशमिन्द्रेमं सोमं श्रीणीहि । रेवन्तं हि त्वा शृणोमि ॥
 ह्यसु पीतासो युध्यन्ते दुर्मदासो न सुरायाम् । ऊर्ध्वं नशा जरन्ते ॥ (ऋ० ८।२।१०-१२)
 पवमानं क्रतुं गृहच्छुक्रं ज्योतिरजीजनत् । कृष्णा तमांसि जङ्घनत् ॥ (ऋ० १।९६।२४)
 पवमानो...सुवीर्यम् (१३११-१३१२) ।
 प्र सन्नाजं चर्षणानामिन्द्रं स्तोता नध्यं गीभिः । नरं नृवाहं मंहिष्ठम् ॥
 यस्मिन्नुक्थानि रणयन्ति विश्वानि च श्रनस्या । अपामेवो न समुदे ॥
 तं सुष्टुष्या विवासे ज्येष्ठराजं भरे कृन्तुम् । महो वाजिनं मनिभ्यः ॥ (ऋ० ८।१६।१-३)

प्र वा० (१५७५-१७०३) ० आ वृणे । इन्द्राग्नी० (१५७६-१७०४) ० कर्मणा । इन्द्राग्नी० (१५७७-१६९४) ० पथ्या अनु । तोशा० (१७०२) ।

प्र व इन्द्राय वृद्धते मरुतो ब्रह्मार्चत । वृत्रं हनति वृत्रहा शतक्रतुर्वज्रेण शतपर्वणा ॥

अभि प्र भर धृषता धृषन्मनः श्रवश्चित्ते असद् वृद्धत् ।

अर्षन्वापो जवसा वि मातरौ हनो वृत्रं जया स्वः ॥ (ऋ० ८।८९।३, ४)

इन्द्रं...इन्द्रवः (१५८७-१५८८) । प्र तत् (१६२६) । किं० (१६२५) । वपद्...ध्रुवा वहन्तीन्द्रवो युग्नमापो न स धृक् (१६२७-१६२८) । वायु...विश्वायुः (१६३०-१६३६) ।

न हि ते अग्ने तन्वै शूरं विवेद् मर्त्यः । कपिवंभस्ति तेजनं पुनर्जरायु गौरिव ॥

अग्ने विश्वेभिरग्निभिर्देवेभिर्महया गिरः । यज्ञेषु य उ चायवः ॥

अग्ने दा दाशुपे रथि वीरवन्तं परीणसम् । शिशोहि नः सूनुमतः ॥

अग्ने सहस्व पृतना अभिमातीरपास्य । दुष्टरस्तरश्चरातीर्वर्चो धा यज्ञवाइसे ॥

(ऋ० ३।२४।४, ५, १)

नदं व ओदतीनां नदं योयुवतीनाम् । पतिं वो अघ्न्यानां धेनुनामिपुध्यासि ।

ता अस्या सुददोहसः सोमं श्रीणन्ति पृथयः । जन्मन्देवानां विशालिष्व गोचने दिवः ॥

(ऋ० ८।६९।२, ३)

अग्ने...पूर्व्यम् (१५५२-१५५३) । प्र सुन्वा...असद्म् (१३८६-१३८८) । मो...मदीपु (१६७५-१६७८) ।

होता...तना (१४७७-१४७९) । त्वसु...धने (१६४२-१६४४) । प्र सोमासो...पीतये (७६९-७७१) । कस्तं...

दुरिता (१६८२-१६८३) ।

तं त्वा यज्ञेभिरीमहे तं गीर्भिर्गिर्वणस्तम । इन्द्र यथा चिदाविथ वाजेपु पुरुमाय्यम् ॥

यस्य ते स्वाहु सख्यं स्वाहो प्रणीतिराद्रिवः । यज्ञो वितन्तसाय्यः ॥

उरु णस्तन्वे३ तन उरु क्षयाय नस्कृधि । उरु णो यन्धि जीवसे ॥

(ऋ० ८।६८।१०-१२)

यद्वाहिष्ठं तदग्नये वृद्धदर्च विभावसो । महिषीव त्वद्रयिस्त्वद्वाजा उदीरते ॥

तव युमन्तो अर्चयो प्रावेवोच्यते वृद्धत् । उतो ते तन्यतुर्यथा स्वानो अर्तं त्मना दिवः ॥

एवो अग्निं वसूयवः सहसानं ववन्दिम । स नो विश्वा अति द्विषः पर्षन्नावेव सुक्रतुः ॥

(ऋ० ५।२।५७-९)

अया...यातवे (१२१६-१२१७) ।

इन्द्रुरिन्द्र इति श्रवमग्नौ चिन्धा असि होता पावक यक्षि । मन्द्रो यजिष्ठो अध्वरे ॥ ७ ॥

विष्यो विश्नुक मन्मभिरद्वोघमा वहोशते । यिविध्यन्देवमजग्र पीतये ॥ ८ ॥

अभिप्रियं सिपुधिता वसो गहि मन्दाध धीतिभिर्हतः ॥ ९ ॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ॥ ४ ॥

ईशाना वार्याणां क्षयन्तीश्रवणीनाम् । अपो याचामि भेषजम् ॥ ५ ॥

आपः पृणीत भेषजं वरूथं तन्वे३ मम । ज्वोक्च सूर्यं दशे ॥ ७ ॥

(ऋ० १०।१।४, ५, ७)

तं गूर्ध्या...पूर्व्यम् (१६८७-१६८८) ।

त्वमग्ने गृहपतिस्त्वं होता नो अध्वरे । त्वं पाता विश्ववार प्रचेता यक्षि वेषि च वार्यम् ॥

कृधि रत्नं यजमानाय सुक्रतो त्वं हि रत्नधा असि ।

(ऋ० ७।१६।५, ६)

आ न प्रक्ते शिशोहि विश्वमृद्विजं सुशंसो यश्च दक्षते ॥

प्र वो...समापीन् (१७२३-१७२५) । तथा...हि कम् (१४३६-१४३८) । वा त० (१८४०) । यद्वो० (१८४२) ।

उत वात० (१८४१) । इन्द्रं क्रतुं...तरामि (१४५६-१४५७) (खण्डः १-३०) ॥ मन्त्राः

इत्युत्तरार्चिकः समाप्तः ।

